

ÉLŐ KÖNYVEK
I.
MAGYAR KLASSZIKUSOK
NEGYVEN KÖTETBEN

TARTALMA:

Arany János	Jósika Miklós	Petőfi Sándor
Bajza József	Katona József	Péterfy Jenő
Beöthy Zsolt	Kazinczy Ferenc	Szigligeti Ede
Berzsenyi Dániel	Kemény Zsigmond	Tompa Mihály
Csokonai V. Mihály	Kisfaludy Károly	Vajda János
Czuczor Gergely	Kisfaludy Sándor	Vörösmarty Mihály
Garay János	Kölcsey Ferenc	Magyar népdalok
Gyulai Pál	Madách Imre	Magyar népballadák

AZ ELŐSZÓT

GRÓF KLEBELSBERG KUNO

M. KIR. VALLÁS-ÉS KÖZORTATÁSÜGYI MINISZTER ÍRTA

A BEVEZETÉSEKET ÍRTÁK

Ambrus Zoltán	Kapi Béla	Radó Antal
Baltazar Dezső	Kéky Lajos	Rákosi Jenő
Berzeviczy Albert	Kozma Andor	Ravasz László
Császár Elemér	Lányi József	Sajó Sándor
Dézi Lajos	Négyesy László	Szász Károly
Galamb Sándor	Pekár Gyula	Tordai Anyos
Hevesi Sándor	Pintér Jenő	Vargha Gyula
	Voinovich Géza	

A KISFALUDY-TÁRSASÁG

MEGBIZÁSÁBÓL KIADJA

A FRANKLIN-TÁRSULAT BUDAPESTEN

ÉLŐ KÖNYVEK
II
KÜLFÖLDI KLASSZIKUSOK

ÉLŐ KÖNYVEK
II.
KÜLFÖLDI KLASSZIKUSOK
XXIV. KÖTET

A BEVEZETÉSEKET ÍRTÁK

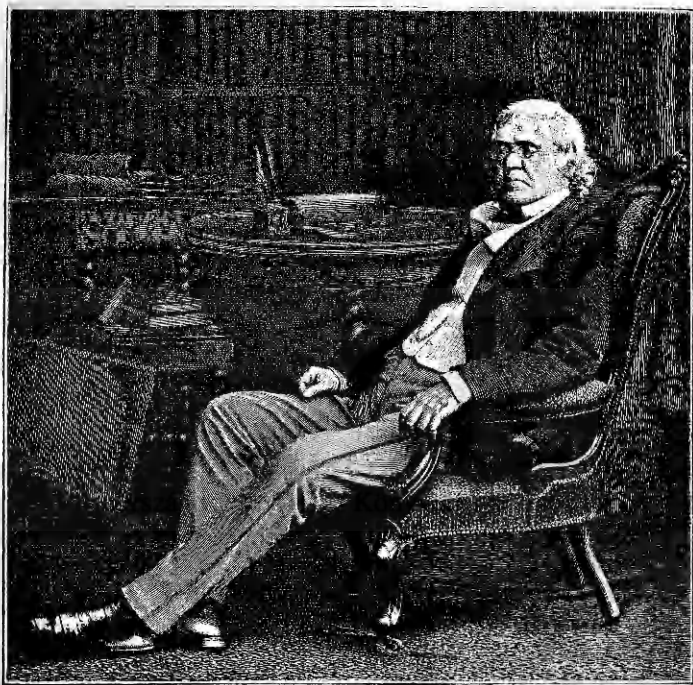
Ambrus Zoltán	Kosztolányi Dezső	Thienemann
Berzeviczy Albert	Pekár Gyula	Tivadar
Bonkáló Sándor	Pukánszky Béla	Tordai Anyos
Császár Elemér	Radó Antal	Trócsányi Zoltán
Farkas Zoltán	Ravasz László	Vajthó László
Hankiss János	Schöpflin Aladár	Voinovich Géza
Hevesi Sándor	Szémán István	Zambra Alajos
Kállay Miklós	Szász Béla	Zolnai Béla
Koszó János	Szász Károly	Yolland Arthur

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

O S Z K

THACKERAY

THACKERAY
A SZNOBOK KÖNYVE

FORDÍTOTTA GÁL ANDOR

CSÁSZÁR ELEMÉR BEVEZETÉSÉVEL

FF

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

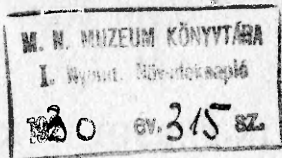

Nyomatott finom famentes pehelykönnyű
papiroson a Franklin-Társulat betűivel.

60692/24

~~3517~~

THACKERAY.

Írta CSÁSZÁR ELEMÉR.

A nagy angol regényírónak, William Makepeace Thackeraynek (1811—1863) legismertebb arcképét egy francia tudós, a nagy Taine rajzolta meg *Angol irodalom-történetében*. Különös egy kép ez. Thackeray-t, regényíró létére, az anglikán papok sötét köntösében mutatja be, amint a szószéken áll és prédikál: keserű példákban a kegyetlen igazságok végnélküli zuhatagát árasztja lesütött fejű hallgatóira. Minden szava szúr és vág, sűrű ostorcsapásai nyomán kisarjad hallgatói hátából a vér. Regényeinek hősei, Sir Pitt Crawley, Pendennis Artúr és Costigan kapitány, Sharp Rebeka, Blanche kisasszony és Ethel meg annyi társuk — férfiak és nők, öregek és fiatalok egyaránt áldozatai ennek a kíméletlen erkölcsbírónak. Milyen szerencse, hogy mi kívül maradunk az ő akció-sugarából! Valóban? Taine úgy látja, hogy az a sok apró történet, amelyekből Thackeray összeszövi regényeit — a *Vanity Fairt*, a *Pendennist*, a *Newcomest* — az életnek ezek a szürke képei, csak példák: másokat büntet az író, hőseit, de *reánk*, olvasóira, gondol. *De te fabula narratur*, mondja ókori író társával: ismerjünk az áldozatok bűneiben a magunkéira, tanuljunk az ő szomorú sorsukból, s kitépve szívünkéből a fekélyt, emelkedjünk ki az erkölcsi fertőből, amelybe sülyedtünk.

Ilyen gyakorlati, erkölcsjavító célt tűzött maga elé Thackeray, az író, nem pedig művészt, tehát szigorú

moralista, rideg satirikus ő, nem pedig regényíró — ezt a képet veri vissza a francia író tükre Thackeray-ről. De hát hí-e a kép?

Való, hogy Thackeray regényeiből, sőt jóformán a regények minden egyes fordulatából kihangzik valamilyen erkölcsi motívum, s mivel hangulatuk borús, a színük sötét, rendesen tilalom alakjában: ne légy hiú, ne légy önző, ne légy képmutató, ne kívánd a másét, ne kapj alacsony, értéktelen dolgokon; való az is, hogy az író szereti le-letenni az elbeszélés fonalát és bölcselkedni az emberi tulajdonságokon, rendszerint a bűnökön: de vajjon nem szűrhet-e le erkölcsi okulást a dolgok mélyére ható emberi értelem minden eseménysorozatból, a költött meséből csakúgy, mint a történelem egy szakaszából, az élet egy jelenségéből, s a reflexió számírvan az a költészet virágos kertjéből? Nem az a kérdés, szolgál-e tanulsággal a regény, hanem az, hogy a tanítás kedvéért nem áldoz-e valamit föl az író a művészi céljából, s nem az a kérdés, vannak-e a regényben reflexiók, hanem az, tudja-e őket az író a művészi hatás szolgálatába állítani.

A két emberöltő óta húzódó nagy pörben mind a két fórum, a közönség is, a tudományos kritika is, fölmentette a vádlottat és elítélte a vádlót. Thackeray ma is a világirodalom legnagyobb regényírói sorában van, s a *Vanity Fair* — magyar címén: *Hiúság vására* — egyike a legremekebb regényeknek. Taine a maga, könnyed, mozgékony gall szellemével nem tudta meglábolni a nehézkes brit szellem súlyos alkotásait, s nem vette észre, hogy amit ő Thackeray műveiben hibáztat, az, hogy nem könnyedén érinti a tárgyakat, hanem elmélyed bennük, hogy nem átfut fölöttük, hanem beléjük hatol, hogy nem játszik tárgyaival, hanem komolyan veszi őket: * ez éppen Thackeray regényeinek legnagyobb érdeme, ennek köszönik értéküket.

* Taine vádjait l. *Az angol irodalom története*, V. k., ford. Csiky Gergely. 1885, 72. l.

Valóban ezekben a regényekben nincs semmi franciás. Az író nem akar bennünket elkápráztatni művészetével és szellemével, nem pörget le gyorsan egymásután érdekes képeket, még csak mulattatni sem igen akar a mese-mondók szokott módján, regényhősök álmélkodtató tetteivel. Thackeray költészetének világa egészen más. Az ő színpadán *emberek* szerepelnek, igazi emberek, akár csak mi magunk, a jó és a rossz szövedékei — de rendszerint egy fokkal még nálunk is gyöngébbek: egy csipetnyivel több bennük a fogyatkozás s ugyanannyival kevesebb lelkük nemessége. Az a színjáték, amelynek ők a hősei, nem lesz sem nagyszerű tragédia, sem kacagtató komédia, nem lesz más, mint egy darab élet, gyöngé, esendő emberek mindennapi küzdelme. De ezeknek szürke, köznapi lelkeknek katasztrófája — a gonoszoknak bukása, a gyöngének csöndes lemondása — Thackeray előadásában mélyebben megillet bennünket, mint nem egy véres tragédia záró akkordja, mert igaznak érezzük, mert életsorsukat az első mozzanattól az utolsóig a párkák biztos kezével szövi az író.

A valóságnak ilyen illuziójából fakad Thackeray regényeinek varázsa. Az az érzésünk, hogy az élet filmje pörög előttünk, de nem a maga esetlegességeivel, boszszantó véletleneivel, hanem a maga igazi valójában, a maga jellemző voltában. A cselekvény minden fordulatából kihalljuk az emberi szívek dobbanását, mert minden, ami a regényben történik, emberek által, emberekért történik, s az emberi sorsok mögött megsejtjük a legnagyobb titkot, az élet misztériumát.

Ez nem játék, könnyű szórakozás mulatni vágyó nagy gyermekek számára. Nem mese ez, gyermek — mondhatná Thackeray is olvasójának. S nemcsak ő veszi komolyan, amit elbeszél, komolyan veszik hősei is, mert a küzdelem, amelynek részeseivé teszi őket az író, a legnagyobb emberi célért, a boldogságukért folyik. Hogy miben keresik boldogságukat, — az egyik a nagy vagyon-

ban, a másik a fényes, nagyúri életben, a harmadik a szerelemben, a negyedik a jóságban és így tovább — az nem fontos : mindegyik egész valójával küzd érte, életet teszi fel a kockára! Vajjon csodálkozunk-e, hogy mi is éppolyan komolyan nézzük ezt az élet-halál harcot, mint ők, a küzdők? Sőt nemcsak nézzük, hanem át is éljük, lelkük izgalma átterjed reánk ; amint forog sorsuk kereke, velük reménykedünk és velük csalódunk, velük örvendünk és velük szenvedünk. S mert egész lelkünkkel csüngünk rajtuk, mennyire értjük őket!

Ki ne értené meg a kis Sharp Beckyt, ezt a bájos kis boszorkányt, az ókorból a XIX. század elejére plántált Circét. De mennyivel nehezebb az ő helyzete. A sors csak két fegyverrel ajándékozta meg, szépséggel és ésszel — de mit mindent meg nem tagadott tőle! Családfája megszakad már anyjánál, rokona, támogatója nem akad, pénze nincs — s ő mégis nagyra tör : úri asszony akar lenni, előkelő, gazdag, körülrajongott. Föláldozna mindent vágyáért s nem is riad vissza semmitől, csakhogy megvalósítsa : hízeleg és megalázkodik, hazudik és áskálódik, tudatosan, ravasz számítással, s kacérkodik az egész világgal. A férfiakat újja köré csavarja, mindegyik odakínálja szívéért, amiye van, de a kezét egyik sem kéri. Végre jobb híján egy ostoba, nyers dragonyos tisztre köti magát rá, egy szegény ördögre, a gazdag Crawley báró kisebbik fiára. Alig hogy nőül ment hozzá, az öreg Crandley-nak meghal a felesége, s a vén mágnás fölkinálja rangját és vagyonát Beckynek. Most képzeljük bele magunkat a szegény Becky helyzetébe : élje lebben, valósággá válva, az a tündéralom, amiért egy ifjú életen át sóvárgott, s kénytelen elúzni magától, mert mohóságában egyetlen kincsét, leányságát, könnyelműen oda vetette egy fajankónak. A ravasz Becky elszámította magát s a nemezis menten lesujtott rá! Sebaj! Letörli könnyeit : majd fölemelkedik ő férje vállán! Emelkedik is. Segít a régi taktika, a csalás, a képmutatás, a hazu-

dozás: grófok és grófnők körében él, még a király elé is kerül — de egy pillanatra megint elhagyja számító okossága, elcsúszik egy narancshéjon, s most már végleg elbukik. Zuhan a lejtőn, egyre lejjebb, lejjebb, kiszorul Angliából a kontinensre s ott német diákok körében vész el. Azt mondják, igazi tragikum csak a nagyok, a hatalmasok világában képzelhető el, ahol a hőssel, bukásában, egy világ omlik össze — én, megvallom, kevés mélyebb és megrázóbb tragédiát ismerek, mint a kis Beckyt. Igazabbat meg éppen nem.

És itt van Becky barátja, a kis Sedley Emilia. Ő is heroina, de más szabású. Ő a modern Penelope. De ez az egyszerű, naiv asszony még nagyobb hős, mint görög mintaképe. Háborúba ment az ő ura is, mint Odysseus, de az ifjú Osborne kapitány csak hat hétig volt a férje, s nem a bolyongás keserű évei után, hanem már a mézesetek alatt megcsalta a modern Circével — Crawleyné Sharp Rebekával! S a derék Emilia nem is tíz évig volt árva, hanem tizenötig, s nem visszavárta messze kóborló urát, hanem gyászolta a halottat. S mialatt ennek a hiú, üres férfinak képét hordta a szívében, nem vette észre, hogy közömbösségével halálra gyötri a legnemesebb embert, Dobbin őrnagyot, ezt a talpig férfit, akinek minden gondolata boldoggá tenni őt. Csak ki kellene nyujtania érte a kezét, s ő lelki vakságában nem is gondol reá. De egyszer minden hazugságnak össze kell omlania, Amália hamis bálványa is ledől talapzatáról, s az özvegyi fátyol lomtárba kerül. Milyen boldog lehet Amália most az igazi férfi oldalán. De az-e? Az ezredes — hogy Thackeray stílusában beszéljek: Dobbin barátunkat időközben kinevezte ő felsége ezredesnek a vitéz ... ik ezredbe — karjára kapja kis Jankáját, akit jobban szeret, mint minden mást a világon — még nagy munkájánál, *Punjaub történeténél* is. «Jobban nálamnál is» — gondolja Emilia sóhajtva. Milyen keserű fájdalom ebben a három szóban, az emberi léleknek milyen tragikus mélységébe

villant be itt Thackeray! Íme, a legnemesebb, leghívebb férfi leghatalmasabb érzelmének hevét is ellankasztja az idő! Vagy talán ennek a hazugságnak is össze kellett omolnia, s a szerelmes ezredes lelki szemérről lehullván a hályog, megértette, hogy az ő Amáliája nem az az eszménykép, amelynek egy életen át hódolt? Így vagy úgy, végtelenül szomorú tudat, hogy teljes, igazi boldogság még a legtisztább szívben sem ver tanyát.

De hagyjuk a bölcsekedést, nehogy mi is magunkra vonjuk Taine haragját. Nézzük meg inkább még egyszer ezt a három alakot, a *Hiúság vására* főszereplőit. Milyen nagyszerűek a maguk kisszerúségében, s milyen kitűnő lelki arckép a regény többi szereplője is! Milyen művészettel, milyen biztos pszichológiával dolgozta Thackeray a regény színpadán nyüzsgő embertömeget! Mindegyik embere tökéletes, harmonikus egész, mindegyik él: nincs egy hazug szavuk, nincs egy mesterkéltny mozdulatuk, minden pillanatban azt gondolják, mondják és cselekszik, amit az adott helyzetben karakterük szerint gondolniuk, mondaniuk és cselekedniük kell.

Ezeknek az embereknek sorsa bonyodalmas, mozgalmas, nagyterjedelmű mesévé szövődik. Nem tagadom: lassan és körülményesen. Thackeray nem járt a franciákhoz iskolába, nem sajátította el szerkesztő művészetüket. Egységes, gyorsan fejlődő, a legrövidebb úton a cél felé törekvő cselekvényt ne keressünk a *Hiúság vásárában* — vásár az valóban, a nyüzsgő tömeg folytonos hullámzása, maga az élet, jellemző, érdekes mozzanataiban megragadva. Thackeray művészete nem az elrendezésben, hanem az ábrázolásban nyilvánul. Nincs regény, talán az egy *Háború és békét* kivéve, amely annyira le tudná bilincselni az olvasót: tarka összevisszaságban a jelenetek végeláthatatlan sora, mindegyik új, mindegyik más, de egyformán élénk, egyformán plasztikus mind. Ezek a képek benyomulnak az emlékezetünkbe, onnan soha többé ki nem vesznek, s csodálatos, bár minden rész-

letük elevenen áll előttünk, valahányszor kezünkbe vesszük a jól ismert könyvet, mindig új gyönyörűséggel szolgál.

A *Hiúság vására* azonban több gyönyörködtető regény-nél, benne Thackeray megírta a XIX. századi Anglia eposzát — amint Homeros az *Odysseiában* a Krisztus előtti IX. század görögségéét. A görög eposzban egy nagy világkép tükröződik, Hellas népéé, az angol regényből is kibontakozik egy nagy kép, Anglia társadalmának rajza a Napoleon utáni időben. A Crawley-k és Dobbinok, a Sedley-k és Osborne-ok életsorsában nemcsak egy sereg egyéni történetet kapunk, nem is pusztán az egyetemes emberi lecsapódását, hanem valami sajátosan angolt is, a sokféleképpen rétegzett angol társadalom életének rajzát, a főurak és politikusok, a katonák és lelkészek, a tisztviselők és kereskedők világát, közös és ellentétes érdekeikkel, az őket vezető eszmékkal és törekvésekkel — az angol közéletet és családi életet látjuk a maga nemzeti nyilvánulásaival. Realitásban is, érdekekben is rendkívül sokat nyer ezzel a regény, az egyes ember kicsinyes sorsfordulatain túl a nagy egészre irányul a figyelem, a társadalom életére, de nyer mélységben és jelentőségben is: keretei tágulnak, arányai megnövekednek s messze távlatokat nyit meg az olvasó előtt. Erre utal a szimbolikus cím is: a hiúságok vására maga az élet, s az író még embereinél is jobban foglalkoztatja ez az élet.

Az élet képe, a társadalom rajza Thackeray többi regényében is fő szerepet játszik — bizonyos, hogy nagy kedvvel dolgozta az író. És nagy sikerrel is: Thackeray legalább is éppolyan művésze a rajznak, mint az elbeszélésnek — nem hiába készült fiatalkorában festőnek. Ennek a rajznak a tónusa azonban erősen egyéni — azzá teszi mesterének a kontúrokon minduntalan átcsillanó világnézete. S ez a világnézet annál határozottabb, mert Thackeray nem a hideg szemlélő objektivitásával nézi

és ábrázolja az életet, hanem az érdekelt fél szenvedélyességével. Ő is belesodródott a világi élet forgatagába, az ő személyén is átsaptak a küzdelmek és szenvedések hullámai — el nem borították, de megrázták. Bölcselkedő hajlama reagált a fájdalmas illetésre, az élet jelenségei mögött kutatni kezdte az élet lényegét : mi is valójában az élet, mi a célja, mi az értelme annak a makacs, egy pillanatra sem nyugvó küzdelemnek, amelyet az ember halála percéig folytat.

A felelet, amelyet Thackeray az életnek ezekre a nagy kérdéseire ad, — így látja Taine s Thackeray legtöbb kritikusai — mélyen lehangoló. Az élet apró hibák és nagy bűnök szövődéke, a hitványok küzdelme a gyöngékkal, s ebben a harcban mindegyik fél elvérzik. A boldogságot hajszolják, de az csak fantóm, délibáb, amelyet nem ér el földi ember. De nem is volna méltó rá. Az emberek gyarlók vagy éppen gonoszak, s mindegyik, a királytól a koldusig, kivétel nélkül hiú és képmutató.

Milyen sívár tanítás, milyen sötét világnézet! Meg is rótták keserű pesszimizmusáért Thackeray-t : meghamisítja a világ képét. Könnyelmű vád, mint a többi is, amellyel illették. Siralom völgye-e a földi lét vagy tündérkert? Nyilván egyik sem — vagy mind a kettő, s az optimizmus csak bölcsőbb, de semmivel sem jogosabb világnézet, mint a pesszimizmus. Az életnek ezt a legnagyobb ügyét minden gondolkodó ember elintézheti önmagával, s elfoglalhatja azt az álláspontot, amelyre lelke alkata predesztinálja. Thackeray-t sem érheti vád azért, mert sötétnek látja a világot s gyarlónak az embert — annál kevésbé, mert pesszimizmusa következetes ugyan, de éppen nem túlzó. Mily messze áll a szélsőséges pesszimizmustól, mely gyűlöli a világot és megtagadja az értéket! Ellenkezőleg. Nincs bölcselő, aki annyira megbecsülne az élet igazi értékeit, mint ő — hogy olyan ritkán találkozik velük az ember? Vajjon nincs-e Thackeray részén az igazság? S vajjon melyikünknek ablakán repült

be mesebeli kék madár, a teljes boldogság szimboluma? Nem igaz-e utolsó betűig Thackeray megállapítása: «Ugyan melyikünk boldog teljesen ezen a világon? Melyikünk éri el azt, amire vágyik? Vagy ha elérte, ki van megelégedve?» S mi emberek valóban olyanok vagyunk-e mint amilyeneknek lennünk kellene? Nem szolgáltunk-e reá Thackeray szatirájára, sőt talán még sokkal erősebb gúnyra? Hiszen Thackeray nem is olyan kegyetlen, mint amilyennek hirdetik. Még csak nem is haragszik reánk — nem vagyunk mi olyan félelmesek, rajtunk, gyarló bűnösökön csak mulatni érdemes, mulatni rajtunk, főleg szánni bennünket. Sőt ha gúnyolódásainak mélyére tekintünk, nemesebb, emberi érzelmekre bukkanunk: Thackeray szatirájából a nagyszívű, megértő bölcs szeme villan felénk, hol mosolyogva, hol könnytől csillogva. Ez nem az a rideg erkölcsbíró, amilyenek festik! Még azoknak a lelkébe is vegyít egy csepp jóságot, akiket üldözni látszik. Íme, Rawdon kapitány, Becky férje, hitvány egy ember, léha, durva, ostoba, hamiskártyás, de feleségét igazán szereti, bátor katona, s becsületén nem tűri el a foltot. S még Becky, a megtestesült önzés, számára is van Thackeray-nek egy jó szava. Mikor a sorsverte asszony megismeri Dobbin őrnagy lelki nagyságát, azt mondatja vele az író: «Ha nekem ilyen férjem lett volna, ilyen ésszel, ilyen szívvel!» Íme, Thackeray az asszony bűneiért a sorsra hárítja a felelősséget, annak kegyetlenségében megtalálja a szerencsétlen asszony számára a mentséget.

S ha valakit Thackeray mély emberszeretetéről még Dobbin őrnagy alakja sem győz meg, ez az igazi, de nemesebb veretű chevalier sans peur et sans reproche, akinek lelkét besugározza az elme és kedély minden fénye, az olvassa el Thackeray öregkori regényeit, amelyekben a biztos révbe jutott író derültebb színekkel dolgozott, és olvassa el mindenekelőtt az *Esmond Henriket*, ezt a történeti regényt, amelyet az angol kritikusok is,

Taine is, az író legnagyobb remekének tartanak. Ez már nem is költemény, ez már legenda, éppoly kedves, éppoly emelkedett, mint a legszebb középkori szent elbeszélés — az Elek-legendának lehetne párja. Hőse lovagruhában is szent: maga a megtestesült gyöngéd-ség és hűség, nagylelkűség és önfeláldozás, s az a rajongó hódolat, amellyel egy életen át Lady Castelwood iránt viseltetik, már nem is földi érzés — éppoly tiszta, éppoly légies, mint a középkori szerzetesek Szent Szűz-kultusza, ugyanazok az elemek hangolják és színezik.

... A római Borghese-villa minden látogatója fölteszi a kérdést, melyik női alak vonzóbb Tiziano remek képén, az *Amores sacro ed Amor profano*n, az égi szerelem megtestesítője-e, a nő, aki úgy jelenik meg előttünk, amint Isten megteremtette, a szűziesség naiv bájával, vagy a földi szerelem megérezkítője, az asszony, ez az öntudatos szépség, az előkelő társadalom úrnője. Éppígy lehetne vitatkozni, melyik regényben tetőződött Thackeray művészete, az *Esmond*ban-e, az idealizmusnak ebben a remekében, vagy a *Hűség vásárán*ban, a realizmusnak ebben a mesterművében. Melyikben gyönyörködünk inkább, az égi vagy a földi érzelmek világában? Ne kutasuk. Elég gazdag az emberi lélek, hogy egyforma szeretettel merüljön el mind a kettőbe.

*

A *Külföldi Klasszikusoknak* ez a kötete Thackeray egy világhírű művét adja — de nem a *Hűség vásárát*, nem is az *Esmond*ot. Ezek közkézen forognak nálunk is. E helyett az olvasó a *Sznobok könyvét* kapja, amely először *The Snobs of England* címmel a *Punch* c. élclapban 1846—47-ben, hetenként, folytatásokban jelent meg, azután kötetben 1848-ban, *The book of Snobs* címmel. Sznob! Ezt a közkeletű terminust Thackeray gyökereztetette bele az emberiség tudatába. Lefordíthatatlan szó, s noha mindannyian tudjuk, mit jelent, értelmezni is bajos. Sznob a

hiú, a gőgös, a hencegő; az is, aki többre tartja magát, mint amennyit ér, vagy olyan megtisztelésre vágyik, amelyre nem szolgált rá, sznob az is, aki a látszaton kap vagy a látszatra ad, de az igazi sznob mégis az, akinek legnagyobb ambíciója az, hogy elhitesse a világgal: magánál előkelőbb emberekkel van barátságban vagy legalább ismeretségben — általán mindenki sznob, aki az ember igazi értékeinél, a szív jóságánál és a lélek nemességénél, többre becsüli az élet hiú, értéktelen javait. Sznobok vagyunk tehát mindannyian, én is, te is, kedves olvasóm, — ha nem is mindég, legalább is gyakran!

A *Sznobok könyve* Thackeray-nek legvidámabb, de egyben legkeserűbb könyve. A mulatságos eseteknek ezreit vonultatja fel, de mindegyikkel sujtani akar, nem is egy embert, hanem az emberek egész csoportját, egy fajt vagy egy típust, egy osztályt vagy egy réteget. Kicsinyke tükörében a gyarlóságok és vétkek egész sorozatát mutatja elénk. Vajjon csak mulattatni akart persiflage-ig fokozódó szatirájával, vagy megjavítani is bennünket? Nem tudom. De szégyenkezve, lesütött fővel megvallom, hogy olvasva ezeknek a furcsa nevű angol gentlemaneknek tetteit, nem egyszer magamra ismertem: mintha csak én ültem volna modellt Thackeray-nek. Fog-e rajtam a tanítás — a jövő titka. De a hiba beismerése az első lépés, s ezt megtettem. Kövessetek ti is!

A SZNOBOK KÖNYVE

OSZK

OSZK

BEVEZETŐ MEGJEGYZÉSEK.

(A sznobokról szóló munka szükséges voltának kimutatása a történelem alapján és bizonyítása szerencsés példázatokkal. — Én vagyok az az egyén, akit a véget szinte kijelölt ennek a munkának az elvégzésére. — Elhivatásomnak szép szavakkal való kifejtése. — Kimutatom, hogy a világ fokozatosan felkészült e Mű és Szerzője fogadására. — A sznobokat éppúgy tanulmányozni kell, mint a természettudomány egyéb tárgyait és ők is az egyetemes Szép (nagy S-sel) egy részét alkotják. — Minden társadalmi rétegben előfordulnak. — Snobley ezredes megkapó példája.)

Valamennyien olvastuk már azt a megállapítást (amelynek autentikus voltát nem vonhatom kétségbe, mert honnan tudhassam, hogy mily kutatásokon alapul?) — mondom, valamennyien találkoztunk már azzal a megállapítással, hogy ha valamely kornak, vagy az élet feladatainak valamely Férfire van szükségük, ezt az egyént szükségképpen meg is találják. Így például a francia forradalomban (az olvasó bizonyára örülni fog, hogy ily korán szóbahoztuk), amikor arra volt szükség, hogy a nemzet valami gyógyító szert vegyen be, előkerült Robespierre, mint valóban keserű és émelyítő gyógyszer, amelyet a páciens mohón le is nyelt és végül mégis jobban lett tőle; ugyanígy, amikor szükségesnek mutatkozott, hogy John Bullt kirúgják Amerikából, előlépett Mr. Washington és közmegelegedésre elvégezte ezt a műveletet; hasonlóképpen amikor Aldborough earlje megbetegedett, hirdetés útján előkerült Holloway professzor és piluláival meggyógyította ő lordságát

stb. stb. Még számtalan példát hozhatnánk fel annak igazolására, hogy amikor valamely nemzet nagy szükségét szenved, azonnal kéznél van a segítség, pontosan úgy, mint a pantomimben (ebben a mikrokozmoszban), ahol valahányszor a clown óhajt valamit, — legyen az melegítőlábas, kézfecskendő, liba vagy női szőrmegallér — azonnal előbukdácsol az oldalszínfalak mögül valami atyafi, aki véletlenül éppen a kérdéses tárgyat hozza magával.

Aztán meg, ha az emberek belefognak valami vállalkozásba, menten hajlandók bebizonyítani, hogy a világnak abszolút szüksége van az illető dologra a tökéletesség szempontjából. Tegyük föl, hogy egy vasútról van szó: az igazgató rögtön annak a hangoztatásával kezdi a dolgot, hogy «a Bathershins és Derrynane Beg közötti összeköttetés nélkülözhetetlen a civilizáció haladása szempontjából és a nagy ir néphatalmas többsége föltétlenül kívánja annak megvalósítását». Vagy ha éppen egy napilapról van szó: a prospektus kifejti, hogy «abban az időben, amikor az egyház veszedelemben forog és kívülről a kegyetlen fanatizmus és a galád hitetlenség fenyegeti, belülről pedig a veszélyes jezsuitizmus és az öngyilkos tévtanok aknázzák alá, széles körben megnyilvánult az a kívánság, — mert a szenvedő nép külső segítség után néz — hogy egy, az egyházat védő és támogató Közlöny létesíttessék. A prelátusok és úriemberek testülete ennél fogva előlépett a veszély órájában és elhatározta, hogy megalakítja a *Pedellus* című napilapot» stb. stb. De e dolgok egyike vagy másika legalább megállja a helyét. A köznek szüksége van valamilyen dologra, ennél fogva el kell látni vele, vagy megfordítva, a közt ellátják valamilyen dologgal, ennél fogva szükségét érzi.

Már régen járom a világot azzal a belső meggyőződéssel, hogy egy munkát kell elvégezni, egy Munkát, ha parancsolják nagy M-mel, egy célt kell elérni, egy szakadékba kell bevetni magamat, mint Curtiusnak lovastól és fegyverestől: fel kell fedeznem és meg kell gyógyítanom egy nagy társa-

dalmi betegséget. Ez a meggyőződés már évek óta kínoz. Belémkapaszkodik forgalmas utcákon, letelepedik mellettem a magányos tanulmányok óráiban, meglöki a könyökömet, amikor banketteken felemelem a borospoharat, utánam jön a Rotten Row sokadalmába, elkísér távoli országokba. Brighton napsütötte fővenyén vagy Margate homokján ez a belső hang átharsogta a tenger zúgását, befészkelte magát hálósipkámba és folyton azt suttozta: «Ébredj, ó szunnyadó, mert Műved még nincs elvégezve». A mult évben a Colosseumban a holdfénynél bukkant elő ez a kis nyugtalanító hang és ezt mondta: «Smith vagy Jones (az író neve itt nem számít), Smith vagy Jones, nemes barátom, mindez igen szép dolog, de neked most otthon kellene ülnöd és írnod nagy munkádat a sznobokról».

Ha az embernek ilyesfajta elhivatása van, akkor teljesen hasztalan dolog ellene küzdeni. Hallatnia kell szavát a népek előtt; ki kell adnia magából, mint James mondaná, vagy lenyelni és megfulladni tőle. — Figyeld csak meg — mondtam gyakran az önök alázatos szolgájának — azt a fokozatos módot, amellyel a sors előkészített erre és most ellenállhatatlan szükségyszerűséggel kényszerít, hogy hozzáállás ehhez a nagy munkához. Először megteremtődött a világ, aztán természetszerűen a sznobok; ezek már hosszú évek óta élnek e földön és mégsem tudnak róluk többet az emberek, mint például Amerikáról. Mostanában azonban — *ingens patebat tellus* — az emberek homályosan elkezdtek ráeszmélni, hogy ilyesféle fajta is van a világon. Nincs még egészen huszonöt éve, hogy ez a kifejező egyszótagú szó keletkezett, annak jelölésére, hogy egy ilyen emberfaj létezik. Ez a név aztán, mint a vasutak, fokozatosan elterjedt Angliában; a sznobokat már ismerik és tudomást szereztek róluk ebben a birodalomban, melyről azt mondják, hogy a nap sohasem nyugszik le benne. A *Punch* éppen idejében jelenik meg, hogy beszámoljon történetükről és az az Egyén is megjelent, aki megírja történetüket a *Punch*-ban.

Nekem (és ezért a tulajdonságomért mély és alázatos hálával gratulálok magamnak) van szemem a sznobok iránt. Ha az Igazság alkotja a Szépet, akkor a Szépséghez tartozik egyúttal a sznobság tanulmányozása is; hogy végigrángassuk a sznobokat az egész történelmen, mint ahogy bizonyos kiskutyák Hampshire-ben kikotornak elásott disznóormányokat; kell, hogy leereszkedjünk a társadalom mélységeibe és a sznob-ormányok hatalmas készletével térjünk vissza. A sznobság olyan, mint a halál abban a Horatius-idézetben, amelyet remélek, hogy önök sohasem hallottak, «amely egyformán megrugdossa a szegény emberek ajtaját és megrugdossa az uralkodók kapuit is». Nagy tévedés volna a sznobokat felületesen megítélni és azt hinni, hogy ezek csak az alacsonyabb néposztályokban fordulnak elő. A sznobok hatalmas százaléka véleményem szerint megtalálható e halandó élet minden rangosztályán belül. Nem szabad tehát felületesen és köznapi módon ítélni a sznobok felől: mert aki ezt teszi, az csak azt bizonyítja be, hogy ő maga is sznob. Én magamat mindenestre közéjük számítom.

Amikor Bagnigge Wells gyógyvizeit használtam és az ottani Imperial Hotelben laktam, a reggelinél rövid időn keresztül velem szemben egy olyan türehetetlen sznob ült, hogy úgy éreztem, semmi hasznát sem vehetem mindaddig a gyógyforrásoknak, amíg ezt az embert magam előtt látom. A neve Snobley ezredes volt és valamelyik dragonyos-ezredhez tartozott. Lakkcsizmát és bajuszt viselt; pöszen beszélt, illegette magát és kihagyta az «r»-eket a szavaiból; mindig páváskodott és kifent bajuszát hatalmas és rikitószínű bajuszkötővel szorította le, amely annyira betöltötte a szobát éles mósuszillatával, hogy elhatároztam, hogy végzek ezzel a sznobbal és hogy vagy ő, vagy én el kell, hogy hagyjuk a fogadót. Először ártatlan beszélgetést akartam kezdeni vele és ezzel mérhetetlenül megdöbbsentettem, mert nem tudta, hogyan viselkedjék ilyen támadás esetén és eszébe sem jutott, hogy valaki ekkora merészségre ragad-

tathassa magát, hogy őt először megszólítsa ; aztán odanyújtottam neki az újságot ; majd később, amikor mindezekre a közeledésekre nem reagált, azt találtam ki, hogy mereven arcába bámultam és — és a villámat kezdtem használni fogpiszkáló gyanánt. Miután ezt a műveletet két napon keresztül folytattam, nem bírta tovább idegekkel és legyőzve elhagyta a fogadót.

Ha az ezredes véletlenül elolvassa ezeket a sorokat, talán eszébe fog jutni az a gentleman, aki azt kérdezte tőle, hogy mi a véleménye, vajjon Szerzoevalóban kitűnő író-e, és aki kikergette őt a hotelből azzal a négyágú villával.

ELSŐ FEJEZET.

MEGTRÉFÁLT SZNOBOK.

Vannak relatív és pozitív sznobok. Pozitívon azokat az embereket értem, akik sznobok mindenütt, minden társaságban, reggeltől estig, ifjúságuktól a sírig, akiket a természet fertőzött meg a sznobsággal; a másik fajta pedig az, amely csak bizonyos körülmények és az élet bizonyos fordulatai közt mutatkozik sznobnak.

Példának okáért ismertem valamikor egy embert, aki egy oly rettenetes cselekedetet vitt végbe szemem láttára, amely éppen olyan borzalmas volt, mint amelyre az előbbi fejezetben rámutattam és amelyet én követtem el abból a célból, hogy kiundorítsam Snobley ezredest: hogy tudniillik fogpiszkáló gyanánt használtam a villámat. Mint mondom, ismertem valamikor egy embert, aki társaságomban vacsorázott az Európa-kávéházban (szemben a Nagy Operával, és mint mindenki tudja, ez az egyetlen rendes vacsorázóhely Nápolyban), aki a zöldborsót kése segítségével ette. Ennek az embernek a társaságát eleinte nagyon kellemesnek találtam, — valóban, a Vezuv kráterjében találkoztunk, majd később Calabriában a brigantik kiraboltak mindkettőnket és csak váltságdíj ellenében szabadultunk tőlük, mindez azonban nem számít — egy igen kiváló szellemű, kitűnő lelkű és változatos tudású férfi, akit azonban sohasem láttam még borsót enni és ebben a tekintetben igazán mély szomorúságot okozott nekem.

Miután szemtanuja voltam annak, hogy ilyen módon nyilvánosan kompromittálta magát, egyetlen lehetőség maradt nyitva számomra: az, hogy beszün-

tessem a vele való ismeretséget. Megbízta egy közös barátunkat (a tiszteletreméltó Poly Anthust), hogy hozza ezt a dolgot ennek az úrnak a tudomására, oly tapintatosan, ahogy csak tudja és mondja meg neki, hogy bizonyos kínos okok — amelyek azonban semmiképpen sem érintik Mr. Marrowfat becsületét vagy irányában érzett tiszteletemet — merültek fel, amelyek múlhatatlanná teszik, hogy megszakítsam a vele való ismeretséget; és tényleg aztán találkoztunk is és végleg szakítottunk még aznap este Monte Fiasco hercegnő bálján.

Nápolyban mindenkinek feltűnt Castor és Pollux szétválása. — hiszen tény, hogy Marrowfat több ízben megmentette az életemet — dehát, mint angol gentleman, mit tehettem egyebet?

Ebben az esetben drága barátom relatív sznobnak bizonyult. Mert nem sznobság, hogy ha bármilyen más nemzethez tartozó rangbéli személyiség az előbb leírt módon használja evőkését. Mert hiszen láttam például Monte Fiasco hercegnőt, aki késsel piszkálta a fogát és a többi hercegek a társaságában hasonlóképpen jártak el. Láttam ő királyi fensége, Stefánia badeni nagyhercegnőt (akit, ha ezek az alázas sorok fenséges szeméi elé kerülnek, tisztelettel kérek, hogy kegyesen emlékezzék meg szolgálai legalázatosabbikáról), — mondom, láttam Potztausend-Donnerwetter örökös hercegnőjét, ezt a szelíd és gyönyörű hölgyet, aki több ízben is villa vagy kanál helyett evőkését használta és láttam, Istenemre, hogy majdnem elnyelte a kést, akárcsak Ramo Samee, az indiai késnyelő. És vajjon megütköztem rajta? Vagy csökkent talán becsülésem a hercegnővel szemben? Nem, szeretetreméltó Amália! Ez a hölgy keblemben a legmélyebb érzelmeket keltette, aminőt csak asszony valaha felidézett. Ó, gyönyörűséges hölgy, még hosszú, hosszú időn keresztül vigye késed az ételt azokhoz az ajkához, amelyek a legpirosabbak és a leggyönyörűsebbek ezen a világon!

Négy éven keresztül soha teremtett léleknek egy lehellyel sem árultam el Marrowfat-tal való haragom

okát. Gyakran találkoztunk barátaink és rokonaink — az arisztokraták — termeiben. Egymásba ütköztünk a tánc vagy az ebédek alkalmával, de elidegenedésünk továbbra is fennállott és helyrehozhatatlannak látszott, egészen a múlt év június negyedekéig.

Sir George Golloper ebédjén találkoztunk. Úgy helyeztek el bennünket, hogy ő jobbkéz felől, az önök alázatos szolgája pedig balkéz felől került a csodálatraméltó Lady G. mellé. Zöldborsó is szerepelt az ételek sorrendjében — fiatal kacsza zöldborsóval. Már előre remegtem, amikor láttam, hogy Marrowfatnek osztanak az ételből és bosszankodva fordultam el, nehogy látnom kelljen, amint ismét borzalmas módon belemélyeszi a kést ajkai közé.

Mekkora volt azonban csodálkozásom, sőt mekkora volt örömöm, amikor láttam, hogy éppúgy villáját használja, mint bármily más keresztény lélek. Nem is nyúlt hideg pengéjű késéhez egyetlenegyszer sem. Abban a pillanatban eszembe jutottak a régi idők, — visszaemlékeztem a múltban tett szolgálataira — hogy megszabadított a brigantiktól — eszembe jutott nemes viselkedése a Dei Spinachi grófnő ügyében — eszembe jutott az az ezerhétszáz font, amelyet kölcsönadott nekem. Örömben csaknem könnyekre fakadtam ; hangom reszketett az érzékenyüléstől. — George, drága barátom! — kiáltottam fel — George Marrowfat, drága, öreg cimborám, egy pohár bort az egészségedre!

Elpirulva, mélyen megindulva és csaknem annyira meghatva, mint jómagam, George így felelt : — Frank, mit gondolsz, rajnait ígyunk vagy Madeirát? — Legjobban szerettem volna keblemre ölelni, csak nem tettem a jelenlevő társaság miatt. Lady Gollopernek fogalma sem volt róla, hogy mi lehetett az oka annak az érzelmi felindulásnak, amely azt okozta, hogy a kacsát, amelyet éppen felszeleltem, ő ladsége rózsaszín szatinruhájának ölébe fordítottam. De ez a drága béketűrő hölgy megbocsátotta ügyetlenségemet és a főkomornyik eltávolította öléből a szárnyast.

Azóta a legjobb barátok vagyunk ismét, de természetesen George sem esett vissza többé abba a félelmetes hibájába, amelyet még a vidéki iskolában sajátított el, ahol igen gyakran szerepelt zöldborsó az étrenden, viszont kizárólag kétágú villáik voltak és csak a kontinensen való tartózkodása, ahol általában a négyágú villákat használják, idézte elő, hogy letett erről a borzalmas szokásáról.

Ebben a tekintetben — de csak ebben az egy tekintetben — én magam is az ezüstvillák szektája tagjának számítom magamat, és ha ez a történet a *Punch*-nak csak egy olvasójánál is azt idézi elő, hogy megáll egy pillanatra, ünnepélyesen megvizsgálja lelkiismeretét és megkérdi önmagától: «Vajjon én is szoktam-e késsel enni a zöldborsót, igen, vagy nem?», és ha ráeszmél arra a romlásra, amely őt fenyegeti, amennyiben tovább folytatná ezt a szokását, vagy amely családjára vár, ha példáját követik, ebben az esetben nem írtam hiába ezeket a sorokat. Én viszont — bármilyen legyen is a többi írók véleménye erről az apróságról — szíves engedelmükkel mégis azzal hízelgek magamnak, hogy ha más nem, legalább morális lény vagyok.

Egyébként pedig, minthogy vannak nehezebb fel-fogású olvasók is, talán nem fog ártani, ha kifejtem ennek a történetnek a morálját. A tanulság tudniillik ez: a társaság jóváhagyott bizonyos szokásokat, az emberek pedig kötelesek követni a társaság törvényeit és alkalmazkodni azok meghagyásaihoz.

Ha például elmennék egyszer a Brit és Külföldi Intézetbe (bár Isten óvjon attól, hogy bármilyen ürügy vagy jogcím örve alatt betegyem oda a lábamat), vagy ha elmennék valamilyen teaestélyre reggeli kabátban és papucsokban, nem pedig egy gentleman szokásos fölszerelésével, tudniillik kivágott cipőben, aranyozott mellénnyel, háromszögletű kalapban, fodros ingmellel és fehér csokorral — megsérteném a társaságot és ugyanolyan beszámítás alá esnék, mintha késsel enném a zöldborsót. Az Intézet portásai jögszen dobják ki az illetőt, aki ekkora sértést követ

el. A társaság szemében az ilyen sértő lény teljes és tökéletes igazsággal számít sznobnak. A társaságnak megvan a maga kódexe, éppúgy, mint ahogy megvan a rendőrsége vagy a kormánya, és ehhez alkalmazkodnia kell annak, aki a közjó érdekében létesített szabályokból hasznot akar húzni.

En természetemnél fogva gyűlölöm az önzést, és mélységesen megvetem az öndícséretet, de mégis kénytelen vagyok elmondani itt egy eseményt, amely megvilágítja a kérdéses tárgyat és amelynél kénytelen vagyok azt hinni, hogy meglepő okosságot tanúsítottam.

Amikor néhány évvel ezelőtt (egy kényes megbizatással) Konstantinápolyban voltam, — az oroszok ugyanis, egymásközt szólva, igen kétszínű játékot folytattak és ezért szükségesnek mutatkozott részünkről egy rendkívüli megbízott kiküldése — a ruméliai Leckerbiss pasa, aki akkor a Porta nagyvezirje volt, diplomáciai bankettet adott tiszteletünkre Bujukdereben lévő nyári palotájában. Én a nagyvezir balján ültem, Diddloff gróf, az orosz követ, a jobboldalára került. Diddloff egy dandy, aki képes lenne meghalni egy rózsza illatától; egyébként háromszor is megkísérelte, hogy meggyilkoltasson engem a tárgyalások folyamán, de természetesen a nyilvánosság előtt jóbarátokként mutatkoztunk és a legszívesebben és a legelbűvölőbb modorban üdvözlöttük egymást.

A nagyvezir — sajnos már csak «néhai», mert egy selyemzsinór végzett vele — megcsontosodott fenntartója volt a török politika régi iskolájának. Újjainkkal ettünk és kenyérszeleteket használtunk tányér gyanánt. Az egyetlen újítás, amelyet megengedhetőnek tartott, az európai italok élvezése volt, amely újítást azután nagy előszeretettel alkalmazta is. Egyébként rendkívül nagy evő volt. A fogások során egyszerre csak egy hatalmas tálat tettek elébe, amelyben egy gyapjában megsütött bárány volt, megtöltve szilvával, fokhagymával, assa foetidával és más hasonló fűszerekkel — a legborzalmasabb keverék,

amelyet valaha halandó ember megízlelt vagy szagolt. A nagyvezir derekasan nekilátott és keleti szokás szerint ragaszkodott ahhoz, hogy ő maga szolgálja ki jobb- és balkéz felé ülő szomszédjait és valahányszor különösen ízes falathoz ért, azt saját kezeivel tömte bele vendégei szájába.

Sohasem fogom elfelejteni annak a szegény Diddloffnak a pillantását, amikor őexcellenciája egy jókora gomolyagot gyúrt össze ebből az ételből és ezzel a felkiáltással: «*Buk, buk*» (nagyon finom!), odanyújtotta a rémületes göngyöleget Diddloff felé. Az orosz szemei félelmetesen forogtak, amikor átvette tőle, és olyan grimásszal nyelte le, amely véleményem szerint a rosszullet közeledését mutatta, aztán megfogta a melléte álló üveget, abban a hiszemben, hogy bor van benne — később azonban kiderült, hogy francia brandyt tartalmazott — és egy jó pintet hajtott fel belőle, mielőtt tévedésére rájött volna. Ezzel azután el is készült; félholtan vitték ki az ebédlőből és lefektették hűsölni az egyik Boszporuszon épült nyárlakban.

Amikor rám került a sor, mosolyogva vettem át a gomolyagot; *Bismillah* — mondtam, hálásan megnyaltam az ajkaimat, és amikor a következő fogást felszolgálták, ugyanilyen ügyesen én is gyúrtam egy gomolyagot belőle és olyan ildomosan dugtam bele az öreg nagyvezir szájába, hogy ezzel egyszeriben megnyertem a szívét. Oroszországot rövidesen kiberudálták az Udvarból és a *kabanoplei szerződést sikerült aláíratnom*. Ami Diddloffot illeti, neki teljesen nyakát szegte a dolog, visszahívták Szentpétervárra és Sir Roderic Murchison látta őt mint 3967. számú fegyencet dolgozni az uralvidéki bányákban.

Szükségtelen talán megmondanom a történet tanulságát, amely az, hogy igen sok kellemetlen dolog fordul elő a társaságban, amelyet mégis le kell nyelnie az embernek — mégpedig mosolygó arccal.

MÁSODIK FEJEZET.

A FEJEDELMI SZNOBOK.

Jóval ezelőtt, a jelenlegi kegyelmes Felső uralkodásának kezdetén, történt «egy szép nyári estén», mint Mr. Jeames mondaná, hogy három-négy fiatal gavallér borozott ebéd után a *Királyi Címer*-hez címzett fogadóban, amely Mrs. Anderson tulajdona, Kensington királyi községben. Balzsamos este volt és a járókelők szívderítő látványnak lehettek tanúi. A régi kertek magas szilfái teljes levéldíszben pompáztak és Anglia nemességének megszámlálhatatlan kocsija gördült tova a szomszédos palota felé, ahol Sussex hercege (akinek jövedelme az utóbbi időben már csak arra futotta, hogy teaestélyeket adhasson) nagy bankettet rendezett királyi unokaöccse tiszteletére. Amikor a főnemesek fogatai letették tulajdonosaikat a kastély halljában, az ajtónállók és szolgák átjöttek egy üveg barna sörre a *Királyi Címer* közvetlenül szomszédos kertjébe. Mi erkélyünkről figyeltük ezeket a fickókat és szent Bonifácusra, ugyancsak ritkaság látványt nyújtottak!

Mynheer van Dunk tulipánkertjei nem színcsebek, mint ezeknek a kicsinosított ajtónállóknak a libériái. A mező virágának minden színe ott pompázott mellükön, a szívárvány minden ragyogása ott csillogott plüss-nadrágjukon és ezek a nagybotosok föl-alá sétáltak a kertben azzal a mulatságos ünnepelességgel, a fiatal borjúnak azzal az öntudatos himbálódzásával, amelynek mindig elbűvölő varázsa volt számomra. A gyalogút nem volt elég széles nekik, ahogy vállrojtjaik ide-oda fityegtek, kanárisárga, pipacsvörös és világoskék színeikben.

Egyszerre csak, páváskodásuk kellős közepén megszólalt egy kis jelzőharang, megnyílt egy oldalajtó és (miután királyi úrnőjüktől megszabadultak) **Ő FELSÉGE SAJÁT VÖRÖSLIBÉRIÁS INASAI** jöttek be epolettekkel és fekete plüss-nadrágban.

Szánalmas volt nézni, ahogy megjelenésükre a többi szegény éhenkórász eltünedezett. A derék magáninasok közül egyik sem mert megállni a királyi lakajok magas színe előtt. Letértek a gyalogútról, elbujtak sötét lugasokban és csöndben itták tovább a sörüket. A Királyi Plüssnadragok elfoglalták a kertet és ottmaradtak addig, amíg hírül nem hozták, hogy a Királyi Plüssnadragok ebédje elkészült, amikor is elvonultak enni, mi pedig ama pavillon irányából, ahol ebédjüket fogyasztották, hallgattuk konzervatív éljenzésüket, szónoklataikat és kenti dicsekvésüket. A többi lakájt már nem láttuk többé.

Ti, drága lakajok, akik oly lehetetlenül begyesekek voltatok az egyik pillanatban és oly alázatosak a következőben, nem vagytok egyebek, mint utánczatai uraitoknak ebben a világban. *Mert az, aki alantas módon tisztel alantas dolgokat, az a sznob* — és talán ez a legpontosabb definíciója az effajta jellemeknek.

És ez az oka annak is, amiért én a legteljesebb tisztelettel a királyi sznobot helyeztem ennek a fejezetnek az élére. Előle mindenkinek hátrább kell húzódnia, mint ahogy a lakajok hátrahúzódtak királyi kartársaik elől abban a kensingtoni kertben. Azt mondani erről vagy arról a kegyelmes uralkodóról, hogy sznob, csak annyit jelent, hogy azt mondjuk — ő felsége is ember. Bizony, a királyok is emberek és sznobok. Abban az országban, ahol a sznobok vannak többségben, a sznobok legkülömbike természetesen alkalmas arra, hogy uralkodjék. És alkalmas arra is, hogy bámulatunkat kiérdemelje.

Így például I. Jakab is sznob volt, mégpedig egy skót sznob, amelynél aztán nincs kellemetlenebb teremtménye a világnak. Úgy látszik, hogy egyetlenegy jó emberi tulajdonság sem volt benne — sem bátorság, sem nagylelkűség, sem becsületesség, még csak esze sem volt, de azért olvassák csak el, miket írnak róla Anglia nagy elméi és tudósai! II. Károly, az unokája, csak csirkefogó volt, de nem sznob, míg XIV. Lajos, ez a vénasszony kortársuk — a hatalmas parókák

nagy imádója — mindig úgy tűnt nekem, mint a legkétségtelenebb királyi sznob.

Mindazonáltal nem akarok saját hazánk királyi sznobjai közül példát említeni, hanem csak hivatkozom a szomszédos Brendford királyságra és uralkodójára, a nemrég elhunyt és megsiratott nagy IV. Gorgiusra. Amilyen alázatossággal a *Királyi Cimer*-fogadóban az inasok visszavonultak a királyi lakájok elől, a brendfordi nemzet arisztokráciája ugyanazzal az alázatossággal hajolt meg és nyalt talpat Gorgius előtt és kinevezte őt «Európa első gentleman»-jének. És csodálatos elképzelni, mi lehetett a nemes urak véleménye egy gentlemanről, ha Gorgiusnak ezt a címet adták.

Mert mit jelent gentlemannek lenni? Nem annyit jelent-e, hogy az ember becsületes, szolgálatkész, nagylelkű, derék, okos, és miután mindezekkel a tulajdonságokkal rendelkezik, a legszebb modorban kifelé is nyilvánítja őket? Nem kötelessége-e egy gentlemannek, hogy hűséges fiú, igaz férj és becsületes apa legyen? Nem kell-e életének kifogástalannak lenni, nem kell-e számláit rendesen fizetnie, nem kell-e előkelő és magas színvonalú ízléssel rendelkeznie, nem kell-e nemes és szép életcéloknak élnie? Egyszóval nem olyan kellene-e, hogy legyen «Európa első gentleman»-jének életrajza, hogy azt nyugodtan és serkentő hatással lehessen olvastatni a fiatal hölgyek iskolájában és haszonnal forgatni a fiatal gentlemanek szemináriumaiiban? Felteszem ezt a kérdést az ifjúság összes nevelőinek, Mrs. Ellisnek, Anglia nőinek és valamennyi iskolamesternek, Dr. Hawtrey-től kezdve egészen Mr. Squeersig és felállítom bíróságként az Ifjúság és Ártatlanság ítélőszékét tiszteletreméltó nevelőik vezetése alatt (mint a Szent Pál-templom tízezer pirosarcú árvagyerekét), hogy üljenek törvényt és Gorgius védje előttük az igazát. Ki a teremből, ki a teremből, te kövér, öreg Florizel! Törvényszolgák, dobjátok ki ezt a felfuvalkodott, duzzadt arcú férfit! Ha Gorgiusnak már mindenképpen szobrot akarnak emelni abban az új palotában, amelyet

a brendfordi nemzet épít, akkor azt a *Lakdjok Előcsarnokában* kell felállítani. Úgy kell talán ábrázolni, amint címert rajzol, amely művészetben állítólag annyira kitűnt. Azonkívül feltalált valami maraskinopuncsot is, továbbá egy csizmafénymázt — ez még ifjúsága erejének teljében és leleményessége legnagyobb megfeszítése idején történt — és egy kínai pavillont, a világ legrettenetesebb építményét. Tudott továbbá hajtani egy négylovas kocsit, csaknem olyan jól, mint egy brixtoni kocsis, tudott elegánsan vívni, és azt mondják, szépen hegedül is. És olyan ellenállhatatlan bájjal tudott mosolyogni, hogy emberek, akik fenséges személyisége közelébe kerülhettek, azonnal testestől-lelkestől híveivé váltak, mint ahogy egy hatalmas boa konstriktor megigéz egy nyulat.

Meg merném kockáztatni a fogadást, hogy, ha tesszem azt, Mr. Widdicombot helyeznék forradalmi úton Brendford trónjára, az emberek hasonlóképpen el volnának bűvölve az ő ellenállhatatlan és fenséges mosolyától és éppúgy remegnének előtte, amikor letérdelnek, hogy kezet csókoljanak neki. Ha Mr. Widdicomb menne el Dublinba, valószínűleg obeliszket emelnének azon a helyen, ahol először tette lábát a partra, mint ahogy a jó irek megcselekedték, amikor Gorgius meglátogatta őket. Valamennyien élvezettel olvastuk a király utazása alkalmával azokat a híreket, hogy jelenléte a loyaltásnak valóságos dühöngését idézte elő, és hogy amikor az ország leghíresebb embere, Bradwardine bárója feljött a királyi yacht fedélzetére és látott egy poharat, amelyből Gorgius ivott, mielőtt csónakjában visszatért volna a partra, azt kabátzsebébe süllyesztette, mint valami megbecsülhetetlen ereklyét. A báró azonban leült a pohárral, amely eltört és alaposan összevagdalta kabátja szárnyát, és a világ szegényebb lett ezzel a megbecsülhetetlen ereklyével. Ó, nemes Bradwardine, vajjon micsoda őskori varázslat vehetett rá, hogy az ilyen bálványkép előtt térdet hajts?

De aki el akar töprengni az emberi élet furcsa-

ságain, az menjen és nézze meg Gorgius valóságos és hiteles ruháiban ábrázolt képmását a panoptikum-ban. — Belépődíj egy shilling. Gyermekek és lakájok hat pennyt fizetnek. Eredj és szurkold le a hat pennyt!

HARMADIK FEJEZET.

AZ ARISZTOKRÁCIA BEFOLYÁSA A SZNOBOKRA.

Vasárnap volt egy hete, amikor az egyik belvárosi templomban voltam és éppen vége felé járt az istentisztelet, hogy hallottam két sznobot, amint a lelkésztől beszélgettek. Az egyik azt kérdezte a másiktól, hogy kicsoda tulajdonképpen ez a lelkész. — Ez Mr. *Ezésez*, — felelte a másik sznob — *Hogyishívják* ő lordsága házikáplánja. — Ó, valóban? — mondta az első sznob leírhatatlan meglepődéssel a hangjában. A lelkész hithűsége és megfelelő volta ebben a pillanatban már tisztán állott e két sznob elképzelésében. Egyikük sem tudott ugyan semmivel sem többet ő lordságáról, mint a káplánjáról, de az előbbi tekintélye megnyugtatóan szolgált az utóbbi jellemére nézve, és alázatos meglepődéssel tértek haza, mint ahogy az a törőlmetszett sznobhoz illik.

Ez az incidens erősen gondolkodóba ejtett, még inkább, mint maga a prédikáció, és elcsodálkoztam azon, hogy milyen mértékben és milyen súllyal nehezedik ez a lord-imádat erre az országra. Mert mit számíthat sznob úr szemében az, hogy vajjon a tisztelendő úr valóban ő lordsága káplánja-e, vagy sem? Micsoda nemességimádat uralkodik szerte ebben a szabad országban! Mennyire résztveszünk benne és többé-kevésbé valamennyien térdet hajtunk! Ami pedig a szóbanforgó nagyjelentőségű kérdést illeti, az a véleményem, hogy a főnemesség befolyása sokkal nagyobb és észrevehetőbb a sznobságra, mint bármely más intézményre. A sznobság növelése, batorítása és kitartása azok közé a «megfizethetetlen

szolgálatok» közé tartozik, — ahogy Lord John Russell megállapítja — amelyért a nemességnek tartozunk hálával.

Nem is lehet másképpen. Mert úgy történik a dolog, hogy valamely ember mérhetetlenül meggazdagszik, vagy sikeresen működik valamelyik miniszter szolgálatában, vagy megnyer egy nagy ütközetet, vagy megköt egy nemzetközi szerződést, vagy mondjuk eszes ügyvéd, aki rengeteg honoráriumot halmoz össze és a bírói székbe kerül — az ország akkor megjutalmazza őket örökre egy aranykoronával (melyet több-kevesebb gomb vagy levél díszít), megfelelő címmel és törvényhozói ranggal. — A te érdemeid olyan nagyok, — mondja a nemzet — hogy bizonyos tekintetben megengedjük, hogy gyermekeid is uralkodjanak felettünk. Az egyáltalán nem számít, hogy a legidősebb fiad ostoba : mi olyan nagyra tartjuk a te érdemeidet, hogy ő örökölheti utánad a te jogaidat, amikor a halál kiemel téged tiszteletreméltó cipőidből. Ha szegény vagy, adunk neked akkora pénzösszeget, amely elegendő lesz arra, hogy te és családodnak elsőszülött fia örök időkre kényelemben és pompában élhessen. Az a kívánságunk, hogy legyen egy osztály, elkülönítve a többitől ebben a boldog országban, amely első legyen a rangsorban és az első helyet és az első lehetőséget kapja meg mindenféle kormányzati és közügyben. Nem tehetjük valamennyi drága gyermekedet főnemessé, — mert ez közönségessé alacsonyítaná a főnemesi rangot és kellemetlenül zsúfolttá tenné a Lordok Házát — de a fiatalabbak is részesülni fognak mindabban, amit csak egy kormányzat nyújtani képes : ők fogják kapni mindenütt az első helyet, kapitányok és ezredesek lesznek tizenkilenc éves korukban, amikor deresfejű öreg hadnagyok harminc évet töltenek szolgálatban ; megkapják hajók vezényletét huszonegy éves korukban és parancsolni fognak öreg veteránoknak, akik már akkor is harcoltak, amikor gyermekeid még meg sem születtek. És minthogy pedig mi közismerten szabad nép vagyunk, továbbá

minthogy mindenkit buzdítani akarunk kötelessége teljesítésére, minden rendű és rangú embernek azt mondjuk: — Igyekezz rendkívüli módon meggazdagodni, halmozz össze nagy honoráriumokat mint ügyvéd, vagy tarts hatalmas beszédeket, vagy próbáld ütközetekben kitüntetni magadat — és akkor te magad is bejuthatsz a privilegizált osztályba és gyermekeid természetesen szintén uralkodhatnak a mieink felett.

Hogy szabadulhatnánk meg tehát a sznobságtól, amikor egy ilyen csodálatos nemzeti intézményt állítottak fel a sznobság imádatára? Hogyne bámulnánk ilyenformán tisztelettel a lordokat? Hús-vérből való ember nem tehet egyebet. Ki is tudna ellentállni az ilyen káprázató kísértésnek? A nemes versengésnek nevezett valamitől hajtva, bizonyos emberek két kézzel nyúlnak a rangok után és el is nyerik őket, mások, akik túlságosan gyöngék vagy alacsonyrendűek hozzá, vakon imádják és eszményítik azokat, akik e rangokat elérték, ismét mások, akik nem képesek közéjük emelkedni, szenvedélyesen gyűlölik, rágalmazzák és irigylik őket. Csak igen kevés tisztfejú és megingathatatlan filozófus akad, aki egyszerűen tudomásul veszi a társadalomnak ezt a berendezkedését, a szervezett tényérnyalást, a törvényesen rendszeresített alantas cím- és pénzimádatot, egyszóval a sznobságot és jóindulatúan veszi tudomásul ezt a jelenséget. De még ezek közül a szelíd moralisták közül is, kíváncsi vagyok, vajjon akadna-e egy is, akinek szíve nem dagadozna az örömtől, ha kartkarba öltve mutogathatná magát egy csomó herceggel, végig a Pall Mall-en? Nem: szinte lehetetlen, hogy a társadalmunk mai berendezkedésében néha ne legyen sznob az ember.

Ez aztán az egyik oldalon arra buzdítja az egyszerű polgárt, hogy törtetően úrhatnám legyen, a nemes pedig arra, hogy nagyképűvé és arrogánssá váljék. Amikor egy nemes márkino azt írja az útjáról, hogy milyen kellemetlen kényszerűség az, amelynél fogva a gőzhajón összeköttetésbe kell kerülnie «min-

denféle rendű és rangú népséggel», amiben már az is foglaltatik, hogy az Isten teremtvényeivel való barátkozás kellemetlen ő kegyelmességének, aki fölöttük állónak érzi magát — amikor tehát . . . márkinő ilyen módon ír, meg kell gondolnunk, hogy természetes ösztönéből folyóan egyetlen nő sem érezhet ilyesmit, csak a törleszkedés és a törtetés szokása, amely körülötte lezajlik, keltette fel ezt az érzést ebben a szép és nagyszerű hölgyben, annyi sok fekete és más színű gyémántok tulajdonosnőjében, és ez idézi elő benne azt a hitet, hogy ő általában a közrendűek világa fölött áll és hogy az emberek nem is érintkezhetnek vele másképpen, csak bizonyos tiszteletteljes távolságból.

Emlékszem, hogy egyszer a nagy Kairo városában időztem, amelyen éppen akkor egy európai királyi herceg utazott át, India felé vezető útjában. Egyik este a fogadóban nagy felfordulás támadt: egy férfi vetette magát a vízbe közvetlenül a szomszédban és a hotel valamennyi lakója ott sürgött-forgott az udvarban, többi között az önök alázatos szolgálja is, aki azután megkérdezett egy ott álldogáló fiatalembert, hogy mi az oka a zavarnak. Honnan tudhattam volna azt, hogy ez a fiatalember egy herceg? Nem volt rajta a koronája és a jogar sem volt a kezében: fehér kabát és puha kalap volt rajta, mindazonáltal elbámult azon, hogy valaki *meg merte őt szólítani*, valami érthetetlen egytagú szóval válaszolt és — *odaintette a szárnysegédjét, hogy jöjjön és beszéljen velem*. A mi hibánk és nem a hatalmasoké, ha azt képzelik, hogy ennyire fölöttünk állnak. Ha készakarva veted magad a kerekek alá, biztos lehetsz benne, hogy el fognak gázolni, és ha akár te, akár én, drága barátom, azt találnánk, hogy az emberek, ahol csak megjelenünk, szolgálai alázatosságot tanúsítanak, mi is egész természetesen beleesnénk a saját felsőbbségünk hitébe és elfogadnánk mindazt a hódolatot, amelyet a világ szántszándékkal ránk erőltet.

Itt van példának L. lord útleírása, annak illusztrá-

lására, hogy milyen szelíd, jóságos és dícséretreméltó módon fogadja ez a nagy férfi alantasainak hódolatát. Ő lordsága, miután néhány mély és szellemdús megjegyzést tesz Brüsszel városára, így folytatja: «Miután néhány napra megszálltam a Hotel de Belle Vue-ben, — meglehetősen túlbecsült szálloda, amely távolról sem olyan kényelmes, mint a Hotel de France — megismerkedtem dr. L.-l, a misszió orvosával. Minthogy mindenáron tiszteletét akarta kimutatni irányomban, nagy vacsorát rendelt a főszakácsnál, akiről azt állította, hogy túltesz a párizsi Rocheren. Hatan vagy nyolcan vettünk részt ezen a vacsorán és valamennyien megegyeztünk abban, hogy sokkal alacsonyabbrendű volt, mint a párizsi vacsorák és sokkal extravagánsabb. Ennyit erről a dologról».

És ennyit a gentlemanről, aki az ebédet adta. Dr. L. tiszteletét akarja kimutatni ő lordságával szemben, megvendégeli őt a legjobb ételekkel, amikhez csak pénzért hozzá lehet jutni, ő lordsága pedig ezt a vendéglátást extravagánsnak és alacsonyrendűnek bélyegzi. Extravagáns! Pedig *neki* nem volt extravagáns! Alacsonyrendű! Mr. L. mindent elkövetett, hogy kielégítse a nemes ínyek ízlését és ő lordsága el is fogadja a vacsorát, viszont így bélyegzi meg a vendéglátó gazdát. Éppúgy, mint valami háromlófarkas basa, aki bosszankodik azon, hogy nem elegendő baksist kapott.

De hát hogyan is lehetne másképp az olyan országban, ahol a lordok imádata egy részét képezi a hitvallásunknak és ahol már a gyermekeket is úgy nevelik, hogy tiszteletben tartsák a *Főnemesek Könyvét*, mint az angolok második Bibliáját?

NEGYEDIK FEJEZET.

AZ «UDVARI HIRADÓ» ÉS ANNAK BEFOLYÁSA A SZNOBOKRA.

Példa útján lehet legjobban magyarázni, legyen tehát szabad elkezdenem ezúttal egy igaz és autentikus történettel, amely megvilágítja, hogyan bimbóznak ki a fiatal arisztokrata-sznobok és milyen korán megy át náluk a sznobság virágjába. Egy szépséges és nagyvilági úrhölgy (bocsásson meg, kegyes asszonyom, hogy történetét nyilvánosságra hozom, de az olyan tanulságos, hogy meg kell ismertetnem az egész világgal) mesélte nekem, hogy kora ifjúságában volt egy kis ismerőse, aki jelenleg szintén szép és nagyvilági hölgy. Névszerint Snobky kisasszony, Sir Snobby Snobky leánya, akinek múlt csütörtökön az udvarnál történt bemutatása olyan nagy feltűnést keltett. Kell-e még egyebet is mondanom róla?

Amikor Snobky kisasszony még olyan nagyon fiatal volt, hogy az óvoda környékére járt és kora reggelenként francia nevelőnője és egy hatalmas, bozontos, kanárisárga libériás Snobky-lakáj kíséretében sétált a St. James-parkban, néhanapján összeakadt ezeken a sétákon a fiatal Lord Claude Lollypoppal, Syllabub márki legfiatalabb fiával. A szezon derekán valami most már kideríthetetlen okból Snobkyék hirtelen elhatározták, hogy vidékre utaznak. Snobky kisasszony ezt szóba hozta barátnője és bizalmasa előtt. — Mit fog mondani szegény Claude Lollypop, ha meghallja, hogy elutaztam? — kérdezte a gyöngédszívű gyermek.

— Ó, hiszen talán nem is fog tudni róla — felelte a bizalmas barátnő.

— Ugyan drágám, hiszen majd olvashatja *az újságokban* — válaszolta a drága kis hétéves nagyvilági semmirekellő. Ő már tudatában volt a saját fontosságának és annak, hogy az egész angol társadalom, valamennyi uborkafára kapaszkodó népség, valamennyi ezüstvilla-imádó, valamennyi rongyszedő és

fűszeresné és szabóné és ügyvédné és kereskedőné és mindenki, aki Claphanben és a Brunswick Squaren él, — és akiknek nincs több lehetőségük arra, hogy társadalmilag érintkezzenek egy Snobkyval, mint amennyi a szeretett olvasónak van arra, hogy együtt ebédeljen a kínai császárral — hogy ezek valamennyien milyen figyelemmel kísérik Snobkyék minden megmoccanását és hogy mennyire örülnek, ha tudomást szereznek arról, hogy hazaérkeztek Londonba vagy elutaztak onnan.

Itt van például Miss Snobky és anyja, Lady Snobky ruhájának leírása a múlt pénteki lapokból:

Miss Snobky:

«Udvari öltözet sárga nankin selyemből, gazdagon díszítve borsózöld szegéllyel és brüsszeli csipke csokrokkal; a derék és az ujjak csinosan szegélyezve selyemmel és rózsaszínű és fehér szalagokkal díszítve. Vörösrépa- és szalagdíszítésű kalap.»

Lady Snobky:

«Udvari öltözet leggazdagabb kínai selyem anyagból, elegánsan szegélyezve kapcsokkal és vörös szalagokkal. A derék és szoknya égkék szatinból. A kalap egy madárfészek, paradicsommadárral. Ez a nagyszerű és díszes kosztüm, Mme. Krinolin (Regent Street) alkotása, általános csodálat tárgya volt.»

Ilyeneket olvastatnak önnel, ó, Mrs. Ellis! Ó, Anglia leányai, anyái, nénjei és nagyanyái, az effajta írások azok, amelyekkel benneteket a napilapok traktálnak! Hogyne lennétek aztán sznobok anyjai, leányai stb., amíg ilyesfajta zagyvalékot tálalnak fel nektek?

A fiatal kínai hölgyek apró, rózsás lábacska-ját belekényszerítik egy körülbelül sőtartónagyságú kis cipőcskébe és a szegény kis lábújjakat bebörtönözik és ott tartják mindaddig, amíg elnyomorodottságuk gyógyíthatatlanná nem válik. Később aztán az ilyen láb nem nyerheti vissza természetes nagyságát még akkor sem, ha egy mosóteknőnagyságú cipőt adná-

nak rá és a szegény nő egész életére ilyen törpelábú és nyomorék marad. Ó, drága Miss Wiggins, legyen hálás a sorsnak a gyönyörű lábaiért, — bár kijelentem, hogy amikor lép velük, oly picinynek tűnnek, hogy szinte láthatatlanok — köszönje sorsának, hogy a társadalom sohasem kényszerítette ilyesmire, de nézzen körül és vegye szemügyre, hogy legmagasabb körökhöz tartozó barátai közül mennyi soknak az agyát szorították ilyen korán börtönbe és hogyan formátlanították el!

Hogy is lehetne elvárni ezektől a szegény teremtményektől, hogy természetesen mozogjanak, amikor a világ és szülőik ilyen kegyetlenül elformátlanították őket? Amíg *Udvari Hiradó* lesz a világon, hogy az ördögbe is hihetik azok az emberek, akiknek neve folytonosan előfordul benne, hogy egyenrangúak volnának azzal a kapaszkodó osztállyal, amely naponta elolvassa róluk ezt a sok üres pletykát? Azt hiszem, a mi országunk most már az egyedüli a világon, ahol az *Udvari Hiradó* teljes virágjában pompázik és ahol ilyesmit lehet olvasni: «Ő királyi fensége, Pattypan herceg ma kikocsizott fogatán». «Pimminy hercegnő sétakocsizást tett udvarhölgye és játékbabája kíséretében stb.» Mi nevetünk azon az ünnepélyességen, amellyel Saint Simon feljegyzi, hogy «Ő felsége ma egészségét kúrálta». Pedig saját szemeink előtt folyik le mindennap ugyanez az ostobaság. Az a csodálatos és titokzatos férfi, aki az *Udvari Hiradó*-t összeállítja, minden éjszaka megjelenik listájával a napilapok szerkesztőségében. Egyszer direkt megkértem egy újság szerkesztőjét, engedjen ottmaradnom, hogy szemügyre vehessem ezt a csodabogarat.

Azt hallottam, hogy egy bizonyos királyságban, ahol egy német társfejedelem uralkodik (ez kétségtelenül csak Portugália lehet, mert annak az országnak a királynője ment férjhez egy német herceghez, akit a bennszülöttek tisztelve csodálnak), valahányszor ez a társuralkodó a vadászat örömeinek hódol Cintra nyúl-lesein vagy Mafra fácánosaiban, mögötte

áll természetszerűen egy szolga, aki megtölti a puskáját, amelyet azután átnyújt egy nemesnek, a királyi istállómasternek és ez a nemes nyújtja át aztán a hercegnek, aki elsütni méltóztatik — az elsütött puskát visszaadja a nemesnek, aki ismét visszaadja a szolgának és így tovább. De a herceg természetesen *nem veszi át a puskát egyenesen a puskatöltő kezéből!*

Amíg ez a természetellenes és szörnyűséges etikett életben van, addig szükségképpen mindig lesznek sznobok is. Mind a három személy, aki a fenti műveletben résztvevett, természetesen sznob.

1. *A töltőgató*, aki mindenestre a legkevésbé sznob köztük, mert főleg napi kötelességét teljesíti, ezúttal azonban mégis sznob, mégpedig — hogy úgy mondjuk — lealacsonyított helyzetben egy másik emberi lény (a herceg) előtt, akivel csak egy harmadik személy közvetítésével szabad érintkeznie. Mert az a szabad portugál fegyvermester, aki bevallja magáról, hogy érdemtelen bárkivel közvetlenül érintkezni, bevallja magáról egyszersmind azt is, hogy sznob.

2. *A közvetítő nemes szintén sznob.* Mert ha a herceget lealacsonyítja az, hogy átvegye a puskát egyenesen a fegyvermestertől, éppoly lealacsonyító a nemesre nézve az, hogy ezt a szolgálatot elvégezze. Így tehát ő sznobként viselkedik a fegyvermesterrel szemben, akit visszatart a herceggel való közvetlen érintkezéstől, és sznobként jelentkezik a herceggel szemben is, akinek egy megalázó szolgálatot teljesít.

3. *Portugália társkirálya* ugyancsak egy sznob, amiért embertársait ilyen módon lealacsonyítja. Mert hiszen nincsen semmi rossz abban, ha közvetlenül elfogadja a fegyvermester szolgálatát, ezzel a közvetített úttal azonban leszállítja nemcsak az elvégzett szolgálatot, de azt a két alkalmazottat is, akik azt elvégzik, és ennél fogva tisztelettel kijelentem, hogy kétségtelenül, bár királyi módon ő is sz . . . b.

Az esetet aztán a következőként olvashatni a *Diario do Governo*-ban: «Ő felsége a király tegnap Cintra erdeiben vadászattal szórakozott, a tiszteletreméltó Whiskerando Sombbrero ezredes társaságában.

Ő felsége visszatért a Necessidadesbe lunchölni . . . »
stb. stb.

Ó, az az *Udvari Hiradó*, kiáltok fel ismét! Le az *Udvari Hiradó*-val, a sznobság kútforrásával és továbbplántálójával! Kijelentem, hogy hajlandó vagyok egy évre előfizetni bármelyik napilapra, amely udvari hírek nélkül jelenik meg — még ha maga a *Morning Herald* volna is az. Valahányszor ilyen pletykázkodást olvasok, mindig felforr az epém, lázadó, királygyilkos és anarchista hajlandóságokat érzek. Az egyetlen *Udvari Hiradó*-történet, amely valaha tetszett nekem, az volt, amely arról a spanyol királyról szólt, aki csaknem megégett, mert a miniszterelnöknek nem volt elég ideje meghagyni a lordkancellárnak, hogy szóljon a főceremóniamesternek, hogy utasítsa az első szolgálattévő kamarást, hogy az rendelje el a főlakájnál, hogy az szóljon az udvari szobalánynak, hogy hozzon fel egy vödör vizet, hogy ő felsége lángoló ruháját eloltsák.

Olyan vagyok, mint egy háromlőfarkas basa, aki-
nek a szultán elküldi az ő *Udvari Hiradó*-ját — a selyemzsinórt.

Megfulladok tőle. Bárcsak örökre eltörölnék a használatát!

ÖTÖDIK FEJEZET.

MIT TISZTELNEK A SZNOBOK.

Most pedig vizsgáljuk meg, milyen nehéz még nagy embernek is menekülnie attól, hogy sznobbá váljék. Az olvasó, akinek finom érzéseit sérti az az állítás, hogy királyok, hercegek és lordok is sznobok, könnyen azt mondhatja: — Ön maga is egész bizonyosan sznob. Hogy ilyen képet fest a sznobokról, az nem más, csak az ön saját csúnya tükörképe, amelyet Narcissus-szerű gyűlölködéssel és hiúsággal fest meg. — Én azonban hajlandó vagyok elnézni a rossz kedvnek ezeket a kitöréseit állandó olvasóim részéről, amelyet születésük és az ország szerencsétlen helyzete idéz

elő. Talán lehetetlen is, hogy bármely brit bizonyos mértékig sznob ne legyen. Már pedig ha az embereket sikerül erről a tényről meggyőzni, akkor kétségtelenül jelentős hadállást nyertünk. Ha mi kimutatjuk a baj mibenlétét, remélhetjük, hogy egyéb tudományos tényezők meg fogják találni az orvoslást is.

Ha te, középosztályhoz tartozó ember, sznob vagy, te, akinek senki sem hízeleg különösképpen, te, akinek nincsenek tányérnyalóid, akinek nincsenek alázatos lakáid, vagy kereskedők, akik boltjuk ajtajából hajlongnak feléd, te, akinek a rendőr azt mondja, hogy eredj odébb, te, akit ide-oda lökdösnek ebben a világi zürzavarban többi sznob-testvéreink között, gondold meg, mennyivel nehezebb szabadulnia a sznobságtól az olyan embernek, aki nem rendelkezik a te előnyeiddel és egész élete folyamán ki van téve hízelkedésnek, céltáblája a közönséges indulatoknak, gondold meg, hogy a sznobok bálványának milyen nehéz megtartóztatnia magát, hogy maga is sznobbá ne váljék!

Amikor Eugenio barátomnak éppen ezeket a dolgokat fejtegettem, lord Buckram ment el mellettünk, Bagwig márk fia és bekopogtatott családi házuk kapuján, a Vörös Oroszlán-téren. Mint mindenki tudja, nemes atyja és anyja előkelő pozíciót foglaltak el a néhai uralkodó udvarában. A márk a Papucsok Lordja volt, ő ladysége pedig Charlotte királynő Puderdobozának Felügyelőnöje. Buck (ahogy én nevezem, mert jó barátok vagyunk) felém bölintett, ahogy elment mellettünk és én folytattam beszédemet, hogy kimutassam Eugenióknak, mennyire lehetetlen, hogy ez a nemes úr éppolyan legyen, mint bárki közülünk, mert egész életében a sznobok hódolták körül.

Szülei azt határozták, hogy nyilvános iskolázásban részesítik és már lehető legfiatalabb korában intézetbe is adták. A tiszteletreméltó dr. Otto Rose, a fiatal nemesek és gentlemanek számára nyílt richmondi előkészítő akadémia igazgatója vette kezébe az ifjú lordot — helyesebben hasravágódott előtte és mélységes tiszteletben tartotta. Mindig be-

mutatta őt az apáknak és anyáknak, akik eljöttek gyermekeiket meglátogatni az intézetbe. Ilyenkor büszkeséggel és örömmel emlékezett meg a nemes Bagwig márkiról, mint szemináriuma egyik jótékony barátjáról és patrónusáról. Lord Buckram annyi növendéket vonzott az iskolába, hogy a richmondi intézethez újabb szárnyat kellett építeni és harmincöt újabb kis fehér ágyat kellett beállítani a hálótermekbe. Mrs. Rose rendszerint magával vitte kikocsizni a fiatal lordot egyfogatú kocsiján, valahányszor látogatónak ment, úgyhogy a lelkész felesége és a doktorné csaknem meghaltak a sárga irigységtől. Amikor az igazgató fiát és Lord Buckramet együtt rajtacsípték, hogy kifosztottak bizonyos gyümölcsöskerteket, a doktor könnyörtelenül megvesszőzte saját hús-vér gyermekét, amiért a fiatal lordot rossz útra csábította. Valósággal könnyezett, amikor a fiatal lord elhagyta az intézetet. De azóta is valahányszor látogatókat kapott, a doktor íróasztalán mindig ott feküdt egy levél, amely az igen tiszteletreméltó Bagwig márkhoz volt címezve.

Etonban a sznobság jórészét kiverték Lord Buckramból és a legtökéletesebb pártatlansággal őt is részesítették a verésekben. Azonban itt is volt a született lakájoknak egy válogatott bandája, amely állandóan körülvette. A fiatal Croesus kölcsönadott nekik huszonhárom vadonatújveretű aranyat atyja bankjából. A fiatal Snaily megcsinálta az írásbeli feladatait és azon igyekezett, hogy «privát barátságba» is keveredjék vele, de a fiatal Bull egy ötvenötperces küzdelemben szépen leboxolta és néhányszor alaposan meg is nádpálcázták, amiért nem fényesítette ki megfélemlően felettesének, Smithnek a cipőit. A fiúk *nem valamennyien* talpnyalók még az élet hajnalán.

Amikor azonban az egyetemre került, a törleszkedők valóságos hadserege vetette rá magát. A nevelők hajlongtak előtte. Iskolatársai nagy és esetlen bókokkal halmozták el. A dékán sohasem vette figyelembe, ha elmaradt a kápolnából és nem hallotta meg a szobájából kiszüremelő lármát. Egy egész csomó rendes

fiatalember (a rendesek közé számítva a Baker Street környékén lakókat, ahol is a sznobság jobban virágzik, mint Anglia bármilyen más vidékén) — mondom, egy csomó ezek közül úgy tapadt rá, mint a pióca. Most már Croesus vég nélkül folyósította a pénzkölcsönöket és Buckram nem lovagolhatott ki a falkával, a nélkül, hogy Snaily (aki pedig természetétől fogva félnék volt) szintén ott legyen a mezőn és bármilyen akadálnak neki ne lovagoljon, amelyet barátja átugratott lovával. A fiatal Rose atyjának egyenes kívánságára szintén feljött ugyanabba a kollégiumba. Negyedévi zsebpénzét költötte arra, hogy egyetlen ebédet adjon Buckram tiszteletére, de jól tudta, hogy az ilyenféle különcködések mindig megbocsájtják neki és mindannyiszor jön egy tízfontos bankjegy otthonról, ha Buckram nevét felemlítette a levelében. Nem tudom, milyen vad víziók keringhettek Mrs. Podge és Miss Podge — Lord Buckram kollégiuma igazgatójának felesége, illetve lánya — fejében, maga ez az öreg, tiszteletreméltó gentleman azonban túlságos szolgatermesztet volt ahhoz, hogy csak egy pillanattig is gondolni merjen arra, hogy leánya egy főnemeshez mehessen feleségül. Ő ennél fogva siettette lánya egybekelését Crab professzorral.

Amikor Lord Buckram, miután elnyerte az akadémiai fokot (mert az *Alma Mater* maga is sznob és éppúgy hízeleg egy lordnak, mint mindenki más), szóval amikor Lord Buckram külföldre utazott, hogy neveltetését befejezze, valamennyien tudjuk, mennyien futottak utána és mennyi lány vetette ki rá a hálóját. Lady Leach leányaival együtt Párisból Rómába utazott utána, Rómából pedig Baden-Badenbe; Miss Leggit a férfi szemeláttára könnyekre fakadt és egyenesen anyja nyakába ájult, amikor a lord kijelentette, hogy szándékában van elhagyni Nápolyt, Macdragon of Macdragonstown kapitány (Tipperary grófság) pedig meglátogatta őt azért, hogy magyarázatot kérjen hűgát, Miss Amalia Macdragon of Macdragonstownt illető érzelmeiről és kijelentette, hogy azonnal lelövi, ha nem hajlandó feleségül venni

ezt a szeplőtlen és gyönyörű fiatal teremtést, akit azután később Mr. Muff (Cheltenhamból) vezetett oltár elé. Ha az állhatatosság és negyvenezer font sterling kísértésbe tudták volna őt hozni, akkor Miss Lidia Croesus-ból kétségtelenül Lady Buckram lett volna. Towrowski gróf viszont szíves-örömet vette el Miss Lidiát feleakkora hozománnyal is, amint ezt az egész nemes világ tudja.

És most talán az olvasó végre is szeretné megtudni, hogy milyen ember lehetett az, aki ennyi hölgy szívét megnyerte és aki ennyire kedvence volt a férfiaknak. Ha le akarnók őt írni, akkor személyeskednünk kellene, már pedig a *Punch* köztudomás szerint sohasem tesz ilyesmit. Különbben is, — egyáltalán a legkisebb mértékben sem számít, hogy milyen ember volt, vagy az, hogy milyen személyes tulajdonságokkal rendelkezett.

Mert ha ez a fiatal főnemes véletlenül irodalmi hajlandóságú lett volna és ha mégolyan ostoba és gyatra verseskötetet adott volna is ki, a sznobok ezerszámra vették volna ezeket a könyveket, a kiadók pedig (akik az én *Vágyvirágok* című kötetemet és hatalmas époszomat semmi áron sem akarták megvenni) neki megadták volna az illő tiszteletdíjat. Vagy ha mondjuk egy jovióalis fajtájú nemes úrfi és abban leli kedvtelését, hogy leveri a kapukról a kopogatókat, kocsmákba jár és félig agyonver rendőröket, akkor a nagyközönség jóindulatúan elnézné ezeket a szórakozásait és azt mondaná róla, hogy egy kedves, derék fickó. Vagy ha a kártyához, vagy a lóversenyhez érezne hajlandóságot és különféle csalásokat művelne, sőt időnként leereszkednék a hamiskártyázáshoz is, a közvélemény ezt is megbocsájtaná és igen sok becsületes ember udvarolna neki, mint ahogy udvarolnának akár egy betörőnek is, ha az véletlenül lordnak születik. Vagy ha akár idiota lenne is, dicsőséges alkotmányunk alapján még mindig elég jó volna arra, hogy fölöttünk uralkodjék. Ha véletlenül egy becsületes, rendes gondolkodású gentleman, az csak az ő egyéni szerencséje. De éppúgy lehetne számár és mégis tisz-

telnek, vagy csirkefogó és mégis hallatlanul népszerű lenne, vagy gazfickó és mégis találnának mentséget számára. A sznobok továbbra is változatlanul tisztelnék, a férfiak elhalmozniák a tisztelet jeleivel, a nők pedig kedves pillantásokat vetnének rá, még ha mégolyan borzalmas fráter lenne is egyébként.

HATODIK FEJEZET.

ELŐKELO SZNOBOK.

Miután rengeteg szemrehányást kaptam azért, hogy uralkodókat, hercegeket és a tiszteletreméltó főnemesiséget is belevontam a sznobok kategóriájába, azt hiszem, mindenkit ki fogok elégíteni ebben a fejezetben azzal a szilárd kijelentéssel, hogy ennek a nagy és boldog birodalomnak nemes osztályai azok, ahol a sznobok legbőségesebben tenyésznek és találhatóak. Végigmegyek a szeretett Baker Streeten (örök életemben hálás leszek Bakernek, a híres utca megalapítójának), végigmegyek a Harley Streeten, ahol minden ház előtt portál ékeskedik, a Wimpole Streeten, amely éppolyan mulatságos, mint a katakombák, a nemeseknek ezeken a piszkos mauzoleumain — körüljárók a Regent Parkban, ahol a vakolat letöredezik a házak falairól, metodista prédikátorok szónokolnak kisgyermeknek a zöld lugasokban és felfúvódott betegek heverésznek az elhagyatott iszapban, végigmegyek a Mayfair zezugos utain, ahol láthatom Mrs. Kitty Lorimer kétfogatúját, amint áthajtat a szomszédba az öreg Lady Lollypop címeres családi kocsija mellé, végigjáróm a Belgraviát, ezt a hűvös és előkelő környéket, amelynek minden lakója kicirkalmazottnak és korrektnek tűnik és a házak világosbarnára vannak festve, elbolyongok a Bayswater és Tiburn állomások útvonalának új terein és utcáin, és mindezekben a vidékeken ugyanarra az igazságra eszmélek. Tetszés szerint megállok bármelyik ház előtt és azt mondom: — Ó, ház, benned sznobok

laknak, ó, kopogtató, veled sznobok kopogtatnak, ó, rendetlenül öltözött lakáj, ahogy lustán odadólsz a vasrácshoz, téged sznobok fizetnek! — Borzasztó gondolat és csaknem elegendő arra, hogy egy gyanútlan elmét az örületbe kergessen, ha arra gondolok, hogy errefelé talán nem akad egy ház sem tíz közül, ahol a *Főnemeselek Könyve* ott ne feküdnék a szalón asztalán. Ha tekintetbe vesszük azokat a károkat, amelyeket ez az ostoba könyv okoz, kedvem volna valamennyit elégettetni, mint ahogy a borbély elégette valamikor Don Quixotte hazug lovagregényeit.

Nézzük csak azt a nagy házat, itt a tér közepén. Loughcorrib earl-je lakik itt, ugyanaz, akinek ötven ezer font jövedelme van egy évben. A multkori bál, amelyet ebben a palotában adott a mult héten, isten tudja, mennyibe került! Csak a szobákat díszítő virágok és a hölgyek csokrai négyszáz fontba kerültek. Az az ember abban a gyűrött nadrágban, aki most zokogva jön le a lépcsőn, áldozatainak egyike: lord Loughcorrib tönkretette és most nem akarja fogadni többé, ami annyit jelent, hogy ő lordsága dolgozószobája ablakának függönye mögül les most utána. Eredj csak utadon, Loughcorrib, te is sznob vagy, szívtelen képmutató, a barátság hipokritája, csirkefogó, aki hamis pénzt terjesztesz a társadalomban!... De úgy látszik, túlságos bőbeszédűvé válok.

Nézzük azt az előkelő házat, a huszonhárom számot, ahol most éppen a mészáros inasa huzogatja a személyzetnek szóló csengőt. Három szelet ürökötlet van a tálcáján. Ebből készül majd az ebéd az igen kiterjedt és igen előkelő familia, Lady Susan Scaper és leányai, Miss Scaper és Miss Emily Scaper részére. A háziszemélyzet — szerencséjére — külön ellátást kap: két magastermetű inas, világoskék és kanárisárga libériákban, egy kövér methodista kocsis és egy főkomornyik, aki már rég otthagya volna a familiát, ha nem lett volna ordonánca Scaper generálisnak, amikor a generális kitüntette magát Walchereennél. Özvegye elküldötte portréját a tiszti klubba, ahol is az az egyik hátsó öltözőszoba falán van fel-

akasztva. A kép a generálist egy vörösfüggönyű ablaknál ábrázolja, a távolban porfelhőt látni, amelyben ágyúk dörögnek és a generális rámutat egy térképre, amelyen a «Walcheren» és «Tobago» szavak láthatók.

Lady Susan, mint ahogy azt mindenki tudja az Angol Bibliából, az előbb említett hatalmas és jóságos Bagwig earl leánya. Meg van róla győződve, hogy minden, ami hozzá tartozik, a legkitűnőbb és a legnagyobb szerűbb a világon. A legelsők az emberek között természetesen a Buckramek, a saját családja, azután következnek rangban a Scraperek. A generális volt a legnagyobb generális, legidősebb fia Scaper Buckram Scaper a jelenleg élő legnagyobb és legkitűnőbb ember, a második fia a következő legnagyobb és legkitűnőbb, ő maga pedig az asszonyok netovábbja.

Valóban igen tiszteletreméltó és előkelő hölgy. Természetesen eljár a templomba is, mert úgy képzelem, hogy maga az Egyház forogna veszélyben, ha ezt elmulasztaná. Jótékony adományokat ad az egyházi és lelkészi jótékony intézményeknek, és ugyancsak több nagyérdemű jótékonyági intézmény elnöknője is, mint amilyenek például a *Charlotte Királynő Kórházintézet*, a *Mosónők Menhelye*, a *Brit Ezredadosok Leányainak Otthona*, satöbbi, satöbbi. Mintaképe a matróznaknak.

Olyan kereskedő még nem volt a világon, aki azt állíthatná róluk, hogy a számláját nem fizették ki rendesen elsején. A környék koldusai úgy kerülnek, mint a ragályos beteget, mert valahányszor kísétál John kíséretében, ez a szolga mindig készenlétben tart két-három jótékonyági cédulát erre a célra. Évenként tíz guineából kifutja minden jótékonykodása. Nincs egész Londonban egyetlen nemes hölgy, akinek annyiszor nyomtatnák le a nevét ilyen csekély összegért.

Azt a három örökötletet, amely most kerül beljebb a konyha ajtaján, fel fogják szolgálni a családi ebédelőben este hét órakor, ahol is jelen lesz a magastermetű inas és a főkomornyik feketében és a Scraperek

címere lesz látható mindenütt. Minden részvétem Miss Emily Scrapperé, aki még fiatal, — fiatal és jó-étvágyú. Igaz volna az, hogy minden zsebpenzét mazsolás kalácsra költi? A rossz nyelvek ezt állítják, csak sajnos a szegény kis éhes teremtésnek ugyancsak kevés pénz jut mazsolás kalácsra! Mert a helyzet az, hogyha kifizetik az inasokat, a Lady szobalányait, a kövér lovakért járó bérösszeget, a hat vacsorát, amit a szezonban adnak, a két nagy estély költségeit, a nagy ház lakbérét és a nyaralást valamelyik angol vagy külföldi üdülőhelyen, akkor ő méltósága jövedelme bizony nagyon csekély összegre zsugorodik és éppen úgy pénz nélkül marad, mint akár te vagy én.

Az ember nem is hinné ezt, amikor látja nagy hintójában eldübörögni valami látogatásra és egy pillantást vet tollaira, fecskefarkú kabátjára, ékszereire és majesztétikusan horgas orrára, — az ember nem is hinné ezt, amikor hallja «Lady Susan Scrapper fogatát» végigdübörögni éjszaka, hogy felveri az egész Belgraviát — az ember nem is hinné ezt, amikor nagy selyemsuhogással belép a templomba, nyomában Johnnal, aki mögötte viszi az imakönyvek csomagját. Lehetséges volna az, gondolja magában az ember, hogy egy ilyen hatalmas és tekintélyes személyiség pénzgondokkal küzködik? Sajnos, mégis így áll a dolog!

Ő méltósága még sohasem hallotta a «sznob» szót ebben a gonosz és közönséges világban, erre fogadni mernék. De szentséges csillagok! mennyire csodálkozna, ha azt hallaná, hogy ő, aki olyan ünnepeyes, mint Minerva, ő, aki olyan szeplőtlen, mint Diana (a nélkül-azonban, hogy benne is meglenne e pogány istennő Ladyhez nem illő előszeretete a mezei sportok iránt) — hogy ő is sznob!

Már pedig sznob, mindaddig, amíg ilyen kápráztató véleménnyel van magáról, a nevéről, a külső megjelenéséről és amíg örömét találja ebben a túrhetetlen pompahajszolásban. Sznob mindaddig, amíg úgy páváskodik, mint Salamon király dicsősége tetőpontján, amíg turbánnal és paradicsommadár-dísszel

a fején fekszik le az ágyába, — meg vagyok győződve róla, hogy így szokta — és az udvari színeket viseli hálóingén; mindaddig, amíg túrheterlenül erényes és leereszkedő, mindaddig, amíg legalább az egyik inasát nem vágja örökötletté, hogy a fiatal hölgyek egyszer jóllakhassanak.

Mindezeket az értesüleseimet régi iskolatársamtól — ő méltósága fiától, Sydney Scrapertől — nyertem, ettől a jövedelemnélküli kancelláriai ügyvéd-től, a legszelfdebb, legudvariasabb és legnemesebb sznobtól, aki sohasem lépi túl évi kétszáz fontos zsebpenzének kereteit és akit minden este az Oxford és Cambridge Clubban lehet látni, szunyókálva a *Quarterly Review* fölött, miközben egy félpint portói bor ártatlan örömeinek engedni át magát.

HETEDIK FEJEZET.

ELŐKELŐ SZNOBOK.

Nézzék meg a legközelebbi palotát Lady Susan Scaper háza mellett. Az első emeletnél portál van az ajtó felett, hogy mennyezetet lehessen leengedni ma este a vendégek tiszteletére Sir Alured és Lady S. de Mogyns-nél, akiknek estélyeit annyira megcsodálja a nagyközönség és maguk a vendéglátó gazdák is.

A De Mogyns-lakájok borsózöld és ezüsttel szegélyezett libériája és borsózöld bársony-kimondhatatlanjai méltán felkeltik a tömeg bámulatát, valahányszor megjelennek a Hyde Parkban, ahol Lady De Mogyns, amint törpe spanyol vizslájával az ölében selyempárnáin üldögél, csak a nemesség legkiválóbbjai felé hajlandó egy-egy fejbiccentésre. Az idők folyamán nagy változás ment végbe Mary Anne, vagy amint ő nevezi magát, Marian De Mogyns életében.

Flack kapitány lánya volt, aki a «Nagydobos Ireknél» szolgált, majd átjött ezredével Irországból Caermarthenshirebe sok évvel ezelőtt és megvédte Walest a korzikai betörőtől. A Nagydobosok

hadiszállása Pontydwdlm-ben volt, ahol Marian igyekezett férjhezmenni és sikerült is megnyernie De Mogynsnek, egy ottani fiatal bankárnak vonzalmát. A fiatalember érzelmei olyanoknak mutatkoztak egy verseny alkalmával rendezett bálon Miss Flack irányában, hogy az illető hölgy atyja kijelentette, hogy De Mogyns vagy vejévé lesz, vagy pedig meg kell halnia a becsület mezején. A férfi inkább a házasságot választotta. Akkor még Mugginsnek hívták és apja — egy gazdag bankár, hadseregszállító, csempész és általános ügynök — csaknem kitagadta őt ezért a választásáért. Közszájon forgott egy történet arról, hogy az idősebb Muggins azért kapta a baroneti címet, mert egy k-r-l-y-i személyiségnek kölcsönzött volt pénzt. Én nem hiszek ebben. A k-r-l-y-i család mindig is megfizette az adósságát, a walesi hercegtől lefelé.

Ő mindenestre megmaradt élete végéig egyszerűen Sir Thomas Mugginsnek és Pontydwdlm-t képviselte a parlamentben sok éven keresztül a háború után. Az idők folyamán azután az öreg bankár elhalálozott, de, hogy az ilyenkor szokásos frázist használjuk, időközben csodálatosan «feltört». Fia, Alfred Smith Mogyns örökölte gazdagságának legnagyobb részét, nemkülönben címeit és a véres kezét a címerpajzsban. Nem sok idő telt el, amikor már mint Sir Alured Mogyns De Smyth De Mogyns jelent meg, olyan származási táblával, amelyet a Fluke-féle *Főnemeselek Könyve* szerkesztője talált ki részére és amely az illető munkában következőképpen hangzik :

«DE MOGYNS. SIR ALURED MOGYNS SMYTH, második baronet. Ez a gentleman egyike a legrégebb walesi családok képviselőjének, akiknek származási fonala már az őskor ködébe vész. A család birtokában van egy családfa, amely Sem-mel kezdődik és egy sok ezeréves legenda szerint ezt a családfát magának a pátriárkának egyik unokája jegyezte fel papirusztekercsre. Bárhogy áll is a dolog, kétségtelen a De Mogyns család igen ősi volta.»

«*Boadicea* királynő idejében *Hogyn Mogyns*, a

«Százökrű», kérője és riválisa volt *Caractacus*nak. Óriási termetű férfi volt, aki elesett *Suetonius* kezétől abban az ütközetben, amely megalapozta Britannia szabadságát. Tőle származnak le egyenes vonalban a *Pontydŵdwm* hercegek, az *Aranyhárjás Mogyn* (lásd *lady Charlotte Gues*! leszármazási tábláját) *Bogyn-Merodac-Ap-Mogyn* (Mogyn fekete fogadott fia) és a bárdok és harcosok hosszú sora, akik egyaránt híresek voltak Walesben és Armoricában. A független *Mogyn* hercegek sokáig szembeszállottak Anglia gonosz királyaival, míg végre *Gam Mogyns* megadta magát *Henry* hercegnek, IV. Henrik fiának és *Sir David Gam de Mogyns* néven kitüntette magát az agincourti ütközetben. Tőle származik a jelenlegi baronet is. (Itt aztán hosszú sor leszármazott következik, míg végül sorban következik) *Thomas Muggins*, *Pontydŵdwm* Castle első baronetje, aki huszonhárom évig képviselte ezt a kerületet a parlamentben, aki nemzette *Alured Mogyns Smyth*-t, a jelenlegi baronetet, aki feleségül vette *Mariant*, a néhai *P. Flack of Ballyflack* tábornok leányát, az ir királyságból. *Sir Alured* gyermekei: *Alured Caradoc*, született 1819, *Marian* 1811, *Blanche Adeliza*, *Emily Doria*, *Adelaide Orleans*, *Katinka Rostopchin*, *Patrick Flack*, meghalt 1890.»

«Címerük: összegöngyölt pólyák, a másodikon egy fordított gulával. Jelmondatuk: *A királyért és a Mogynsekért.*»

Sokáig tartott, amíg *Lady De Mogyns* mint csillag helyezkedhetett el a társaságbéli világban. Mert a szegény *Muggyns* eleinte teljesen a *Flack*-ek, a *Clancy*-k, a *Tool*-ok, a *Shanahan*-ek, felesége irországi rokonainak befolyása alá került. És amíg csak atyja vagyonának örököse volt, háza állandóan úszott a sörben és a nemzeti nektárban az irországi rokonok tiszteletére. *Tom Tufto* egyszerűen elköltözött Londonban abból az utcából, ahol lakott, mert amint mondta, «az egész utcát megfertőzte az a vettenetes whisky-illat, amely ennek az ivovszági népségnek a házából ávad».

Külföldön tanulták meg, hogyan kell előkelően viselkedni. Meglátogattak minden külföldi udvart és kikönyökölték maguknak az utat a követségek báljaira. Rávetették magukat a külföldön utazgató nemességre és hatalmukba kerítették a nevelőik kíséretében utazgató fiatal lordokat. Adtak estélyeket Nápolyban, Rómában és Párizsban. Az utóbbi helyen egy királyi herceget is sikerült részvételre bírni a soiréjukon, és itt történt az, hogy először használták a *De Mogyns* nevet, amelyet egészen a mai napig oly dicsőséges fényben viselnek.

Mindenféle történeteket mesélnek azokról a kétségbeesett kísérletekről, amelyekre a fékezhetetlen Lady De Mogyns vetemedett, hogy elnyerje mostani helyét a társaságban, és szíves olvasóim közül azok, akik az élet közepszerű viszonyai között élnek és nem ismerik a kétségbeesett küzdelemnek, a ravasz összeküvéseknek, intrikáknak, kabbaláknak és bosszúságoknak azt a láncolatát, amelyről azt mondják, hogy uralkodik ebben a társaságbéli világban, áldhatják szerencsés csillagzatukat, hogy nem születtek társaságbéli sznoboknak. Azok az intrikák, amelyeket De Mogyns szőtt abból a célból, hogy rábírja Buckskin hercegnőt az estélyen való megjelenésre, magának Talleyrandnak a csodálatát is kivívták volna. Ő nagysága ideglázt kapott, miután nem sikerült meghivatnia magát Lady Aldermanbury teaestélyére. és egy windsori bálért szívesen követett volna el akár öngyilkosságot is. Az itt következő történetet maga nemes barátnóm, Lady Clapperclaw — leánynevén Lady Kathleen O'Shaughnesy, Turfanthunder őrgróf leánya — mondta el nekem.

— Amikor ez a hírhedt és kellemetlen ir nő, Lady Muggyns könyökölni kezdett, hogy elfoglalja helyét a nagyvilágban és bemutatta azt a rémes Blanche leányát, — mondta az öreg Lady Clapperclaw (Mariannak ugyanis púpos volt a háta és egyáltalán semmit sem mutatott, de ő volt az egyetlen lady a családban) — amikor ez az útálatos Polly Muggyns bemutatta Blanche-t, retekszerű orrával és vörösrépa-arcával,

borzasztóan fáradozott azon, hogy pártfogásukba vegyük — minthogy apja ökörhajcsár volt az én apám birtokán — és minden köntörfalazás nélkül megkérdezett engem, éppen amikor a legnagyobb csend volt Volauvents grófnak, a francia követnek vacsoráján, hogy miért nem küldtem nekik meghívót a bálomra?

— Mert az én termeim mindig túlságosan tele vannak és méltóságod valószínűleg rosszul érezné magát a nagy tömegben — feleltem neki. Köztünk legyen mondva, úgy betölti a szobát, mint egy elefánt, és különben is egyszerűen nem akartam meghívni és ez éppen elég ok.

Azt hittem, hogy ez elég lesz részére, de már a legközelebbi nap sírva borult a karjaimba. — Drága Lady Clapperclaw, — mondta nekem — nem magamért kérem, hanem az én drága Blanche-oméért! Ennek a fiatal gyerekek ez az első báli szezonja és akkor éppen az ön báljáról hiányozzék! Érzékenylelkű gyermekem kétségbe fog esni és meghal a bánattól. Én magam nem is akarok elmenni. Én otthon fogok maradni és ápolni fogom Sir Alured köszvényét. De tudom, hogy Mrs. Bolster is ott lesz és ő majd gardírozhatja Blanche-ot.

— Nem érdemli meg, — feleltem neki — mert nem akart adakozni a *Nagydobosok Zászló- és Krumpli-Alapjára*, ön, aki pedig abból a községből származik és akinek nagyapja, az a derék becsületes ember ökröket őrzött ott.

— Húsz guinea elég lesz, drága Lady Clapperclaw?

— Húsz guinea elég lesz — válaszoltam és miután ezt lefizette, így szóltam: — Blanche eljöhet, de ön nem! — Ekkor köszönő szavakkal elbúcsúzott tőlem.

És vajjon hinnék-e, hogy amikor elérkezett a bál ideje, ez a szörnyű nő is megjelent leányával együtt!

— Nem mondtam önnek, hogy ne jöjjön? — förmedtem rá szenvedélyesen.

— Mit szolt volna a világ? — kiáltotta Lady Muggyns. — A kocsim elment Sir Aluredért a klubba, engedje meg hát, hogy csak tíz percre itt maradjak, drága Lady Clapperclaw.

— Nos hát, miután már itt van, asszonyom, hát csak maradjon és egye meg a vacsoráját — feleltem, azzal otthagytam és egész este nem szóltam többé hozzá egy szót sem.

— És most pedig — kiáltotta az öreg Lady Clapperclaw összecsapva a kezét és még sokkal nagyobb felháborodással, mint valaha — ez után az irányában tanusított sok kedvességem után mit gondol, mit csinált ez az útalatos, közönséges, kiállhatatlan, szemtelen, kapaszkodó tehénpásztor-unoka? Találkozott velem tegnap a Hyde Parkban, de nem küldött meghívót a ma esti báljára, pedig azt mondják, hogy György herceg is ott lesz!

Bizony, ez a helyzet! Az érvényesülési küzdelemben a határozott és aktív De Mogynsné elhagyta maga mögött a szegény öreg Clapperclawt. Érvényesülése érdekében mozgósított rengeteg barátot, akiknek udvarolt, akikkel barátságot kötött, majd szakított velük és elhagyta őket maga mögött. Olyan hősiezen küzdött az elismertetésért, hogy végül el is nyerte és könnyörtelenül rúgott lefelé a létrán, amelyen fokrolfokra felkapaszkodott.

Legelőször is irországi rokonait áldozta fel, aztán apjának a személyzet szobáiban kellett étkeznie, aminek az öreg úr egyébként örült és legszívesebben ugyanoda küldte volna Sir Aluredet is, de hát mégis csak ez utóbbi volt az a fogas, amelyre a további kitüntetések reményét kellett akasztania és végül is ő volt az, aki leányai életmódjának költségét viselte. Maga Sir Alured szerény és megelégedett. Oly régen úriember már, hogy egészen hozzászokott ehhez az állapothoz és egész tisztességesen játssza a családfő szerepét. Nappal elmegy az Union Clubból az Arthur-vendéglőbe, az Arthur-vendéglőből az Union Clubba. Rettenetes rossz piquet-játékos és meglehetősen tekintélyes összegeket szokott veszíteni fiatal barátaival szemben a whistnél a Traveller Clubban.

Fia elfoglalta atyjának helyét a parlamentben és mindenestre hozzájárult a fiatal Anglia fejlődéséhez. Ő az egyetlen ember ebben az országban, aki komo-

lyan hisz a De Mogynsekben és sóhajtva emlegeti azt az időket, amikor a De Mogynsek a csatákban vitézkedtek. Írt már egy kis kötet ostoba versikét is. Szíve fölött viseli a hitvalló és martír Laud egy hajfürtjét, és elájult a boldogságtól, amikor Rómában megcsókolta a pápa lábát. Fehér kecskebőr kesztyűkben alszik és rettenetesen visszaél a zöld és éretlen teával.

NYOLCADIK FEJEZET.

A PÉNZVILÁG SZNOBJAI.

Nem lehet elkendőzni azt a tényt, hogy ez az írásorozat csodálatos szenzációként hatott ez ország valamennyi néposztályában. Csodálkozó, érdeklődő és felháborodott, helyeslő és elítélő levelek egész áradata ömlik *Mr. Punch* levélszekrényébe. Körülbelül három különböző De Mogyns-család vont felelőségre, amiért elárultam családi titkaikat, és nem kevesebb, mint négy Lady Susan Scaper akadt; a fiatal úriemberek pedig már nem is mernek félpint portói bort rendelni és szunyókálni a *Quarterly Review* fölött a klubjukban, nehogy összetévezzék őket Sydney Scaper úrral. — Mi okozza az ön ellenszenvét a Baker Streettel szemben? — kérdezi az egyik felháborodott nemes, aki nyilván abban a városrészben lakik. — Mért csak az arisztokrata sznobokat támadja, — mondja az egyik nemes levelező — és mikor kerül a sor a kapaszkodó sznobokra? — Sajtson le az egyetemeken élőködő sznobokra! — írja egy felháborodott gentleman, aki elegánsan mindent két «l»-lel ír. — Leplezze le az egyházi sznobokat — ajánlja egy másik. — Mikor rövid idővel ezelőtt Párizsban a Hotel Meurice-ben laktam, — írja egy jóakarató tanácsadó — láttam Lord B.-t, amint csizmáival a kezében kihajolt az ablakából és kiordított: «Pincér, tisztítsa ki azonnal a csizmáimat!» Vajjon nem kell-e őt is besorozni a sznobok közé?

Nem, dehogy is! Ha ő lordsága csizmái piszkosak.

ez azért van, mert Lord B. gyalogosan is szokott sétálni. Abban pedig nincs semmi sznobság, ha valakinek csak egy pár csizmája van, vagy állandóan egy kedvenc pár csizmáját hordja, és semmi esetre sem sznobság az, ha azt akarja, hogy azt tisztán is tartsák. Lord B. ez alkalommal teljesen természetes és úriemberhez illő viselkedést tanusított, amely annyira megnyerte tetszésemet, hogy íme lefestettem őt ebben a kedvező és elegáns megnyilvánulásában.

A nagy pénzügyi sznobok következnek most a rangsorban és velük kell foglalkoznom. Itt azonban nehézségek vannak. A nagy pénzügyi sznob általában csak nagyon nehezen közelíthető meg. Ha az ember maga is nem kapitalista, akkor nem hatolhat be a bankban lévő privát dolgozósobájába a Lombard Streeten. Ha az ember nem tartozik a nemességhez, akkor kevés reménye lehet arra, hogy otthon a lakásán legyen együtt vele. A nagy belvárosi pénzügyi cégek-nél rendszerint van egy cégtárs, aki jótékonykodással foglalkozik és az Exeter Hallba jár, a másikat (a tudományt kedvelő pénzügyi sznobot) legfeljebb Lord N. estélyein, vagy a Londoni Intézet előadásain lehet látni, a harmadikkal (a műértő pénzügyi sznobbal) kép-aukciókon, magán-kéпкиállításokon, az Operában, vagy a filharmonikusoknál lehet találkozni. Legtöbb esetben azonban lehetetlen közelebbi barátságba kerülni ezekkel a tekintélyes, gazdag és rátarti emberekkel.

Valaki, aki tisztán csak úriember, joggal remélheti ugyan, hogy odaülhet bárki asztalához, hogy akár-melyik herceg ő lordsága házába meghívják, sőt hogy magában a Buckingham-palotában táncolja a négyest (ő, szeretett Lady Wilhelmina Waglewyle! emlékszik még arra a szenzációra, amelyet a néhai, imádott Caroline királynő bálján okoztunk a Brandenburgh-palotában, Hammersmithben?), de a pénzügyi sznobok ajtaja általában zárva marad előtte és ennél fogva az ember legtöbbször csak hallomásból tud egyet-mást róluk.

Európa egyéb országaiban a pénzügyi sznobok sok-

kal közlékenyebbek és hozzáférhetőbbek, mint nálunk és mindenkit belevonnak társaságukba. Mindenki ismeri például a párizsi, nápolyi és frankfurti stb. *Scharlachschild*-familia nemes vendégszeretetét. Ők bárkit szívesen látnak estélyeiken, még a szegényeket is. Polonia herceg Rómában, nemkülönben bátyja, Strachino hercege szintén híresek vendégszeretetükről. Különösen tetszik nekem az előbb említett nemes úr. Minthogy a római birodalomban a címek nem kerülnek sok pénzbe, bankja főtisztviselőjéből márkit csinált, aki azután éppoly ügyesen kisorfolja az utolsó poltúrát az emberből, ha pénzváltásról van szó, mint azt bármelyik közrendű ember tenné. Igaz, hogy megnyugtató érzés az ilyen nagycímű urat egy vagy két garassal lekötelezni és ez a legszegényebb embernek is megadja a jótétemény elégtételét. A Poloniák összeházasodtak Róma legnagyobb és legrégebb családjával és címerjelvényüket (egy arany csiga azúrkék mezőben) együtt látni a város száz meg száz helyén a Colonnák és Doriák címereivel.

A mi pénzügyi sznobjaink is ugyanezzel az előszeretettel viseltetnek az arisztokratikus házasságok iránt. Az ilyen látvány kedvemre való. Én kegyetlen és irigy természetű ember vagyok és szeretem látni ezt a két alantas fajtát, amelyek megosztják egymás között e királyságban az uralmat a társadalom felett és természetyszerűen gyűlölik egymást, de véd- és dacsövetséget kötnek közös piszkos érdekeik szolgálatában. Kellemes érzés számomra, ha láthatok egy öreg arisztokratát, aki el van telve fajtájának dicsőségétől, aki maguktól a híres Normann Rablóktól származik, akinek vére évszázadokon keresztül tiszta maradt és aki úgy nézi le a közönséges angolt, mint ahogy egy szabadszületésű amerikai lenézi a négert, — kellemes látvány nekem, ha látom az öreg Keménynyakút, amint meg kell hajtania a fejét és le kell nyelnie pokoli gögjét és ki kell ürítenie a megaláztatás poharát *Pump* és *Alldgate* főkomornyikja előtt. — *Pump* és *Alldgate*, — mondja ő lordsága — a te nagyapád téglavető volt, akinek vagyonát még mindig

ott kezelik a bankban. A te családfád egy munkásházban kezdődik, az enyémet pedig végig lehet kísérni Európa minden királyi palotáján. Én magával a Hódítóval jöttem ebbe az országba, egyenes unokatestvére vagyok Martel Károlynak, Örjögő Lórántnak, Philipp Augustusnak, Rettenetes Péternek és Barbarossa Frigyesnek. A brendfordi királyi címerrel is van némi közösségem. Én lenézlek téged, de szükségem van pénzre, ennél fogva tehát eladom neked szeretett leányomat, Keménynyakú Blanche-t százezer fontért, hogy kifizethessem az adósságaimat. Vegye el őt feleségül a fiad és akkor leányomból *Lady Blanche Pump és Aldgate* lesz.

Az öreg *Pump és Aldgate* két kézzel kap az üzleten. És milyen megnyugtató dolog arra gondolni, hogy születést is lehet már pénzen vásárolni. Így legalább megtanuljuk a pénz értékét. Mért csak mi becsüljük sokra, mi, akiknek nincs belőle, és mért ne azok is, akik dúskálnak benne? Talán az egyetlen haszna a *FőnemeseK Könyvének* az, hogy az ember végignézheti az egész listát és láthatja, hányan adták el vagy vették születésüket, hogy a nemesség fiatalabb hajtásai hogyan adták el magukat gazdag pénzsznobok lányainak, és hogy gazdag pénzsznobok hogy vásárolták maguknak előkelő ladyket, és így megcsodálhatjuk ennek az üzletnek mindkétoldalú aljasságát.

Az öreg *Pump és Aldgate* megveszi az árucikket és lefizeti a pénzt. A lány személyének eladását megáldja a püspök a Hannover-squarei Szent György-templomban és nemsokára olvasni lehet az újságban: «*Csütörtökön, Roehamptomban, Lady Blanche Pump fiú örökösnek adott életet*». Ez után a közérdekű esemény után ha valami régi ismerőse találkozik a fiatal Pumpmal citybeli bankjának irodájában, barátságosan megkérdezi tőle: «Hogy van a feleséged, Pump, öreg komám?»

Mr. Pump hallatlan nagyképűen és sértődötten néz maga elé, majd kis szünet után így felel: — *Lady Blanche Pump* jól érzi magát, köszönöm kérdésedet.

— Ó, bocsáss meg, azt hittem, hogy a *feleségedről*

van szó! — mondja erre ez a kellemetlenül «közön-
séges» Smoaks, miközben elköszön tőle, és tíz perccel
később az egész tőzsdén szájról-szájra jár a történet,
amelyet mind a mai napig még most is mesélnek,
valahányszor a fiatal Pump megjelenik valahol.

Elképzelhetjük, milyen szörnyű lehet az élete
ennek a fiatal Pumpnak, a pénz e martírjának. Kép-
zeljék el az otthoni örömeit annak az embernek, akinek
van egy felesége, aki lenézi őt, aki nem hívhatja
meg a saját barátait a házába, aki elhagyta a közép-
osztályt, de nem engedik még be a felsőbbbe, akinek ál-
landóan sértegetéseket, várakoztatásokat és meg-
alázásokat kell eltűrnie, és aki csak azzal vigasztal-
ódhatik, hogy talán a fiának majd több szerencséje
lesz.

A belváros néhány igen régidivatú klubjában vala-
mikor az volt a szokás, hogy ha valamelyik tag apró-
pénzváltást kért egy guineáért, akkor az aprót min-
dig *mosott ezüstben* hozták oda neki, mert úgy vélték,
hogy az a pénz, amely egyenesen a közönseges halan-
dók kezéből származik, *«nem szennyezheti be egy
gentleman ujjait»*. Ugyanígy a pénzügyi sznobok
pénze is egy-két generáción keresztül mosódik, át-
alakul birtokokká és erdőkké és kastélyokká és városi
házakká, és csak akkor engedik meg nekik, hogy mint
valóságos arisztokratikus pénz forgalomba kerül-
hessen. Az öreg Pump még az üzletével törődik, leve-
leket ír, hűséges hivatalnok és cégtárs. *II. Pump* már
a ház feje, egyre több pénzt halmoz össze és fiával
elveteti egy örgróf leányát. *III. Pump* is folytatja
még a banküzletet, de legfőbb foglalkozása az életben
az, hogy *IV. Pump* atyjává váljék, aki már tisztavérű
arisztokratának születik, *Pumpington báró* néven el-
foglalja ülését a törvényhozásban és ivadékaik örök-
letes jövedelmén uralkodnak a sznobok e nemzete fölött.

KILENCEDIK FEJEZET.

KATONAI SZNOBOK.

Aminthogy nincsen a világon kellemesebb társaság, mint a jólnevelt és jómodorú katonai úriembereké, éppúgy nincs tűrhetetlenebb, mint a katonai sznoboké. Ez utóbbiak megtalálhatók mindenféle rangfokozatban, a tábornoktól kezdve, akinek öreg mellén fényes sorban csillognak a csillagok, medáliák és kitüntetések, le egészen az újonc kornétásig, aki most vágatta le a szakállát és most osztották be a Szász-Köburg lándzsásokhoz.

Mindig is csodáltam a rangoknak azt az elosztását országunkban, amely lehetővé teszi, hogy ez az utóbb említett fiatal süvölvény (akit csak a múlt héten dobtak ki az iskolából, mert nem tudta a helyesírást) kommandírozhasson nagybajuszú harcosokat, akik mindenféle éghajlat alatt és mindenféle csatában szembenéztek már veszélyekkel, és aki számára, miután van elég pénze, hogy az ügynöknél üljön, lehetővé válik, hogy fölébe helyezze embereket, akiknek ezerszer nagyobb tapasztalatuk és tudásuk van, és amelynek folytán idővel minden címet és rangot elnyerhet, míg az a veterán katona, aki felett parancsnokol, nem kaphat egyéb jutalmat vitézségéért, mint egy kórágycsészét a Chelsea-kórházban, az a veterán tiszt pedig, akit keresztülugrik a ranglistán, nyomorúságos nyugdíjba megy és vékony félfizetéssel kénytelen tengődni.

Valahányszor azt olvasom a közlönyben, hogy «Grigg kapitány a gránátos testőröktől valóságos kapitánnyá neveztetik ki, Grizzle alhadnagy pedig nyugodalomba vonul», tudom, hogy mi sors vár erre a Grizzle-re; gondolatban elkísérem őt a nyomorúságos kis vidéki városkába, ahol tanyáját felüti és a legkétségbeesettebb küzdelemmel igyekszik úriember színvonalán élni olyan fizetésből, amely legfeljebb a felét teszi ki egy szabómunkás fizetésének, és ezzel szemben elképzelem magamban, ahogy a kis Grigg rangról-

rangra emelkedik, ugrálva egyik regimentből a másikba, — de mindig emelkedő ranggal — elkerüli a kellemetlen gyarmati szolgálatot és harmincéves korában már ezredes lesz, — mindezt azért, mert van pénze és az apja Lord Griggsby, aki ugyanilyen pályafutást tett meg előtte. Grigg az első időben pirulni kénytelen, amikor parancsolnia kell olyan öreg embereknek, akik minden tekintetben különbek nála. De aminthogy nehéz egy elkényeztetett gyerekek önzővé és arcátlanná nem válnia, éppúgy nagyon nehéz feladat a Sors elkényeztetett gyermekének az, hogy sznob ne legyen belőle.

A tisztos olvasó gyakran elcsodálkozhatott azon, hogy a hadsereg — politikai intézményeinknek ez a legnagyobbika — mégis olyan jól beválik a csatamezőkön, és kétségtelenül el kell ismernünk, hogy Grigg és a hozzá hasonlók nagy bátorságot tanúsítanak, valahányszor ennek szüksége mutatkozik. A Herceg díszregimentje éppoly jól küzdött, mint bármelyik más ezred (azt mondják ugyan, hogy még jobban, mint bármelyik másik, de ez természetesen abszurdum). A nagy hadvezér maga is dandy volt valamikor és éppúgy emelkedett, mint Marlborough. Ez azonban csak azt bizonyítja, hogy a ficsurak éppoly bátrak, mint a többi britek — mint valamennyi brit. Ismerjük el tehát, hogy a magas születésű Grigg éppoly vitézül ment rohamra Sabraon sáncai ellen, mint Wallop káplár, az egykori béresfiú.

A háborús idők még kellemesebbek számukra, mint a béke évei. Mert képzeljük el Grigg életét a Gránátos Testőröknél, vagy a Nagycsizmás Testőröknél, a marsolásokat Windsorból Londonba, Londonból Windsorba, Knightstbridge-ből a Regent Parkba, az ostoba szolgálatokat, amikor el kell végeznie, amelyek abból állnak, hogy meg kellett vizsgálnia századának agyagpipáit, vagy a lovakat az istállóban, vagy ezt ordítóznia: «Váll-ra! Súly-ba!» csupa olyan kötelességet, amelyet a legkevesebb eszes ember tud megérteni. Egy inas tennivalója és mestersége legalább is annyira bonyolult és változatos. Azok a vöröskabátos

inasok, akik az uraik lovát tartják a St. James-utcában, éppoly jól el tudnák végezni ezt a munkát, mint azok az üres, jókedélyű, úriembereknek látszó, kakaskodó kis hadnagyocskák, akiket ott látni végigpáváskodni a Pall Mall-en magassarkú csizmákban, vagy kaszinózni az ezredzászló körül a királyi palota udvarában, délelőtt tizenegy órakor, mikor a rezesbanda játszik. Vajjon a szíves olvasó látta-e valaha ezeket a fiatal legényeket, amint elbukdácsolnak a zászló alatt vagy főleg amikor tisztelegnek előtte? Megéri a fáradságot odasétálni a Palotához csak azért, hogy az ember tanuja lehessen ennek a nagyszerű paprikajancsi-előadásnak.

Abban a szerencsében részesültem, hogy összer kerültem egyszer vagy kétszer egy idősebb úriemberrel, akit úgy tekintek, mint a hadi kiképzés egy díszpéldányát és aki a legelőkelőbb ezredekben szolgált és azokat vezényelte egész életében. A tiszteletreméltó *Sir George Granby Tufto* tábornokra célozok. Modora a leghozzáférhetetlenebbül kiváló, társaságban tökéletes úriember és ízig-vérig sznob.

Az ember nem segíthet azon, hogy buta, még ha mégolyan öreg is, és *Sir George* nagyobb számár most hatvannyolc éves fővel, mint amikor tizenöt éves korában a hadseregbe lépett. Mindenütt kitüntette magát, nevét egész csomó Rendeleti Közlöny említi dícsérettel, tényleg ő az az ember, akinek mellét számtalan kitüntetés díszíti és akit már bemutattam az olvasónak. Nehéz volna megmondani, hogy ez a sikerekben bővelkedő úriember milyen erényekkel rendelkezik. Soha életében még nem olvasott egy könyvet és vöröses, öreg, duzzadt újjaival még mindig úgy ír, mint egy iskolásgyerek. Elérte az öreg kort és haja megőszült a nélkül, hogy ezáltal a legkevesbbé is tiszteletreméltóvá vált volna. Még most is úgy öltözködik, mint egy pelyhedzőállú fiatalember, és úgy köti fel és úgy pengeti öreg sarkantyúját, mintha még mindig az 1800-as évből való csinos fiatal *George Tufto* lenne. Önző, brutális, szenvedélyes és pulyka-természetű. Érdekes megfigyelni őt az asztalnál és

elnézni, ahogy liheg a derékfűzőjében és kis vérrel aláfutott szemei kutatnak az ételben. Meglehetősen káromkodik beszéd közben és illetlen garnizoni történeteket szokott elmesélni vacsora után. Rangjára és szolgálataira való tekintettel az emberek tisztelettel adóznak ennek a merev és sok címmel rendelkező vén mihasznának, ő pedig lenéz mindnyájunkat, sőt ki is mutatja megvetését olyan ostoba és mesterkéletlen nyíltsággal, hogy azt már szinte élvezet megfigyelni. Talán ha más mesterségre nevelték volna, lehet, hogy nem lett volna belőle egy ilyen kiállhatatlan, vén kreatúra, mint amilyen most. De mi másra nevelheték volna? Semmi egyébre nem volt alkalmas, mint erre; túlságosan javíthatatlanul ostoba és lusta volt bármilyen más foglalkozáshoz, kivéve ezt az egyet, amelyben mint megbízható és lovagias tiszt, nyilvánosan kitüntette magát, különösebben pedig a lovaglásban, a portói bor ivásában, a párbajozásban és asszonyok elcsábításában. Egyébként magát a világ legtiszteletreméltóbb és legszükségesebb teremtményének tekinti. Délutánonként látni lehet őt a Waterloo-tér környékén csoszogni kifényesített csizmáiban, amint besandít a mellette elmenő hölgyek káplája alá. Ha majd meghal gutaütésben, a *Times* egy negyed hasábon fog beszámolni szolgálatairól és az ütközetekről, amelyekben résztvett; négy sor nyomtatás lesz szükséges ahhoz, hogy egyedül csak címeit és kitüntetéseit lenyomtassák, a föld pedig magába fogja fogadni a legütálatosabb és legrenyhébb öreg csirkefogót, aki valaha is csak járt rajta.

De nehogy azt képzeljék rólam, hogy olyan csökönyös embergyűlölő természet vagyok, akit semmivel sem lehet kielégíteni, kérem, higgyék el nekem azt a hitvallásomat, hogy a hadsereg nem csupán ilyen emberekből áll. Őt csak azért választottam tanulmány tárgyául a civilek és katonák számára, mert ő a sikeres és kitűnő hadseregbeli sznob mintaképe. Nem: ha a tisztí vállrojtokat nem lehet majd pénzen megvásárolni, ha a káplári büntetéseket eltörlik és ha Smith káplárnak éppannyi esélye lesz bátorsága meg-

jutalmazására, mint Grigg hadnagynak, hogyha nem lesz többé *megvásárolható hadnagyi cím* (amelynek pusztja létezése is már abszurd visszaélés és sértés a hadsereg többi tagjával szemben), és hogyha nem lesz többé háború, akkor nekem magamnak sem lesz kifogásom az ellen, hogy akár vezérőrnaggyá nevezzenek ki.

Van még egy kis gyűjtemény a táskámban katonai sznobokból, de e hadállások elleni támadást most már elhalasztom a jövő hétre.

TIZEDIK FEJEZET.

TOVÁBBI KATONAI SZNOBOK.

Tegnap, ahogy a Parkban sétáltam az én fiatal Tagg barátommal és a sznobok legközelebbi csoportjáról beszélgettünk, éppen abban a pillanatban ki más ment el előttünk, mint a katonai sznobok két ragyogó példaképe — a *sportoló* katonai sznob, Rag kapitány és a *lump* katonai sznob, Famish hadnagy. Valóban biztos lehet benne az ember, hogy így öt óra tájban találkozik velük, amint lóháton végigparádézna a szerpentin-út faszorai között, kritikus szemmel vizsgálgatva a pompázó kocsikban ülőket, akik ezen az előkelő útvonalon föl és alá kocsikáznak. Tagg és Rag jó ismerősök, így tehát az előbbi azzal a nyíltsággal, amely elválaszthatatlan a bizalmas barátságtól, elmondta nekem drága barátja történetét. Rag kapitány egy kis északvidéki ember. Még fiatal korában bejutott egy divatos könnyű-lovassági ezredbe és rögtön csapatot kapott, azonban becsapta összes tisztársait azzal, hogy beteg lovakat adott el nekik egészségesek helyett és mindenféle különös és tehetséges fondorlatok útján elnyerte a pénzüket, úgyhogy ezredese felszólította, hogy nyugdíjaztassa magát, amit ő késedelem nélkül meg is tett és ezáltal hozzájuttatott egy az ezredbe éppen most belépő újonc tisztet a rendkívül feszes természetén feszülő egyenruhához.

Azóta minden idejét a biliárdnak, a díjugratásnak és a lóversenynek szenteli. Főhadiszállása a Rummer-kávéházban van, a Conduit Streeten, de nem mulaszt el semmit, hogy mint úrlovas gyakorolja magát a mesterségében.

A Bell-féle társasági híradó szerint buzgó látogatója valamennyi versenynek, sőt legnagyobb részüknek aktív résztvevője is. Ő lovagolta a nyerőt Leamingtonban, ő volt az, akit félholtan húztak ki a vizesárokba két héttel ezelőtt Harrowban, és mégis ő volt az, aki az elmúlt héten a Croix de Bernynél sápadtan és határozottan, mint mindig, ámulatba ejtette a párizsi dandyket elegáns lovaglásával és gyönyörű fölszerelésével a nehezen zabolázható «Gazdátlan» hátán, amikor kilovagolt a Nagy Nemzeti Akadémia verseny startjához.

Rendes nézője a versenyeknek és a szezon ideje alatt gyakran lovagol a Parkban egy kecses és tisztavérű ponny hátán. Itt lehet látni őt, amint kíséri Fanny Highflyer, az ismert lovárnőt, vagy bizalmas beszélgetésbe merül Lord Thimblerig-gel, a közismert handicaperrel.

Gondosan óvakodik és távoltage magát a rendes társaságtól és szívesebben fogyasztja el sültjét az «Egy tonnához» címzett csapszékben Sam Snaffle-el, a zsokéval, O'Rourke kapitánnyal és két vagy három más közismert turfrablóval, mint akár London legválogatottabb társaságával. Szereti közhírré tenni a Rummerben, hogy legközelebbi szombaton és vasárnap elmegy látogatóba barátjához, Hocushoz, az istállótulajdonoshoz, akinek egy kis istállója van Epson mellett, ahol, ha a hírek igazat mondanak, sok «agyafúrt tervet» eszeltek már ki.

Ritkán játszik biliárdot és sohasem nyilvánosan, de ha már játszik, akkor mindig gondoskodik előbb egy jó fogadásról és sohasem hagyja addig abba, amíg mindent le nem aratott. Az utóbbi időben leggyakrabban Famish-sel szokott játszani.

Ha megjelenik a szalónban, amely leggyakrabban vadászkirándulások vagy versenybálok alkalmával történik, rendszerint kitűnően érzi magát.

Ifjú barátja Famish hadnagy, akinek nem kismértékben hízeleg az, hogy ilyen nagyszerű fickóval látják együtt, mint Rag, aki a löverseny társaság legtekintélyesebb tagjai felé köszönetet a Parkban. Rag megengedi Famishnek, hogy elkísérje őt a Tattersallhoz, mindenféle üzleteket csinál vele lovakra vonatkozólag és közben használja Famish kocsiját. Ennek a fiatal úriembernek az ezrede jelenleg Indiában van, ő azonban betegszabadságon idehaza tartózkodik. Azzal erősíti egészségét, hogy minden áldott éjszaka berúg, gyöngé tüdejét pedig azzal kúrálja, hogy egész nap szivarozik. A Haymarket körüli rendőrök ismerik ezt a fiatal urat és a korán reggel kelő kocsisok előre köszönnek neki. A hal- és ráküzletek bezárt ajtai üzleti órák után is nyitva állnak a kis Famish részére, aki vagy morcos és veszekedő, amikor is mindenáron kocsisokkal akar verekedni, vagy magával tehetetlen részeg, amikor aztán valamelyik kedves barátja szállítja haza. Az egész környék, a kocsisok, a rendőrök, a koránkelő zöldséges emberek, mindnyájan ismerik ezt a fiatal urat, akinek Európa e legszemszédettebb csőcseléke a «kis Bobby» nevet adta.

Anyja, Lady Fanny Famish szilárdan hiszi, hogy Robert kizárólag azért tartózkodik Londonban, hogy konzultáljon az orvosokkal, és most azon mesterkedik, hogy bejuttassa őt egy dragonyos-ezredbe, amelynek nem kell elmennie abba a rettenetes Indiába, és azon töpreng, hogy szegény fiacskájának milyen gyöngé a melle és hogy bizonyára megfázhatik esténként, amikor a melegvízben áztatja a lábát. Ő ladysege Cheltenhamben lakik és a komoly gondolkodású nők közé tartozik.

Bobby természetesen az *Angol-Lobogó-Clubba* jár, ahol is világos sört és borsos vesét *reggelizik* délután három órakor és ahol hozzá hasonló bajusztalan fiatal hősök kongresszusoznak és mulatnak és vacsorákat adnak egymás tiszteletére, ahol mindig látni egy fél-tucat fiatal semmirekellőt, amint nyujtózkodnak és szivaroznak, ahol látni lehet Slapper hosszúfarkú,

csontos kancáját, amelyre egy vöröskabátos lovászfű vigyáz, amíg a kapitány a Parkban szórakozik egy pohár Curaçao mellett, s ahol látni a felvidéki lovaszredben szolgáló Hobbyt, amint együtt koczikázik a madrasi gyalogosoknál szolgáló Bobbyval nagy ringó hintójában, amelyet az utóbbi a Bond-streeti Rumble-től bérel.

A helyzet az, hogy olyan sok és olyan különböző katonai sznob van, hogy a *Punch* száz heti száma sem volna elegendő, hogy mindegyiknek sorát ejtsük. Itt van például az útalatos, öreg, de szolgálatot végigcsinált katonai sznob mellett a tiszteletre érdemes öreg katonai sznob, aki azonban sohasem szolgált és mégis a legharciasabb légkörrel veszi magát körül. Aztán itt van a katonaeorvos-sznob, aki társalgás közben sokkal harciasabb, mint a hadsereg legnagyobb kardbajnoka. Itt van a nehéz-dragonos sznob, akit a fiatal hölgyek csodálnak nagy, kerek, ostoba, vörös arcáért és sárgás bajuszáért. Ez egy üresfejű, ünnepléses, ostoba, de derék és becsületes sznob. Aztán itt van az amatőr katonai-sznob, aki «kapitányt» ír a névjegyére, minthogy hadnagy a polgárőrségnél. És itt van a nőiszívgyilkos katonai sznob és még sokan mások, akikről fölösleges említést tenni.

De ismételjük, senki se vádolja meg *Mr. Punch*-ot azzal, hogy általában tiszteletlen a hadsereggel szemben, azzal a lovagias és igazságos hadsereggel szemben, amelynek minden tagja a wellingtoni herceg ő kegyelmességétől lefelé (természetesen ő királyi felsége, Albert herceg tábornagy kivételével, aki mégis csak nehezen számítható a valódi katonák közé) olvassa a *Punch*-ot a föld minden részén.

Azókat a civileket, akik gúnyolódnak a hadseregen, kérjük, hogy olvassák el Sir Harry Smith leírását az aliwali útközetről. Egy nemes haditényt még sohasem írtak le nemesebb nyelvezettel. És ti pedig, akik kétkedtek abban, hogy vajjon van-e még lovagiasság, vagy pedig a hősiesség kora már teljesen eltűnt, gondoljatok Sir Henry Hardingerre és fiára, «a drága kis Arthurra», amint rohamra lovagoltak a ferozesahi

arcvonal előtt. Remélem, hogy egyetlen angol festő sem akarja lefesteni ezt a jelenetet, mert hol volna az a festő, aki méltó lenne erre! Az egész világtörténelem nem tud felmutatni ennél ragyogóbb és hősiesebb képet. Nem, nem, azok az emberek, akik bámulatos vitézséggel vittek véghez *ilyen* tetteket és mégis *ilyen* szerény férfiasággal írnak róluk — ezek az emberek nem lehetnek sznobok. Hazájuk csodálja, uralkodójuk elhalmozza jutalmakkal őket, *Punch* pedig leveszi a kalapját s azt mondja: *Isten áldása legyen rajtuk!*

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

EGYHÁZI SZNOBOK.

A katonai sznobok után egész természetszerűen az egyházi sznobokra kell gondolni és világos, hogy fenntartva minden tiszteletünket reverendájuk iránt, mégis becsülnünk kell annyira az igazságot, humanitást és az angol közönséget, hogy ezt a nagy és befolyásos osztályt ne mellőzzük el a nagy sznobvilágot érintő feljegyzéseinkből.

Van ezek között az egyházi emberek között egynehány, aki kétségtelenül jogot formálhat a «sznob» elnevezésre és mégsem lehet itt foglalkozni velük ugyanabból az okból, amiért *Mr. Punch* nem volna kapható arra, hogy üzletét valamelyik székesegyházban üsse fel, tiszteletből amaz ünnepéyes szertartás iránt, amelyet ott végeznek. Vannak helyek, amelyekről *Mr. Punch* nagyon jól tudja, hogy ott nem illendő lármát csapnia és másfelé húzódik onnan. Elhallgatja nagydobját, leveszi kalapját és csendben marad.

*

Jól tudom, hogy ha akadnak egyházi emberek, akik valami hibába esnek, akkor azonnal akadnak ezerszámra újságok, akik torkukszakadtából kiabálnak «fuj!»-t ezekre a szerencsétlenekre, és noha a sajtó

mindig készen áll arra, hogy exkommunikációt üvölt-
sön és ugasson ezek ellen a megtévedt lelkészáldozatok
ellen, valahogy mintha sokkal kevésbé jutna eszébe
megemlékezni a sok derékről közöttük — arról a sok
tízezer becsületes emberről, akik keresztényi életet
élnek, nagylelkűen adakoznak a szegényeknek, szí-
gorúan megtartóztatják önmagukat, kötelességüknek
élnek és halnak, a nélkül, hogy az újság akárcsak egy
sornyi nyomtatással is elismerné érdemeiket. Nagyra-
becsült barátom és olvasóm, szeretném, ha mi is ezt
tehetnők, de magunk közt szólva hadd áruljam el hal-
kan azt a hitemet, hogy a kiváló filozófusok, akik a
leghangosabban szidalmazzák a papokat, legnagyobb-
részt nem onnan szereztek be egyházi dolgokat
illető tudásukat, hogy túlszorgalmasan jártak volna
a templomba.

Te azonban, aki már hallottál valaha falusi harang-
szót, vagy mint gyermek elmentél a templomba nap-
sütéses vasárnapi reggeleken, te, aki már láttad a
lelkész feleségét mint ápolót a szegényember betegágya
mellett, vagy a városi lelkészt, amint piszkos lépcsőkön
kapaszkodik fel éjszaka, hogy szent kötelességét el-
végezze, — te ne kiabálj, ha valamelyikük megbot-
lik, és ne ordíts együtt a tömeggel, amely ellenük
üvöltözik.

Ezt végre is mindenki meg tudja tenni. Amikor
derék Noé apánk kissé mélyebben nézett a kancsó
fenekére, csak egyetlen gyermeke akadt, akinek ez az
eltévelyedése mulatságot szerzett és ez az egy sem
tartozott éppen a család legerényesebbjei közé. For-
duljunk hát csak el csöndben és ne üvöltözzünk, mint
egy csomó iskolásgyerek, amikor valamelyik fiatal re-
bellis kamasz hirtelen feláll és inzultálja az iskola-
mestert.

*

Mégis bevallom, hogy ha tudnám annak a hét vagy
nyolc ir püspöknek a nevét, akiknek végrendeletét
oly sokat emlegették a tavalyi újságokban és akik,
mikor meghaltak, fejenként mintegy kétszázezer

fontot hagytak hátra, — őket tennem meg egyházi sznobjaim védőszentjeinek és éppoly sikeresen hajtánám végre rajtuk operációmát, mint ahogy — az újságok tanúsága szerint — Mr. Eisenberg tyúkszemvágó végezte el legutóbb «a főtisztelendő Lord Tápióka püspök úr ő kegyelmességén».

És ha ezek a főtisztelendő prelátusok feljutnak a Paradicsom kapujához végrendeletükkel a kezükben, — bevallom, azt hiszem, hogy a p.....lba küldik őket. De a Paradicsom kapuja túlságosan távol van ahhoz, hogy odáig kísérjük ő lordságaikat, így hát szálljunk le onnan ismét, nehogy kellemetlen kérdésekkel hozzanak bennünket zavarba saját hibáinkat illetően.

*

És ne adjunk hitelt annak a népszerű előítéletnek, hogy a lelkészek túlságos bőven javadalmazott és luxusban élő testülete az emberiségnek. Amikor az a kitűnő aszkéta, a néhai Sidney Smith (mellékesen szólva micsoda természeti törvény lehet az, hogy ezen a világon a legtöbb Smitht Sidney Smithnek hívják?) magasztalta az egyházi nagy jutalmak rendszerét és azt állította, hogy e nélkül nem lehetne rávenni úriembereket arra, hogy az egyházi hivatást válasszák, ugyanakkor igen szenvedélyesen ismerte el, hogy a papságot általában egyáltalán nem kell irigyelni földi gazdagságuk miatt. Ha az ember elolvassa néhány tekintélyes modern író munkáját, akkor azt hinné, hogy egy lelkész élete abban telik el, hogy plumpuddinggal és vörösborral tölti tele magát és hogy ő főtisztelendőségének kövér káplánjai úgy turkálnak az ételben, mint a disznók. A karrikaturisták nagy kedvvel rajzolják le őket ilyeneknek, kerek, rövidnyakú, pirospozsgás arcú, gutaütésre hajlamos embernek, akinek hasa kidagad a mellényből, mint a pudding, és olyanok, mint valami görbelábú, potrohos Silenus. Míg ha szemügyre vesszük a *valóságos* papot, azt látjuk, hogy a szegény atyafi húsosfazeka valóban ritkán tartalmaz húst. Legtöbbször olyan bérért dolgozik, amit

egy szabósegéd is megvetne, ragaszkodik csekély jövedelméhez, amelyet pedig a legtöbb bíráló filozófus csak vonakodva fogadna el, a tized legnagyobb részét pedig — illő ezt is megemlítenünk — leginkább azok szedik ki a zsebéből, akik a világiasság bűnével vándorolják meg őket. Kénytelen együtt ebédelni a földesurával, feleségének csinosan kell öltözködni, ő maga pedig kell, hogy «gentleman benyomását tegye», ahogy ezt nevezik, és hat jókora éhes gyereket is hasonlóképpen kell felnevelnie. Vegyük még hozzá, hogy kötelessége teljesítése közben olyan kísértésekkel találkozik arra nézve, hogy pénzt kiadja, aminek egyetlen halandó ember sem tudna ellentállni. Bizony, ti, akik nem tudtok ellentállni vágyatoknak, hogy megvegyetek egy doboz szivart, mert az olyan kitűnő, vagy egy díszes órát Howel & Jamesnél, mert olyan olcsó, vagy egy páholyt az Operában, mert Lablanche és Grisi isteniek a *Puritánok*-ban, képzeljétek el, milyen nehéz lehet egy lelkész számára ellentállni annak a kísértésnek, hogy ne adjon egy félkoronát, amikor Kötörő János családjának nincs kenyere, vagy hogy ne ajándékozzon egy üveg vörösbort a szegény Nyúlászívú Pollynak, akinek most született a tizenharmadik gyereke, vagy hogy meg ne fossa magát az egyik kabátjától, amikor Nélkülöző Bob könyöke kilóg a kabátjából. Gondoljatok mindezekre a kísértésekre, moralista és filozófus felebarátaim, és ne ítéljétek el túlkeményen a papokat.

*

De micsoda dolog ez? A helyett, hogy «lelepleznénk» a papokat, hallatlan dicséreteket halmozunk erre a gyűlöletes, feketereverendás fajtára? Ó, szentséges Ferenc, aki a föld alatt nyugszik, ó, Jimmy és Johnny és Willy, ifjúságom barátai! ó, nemes és derék öreg Éliásom, hogyan is ne tisztelne benneteket és hivatásokat bárki is, aki ismer titeket? Sohase írjon többé e toll egy penny értékű írást többé, ha valaha is halandó lenne gúnyt szórni reátok!

TIZENKETTEDIK FEJEZET.
SZNOBOK ÉS SZNOBSÁGOK
AZ EGYHÁZBAN.

— Kedves Mr. Snob, — írja egy szeretetreméltó fiatal levelező, aki *Snobling* néven írja alá magát — vajjon azt a papot, aki egy nemes herceg felkérésére a multkoriban félbeszakított egy házassági szerződést két ember között, akiknek pedig teljes joguk lett volna házasságot kötni, vajjon nem kellene-e ezt mégis besorozni az egyházi sznobok közé?

Ez, drága fiatal barátom, nem becsületes kérdés. Az illusztrált hetilapok közül az egyik már rá is vetette magát erre a szóbanforgó lelkészre és könyörtelenül be is feketítette, úgy ábrázolván őt, amint stólájában a házassági szertartást végzi. Legyen ennyi elég a büntetésből és szíves engedelmevel ne törjünk magunk is pálcát felette.

Nagyon valószínű, hogy ha Smith kisasszony eljön házassági engedéllyel, hogy feleségül menjen Joneshoz, a kérdéses lelkész, aki nem látja a jelenlevők között az öreg Smith-t, valószínűleg elküldené egy kocsiban az egyházfit az öreg úrhoz, tudatná vele a készülő eseményt és felfüggesztené a szertartást idősebb Smith úr megérkezéseig. Minden valószínűség szerint kötelességének tartaná, hogy megkérdezze *minden egyes* házasságot kötni akaró fiatal hölgytől, aki papája nélkül jelenik meg, hogy miért maradt távol a szülője, és kétségenkívül *minden egyes esetben* elküldené az egyházfit a távollevő apáért.

Vagy az is lehetséges, hogy Coeurdelion herceg Hogyishívják úr legbizalmasabb barátja és lehet, hogy több ízben mondta már neki: — Hogyishívják öcsém, nem egyezem bele, hogy leányom férjhez menjen a kapitányhoz. Ha mégis valaha megpróbálnának nálad a templomban, nagyon kérlek téged, arra a barátságos viszonyra való tekintettel, amelyben

egymással vagyunk, hogy küldd el értem Rattant egy kocsiban.

Látja, kedves *Snobling*, ez esetek bármelyikében, ha a lelkésznek nincs is kifejezetten joga hozzá, mégis meg lehet neki bocsátani a beavatkozást. Nincs ugyan több joga megakadályozni a házasságomat, mint megakadályozni azt, hogy ebédeljek, mert mind a kettőhöz, mint szabad születésű britnek, jogom van a törvény alapján, feltéve, ha meg tudok fizetni értük. Azonban figyelembe kell venni a lelkési buzgalmat, a hivatásával járó mély kötelességérzést és akkor meg lehet bocsátani neki ezt a kellemetlen, de becsületes buzgalmát.

Ha azonban a lelkész azt teszi a herceg esetében, amit nem tenne meg a Smith esetében, ha nincs jobb barátságban a Coeurdelion-családdal, mint mondjuk jómagam a Szász-Kóburg-Gótha-ház királyi és felséges tagjaival, — akkor bevallom, kedves *Snobling*, az ön kérdése olyan elítélő feleletet vonna maga után, amelyet én ezennel tisztelettel megtagadok. Kíváncsi vagyok, mit szólna *Sir George Tufto*, hogyha egy őrszem elhagyná a posztját azért, mert egy nemes lord (akinek egyébként semmi köze a katonai szolgálathoz) arra kérné az őrszemet, hogy ne végezze el a kötelességét.

Milyen kár, hogy a pedellus és egyházi, aki meg-nádpálcázza a fiatal fiúkat és kikergeti őket a templomból, nem tudja egyúttal kikergetni a világias gondolkodást is. Már pedig mi más ez a világiasság, mint sznobság? Ha példának okáért azt olvasom az újságokban, hogy főtisztelendő Lord Charles James «elvégezte a konfirmáció szertartását a nemes ifjúság egy részének üdvére a Királyi Kápolnában», mintha a Királyi Kápolna valamilyen egyházi különlegesség volna és mintha ezeket a fiatalembereket kis exkluzív és arisztokratikus társaságokban kellene előkészíteni a következő világra, mintha nem volna szabad az odavaló utazásukat a köznép társaságával megbolygatni — valahányszor ilyen hírt olvasok az újságban (már pedig egy-kettő meg szokott jelenni a mostani

szezon alatt), úgy tűnik nekem, hogy ez a leggyűlöletesebb, legalantasabb és legundorítóbb része azoknak a gyűlöletes, alantas és undorító közleményeknek, az *Údvari Hírek*-nek és hogy a sznobság ezekben szinte elképzelhetetlen csúcokra jut. Hogyan, uram? Hát még az Egyházban sem akarjuk elismerni a köztársaságot? Legalább itt kellene elismerni azt, hogy mindnyájunknak egyenlő leszármazásunk van és valamennyien egyenes utódai vagyunk Ádámnak és Évának, akiknek örökségét felosztották közöttünk

Ezzel kapcsolatban felhívom az összes hercegeket, earleket, baroneteket és más hatalmasságokat, hogy ne adják magukat oda ilyen szégyenletes botrányhoz és ostobasághoz, és megkérem az összes püspököket, akik ezt az írást olvassák, hogy tegyék megfontolás tárgyává a dolgot, protestáljanak ez ellen a szokás ellen és jelentsék ki, hogy «nem vagyunk hajlandók megkonfirmálni, vagy megkeresztelni Lord Tomnoddyt, vagy Sir Carnaby Jengst, más fiatal keresztények kizárásával», amely nyilatkozattal — ha ő lordságaik hajlandók megtenni — egy nagy botránykövet távolítanak el és a *Sznobok Könyve* máris nem hiába íródott.

Közszájon forog egy történet az egyik hírhedt úgazdagról, akinek sikerült leköteleznie Bullogsmithy püspökét, ezt a kitűnő főpapot, és ezzel szemben viszontzásul azt kérte ő lordságától, hogy gyermekeit külön, ő lordsága magánkápolnájában konfirmálják, amely ceremóniát aztán a hálás prelátus a kívánságnak megfelelően el is végzett. Mehet-e tovább szatíra ennél? Még ebben a mulatságos írásban is található-e ennél naivabb abszurdum? Olyan ez, mintha valaki nem akarna az égbe menni, csak úgy, ha különvonatot kap, vagy mintha azt hinné (mint ahogy némely ember hiszi a himlőoltásról), hogy a konfirmáció sokkal hatékonyabb, hogyha első kézből kapja az ember. Amikor a kiváló *Begum Sumroo* meghalt, azt mondják, hogy tízezer fontot hagyott a pápára és tízezer fontot a canterburyi hercegérekre, úgyhogy ne lehessen semmi baj és hogy bizonyos lehessen

benne, hogy mind a két különböző egyházi tekintély mellette áll. Ez csak egy parányival nyiltabban és leplezetlenebbül sznobszerű, mint az előbb említett esetek. A jónevelésű sznob titokban éppoly büszke gazdagságára és kitüntetéseire, mint a parvenü sznob, aki a legmegbotránkoztatóbban közszemlére állítja őket, és egy magas születésű márkinő vagy hercegnő éppoly hiú önmagára és gyémántjaira, mint *Quashyboo* királynő, aki az ingére is rávarrat kétoldalt egy-egy epolettet és oda is nagy tollas kalappal jár, ahová az ilyen magas személyiségek is gyalog járnak.

Nem a főnemesség iránti tiszteletlenségem az oka, — mert hiszen azt szeretem és becsülöm (valóban nem jelentettem-e ki, hogy hajlandó volnék kiugrani a bőrömből örömben, ha két herceggel sétálhatnék végig a Pall Mall-en?) — nem e személyek iránti tiszteletlenségem az oka annak a kívánságomnak, hogy bárcsak sohase találták volna ki a címeiket, hanem az a meggondolás, hogy ha nem volnának fák, nem volna árnyék sem, és hogy mennyivel becsületesebb volna a társadalom, mennyivel rendesebben végezné kötelességét a papság (amiről egyébként most is meg vagyok győződve), hogyha a rangnak ezek a kísértései és a világiasság állandó befolyása nem léteznék és nem vezetné örökké tévutakra az embereket.

Igen sok példáját láttam elbotlásaiknak. Amikor például Tom Sniffle először került vidékre mint kurátor, Mr. Fuddlestone mellé (Sir Huddlestone Fuddlestone testvére), nem lehetett elképzelni kedvesebb, serényebb és kitünőbb embert, mint Tom. Együtt lakott nagynénjével. A szegényekkel való viselkedése egyenesen csodálatraméltó volt. Jószándékú és fulmináns beszédek egész sorát írta meg évenként. Amikor azonban Lord Brandyball családja először lejött a vidékre és meghívták őt ebédre a Brandyball Parkba, Sniffle annyira izgatott lett, hogy szinte azt sem tudta, hogy mondjon köszönetet és egy mártásos talat lefordított zavarában Lady Fanny Toffy ölébe.

És mi lett a következménye e nemes családdal való barátkozásának? Mindenekelőtt összeveszett nagynénjével, mert minden este házon kívül vacsorázott. A szerencsétlen egészen megfélekedezett szegényeiről és megölte öreg hátslovát a Brandyballba való állandó lovaglással, ahol is a legvadabb szenvedélyre lobbant Lady Fanny iránt. A legcsinosabb új ruhákat és papi mellényeket rendelte Londonból, selyemingben, lakkcsizmában és kiillatosítva jelent meg, megvett egy telivér lovat Bob Toffytól és látni lehetett összejöveteleken, nyilvános reggeliken, sőt — szégyellem megmondani — láttam őt egyszer az Operában is egy páholyban, majd később a Rotten Row-on, amint Lady Fanny oldalán lovagolt. Kettős nevet vett fel (mint ahogy szegény sznobok gyakran teszik), és elefántcsontpapírból készült névjegyén a régi *T. Sniffle* helyett most *«tisztelendő T. d'Arcy Sniffle, Burlington Hotel»* állott.

Mindezek végét könnyű elképzelni: amikor Brandyball lordjának tudomására jutott, hogy a kurátor szerelmes Lady Fannybe, idegrohamot kapott, amelyre csaknem ráment (fiának, Lord Alicompaynak kimondhatatlan fájdalmára) és Sniffle lánykérésére a következő emlékezetes beszédet tartotta: — Ha nem tisztelném az Egyházat, uram, — mondta ő lordsága — Istenemre kirúgnám a házamból! — Ezek után ő lordsága visszaesett a fentemlített rohamba, Lady Fanny pedig, mint valamennyien jól tudjuk, férjhezment Podagra tábornokhoz.

Ami szegény Tomot illeti, ő ekkor már éppúgy nyakig ült az adósságokban, mint a szerelemben és hitelezői egyre jobban szorongatták. A multkoriban Mr. Hemp, a Portugal Street-ről, mint kiközösített lelkeszt emlegette, és utóbbi időben gyakran látni őt külföldi fürdőhelyeken, néha szertartást végezve, néha valamelyik utazgató nemes úrfit kísérve Karlsruheban, vagy Kissingenben, néha pedig — ha már meg kell mondanom — a rulettasztalok körül ögyeleg nyakravalóval az álla alatt.

Ha a kísértés nem jelentkezett volna a boldogtalan

fickó életében, Lord Brandyball képében, akkor még most is alázatosan és érdemdúsan tölthetné be hivatalát. Elvehette volna az unokahúgát négyezer font hozománnyal, egy borkereskedő leányát (az öreg gentleman állandóan szidta unokaöccsét, amiért nem vette rá Lord B.-t, hogy nála rendeljen borokat), hét gyermeke lehetne, vállalhatna privátnövendékeket, kijöhetne a fizetéséből, élhetne és meghalhatna, mint vidéki lelkész.

Tehetett volna okosabbat? Igen. Ha akarják tudni, hogy milyen nagy, jó és nemes is lehet ilyen jellem, olvassák el Stanleystól «Arnold doktor életét».

TIZENHARMADIK FEJEZET.

TOVÁBBI EGYHÁZI SZNOBOK.

A klerikus sznobok különféle válfajai között sohasem szabad megfeledkezni az egyetemi sznobokról és a skolasztikus sznobokról, akik igen erős zászlóaljtagok a feketereverendás hadseregben. Őseink bölcsesége (amelyet napról-napra jobban csodálok), úgy látszik, eldöntötte, hogy az ifjúság nevelése olyan jelentéktelen és semmitmondó dolog, hogy csaknem minden ember, aki fel van szerelve egy nyirfavesszővel, tanári talárral és megfelelő címmel, vállalkozhatik erre a feladatra, és manapság igen sok rendes vidéki gentlemant lehet találni, aki ugyancsak nagy gondot fordít azon ember jellemének megvizsgálására, akit főkomornyikként akar felvenni és aki nem vásárol lovat, csak a legteljesebb jótállás és a legalaposabb vizsgálat után, fiát azonban, a fiatal John Thomast elküldi iskolába a nélkül, hogy szükségesnek tartaná kérdezősködni az iskolamester felől és elhelyezi a fiút a Swichester-kollégiumban, Block dr. felügyelete alatt, minthogy ő maga (a jó, öreg angol gentleman) is Swichesterben végzett, mint dr. Buzwig tanítványa, negyven évvel ezelőtt.

Nagy szeretettel viseltetem minden iskolába járó

ifjú iránt, mert sok ezer közülük olvassa és szereti a *Punch*-ot — és a lap igyekszik is azon, hogy semmi olyat le ne írjon, ami nem volna rendben és nem volna alkalmas arra, hogy ők olvashassák. Csak nem akarom, hogy fiatal barátaim sznobokká váljanak a jövőben, hogy sznobok uralkodjanak felettük, vagy hogy sznobokra bízzák a nevelésüket. Az egyetlen tanuló ifjúsággal a legmelegebb és legmélyebb barátságban vagyok. A becsületes egyetemi hallgató barátaink közé tartozik. A páváskodó, öreg kollégiumi kényúr azonban reszkessen a szobájában és várja, hogy mikor fogjuk megtámadni és leleplezni őt is, mint sznobot.

Amikor a vasutak elkezdtek azzal fenyegetni, hogy behatolnak az ország belsejébe, — amelyet azóta már meg is hódítottak — emlékezetes még az a jajongás és kiabálás, amit az etoni és oxfordi előkelőségek csaptak, hogy a vasszörnyetegek ne kerülhessenek a tisztes tanulás e székhelyei közelébe és ne vonják el tanulmányairól a brit ifjúság figyelmét. Minden kérévényezés azonban hiábavaló volt, a vasút ott van a nyakukon és ezek az őskori intézmények pusztulásra vannak ítélve. Igen jót mulattam, amikor a napokban olvastam az újságokban egy igen nagyhangú és puffogó hirdetést, amelynek ez volt a címe: «*Kollégiumi ünnepségek öt shillingért*». «A kollégium kertjei — mondta a hirdetés — nyitva lesznek ez alkalommal a nagyközönség számára, a kollégiumi ifjúság regattaversenyt tart, a King-kollégium kápolnájában zenés mise lesz — és mindez öt shillingért!» A gótok elfoglalták Rómát, *Stephenson Napoleon* ott vezeti republikánus vasútvonalait e megszentelt öreg városok és a benne lakó egyházi nagyképűek szomszédságában. El kell készülniök rá, hogy behódoljanak a vas-hódító előtt.

Ha meggondolod, kedves olvasóm, hogy mit produkál sznobságban az egyetemi rendszer, be fogod ismerni, hogy már éppen ideje támadást intézni a feudális középkor e babonás intézményeinek egynemelyike ellen. Ha öt shillingért oda-vissza lemegy

megnézni a kollégiumi ifjúságot, akkor azt fogod látni, hogy az egyik ott csavarog az udvaron, toll nélküli sapkában, a másiknak arany- vagy ezüst-csipkés hímzés díszíti bársony újjasát, a harmadik pedig tanári ruhában és kalapban sétálgat semmittevően a megszentelt kollégiumi gyepen, amelyre közönséges embernek rá sem szabad tennie a lábát.

Ő azonban megteheti, mert ő nemes ember. Amiért valamelyik fiú lordnak született, elnyerheti az egyetemi fokozatot a második év végén, amit más csak hét év alatt szerezhethet meg. Miután ő lord, nem kell semmit tudnia, hogy átmehessen a vizsgákon. Az az ember, aki nem utazott még le a «kollégiumba és vissza» öt shillingért, nem is hinné, hogy ilyen megkülönböztetések vannak a nevelés székhelyén, annyira abszurdnak és elképzelhetetlennek tűnnek előtte.

Az arany- vagy ezüstcsipkés tanulók gazdag úriemberek fiai és ezeket *bajtársaknak* nevezik, ezeknek joguk van bőségesebb étkezéshez, mint a bennlakóknak és bort is kapnak az ebédjükhöz, amit a bennlakók csak szobájukban fogyaszthatnak.

Azok a szerencsétlen fiúk, akiknek nincs toll a sapkájuk mellett, azokat kiszolgálóknak — Oxfordban *servitoroknak* — nevezik. Valóban szép és gentlemanhez illő cím! Ruházatukban is megkülönböztetik őket, mert szegények; ez okból egy koldustarisznyát kell viselniök és nem szabad tanuló társaikkal együtt étkezniök.

Amikor ezt a gonosz és szégyenletes megkülönböztetést életbeléptették, az csak egy része volt a többinek — egy része az egész brutális, keresztényietlen és fennhéjázó hűbéri rendszernek. A rangmegkülönböztetéseket akkoriban olyan szigorúan vették, hogy még az is blaszfémia-számba ment, ha az ember kételkedni mert bennük, éppoly blaszfémia-számba, mint most is még az Egyesült-Államok egyes részein, ha egy néger a fehér emberrel egyenrangúnak tartja magát. Egy semmirekellő, mint amilyen VIII. Henrik volt, oly méltóságteljesen beszélt a belé helyezett Isteni Hatalomról, mintha valami

ihletett próféta lett volna. Az olyan mihaszna, mint I. Jakab, nemcsak maga hitt abban, hogy benne valami különös Szentség rejtőzik, hanem még a többi emberek is hittek benne. A törvény megszabta a kereskedők cipőjének hosszúságát és beleavatkozott üzletükbe, áraikba, exportjukba és iparukba. Teljesen jogosnak tartották, hogy megégessenek valakit a vallása miatt, vagy hogy kiverjék a zsidó fogát, ha nem fizette meg a fejadóját, vagy azt, hogy elrendelték, hogy sárga foltot viseljenek és elkülönítették őket külön városrészekben.

Manapság már a kereskedő akkora cipőt viselhet, amilyet akar és körülbelül tetszése szerint vásárolhat és adhat el mindent, a nélkül, hogy a kormányzat beleavatkoznék az üzleti ügyeibe. Az eretnekek máglyája is eltűnt. Sőt olyan püspökök is akadnak, akik felémelték szavukat az üldözések maradványai ellen és hajlandók szakítani az utolsó katolikus türelmetlenséggel is. Sir Robert Peelnek, bármennyire nehezeére esik is, nincs semmi hatalma többé Mr. Benjamin Disraeli fogai felett, és ahhoz sincs joga, hogy ezt az urat bármiképpen bántalmazza. A zsidóknak nem kell többé foltot hordaniok, sőt ellenkezőleg, most már tetszésük szerint lakhatnak akár a Piccadillyn, akár a Minorca-szigeteken, éppúgy öltözhetnek, mint bármely keresztény, amit néha igen elegáns és divatos módon meg is tesznek.

Miért csak a szegény kollégiumi *servitorok* viselik még mindig a nevüket és koldustarisznyájukat? Mert az egyetemek azok a helyek, ahová a reformok legkésőbbben érnek el. Most azonban, hogy oda-vissza lehet már utazni öt shillingért, a reformok is ellátogathatnak végre az egyetemekre.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

EGYETEMI SZNOBOK.

A *Szent Bonifác* valamennyi hallgatója rá fog ismerni Hugbyre és Crumpre. Ezek tanárok voltak a mi időnkben és Crump azóta a kollégium igazgatója lett. De ezelőtt is, most is, kitűnő példája az egyetemi sznoboknak.

Huszonöt éves korában Crump kitalált három új versmértéket, közzétett egy nagymértékben illetlen görög komédiát és annak nem kevesebb, mint húszféle változatát *Schnupfenius* és *Schnapsius* német szövege alapján. Ezek a vallásos cselekményei egyszeriben alkalmassá tették őt arra, hogy előléptessék az egyházban, úgyhogy most a *Szent Bonifác*-kollégium igazgatója és kis híján felsőházi tag is lett.

Crump a *Szent Bonifáciust* a világ közepének tekintti, a saját igazgatói állását pedig a legmagasabb állásnak Angliában. Elvárja a hallgatóktól és a tanároktól egyaránt, hogy ugyanazokat a szolgálatokat végezzék körülötte, mint a kardinálisok a pápa körül. Biztos vagyok benne, hogy *Crawler* minden ellenkezés nélkül hajlandó volna vinni az újjasát, vagy *Page* szívesen hordozná az uszályát, amikor bevonul a kápolnába. Mibe közben úgy harsogja a feleleteket, mintha különös megtiszteltetés volna az Ég számára, hogy a *Szent Bonifác* igazgatója személyesen vesz részt az istentiszteletben és saját otthonában és kollégiumában csak a királyt hajlandó feletteseül elismerni.

Mikor a szövetséges uralkodók lejöttek, hogy díszdoktorrá avassák őket az egyetemen, a *Szent Bonifác*ban nagy villásreggeli volt tiszteletükre. Ez alkalommal Crump megengedte Sándor cárnak, hogy előtte lépkedjen, a porosz király és Blücher herceg azonban csak utána következhetek. Latoff hetmánt a reggelinél az alsóbb osztályokat tanító tanárok mellékasztalához akarta ültetni, minthogy azonban mégis

kénytelen volt a nagy asztalnál helyet adni neki, ezt a kitünő kozákat kizárólag saját anyanyelvén szórazkottatta, amiközben kiderítette, hogy a hetmán egyáltalán nem érti ezt a nyelvet.

Ami bennünket, alsóbb-osztályosokat illet, mi alig tudunk többet Crumpról, mint a Dalai Lámáról. Néhány favorizált ifjút néhanapján meghív a lakásába teára, de ezeknek nem szabad beszélniök addig, míg a doktor meg nem szólítja őket, és ha véletlenül valamelyikük leül, Crump helyettese, Talpnyaló úr rögtön odasúgja: — Uraim, nem volnának szívesek felkelni? Az igazgató közeleg. — Vagy: — Uraim, az igazgató nem szereti, ha alsóbb-osztályosok ülnek a jelenlétében, — vagy más hasonló jelentőségű szavakat.

Hogy Crumpnek igazságot szolgáltassunk: ő valóban nem kapaszkodik magasállású emberek után. Inkább leereszkedően kezeli őket, és Londonban egészen elfogulatlanul tudott beszélni egy herceggel, aki az ő kollégiumában nevelkedett, vagy rámutatott egy márkira. Nem titkolja a származását, sőt észrevehető önelégültséggel beszél róla: — Árva gyerek voltam — mondja — és nézzétek, mi lett belőlem, a világ legnagyobb birodalma legnagyobb egyeteme legnagyobb kollégiumának legnagyobb görög tudósa. — Közszájon forog az a mondása, hogy ez a világ nagyszerű hely a koldusok számára, mert ő maga is koldus volt és mégis milyen magas polcra jutott.

Hugby viszont kizárólag szorgalmának és dicséretes kitartásának köszönheti előmenetelét. Ő szerény, szelíd, ártatlan teremtmény, mindössze annyi tudománnyal, amennyi éppen hogy elegendő ahhoz, hogy egy leckeórát megtartson, vagy egy vizsgai ívet kitöltsön. Emelkedését az arisztokrácia iránti kedveségének köszönheti. Csodálatos volt nézni, hogy ez a szegény fickó hogyan esett hasra akár melyik nemes vagy lord unokaöccse előtt, sőt még akárhányszor hangos és kellemetlen közrendű hallgató előtt is, ha az illető véletlenül egy lorddal volt barátságban. A fiatal nemes fiúknak a legnagyobb igyekezettel és változatosság-

gal adta a reggeliket, elsajátított valami könnyed, dzsentriskedő beszédmodort és — noha komoly alaptermészetű volt — hajlandó volt elbeszélgetni velük akár az Operáról, akár a legutóbbi falkavadászatokról. Kedves dolog volt elnézni őt e fiatal semmirekellők körében, alázatos, mosolygó, kapzsi és erőltetett barátkozásával. Haza, a fiúk szüleinek bizalmas leveleket írt, kötelességének tartotta meglátogatni őket, ha a városban tartózkodtak, kondolálni vagy gratulálni nekik, valahányszor haláleset, születés vagy házasság történt a családjukban, és megvendégelni őket, ha látogatóba jöttek az egyetemre. Emlékszem egy levélre, amely állandóan ott feküdt dolgozószobája íróasztalán és amely így kezdődött: «*Nagy-méltóságú herceg úr*». Ezt azért tartotta ott, hogy mutassa, milyen előkelő személyiségekkel áll levelezésben.

Amikor néhai szegény Glenlivet lord, aki egy akadályversenyen kitörte a nyakát, huszonnégyszer éves korában az egyetemen járt, ez a szeretetreméltó fiatalember ahogy korán reggel hazalopódzott a szobájába, megpillantotta ugyanazon az emeleten Hugby csizmáit az ajtó előtt, tréfából csirizzel kente be a csizmák belsejét, ami rettenetes fájdalmat okozott a tiszteletreméltó Mr. Hugbynek, amikor le akarta őket húzni ugyanaznap este, amikor a *Szent Krisztina-kollégium* igazgatójához ment vacsorára.

Ezt a jól sikerült tréfát mindenki Bob Tizzynek, Lord Glenlivet barátjának tulajdonította, aki hírhedt volt hasonló csínyjeiről, állandóan eldugta a kollégium vízifecskendőjét, letörte Szent Bonifácus szobrának orrát, a dohányüzletről lelopta a négy néger fiú képét, borsózöldre festette be az osztályfőnök lovát stb. stb., és Bob (aki bizonyára szintén résztvett a gáztettben, csak óvakodott elárulni) már azon a ponton volt, hogy kicsapják az intézetből, és ezáltal elveszíti azt az életmódot, amelyben eddig része volt, amikor Glenlivet nemes nagylelkűséggel előlépett és beismerte, hogy ő volt ennek a kedves kis csínynek a szerzője, bocsánatot kért a tanártól és az egész hibát magára vette.

Hugby csaknem sírt, amikor Glenlivet bocsánatot kért tőle; ha a fiatal nemes úrfi körülruágotos voltna őt az udvar körül, azt hiszem, a tanár úr akkor is boldog lett volna, úgyszemint ezúttal kölcsönös bocsánatkérésnek és kibékülésnek kellett haladéktalanul következnie. — Mylord, — mondta Hugby — ön most is, és minden más alkalommal úgy viselkedett, ahogy az egy gentlemanhez illik. Ön éppen olyan büszkesége az egyetemnek, mint amilyen büszkesége lesz bizonyára a főnemességnek is, ha az ifjúságnak ez a kedves élénksége lecsiszolódik önről és ha majd önnek is ki kell venni az önt megillető részt a nemzet kormányzásából. — Amikor azután ő lordsága elvégezte az egyetemet, Hugby megajándékozta őt az általa írt *«Beszéd egy nemes családhoz»* egy példányával (Hugby valamikor Mufborough lord fiának magántanítója volt), amelyet viszont Glenlivet Mr. William Rann-nek ajándékozott és a beszédek most ott fekszenek Mrs. Rann budoárjának asztalán *«A kakasverseny»*-hez címzett mulatóhely bárja mögött, Woodstockban, Oxford kerületben.

A nyári vakáció kezdetén Hugby bejön a városba és csinos lakást bérel a St. James Square közelében, délutánonként lovagol a Parkban és élvezi nevét, amely olvasható a reggeli lapokban ama lelkészek listáján, akik jelen voltak a Mufborough House-ban és Farintosh márkí estélyein. Tagja ugyanannak a klubnak, amelynek Sidney Scaper, ahol azonban ő vörösborot iszik, mégpedig egy egész pinttel.

*

Néha lehet őt látni vasárnaponként, abban az órában, amikor a kocsmajtókát nyitják, ahonnan nagy korsó sörrel kis lánykák jönnek elő, amikor árvagyerekek sétálgatnak az utcákon, gőzölgő koteletteket és süthúst cipelve nagy barna tálcákon, amikor Sheeny és Mózes a *«Hét Csillag»* előtt pipázgatnak, amikor jókedvű és idegen öltözetű emberek hatalmas kalapokban és élénkszerű ruhákban, vagy gyűrött és fagyos kabátokban és szőrmékben járnak

föl-alá és megtöltik végig a High Streetet, — néha, mondom, látni lehet Hugbyt, amint kijön a *Szent Giles*-templomból egy magastermetű úrihölgygel a karján, akinek öreg, ráncos arcáról a legnagyobb büszkeség és boldogság sugárzik, amint végignéz az összes ismerősökön és magán a kurátoron, aztán továbbsétálnak Holborn felé, ahol becsengetnek egy házba, amelyen ez a felírás díszel: «*Hugby, szatócs*». Ez a nő tudniillik az anyja a tiszteletreméltó F. Hugbynek, és éppen olyan büszke fiára, mint valamikor Cornélia volt a kincseire Rómában. Rajtuk kívül az öreg Hugby lakik itt, aki egész csomó imakönyvvvel érkezik haza, és Betsy Hugby, a vénkisasszonylánya. Az öreg Hugby szatócs és egyházfi is egyúttal.

Az emeleti utcai szobában, ahol az ebédet felszolgálgják, ott lóg a falon a Mufborough-kastély látképe, továbbá Mufborough lordjának, Diddlessex főbírójának az arcképe, egy az oxfordi *Szent Bonifác*us-kollégium almanachjából kivágott rézmetszet és Hugbynek, mint fiatalembernek diáksapkában és talárban lefestett képe. A «*Beszéd egy nemesember családjához*» egy példánya ott áll a könyvespolcon az «*Emberi kötelességek*», a Misszionárius Társaság jelentései és az Oxfordi Egyetemi Naptár mellett. Az öreg Hugby ebből egész részeket tud kívülről, ismeri minden egyes ember nevét, aki a Szent Bonifácus-kollégiumhoz tartozik, valamennyi tanár és hallgató — legyen az nemes vagy közrendű — kilétét.

Ő maga is el szokott járni vallásos gyűlésekre és maga is prédikációkat tartott, amíg fia *ily magasra* nem emelkedett, mostanában azonban az öreg gentleman puritánizmussal vádolták, amióta még könyörtelenebb az eretnekekkel szemben.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

MÉG TOVÁBBI EGYETEMI SZNOBOK.

Szeretnék megtölteni több kötetet a különféle egyetemi sznobok felsorolásával, annyian élnek közülük emlékezetemben és olyan számosan vannak. Mindenekelőtt szeretnék beszélni néhány professzor-sznob feleségéről és leányáról, szórakozásaikról, szokásaikról, féltékenykedéseikről, ártatlan csel fogásaikról, amelyekkel megfogni igyekeznek maguknak a fiatalembereket, piknikjeikről, koncertjeikről és estélyeikről. Szeretném tudni, mi történt Emily Blades-szel, Blades professzornak, a mandingó-nyelv tanárának leányával? Még ma is emlékszem vállaira, ahogy ott ült a *Corpus* és *Catharine Hall* mintegy hetven fiatal gentlemanjének társaságában, akiket versekkel és gitáron előadott francia dalokkal szórakoztatott. Vajjon férjhez mentél-e már gyönyörű vállú Emily? Milyen csodaszép hajfürtök voltak azok, amelyek válladra gyűrűztek, micsoda derék, micsoda észbontó zöld selyemruha, micsoda kámea, akkora, mint egy cipó! Harminchat egyetemi hallgató volt egyidőben szerelmes Emily Bladesbe, és nem lehet szavakkal leírni azt a sajnálkozást, bánatot, mély-mély részvétet, — más szóval azt a dühöt, haragot és irigységet — amellyel a Trumps-kisasszonyok (Trumpsnek, a csontkörtan professzorának leányai) néztek rá, mert ő nem volt púpos és mert őt nem csúfították el himlőhelyek.

Ami a fiatal egyetemi sznobokat illeti, én most már túlőreg vagyok ahhoz, hogy nagyon familiárisan beszéljek róluk. A róluk való emlékezésem messziről, a messze multból datálódik, csaknem még Pelham idejéből.

Akkor még azokat a durvakülsejű fiúkat tekintettük sznoboknak, akik sohasem mulasztották el a kápolnábamenést, akiknek nem volt toll a sapkájuk mellett, hanem e helyett félmagas cilindereket viseltek és akik egész életük folyamán minden áldott nap két

órát sétáltak a Trumpington-úton, akik elütöttek a többi kollégiumi diáktól és túlságos buzgalmat árultak el a tanulásban. Kissé túlfiatalos gyorsasággal hoztuk meg ítéletünket e fiatal sznobokról. Pedig a tollatlan sapkájú ember egész rendesen töltötte be kötelességét és később hivatását. Könnyített öreg atyja helyzetén, aki kurátor volt Westmorelandben, vagy segített nővérein, hogy leányiskolát alapíthassanak. Megírta a maga szótárát, vagy «Értekezését a jón művészetről», ahogy természete vagy tehetsége engedte. Barátokra tett szert, aztán megházasodott és rendes jövedelmet szerzett magának. Most egy plébániája van és nem tartja illendőnek, hogy valamelyik oxfordi vagy cambridge-i klubhoz tartozzék, hívei szeretik őt és derekasan horkolnak beszédei alatt. Nem, nem, ő igazán nem sznob. Nem a tollak teszik az úriembert, aminthogy a félmagas cylinder nem fosztja meg ettől a minőségétől, még ha mégakkora is. Fiam, te vagy a sznob, ha könnyedén lenézed az embert azért, amiért elvégzi kötelességét, vagy ha nem vagy hajlandó megrázni egy becsületes ember kezét, csak azért, mert az kötött kesztyűkbe van bujtatva.

Mi akkoriban egyáltalán nem tartottuk közönséges dolognak, hogy néhány fiatal fickó — akit három hónappal ezelőtt megverték még odahaza és nem volt szabad csak legfeljebb három pohár portóit meginnia — most leüljön déligyümölcsök és fagyaltok mellé egymás szobájában és pezsgővel és clarettel öntözze a gégejét.

Az ember csodálkozva gondol vissza ezekre az úgynevezett «borozólakomákra». Harminc fiú körülül egy asztalt, amely roskadozik a rossz édességek alatt, isszák a rossz bort, mesélnek rossz történeteket és énekelnek rossz dalokat és aztán előlről kezdik az egészszet. Tejpuncs, dohányzás, borzalmas főfájás következik reggel, a desszertasztal szörnyű látványa és a dohány szaga, és a nevelő, vagy a lelkész, aki mindennek a közepébe betoppan, abban a reményben, hogy az algebra mellett talál és e helyett felfedezi, amint a szódát töltögeted!

Voltak azonban fiatalemberek, akik lenézték azokat a fiúkat, akik az ilyen «borozólakomák» közönséges örömeinek hódoltak, és akik azzal büszkélkedtek, hogy ők finom kis francia dinéket adtak. Mind a borozva lakomázók, mind a diné-adók egyaránt sznobok voltak.

Voltak azután úgynevezett «öltözködő» sznobok. Jimmy, akit öt órákor gondosan kipucolva lehetett látni, kaméliával a gomblyukában, kifényesített csizmával és naponta kétszer frissen mosott kecskebőr-kesztyűvel, Jessamy, aki hírhedt volt ékszergyűjteményéről, egy fiatal majom, aki állandóan láncjaival, gyűrűivel és mellgombjaival páváskodott, Jacky, aki mindennap ünnepélyesen kilovagolt a Blenheim-útra lovaglónadrágban és fehér selyemharisnyában, kibodorított hajfürtökkel, — mindhárman azzal hízeltek maguknak, hogy ők a mértékadó körök az egyetem öltözködését illetően — mindhárman a sznobok legútálatosabb válfajait képviselték.

Természetesen voltak és mindig vannak is sportoló sznobok, ezek a boldog teremtmények, akikbe a természet beleoltotta a tolvajnyelv iránti előszeretetet, akik ott sündörögnek a lóistálló körűl és hajtják a londoni postakocsit, akár külső, akár belső ülésről, és akiket meg lehet figyelni, amint dülöngve mennek át az udvarokon a rózsaszínű hajnalban, akik sohasem mulasztanak el egy versenyt, vagy egy bokszmeccset, résztvesznek lóversenyeken és kutyákat nevelnek. Még ezeknél is rosszabb sznobok azok a szegény, szájalomraméltó teremtmények, akik egyáltalán nem szeretik a vadászatot, nem is telik nekik rá és akik halálos félelemben remegnek, ha meglátnak egy két láb széles árkot, de akik mégis vadásznak, mert Glenlivat és Cinqbars is vadászik. A biliárdozó sznobok és az evező sznobok ezeknek egy válfaja és másutt is megtalálni őket, nemcsak az egyetemeken.

Aztán itt vannak a filozófus sznobok, akik az önképzőkörben az államférfiakat majmolják és akik szilárdan hisznek abban, hogy a kormány figyelemmel kíséri az egyetemeket abból a célból, hogy onnan

szónokokat válogasson ki az alsóházba. Vannak itt merész fiatal szabadgondolkodók, akik senkit és semmit nem tartanak tiszteletben, kivéve talán Robespierre-t és a Koránt, és vágyakoznak ama nap után, amikor a papoknak még a neve is el fog tűnni a felvilágosodott emberiség megvetése folytán.

De az összes egyetemi sznobok közül a leggyalázatosabbak azok a szerencsétlenek, akik tönkremennek abban, hogy majmolni igyekeznek szerencsésebb kollégáikat. *Smith* összeismerkedik előkelő emberekkel a kollégiumban és akkor szégyeli apját, a kereskedőt. *Jonesnek* is előkelő ismeretségei vannak és igyekszik az ő módjukra élni, mint vidám és derűszívű fiú, amilyen tényleg a valóságban, de ezáltal tönkreteszi apját, megfosztja nővérét az örökrésztől és tönkreteszi testvérének jövőjét az életben, azért az élvezetért, hogy vendégül láthassa ő lordságát, vagy hogy Sir John oldalán lovagolhasson. És noha nagyszerű szórakozás *Robinson* részére, hogy odahaza is éppúgy dorbézol, ahogy a kollégiumban megszokta, vagy hogy az a rendőr kíséri hazáig, akit az imént le akart ütni, — de gondoljuk csak meg, mennyivel kevésbbé szórakozás ez az anyjának, szegény öreg léleknek, a félzoldon élő kapitány özvegyének, aki egész életében törte magát csak azért, hogy ez a vidám, fiatal fickó egyetemi nevelésben részesüljön.

TIZENHATODIK FEJEZET.

IRODALMI SZNOBOK.

«Vajjon mit fog Mr. Snob mondani az irodalmi sznobokról?» Nem kételkedem benne, hogy a közönség gyakran teszi fel ezt a kérdést. «Hogy kerüli el, hogy a saját mesterségéhez tartozókról beszéljen? Vajjon ez a kiállhatatlan és kíméletlen szörnyeteg, aki menthetetlen módon támadja a nemességet, a papságot, a hadsereget és az úrihölgyeket, habozni fog-e, amikor arra kerül a sor, hogy saját hús-vér embereit egy kicsit meghengergesse?»

Drága és kitűnő érdeklődőm, vajjon kit ver meg az iskolamester olyan alaposan, mint a saját fiát? És vajjon Brutus nem a saját ivadéka fejét vágta-e le? Önnek valóban nagyon rossz véleménye lehet az irodalom és az irodalmi emberek jelenlegi helyzetéről, ha azt képzelem, hogy bármelyikünk egy pillanatig is habozna kést döfni író társába, ha annak halálából az államra nézve bármilyen előny származnék.

A helyzet azonban az, hogy az irodalom művelői között NINCSENEK SZNOBOK. Nézzenek körül az angol irodalmat művelők egész testületén és én vállalkozom megcáfolni azt, hogy a közönségességnek, irigységnek, vagy képmutatásnak akár csak egyetlen példáját is lehetne találni köztük.

Ezek a férfiak és nők, amennyire én ismerem őket, valamennyien szerények viselkedésükben, elegánsak szokásaikban, makulátlan életet élnek és becsületesek a világgal és egymással szembeni magatartásukban. Igaz, néha előfordul, hogy hallani olyan irodalmár emberekről, akik gonoszat mondanak író társaikról, de miért? Egyáltalán nem rosszmájúságból, egyáltalán nem irigységből, kizárólag az Igazság iránti vágyból és a Köz iránti kötelességükből. Tegyük fel például, hogy én jóindulatúan kimutatok néhány hibát barátomnak, *Mr. Punch*-nak személyében és azt állítom, hogy *Mr. P.* púposhátú és hogy orra és álla egy kicsit görbébb, mint Apolló, vagy Antinous arcvonásai, akiket a Szépség mintaképének szoktunk tekinteni, — de vajjon ez az állítás az én rosszmájúságomat bizonyítja-e *Mr. Punch*-csal szemben? A legkevésbé sem. A kritikának az a kötelessége, hogy kimutassa a hibákat éppúgy, mint az érdemeket, és a kritika a legteljesebb őszinteséggel és pártatlansággal meg is felel ennek a kötelességének.

Egy intelligens külföldinek modorunkról alkotott véleménye mindenkor érdemes arra, hogy figyelembe vegyük, és azt hiszem, ebből a szempontból *Mr. N. P. Willis*nek, a kiváló amerikaiak műve különösen értékes és részrehajlatlan. «*Ernest Clay, a kiváló szépirod*

történetek című művében az olvasó pontos képét találja egy népszerű angol író életének.

Ő az, aki a társaságok kedvence. Hercegekkel és őgróffokkal van barátságban, az egész nemesség az ő bámulatára csődül össze, már elfelejtettem, hogy hány bárónő és hercegnő szeretett belé halálosan. Erről a dologról azonban hallgatnunk illik. A szerénység tiltja felsorolni mindazoknak a törtszívű grófnőknek és drága márkinőknek a neveit, akik szerelmükkel tüntették ki ezeknek a lapoknak minden egyes szereplőjét.

Ha valaki tudni óhajtja, hogy az írók milyen intím viszonyban álltak az előkelő világgal, csak el kell olvasni ezeket a regényeket. Micsoda különleges finomságú ízlés tölti meg Mrs. Barnaby munkáit! Milyen kellemes, jó társasággal találkozik az ember Mrs. Armytage műveiben! Ritkán mutat be olyan szereplőt, aki egy márkinál kisebbrangú volna! Nem tudok valami élvezetesebbet, mint a főnemeselek életének leírását az *«Évi tízezer font»* című könyvben, kivéve talán a *«Fiatall herceg»*-et és *«Conningsby»*-t. Van bennük bizonyos szerény báj és valami könnyed előkelőség, amely csak a tisztavérűeknek sajátja, igenis, drága uraim, kizárólag a tisztavérűeké.

És micsoda nyelvészek akadnak a mi íróink között! Lady Bulwer, Lady Londonderry, sőt maga Sir Edward is például könnyed és díszes eleganciával írnak franciául, ami magasra helyezi őket kontinentális riváisaik fölé, akik közül Paul de Cock-ot kivéve senki sem tud egy szót sem angolul.

És vajjon melyik angol ember ne gyönyörködnék, amikor James csodálatosan gyöngéd írásait, vagy Ainsworth játsszi humorú és könnyed, világos műveit olvassa? A többi humoristák közül meg kell emlékezni egy Jerroldról, a főnemesség, az egyház és az állam lovagias védőjéről, egy Beckertről, akinek könnyű a tolla, de céljai mélységesen komolyak, egy Jeamesről, akinek tiszta stílusát és a groteszkkal határos szellemességét az egész halás olvasóközönség méltányolja.

Ha most a kritikusokról beszélünk, talán sohasem volt még a világon egy olyan irodalmi szemle, amely annyit tett volna az irodalomért, mint a csodálatos *Quarterly Review*. Neki is vannak előítéletei bizonyára, mert hát kinek nincsenek közülünk? Merészen megírja a rosszat bármelyik nagy emberről és könyörtelesen nekitámad az olyan álíróknak, mint *Keats* és *Tennyson*, másrészt azonban barátja minden fiatal írónak és számontartja és serkenti az ország valamennyi kezdő tehetségét. Szereti is mindenki. Itt van azután a *Blacknood Magazine*, — amely ismeretes szerény eleganciájáról és kellemes szatiráiról, ez a szemle, amely sohasem lépi át, még tréfában sem, az udvariasság kereteit. Ő a modor döntőbírája és míg jóindulatúan foglalkozik a londoniak tévelygéseivel (akikkel szemben az edinburgi széplelkek jogos megvetést táplálnak), humorában sohasem durva. Az *Athenaeum* tüzes lelkesedése éppoly közismert, mint a túlon túl nehézkes *Irodalmi Közlöny* keserű humora. Az *Examiner* talán kicsit túlságosan élénk és a *Spectator* túlságosan bőkezű a dicséretekben, — de kinek van kedve belekapaszkodni ezekbe a jelentéktelen hibákba? Nem, nem, Anglia kritikai irodalma és Anglia írói versenytárs nélkül állanak és ennél fogva számunkra is lehetetlen hibát találni bennük.

Mindenekelőtt pedig még nem ismertem olyan irodalommal foglalkozó embert, aki restelte volna ezt a foglalkozást. Azok, akik ismernek bennünket, tudják, hogy micsoda ragaszkodó és testvéries szellem uralkodik közöttünk. Ha néha előfordul, hogy valamelyikünk magasra emelkedik a világban, akkor mi sohasem támadjuk és sohasem gúnyolódunk rajta változott körülmények miatt, hanem segítjük őt érvényesülni. Ha Jones együtt ebédel egy lorddal, Smith nem fogja ezért mondani róla, hogy Jones udvaronc és talpnyaló. Viszont azonban Jones, aki hozzá van szokva ahhoz, hogy nagy emberek társaságát látogassa, sohasem befolyásoltatja magát attól a társaságtól, amelybe befogadták, hanem akár a Pall Mall-en is elengedi bármelyik herceg karját, hogy

átsiessen a másik oldalra és szót váltson a szegény fiatal sordíjas Brownnal.

Az egyenlőségnek és a testvériségnek az írók közt uralkodó szelleme mindig is úgy tűnik nekem, mint ennek az osztálynak legszeretetre méltóbb jellemvonása. Azért van az, hogy a világ annyira tisztel bennünket, mert mi is ismerjük és tiszteljük egymást, s ezért van az, hogy olyan szép pozíciót töltünk be a társadalomban és ezért tartanak bennünket olyan megközelíthetetleneknek.

Az irodalommal foglalkozó emberek oly nagy tiszteletben állanak a nemzet szemében, hogy körülbelül kettőt már határozottan meg is hívtak az udvarhoz a jelenlegi király uralkodása alatt, és az is lehetséges, hogy a szezon vége felé egyet vagy kettőt közülük Sir Robert Peel is meg fog hívni ebédre.

A közönség annyira kedvenceivé fogadta őket, hogy állandóan le kell festetniök magukat és képeiket ki kell állítani, sőt egy-két olyanra is rá lehet mutatni, akiktől a nemzet *elvárja*, hogy évenként új meg új portrét készíttessenek magukról. Semmi sem lehet fölemelőbb érzés, mint a mélységes tiszteletnek ez a bizonyítéka, amellyel a nép tanítómestereit körülveszi.

Az irodalmat olyan nagy becsben tartják Angliában, hogy évenként körülbelül 1200 fontot állapítanak meg nyugdíjképpen azok részére, akik ebben a hivatásban működnek. Nagy megtiszteltetés ez a nemzet tanítómestereivel szemben, de egyúttal bizonyítéka annak is, hogy majdnem mindnyájan milyen virágzó és jó anyagi viszonyok között élnek, mert általában oly gazdagok és annyira bővelkednek a javakban, hogy legtöbbször nincsen szükség erre a segítségül megállapított pénzre.

Már pedig *ha* mindez *igy* igaz, akkor szeretném tudni, hogy írassak én irodalmi sznobokról?

TIZENHETEDIK FEJEZET.

NÉHÁNY SZÓ AZ IR SZNOBOKRÓL.

Remélem, önök nem képzelik, hogy Irorszáiban nincsenek másfajta sznobok, csak az a szeretetreméltó társaság, amely lándzsákat akarna kovácsolni a vasúti sinekből (ez is egy példája a nagyszerű ir gazdálkodásnak), hogy átszúrja vele a torkát a szász betolakodóknak. Ezek a dühös fajtához tartoznak és hogyha St. Patrick idejében már éltek volna, ez a szent valószínűleg kiverte volna őket az országból a többi veszedelmes csúszómászóval egyetemben.

Azt hiszem, vagy a Négy Mesterek egyike, vagy Nagy Olaf, vagy ha az nem, akkor bizonyára O'Neill Daunt beszéli el az ir történelem katekizmusában, hogy amikor II. Richárd eljött Irorszába és az ir törzsfőnökök bemutatták hódolatukat előtte, térdre estek — szegény egyszerű teremtmények! — és bámulattal és csodálattal adóztak az angol királynak és az udvari uraknak, akkor az angol nemes lordok gúnyolódtak és viceket faragtak szegény bárdolatlan ir bámulókra, utánozták beszédüket és gesztusaikat, meghuzogatták szegény öreg szakállukat és hangos nevetésre fakadtak ruhájuk furcsa szabása miatt.

Az angol sznob mind a mai napig ugyanígy viselkedik. Mert talán nincsen még egy sznob a világon, amelynek olyan rendületlen hite volna önmagában, aki kigúnyolna téged és rajtad kívül az egész világot, és akiben annyi túrhetetlen, csodálatos és ostoba megvetés lakoznék mindenkivel szemben, kivéve a saját fajtáját. — Jóságos Isten! micsoda történeteket beszéltek el valószínűleg «az ívekről» ezek a fiatal dandyk, akik Richárd király kíséretében voltak, amikor aztán visszatértek a Pall Mall-re és a *White Club* lépcsőin pöfékeltek szivarjaikból.

Az ir sznob nem annyira büszkeségben, mint inkább szolgálai és alacsonyrendű utánzásban és szom-

szédainak bámulatában tűnik ki. És csodálom, hogy *De Tocqueville* és *De Beauman* és a *Times Commissioner* nem emlékeztek meg az irországi sznobságról, amely annyira elüt az ő hazájukból. A mi sznobjaink ma is olyanok, mint Richárd normann lovagjai voltak, fennhéjázók, brutálisak, ostobák és mélységesen önteltek, az övéik viszont olyanok, mint amilyenek szegény csodálkozó, térdelő, együgyű főnökeik voltak. Még most is állandóan térdre esnek az angol divat előtt ezek az egyszerű és civilizálatlan népek, és valóban nehéz el nem mosolyodni naiv módon megnyilvánuló csodálatukon.

Néhány évvel ezelőtt, amikor bizonyos nagy szónok volt Dublin polgármestere, ez rendszerint vörös ruhát és tollas kalapot hordott és ez az úgynevezett «ragyogás» éppoly élvezetet szerzett neki, mint ahogy *Quasheeneaboo* királynőnek élvezetet szerezhet, ha egy új függönykarikát akaszthat az orrába, vagy színes üvegyöngyöket aggathat a nyakába. A polgármester rendszerint ebben a ruhában tett látogatókat és ebben a vörös bársonyöltözetben jelent meg sokszáz mérföldnyire megtartott gyűléseken. És ha az ember hallotta a népet, amint azt mondta: «Igenis milavd» vagy «Nem, milavd», vagy ha elolvassa az ember ő lordságának csodálatos sikereit az újságokban, akkor úgy látszik, hogy az embereket éppúgy megszádította ez a garasos csillogás, mint őt magát. Valóban ugyanez a garasos csillogás uralkodik egész Irországbán és ezt kell az ir sznobság legszembeszökőbb jellemvonásának tekinteni.

Amikor Mrs. Mulholligan, a fűszeres felesége visszavonul Kingstownba, villája kapujára kiírja, hogy «Mulholligan-villa», ezzel szemben fogad egy kapuban, amely nem akar becsukódni, vagy kibámul rád egy ablakból, amelyben üveg helyett egy öreg alsószoknya lóg.

Akármilyen koszos és piszkos kis helyisége van is valakinek, senki sem mondja, hogy «boltja» van. Az az ember, aki krajcáros csomagolópapírt vagy légyfogót árul, elnevezi boltját «Amerikai Nagyáruháznak»,

vagy «Gyarmati Termékek Lerakatának», vagy más ilyen hangzatos nevet ad neki.

Ami a «fogadókat» illeti, ilyen egyáltalán nincs az egész országban, csak *hotelek* virágzanak, amelyek éppoly jól vannak berendezve, mint a Mulholligan-villa, viszont azonban nem láthatók földesurak és földesasszonyok sem, mert a földesúr kilovagolt a kutyáival, az asszonyság pedig behúzódik a szalónba, ahol a kapitánnyal diskurál, vagy zongorázik.

Ha egy ir gentleman száz évre visszatekint a családfáján, akkor kiderül, hogy azok valamennyien gentlemanek voltak, valamennyien lovat tartottak, falkavadászatokat rendeztek, dorbézoltak a «Fénix»-ben és szakállt eresztettek, mint más igazi arisztokraták.

Egyik barátom, aki festőművész lett, most Irországban él, ahol is általános róla az a vélemény, hogy szégyent hozott a familiájára, amiért ilyen alantas mesterséget választott. Apja ugyanis borkereskedő, bátyja pedig gyógyszerész.

Csodálatos, hogy mennyi emberrel lehet találkozni Londonban és a kontinensen, akiknek Irországban «csinos kis birtokuk van, amely huszonötezer fontot hoz egy évben» — de még többen vannak azok, akiknek kilencezer font évjáradékuk lesz, ha majd valaki meghal. Én magam az ir királyoknak már oly számos leszármazottjával találkoztam, hogy csupán ezekből egy brigádot lehetne összeállítani.

Es ki nem találkozott még olyan irrel, aki majmolja az angolokat, aki elfelejtette a hazáját és igyekszik elfelejteni az akcentusát, vagy legalább enyhíteni annak különös hangzásán? — Gyere, ebédelj velem, barátom, — mondja O'Dowd of O'Dowdstown — csupa angolt fogsz ott találni. — Ezt azonban olyan széles ir gesztussal mondja, mint innen a kingstowni kikötő. És ki nem hallotta már Macmanus kapitány feleségét, amint «Ivovszágvól» beszélt és beszámolt «atyai birtokávról»? Kevés olyan ember botorkál ebben a világban, aki nem hallott volna még valamilyen jellegzeteset ezekről az ir jelenségekről, — erről a *garasos arisztokráciáról*.

És mit szólnak a társadalom tetejéhez, — a királyi kastélyhoz — ehhez az ál-királyhoz, ál-lordjaihoz, ál-udvartartásukhoz és ehhez az ál-Harun al Rasidhoz, aki ál-álöltözetben jár a nép között, hogy jószívűségének és ragyogásának hitét keltse. Ez a kastély a sznobság dicsősége és csúcspontja. Az *Udvari Híradó* önmagában is elég gyalázatos valami, — ahol két hasábnyt írnak egy újszülött babyról, akit most kereszteltek meg — de képzeljék el azokat az embereket, akik egy *ál-Udvari Híradóban* lelik örömüket!

Azt hiszem, az ir nagyizolás még sokkal kifejtettebb, mint amilyen bármely más országban található. Valaki mutat neked egy dombot, akkor arról azt mondja : — «Ez a legmagasabb hegy egész Írországban», vagy egy másik gentleman elmeséli neked, hogy ő egyenesen Bryan Borootól származik és huszonötezer font jövedelme van egy évben, vagy Mrs. Macmanus leírja előtted «atyai bivtokát», vagy az öreg Dan felkel és kijelenti, hogy az ir nők a legkedvesebbek, az ir férfiak a legbátrabbak, az ir föld a legtermékenyebb a világon : holott senki sem hisz senkinek ; sem az nem hiszi el a történetet, aki elmeséli, sem az, aki hallgatja, — csak úgy tesznek, mintha elhinnék és méltóságteljes képet vágnak az egész humbughoz.

Ó, Írország! Ó, én anyaföldem! (mert nincs kétségem aziránt, hogy jómagam is egyenesen Bryan Borootól származom) mikor fogod megtanulni, hogy a kétszerkettőt négynek és a meszelőnyelet meszelőnyélnek nevezd és hogy mégis csak ez a szavaknak legegyszerűbb használati módja. Akkor talán végre el fognak tűnni az ir sznobok és mi nem hallunk többé mesebeli örökösökről.

TIZENNYOLCADIK FEJEZET. VENDÉGLÁTÓ SZNOBOK.

Az elmúlt néhány hét alatt azok a sznobok, akikkel gyűjteményünkben foglalkoztunk, szinte kizárólag politikai vonatkozású sznobok voltak. (*Ahogy ismét átnéztem ezeket az írásokat, oly ostobának, oly személyeskedőnek, egyszóval annyira sznobszerűnek találtam őket, hogy kihagytam őket ebből a gyűjteményből. — Mr. Snob.*) — Foglalkozzék privát sznobokkal — buzdít egy kedves hölgy (itt van előttem a levele ennek a kedves levelezőmnek a sussexi Bright-helmstone halászfaluból, és vajjon ellen tudok-e állni felszólításának?). — Folytassa tovább kedves Mr. Snob a társasági sznobokról szóló tapasztalatait. — Isten áldja meg e drága embereket, annyira hozzászoktak már ehhez a szóhoz, hogy szinte már a legrettenetesebb, legközönségesebb, borzalmas és kimondhatatlan szavak is a legnagyobb könnyedséggel peregnek ajkaikról. Nem csodálnám, ha ezt a szót már magánál az udvarnál az udvarhölgyek is használnák. Annyit tudok, hogy már a legjobb társaságokban is hallani. S miért is ne? Maga a sznobság az, ami közönséges, nem pedig a szó, s az, amit mi «sznobnak» nevezünk, az sznob marad akkor is, ha akármilyen más nevet adunk neki.

Nos tehát: minthogy a szezon már vége felé jár és oly sokszáz ember — sznob, vagy nem sznob — hagyta el Londont, oly sok szőnyeget szedtek már fel és az ablaküvegeket könyörtelenül bevonták a *Morning Herald* papírjával, és a házakat, amelyeket nemrég még vidám tulajdonosaik laktak, most egy ház mesternőszereű félelmetes helytartóra bízták, valami morcos öreg asszonyra, aki mikor végre megjelenik reménytelen csengetésünkre, kinéz ránk egy percig az udvarból, aztán lassan kinyitja a nagy hall ajtaját és tudatja velünk, hogy ő nagysága elutazott a városból, vagy hogy «a család vidéken

tartózkodik», vagy «elutaztak a Rajnához», vagy bármí mást, — szóval, minthogy a szezonhoz és a vendég-ségeknek vége van, miért ne foglalkozunk egy kis ideig a vendéglátó sznobokkal és miért ne tegyük bírálát tárgyává azoknak a viselkedését, akik most úgyis legalább hat hónapra elutaztak a városból?

Ezek közül az érdemes sznobok közül vannak olyanok, akik azt a látszatot óhajtják kelteni, hogy jachtutazásra mennek, felszerelve tehát távcsövekkel és tengerészkabátokkal Cherbourg és Cowes között töltik az idejüket, mások jól-rosszul éldegélnék kis skót kunyhókban, felszerelve ételhordókkal, amelyekben hermetikusan elzárják a hordozható levest és frikandót, és azzal töltik napjaikat, hogy a vadkacsákat öldösik a mocsarakban, ismét mások kifürdík magukból a szezon fáradalmait Kissingenben, vagy résztvesznek Hamburgban vagy Emsben a szellemes *Trente et Quarante* játékban. Most tehát, amikor valamennyien elutaztak, megengedhetjük magunknak, hogy keserű kritikát mondjunk róluk. Most, hogy úgy sincsenek többé vendégeskedések, üssünk rajta a vendéglátó sznobokon. A vacsora-adó, bál-adó, dezsóné-adó és beszélgető sznobokon. Istenem, Istenem! micsoda ribillió támadt volna közöttük, ha a szezon derekán indítottuk volna meg ellenük ezt a támadást! Akkor valóságos testőrgárdát kellett volna tartanom, hogy megvédjenek engem a patrónusuk megsértése miatt felbőszült muzsikusok és szakácsok támadásai ellen. Már úgyis azt mondják, hogy némely futólagos és vigyázatlan megjegyzésem, amelyet elítélően hallattam a Baker Street és a Harley Street felől, azt okozta, hogy a lakbérek estek ebben a tiszteletreméltó negyedben, és rendeleteket bocsátottak ki, hogy Mr. Snobot nem szabad többé semmiféle estélyre meghívni. Nos tehát, — most, amikor valamennyien távol vannak, módunk van könnyedén beszélni és felboríthatunk mindent, mint egy bika a porcellánüzletben. Úgysem fogják meghallani, hogy mi megy végbe idehaza az ő távollétükben, és ha meghallják is, nem fognak hat hónapig haragot tar-

tani. Úgyis csak jövő februárban akarunk legközelebb látogatást tenni náluk és ki törí a fejét már előre a jövő éven? Legfeljebb nem kapunk többé vacsora-meghívást vacsora-adó sznoboktól, nem megyünk több bálba bálozó sznobokhoz, nem megyünk társalogni (hála a Múzsának, mint Jeames mondja) a társalgó sznobokhoz, — mi tarthat tehát vissza bennünket attól, hogy az igazságot kimondjuk?

A társalgó sznobok sznobsága a legkönnyebben elintézhető, amint az embernek a kezébe nyomják a mosogatóvízhez hasonló csésze teát a teázóban, vagy valami fagyalt iszapos maradványát, amelyet szűr-csölgetve közeledik az ember az emeleten társalgó gyülekezet felé.

Jóságos egek! Mi céljuk lehet az embereknek azzal, hogy idejönnek? Mi történhetik itt, hogy mindenki törí magát és zsúfolódik ebben a három kis szobában? Talán azt hiszik, hogy a *Fekete Barlang* valami kellemes társasági hely lehetett, hogy a derék brittek ily kánikulában ennyire igyekeznek utánozni? Az embert bepréselik egy szorongásba valami átjáróban (ahol úgy érzed, hogy ráléptél Lady Barbara Macbeth csipke-uszályára, és olyan pillantást kapsz érte ettől a kiszáradt és kifestett öreg háрпиától, amelyhez hasonlítva Ugolino pillantása egész barátságosnak nevezhető), és miután kihúztad könyököd a szegény, lihegő Bob Gutleton fehér mellényéből, ahonnan eddig lehetetlen volt elhúznod, noha jól tudod, hogy a szegény Bob hajlamos a gutaütésre, — végül a fogadósobában találod magadat és igyekszel elfogni Mrs. Botibolnak, a társalgás vezetőjének pillantását. Ha azután a tekintetetek találkozott, akkor elvárják tőled, hogy vigyorogj és ő nagysága maga is elmosolyodik, aznap este már négyszázadszor, és amint mondani szokás, miután borzasztóan boldog, hogy láthat téged, meglendíti kis kezét arca előtt, mintha egy csókot dobna neked.

De mi az ördögnek dobjon nekem csókot Mrs. Botibol? Meg nem csókolnám semmiért a világon! És miért vigyorogjak, amikor meglátom, mintha bizony

nagyon boldognak érezném magam? Tényleg olyan boldognak érzem magam? Annyit sem törődöm Mrs. Botibollal, mint egy fületlen gombbal! Nagyon jól tudom, miként vélekedik felőlem. Tudom, hogy mit mondott a legutóbbi verseskötetemről (mégpedig kölcsönösen kedves barátainktól). Egyszóval, mi az ördögnek szemeznünk és telegrafálunk egymásnak ilyen ostoba módon? Azért, hogy mindketten végigcsináljuk azokat a ceremóniákat, amelyeket megkövetel tőlünk a *Sznobok hatalmas társasága*, már pedig az ő parancsait mindnyájan követni tartozunk.

Nos jó, az ismerkedésnek vége van, arcomra visszatért a titkolt bosszúság és mélységes neheztelés szokásos angol kifejezése és Mrs. Botibol most már egy másik áldozat felé vigyorog és más felé csókolgatja az újjait, valaki felé, aki éppen most tolakszik át azon a szoroson, amelyen mi már szerencsésen átjutottunk. Az újonnanjött nem más, mint Lady Ann Clutterbuck, akinél péntek esténként szokott összejövetel lenni, éppúgy, mint ahogy Botiboléknak (mi a társaságban csak «Botty»-nak hívjuk) megvan a maga szerdája. Ez itt Miss Clementina Clutterbuck, ez a csontvázszerű fiatal nő, zöld ruhában, ragyogó barna hajjal, aki nemrég adta ki versesköteteit («*A halálkiáltás*», «*Damien*», «*Az orleansi szűz flótája*» és természetesen «*Fordítások németből*») — a társalgó hölgyek üdvözlik egymást, odakiáltanak egymáshoz: «Drága Lady Ann» és «Drága jó Elizám», pedig gyűlölik egymást, ahogy nők gyűlölik azokat, akik estélyeket adnak szerdán vagy pénteken. A drága jó Eliza kimondhatatlan szenvedéssel látja, hogy Ann ott járkál és sündörög és hízelkedik *Abu Marha* körül, aki éppen most érkezett Szíriából, és igyekszik őt rávenni, hogy jöjjön el hozzá péntekenként.

Ez alatt az idő alatt, a tolongásban és a könyöklésben és az örökös zsongásban és beszélgetésben és a viaszgyertyák lobogásában és az elviselhetetlen mósuszillatban — amit a szegény sznobok, akik divatos regényeket írnak, «az ékszerek csillogásának, a parfümök illatának és a számtalan lámpa ragyogá-

sának» neveznek — egy gyűrött külsejű, sárgaarcú, tisztított kesztyűbe bujtatott kezű idegen suttog alig hallhatóan egy sarokban társa fülébe: — Ez a nagy Cacafogo — suttogja Mrs. Botibol, amikor elmegy mellette. — Nagyszerű művész, Thumpenstrumpf ül zongoránál, Platoff hetmán zongoristája, hiszen tudja . . .

Emberek százai ültek össze, hogy meghallgassák ezt a Cacafogót és Thumpenstrumpfot, részben rendez, részben púpos növésű öreg özvegyek gyülekezete, kisasszonyok diszkrét csillogása, hat haragos külsejű lord tökéletesen szótlannul és ünnepélyesen, csodálatos bozontos bajuszú és sárgaarcú külföldi grófok igen nagyszámú, de gyanús ékszerekkel; fiatal ficsurak, divatos mellényekben és kigombolt gallérokkal; önelégült divatfiak virággal a gomblyukukban és öreg, csontos, kiszáradt, kopaszfejű társalgási ruék, akikkel mindenütt lehet találkozni és akik egyetlen ilyen szórakoztató estét sem mulasztanak el; továbbá a szezon legújabbban felfedezett három arslánja, *Higgs*, az utazó, *Biggs*, a regényíró és *Toffey*, aki annyira kitüntette magát a cukorkérdésben, azután *Flash* kapitány, akit csinos felesége kedvéért hívtak meg, és *Lord Ogleby*, aki mindenhová elmegy, ahová *Flash* kapitány felesége elmegy, . . . de mit is beszélék! És kik a tulajdonosai ezeknek a gyönyörű nyakkendőknek és fehér nyakravalóknak? Kérdezd meg a kis Tom Prig-et, aki dicsősége teljében tündököl, ismer mindenkit, mindenkiről tud egy történetet, és amikor hazamegy a lakására, a Jermyn Streetre, kürtőkalapjával és vasalt ingmellével, meg van róla győződve, hogy ő a legdivatosabb fiatalember a városban és hogy valóban nagyon szórakoztató módon töltötte el az estéjét.

Az ember felkel (szokott könnyed és elegáns modorával) és odamegy beszélgetni Smith kisasszonyhoz a sarokba:

— Ó, Mr. Snob! Attól tartok, hogy ön túlságosan szatirikus!

Ez az egész, amit mondani tud. Ha arról beszélsz

neki, hogy szép idő van, akkor nevetni kezd, és ha arra célzol, hogy túrhetetlen a hőség, akkor azt nyögdécseli, hogy te vagy a legmulatságosabb figura! Mindezek alatt Mrs. Botiból ráveti magát az újonnan érkezőkre, miközben a szolgál az ajtónál ordítja a nevüket, a szegény Cacafogo pedig dübörög a zene-teremben, azzal a meggyőződéssel, hogy sikerei lesznek a világban. És micsoda istenáldás végre kisorsranni az ajtón, le az utcára, ahol vagy ötven kocsi várakozik és ahol egy fiú haszontalan kézilámpásával rácsimpaszkodik mindenkire, aki kijön és erőnek erejével ajánlkozik, hogy előhívja ő nemes lordságának kocsiját.

Mindezek tetejébe pedig szörnyű elgondolni, hogy akadnak emberek, akik Botiboléknál voltak szerdán és akik még el fognak menni Clutterbuckékhoz is pénteken!...

TIZENKILENCEDIK FEJEZET.

VENDÉGESKEDŐ SZNOBOK.

Angliában a vendéglátó sznobok olyan jelentős helyet foglalnak el a társaságban, hogy az a feladat, hogy részletesen leírjuk őket, meglehetősen nehéz. Volt életemben egy időszak, amikor az a tudat, hogy valamelyik ember házánál ettem, némává tett hibáival szemben, amikor alávaló dolognak és a vendégbarátság megsértésének tartottam volna, hogy rosszszat beszéljek róla.

De miért tegye vakká az embert egy ürüszület, vagy miért némítsa el örökre egy kövirák- és humárszósz? Az ember előrehaladottabb korában már tisztábban látja a kötelességeit. Nem veheti el többé tisztánlátásomat egy pulykaszelet, még ha mégolyan kövér legyen is, és nem hallgattat el többé sem a kövirák, sem a humárszósz, csak addig, amíg lenyelem őket (miután jólnevelt vagyok), tovább azonban nem, és amint elfogyasztottuk az ételeket és John

leszedi az edényeket, a nyelvem azonnal megered. Vajjon te nem ugyanezt tennéd-e, ha egy kellemes szomszédnőd volna, egy szeretetreméltó teremtés, mondjuk úgy harmincöt év körül, akinek leányai még nem forognak a nagyvilágban, — ezek ugyanis a legjobb társalgók. Ami a fiatal hölgyeket illeti, azokat csak azért helyezik el az asztalnál, hogy megbámulja az ember őket, mint a virágokat az asztali díszben. Piruló ifjúságuk és természetes szerénységük visszatartja őket attól a fölényes és bizalmas társalgási könnyedségtől, amely annyira élvezetessé teszi a drága anyáikkal való beszélgetést. A vendégeskedő sznobnak tehát, ha érvényesülni akar mesterségében, ez utóbbiakhoz kell fordulnia. Föltéve, hogy közel ülsz valamelyikhez, milyen kellemes az ebéd szünetében, azonnal lecsepülni az ételeket és a vendéglátó gazdát! Kétszeres élvezetet szerez, hogyha ezt az ember az áldozatnak szinte szemeláttára teheti.

Mert micsoda egy vendéglátó sznob? Valamilyen járatlan ifjú, akit még nem fogadtak be a nagyvilágban, felteheti ezt a kérdést, vagy felteheti valamelyik egyszerűbb olvasóm is, aki még nem járatos a londoni társaságokban.

Drága uram, be fogom mutatni önnek, ha nem is valamennyi, — mert hiszen ez lehetetlen volna — de legalább néhány válfaját a vendéglátó sznoboknak. Mert tegyük fel, példának okáért, hogy önnek, aki a középosztály színvonalán él és hozzászokott ahhoz, hogy ürühúst egyék, mégpedig kedden rostonsütve, szerdán hidegen, csütörtökön hasénak elkészítve stb. rövid időközökben és kevés költséggel, most egyszerre eszébe jutna minderre hosszú időt fordítani és költségvetését fejtetőre állítani azáltal, hogy hallatlan pazarlással ebédeket adjon, — akkor ön is egyszeriben a vendéglátó sznobok osztályába kerülne. Tegyük fel, hogy rendel néhány olcsón elkészített ételt a pástétomsütőnél, felfogad néhány zöldségárust vagy szőnyegporolót, hogy inasokként felszolgáljanak és elküldi a kedvükért a becsületes Mollyt, aki közönséges napokon szokott felszolgálni, és asztalát, amelyet

köznapokon virágdíszes porcellántányérok díszítenek, két és fél pennys pakfongtányérokka rakja tele. És ha azt a látszatot igyekszik kelteni, hogy gazdagabb és előkelőbb, mint a valóságban, akkor máris a vendéglátó sznobok közé tartozik. (És reszketek arra a gondolatra, hogy mindezt hány ember fogja végigolvasni csütörtökön!)

Az az ember, aki ilyen módon lát vendégeket, — és jaj, milyen sokan vannak! — az olyan, mint az az úr, aki kölcsönkéri szomszédjától a kabátját és abban mutatkozik, vagy az a nő, aki a szomszédasszonya gyémántjaival páváskodik, — más szóval csaló, akinek a sznobok között van a helye.

Az az ember, aki túllépi az ő természetes társadalmi kereteit és meghív lordokat, tábornokokat, főbírókat és divatos személyeket, viszont a vele egyenrangúak megvendéglésében fukar, — az is vendéglátó sznob. Kedves barátom, Jack Tufthunt például egyetlen lordot ismer, akivel egy fürdőhelyen barátkozott össze, nevezetesen az öreg Lord Mumble-t, aki olyan fogatlan, mint egy háromhónapos csecsemő és olyan szótlan, mint egy temetkezési vállalkozó és olyan unalmas, mint... különben jó, ne részletezzük! Tufthunt most már sohasem ad ebédet, hogy ott ne lehetne látni ezt az öreg ünnepeles, fogatlan patriciust Mrs. Tufthunt jobbán. — Tufthunt se más, mint vendéglátó sznob.

Az öreg Livermore, az öreg Soy, az öreg Chuttney, a Keletindiai Társaság igazgatója, az öreg Cuttler, a sebész stb. — a vén foghíjasok e társasága, amely sorban ad egymásnak ebédet és kizárólag az étel-pusztítás kedvéért eszik, szintén vendéglátó sznobok gyülekezete.

Nemkülönben barátnőm, Lady MacScrew, akinek három gránátos-magasságú lakája jár csipkefodros ruhában az asztal körül és egy átlátszó szelet ürühúst hoz ezüstantányéron, viszont kancsós számra önti beléd a komisz sherryt és vörösbort, ő megint egy másik fajtája a vendéglátó sznoboknak, és én bevallom, hogy ha választani lehet, akkor már a ma-

gam részéről inkább ebédek az öreg Livermore-nál vagy Soynál, mint ő ladységénél.

A fukarság : sznobság. A hivalkodás : sznobság. A túlságos költsékezés : sznobság. Az előkelőség hajszolása : sznobság. Az a véleményem azonban, hogy vannak még nagyobb sznobok, mint mindazok, akiket mostanáig leírtam ; tudniillik azok az emberek, akiknek módjukban állana és mégsem adnak egyáltalán ebédet. Az az ember, aki nem vendégszerető, az sohasem tartozhatik egy lobogó alá velem. Csak rágódjék ez a piszkos fukar magányosan a csontjain!

Viszont micsoda az igazi vendégszeretet? Sajnos, drága barátaim és sznobtestvéreim, milyen ritkán találkozunk ezzel! Gyakran jutott eszembe az a kérdés, hogy vajjon tiszta motívumok-e azok, amelyeknél fogva az embert barátai meghívják ebédre? Vagy talán a vendéglátó gazdád akar tőled valamit? En például nem tartozom a gyanakvó természetűek közé, de kétségtelen tény az, hogy Hookey, amikor egy új könyve megjelenik, valamennyi kritikust meghívja ebédre, és amikor Walkernek elkészül a kiállításra szánt képe, hirtelen rendkívül vendégszeretővé válik és a sajtónál dolgozó barátait meghívja egy barátságos kis sültre és egy pohár sillerborra. Az öreg Hunks, a zsugori, aki nemrég halt meg (és aki egész vagyont házvezetőnőjére hagyta), éveken keresztül bőségesen élt azért, hogy minden barátjánál tudta az összes gyerekek nevét. De noha mindenkinek meglehet a véleménye az ismerősei vendégszeretetről, és azok az emberek, akik piszkos motívumokból hívnak meg, vitán felül vendéglátó sznobok, mégis a legjobb nem érdeklődni túlságosan az indító okok felől. Mint mondják : *ajándék lónak ne nézd a fogát*. Végre is *sérteni* mindenestre nem akar az, aki ebédre hív meg.

Mégis, ami ezt illeti, ismerek néhány embert a városban, aki kétségtelenül sértve és megbántva érzi magát, ha akár az ebéd, akár az ott jelenlévő társaság nem kedvére való. Itt van például Guttleton, aki odahaza egy shillingért hozat marhahúst a sütőüzletből, de ha meghívják őt ebédelni egy olyan

házba, ahol nem szolgálnak fel zöldborsót május végén, vagy márciusban nem adnak az asztalra uborkát, úgy érzi, hogy sértés esett rajta ezzel a meghívással. — Jóságos Isten! — mondja — mi a fenét képzelnek ezek a Forkerek, hogy engem meghívnak egy családi ebédre? Úrühúst odahaza is kaphatok! — vagy : — Micsoda határtalan szemtelenség ez ezektől a Stooneréktől, hogy a sütődéből hozatják az ételeket és azt képzelik, hogy engem becsaphatnak a francia szakácsukról szóló meséjükkel! — Itt van aztán Jack Puddington, — a multkoriban hallatlan dühösnek láttam ezt a derék úriembert, mert Sir John Carver meghívta őt és — véletlenül ugyanaz a társaság volt ott is, amellyel egy nappal azelőtt Cramley ezredesnél volt együtt, már pedig ő nem tanult be egy új sorozat viccet, hogy szórakoztathassa őket. Szegény vendéglátó sznobok! Nem is tudjátok, milyen kevés köszönetet kaptok ezért a sok kínlódásért és pénzért! Hogy mi, vendégségbe járó sznobok, hogyan gúnyoljuk ki a süteményeket, hogy vonogatjuk a vállunkat a jó öreg rajnai bor miatt és hitetlenül csóváljuk a fejünket a négy shilling és hat pennybe kerülő pezsgő fölött, és jól tudjuk, hogy a mai körítések a tegnapi ebédről megmaradt holmik, és megfigyeljük, hogy némely fogást hogyan takarítanak el az asztalról sértetlenül, hogy azok a holnapi vacsorán is szerepelhessenek. Én a magam részéről valahányszor azt látom, hogy a házigazda erősen igyekszik eltüntetni valami frikandót vagy parfét, mindig hangosan kérek belőle és jó alaposan belemélyesztem az evőeszközümet. Persze, az ilyen viselkedés meglehetősen népszerűtlenné teszi az embert a vendéglátó sznobok szemében. De azért emlékszem, hogy például egyik barátom óriási szenzációt keltett a jótársaságban, amikor abból az alkalmából, hogy valamilyen étellel megkínálták, kijelentette, hogy ő kizárólag Lord Tittupnál eszik aszpikot és hogy Lady Jiminy francia szakácsa az egyetlen ember Londonban, aki serpenyős rostélyost tud csinálni.

HUSZADIK FEJEZET.

A VENDÉGLÁTÓ SZNOBOK TOVÁBBI
MEGBESZÉLÉSE.

Ha barátaim követni akarnák a mostanában virágzó szokást, azt hiszem, illő volna, hogy ezért a vendéglátó sznobokról szóló írásaimért valami emléktárggyal leljenek meg. Mit szólnának például egy csinos és mutatós étkezőkészlethez (nem gondolok ezüsttálakra, mert ezeket pusztá pénzpazarlásnak tartom, éppúgy, mint ahogy nem gondolnék soha ezüst teáscsészékre sem), néhány csinos teáskannához, kávéskannához, tálcához stb. néhány sornyi felírással, nemjéhez, Mrs. Snobhoz, és egy féltucat tányérkához a kis Snob-ivadékok részére, hogy ott csillogjanak az otthoni asztalon, ahol résztvesznek a mindennapi ürü-
comb elfogyasztásában?

Ha a magam útján járhatnék és ha véghez lehetne vinni a terveimet, az ebédek adása ugyanolyan mértékben szaporodna el, mint ahogy másrésről csökkenne a vendéglátó sznobság. Nézetem szerint, az utóbbi időben megjelent legkellemesebb könyv, amelyet az én tisztelt barátom, — ha ugyan rövid ismeretségünk feljogosít arra, hogy így nevezzem — Alexis Soyer írt nemes stílusában. E mű legelegánsabb, legokosabb és szellemesebb részei nem a nagy bankettekről és szertartásos vacsorákról, hanem «az otthoni vendégeskedésről» szólnak.

Az «otthoni vendéglátás» lenne az én rendszeremben az egész vendéglátás tengelye. Barátaidat a saját megszokott ebédedhez hívd meg, amely elegendő és kényelmes, és csak ahhoz hívd meg a barátaidat, ami rendes körülmények között téged is kielégít.

Mert hol van az az asszony a világon, akit nagyobb tiszteletben tartanék, mint életem szeretett párját, Mrs. Snobot, kit fogadnék jobban a szívembe, mint az ő hat bátyját (három vagy négy közülök egész biztosan ki fog tüntetni bennünket társaságával hét

óra tájban), vagy pedig anyyali anyját, az én nagyra-becsült anyósomat, — végül kinek igyekeznék jobb ételeket felszolgáltatni, mint az önök igen alázatos szolgálójának, a jelen sorok írójának? Nos, *akkor* senki sem fogja feltételezni, hogy pakfongedényeket kérünk kölcsön, hogy a csinos szobalány kegyvesztettsége árán elmaszkírozott szőnyegporolók szolgálnak fel, hogy nyomorúságos fogásokat rendelünk a pástétomsütő üzletből és — mint ez általános — a gyerekeket elküldjük a gyermekszobába, noha valóságban a lépcsőházban tartózkodnak, amelyen egész vacsoraidő alatt lefelé csúszkálnak és mint útonállókat támadják meg az asztalról kikerülő tálakat és újjukkal másznak bele a cukorhab szélébe és a levesgombócokba. Mondom, senki sem gondolhatja komolyan, hogy egy otthoni vacsora ugyanazok között a borzalmas ceremóniák között, az ostoba képmutatás, hazug pompa és szemfényvesztés jegyében folyjanak le, amely a nagy napokon adott vacsoráinkat jellemzi.

Ennek még a feltételezése is borzalmas. Éppúgy arra gondolhatnék, hogy leültessem magammal szemben drága Bessymet turbánnal és paradicsommadárral a fején és mutogassam könnyedén gömbölyödő karjait, amelyek kibukkannak híres vörös szaténruhájából, vagy hogy megfogadjam Mr. Toole-t, hogy mindennap fehér mellényben álljon a hátam mögött és ezt kiáltsa: «Az elnök csöndet kér!»

Nos, ha azonban most így áll az eset és ha a pakfongedények álpompája és a szolgálóknak felöltöztetett emberek felvonulása kiállhatatlan és ostoba a mindennapi életben, miért nem tartjuk ostobaságnak máskor is? Miért kelljen Jonesnek vagy nekem, akik a középosztályhoz tartozunk, megváltoztatnunk a szokásainkat, hogy olyan nagyúri pompát színleljünk, amely nem illet meg bennünket, — ahhoz, hogy megvendégeljük barátainkat, akik (ha érnek valamit és ha becsületes gondolkodású barátok) szintén a középosztályhoz tartozó emberek, akiket egyáltalán nem ejt tévedésbe a mi időleges ragyogásunk, és akik azután ugyanezt az abszurd műveletet kénytelenek

eljátszani a mi tiszteletünkre, amikor bennünket hívnak meg vacsorára?

Ha valóban élvezetet okoz a barátainkkal való vacsorázás, már pedig az a véleményem, hogy minden jógyomrú és jószívű ember ezen a véleményen van, akkor igaz az is, hogy jobb kétszer enni, mint egyszer. A csekély jövedelmű emberek részére lehetetlen dolog, hogy állandóan huszonöt vagy harminc shillinget adjanak ki minden egyes barátjukra, aki az asztalukhoz leül. Az emberek általában kevesebbert szoktak vacsorázni. Én magam láttam kedvenc klubomban (az Idősebb Közzolgálati Alkalmazottak Clubjában) ő kegyelmességét, Wellington herceget, aki tökéletesen meg volt elégedve az egy shilling és három pennys menüvel és a kilenc pennys félpintsherryvel; már pedig ha ez ő kegyelmességének elég volt, miért ne lenne elég neked vagy nekem?

Én ezt a szabályt alkalmazom és ennek hasznát is látom. Valahányszor meghívok egy csomó herceget vagy márkít magamhoz vacsorára, leültetem őket egy darab marhasülthöz vagy egy ürücombhoz, amelyhez valami körítés is van. Az előkelők hálásak ezért az egyszerűségért és tisztában vannak az indító okaival. Drága Jonesem, kérdezd meg azokat, akiket szerencséd van ismerni közülök, hogy nem így áll-e a dolog?

Távol legyen tőlem az a kívánság, hogy ő kegyelmességeik ugyanilyen módon traktáljanak meg engem. De a csillogás hozzátartozik az ő társadalmi állásukhoz, ahogy (valljuk be) a mienkhez a szerény kényelem. A sors egyeseknek aranytányérokat juttatott és úgy rendelte, hogy mások viszont elégedjenek meg a virágos porcellántányérokkal. És mi, akik tökéletesen meg vagyunk elégedve azzal (sőt alázatos hálával fogadjuk, mert tekintsz csak szét magad körül, hogy Jones és nézd azokat a milliárdokat, akiknek még ez sem jutott osztályrészül), hogy rendes vászonfehérműt viselünk, míg a világi hatalmasok csipkés és hímzett holmikkal díszelnek, bizonyára szánelomraméltó és nagyzó ostobáknak kell, hogy tekintsük azokat a társaságbeli nyomorult arszlánokat,

akik csipkés ingmellet hordanak, de — alatta nincs semmi! Szegény, ostoba parvenük ezek, akik a kabátjuk fecskéfarkába pávatollat tűznek és azt hiszik, hogy ezzel utánozhatják ezt a pompás madarat, amelyet a természet a paloták terraszára teremtett, hogy ott csillogtassa legyező-farkát a napfényben.

Ilyen pávatollas parvenük ennek a világnak a sznobjai, és Aesopus ideje óta soha az összes országokban együttvéve nem voltak annyian, mint amennyi most van belőlük ebben a szabad országban.

Hogy ez a messzire visszanyúló célzás hogyan illik a szőnyegen forgó tárgyra, a vendéglátó sznobokra? A nagyok utánzása általános ebben a városban, Kensington és Belgravia palotáitól kezdve egészen a Brunswick-tér legeldugottabb szögletéig. A legtöbb család ilyen pávatollakkal ékeskedik. Nem elégszik meg az otthoni szárnyasokkal, hanem ezt a peckes páváskodást és e madár éles előkelő hangját utánozza. Ó, ti félrevezetett vendéglátó sznobok, gondoltátok csak meg, mennyi élvezettől fosztjátok meg magatokat és mennyi kárt okoztok ezzel az ostoba nagyozással és képmutatással! Megtömiték egymást természetellenesen bőséges ebédekkel és vendégeskedtek addig, amíg a barátság csak megromlik (az egészségről nem is beszélve), destruáljátok a vendégszeretetet és a jóbarátságot — ti, akiknek csak könnyű szívvel el kellene dobnotok ezt a pávatollat és egyszerre jókedvűek és boldogok lehetnétek.

Ha az ember elmegy a vendéglátó és vendégeskedő sznobok nagy összejöveteleire és ha filozófikus gondolkodású ember, észre fogja venni, micsoda óriási világcsalás az egész, az edények és az italok és az ételek és a szolgák és a vendéglátó háziasszony és a beszélgetés és az egész társaság — magát a filozófust is beleértve!

A vendéglátó gazda mosolyog és koccint, beszélget az asztalnál, ugyanakkor azonban titkos remegés és félelem áldozata, hogy hátha a bor, amit a korcsmából felhoztak, kevésnek fog bizonyulni, hátha egy üveg pezsgő felborítja az egész számadását, hátha

barátaink, a szőnyegporolók, valami baklövést követnek el, amivel elárulják igazi mivoltukat és kiderül róluk, hogy nem valódi családi butlerok.

A háziasszony mindenki irányában nyugodtan mosolyog és nevetgél, miközben belül reszket és esze odakinn jár a konyhában és remegve gondol arra, hogy hátha valami baj történik. Jaj, csak a szuflé össze ne essen, vagy Wiggins idejében küldje a fagylaltot! Úgy érzi magát ez a mosolygó, kedves asszony, mint aki az öngyilkosság küszöbén áll.

A gyerekek fenn az emeleti szobákban ordítanak, minthogy a szobalány szegény hajfürtjeiket meleg bodorító vassal kínozza, miközben tövestől tépi ki Emmy kisasszony haját és szagos szappannal dörzsöli Polly kisasszony tömpe orrocskáját, amíg a szegény, boldogtalan gyerek görcsöket nem kap a sírástól. A család ifjabb férfitagjai — mint már említettük — kalózkodó portyázásokkal szórakoznak a lépcsőn.

A szolgák nem szolgák, hanem mint említettük, tönkrement üzletemberek.

Az asztali edény nem ezüst, hanem egyszerű fénylő pakfong' és ugyancsak pakfong a vendégszeretet és minden más is.

A beszélgetés is pakfong-beszélgetés. A társaság egyik főszórákozttatója elmés történeteket ad elő, de belül a szívében keserűség van, mert éppen most kellett megválnia lakásadónőjétől, aki szorongatja őt a lakbér miatt; a rivális mulattató pedig dühös, mert nem tud bekapcsolódni a társalgásba. Jackins, a nagy társalgó, rosszkedvű és méltatlankodó, éppúgy, mint ezek ketten, mert kihagyták őt a beszélgetésből. A fiatal Muscadel, egy szegény dandy, a *Morning Post*-ból ad elő divatos társasági híreket és bosszúságot okoz szomszédjának, Mrs. Foxnak, aki kijelenti, hogy még sohasem volt itt. Az özvegy egyébként is már közel van ahhoz, hogy kijöjjön a sodrából, mert Mária leánya a fiatal Cambric mellé került, aki egy éhenkórász kurátor, nem pedig Goldmore ezredes, a gazdag indiai özvegyember mellé.

A doktor felesége meg van sértve, mert lejjebb ültették, mint az ügyvéd feleségét, az öreg Cork dr. bosszankodik a bor miatt, Buttleton pedig gúnyolódik a süteményeken.

És ha elgondolja az ember, ezek mindnyájan boldogok, jókedvűek és barátságosak lehetnének, ha természetes és mesterkéletlen módon kerültek volna össze, nem pedig az angolok szerencsétlen pávatoll iránti szenvedélyből. Ó, Marat és Robespierre dicső árnyai! Ha látom, hogy a társaság becsületességét hogyan teszi tönkre ez a szerencsétlen divatimádát, akkor éppoly dühös leszek, mint az előbb említett Mrs. Fox és hajlandó lennék egy egész rakomány pávatollat rendelni nekik.

■ HUSZONEGYEDIK FEJEZET.

A KONTINENSJÁRÓ SZNOBOK.

Most, hogy elérkezett a szeptember és vége van a parlamenti munkának, talán a sznobok egy osztálya sem virágzik annyira, mint a kontinensen utazgató sznoboké. Naponta figyelem őket, ahogy a folkestonei kikötőből vándorútjukra indulnak. Csapatostul látom elutazni őket (talán nem is egy kis velemszületett vágyakozás nélkül, hogy én is elhagyhassam a sziget-országot, ezekkel a boldog sznobokkal együtt). Isten veletek, drága barátaim, — mondom nekik búcsúzóul — ti talán nem is tudjátok, hogy az a valaki, aki a kikötőből utánatok néz, barátotok, történetírótok és testvéretek.

Egy szép napon kimentem, hogy felkísérjem kintűnő barátomat, Snooksot, a *Franciaország Királynője* fedélzetére. Rengeteg sznob volt ott ennek a gyönyörű hajónak a fedélzetén, ahol is gögösen és ön-elégülten jártak-keltek. Négy óra mulva Ostendében lesznek, a jövő héten pedig előzönlük a kontinenst és távoli országokba is eljutnak az *Angol Sznob* hírhedt példányai. Nem fogom látni őket, de gondolatban

velük lesznek és nincs ország az ismert és civilizált világon, ahol szemmel ne tartanám majd őket.

Láttam én már sznobokat, vörös kabátban és lovaglósizmában átszáguldani a római Campagnán és hallottam másokat káromkodva és jólismert hanghordozásukat recsegtetve a Vatikán galériáiban és a Colosseum árnyékos kőívei alatt. Találkoztam sznobbal teveháton a pusztaságban és egy másikkal, aki a Keopsz-piramis alatt pikniket rendezett. Szeretek arra gondolni, hogy mialatt e sorokat írom, hány derék angol sznob dugja ki a fejét minden ablakból az udvar felé Meurice Hotelben, a Rue Rivolin, vagy kiabálja, hogy: «Pincér ezt!», vagy «Pincér azt!», vagy dülöngélve megy végig Nápoly mulatónegyedén, és szeretek arra gondolni, hogy hányan váraкоznak már Snooksra az ostendei mólón — Snooksra és a többi sznobra, akik a *Franciaország Királynője* fedélzetén közelednek.

Nézzük csak Carabas márkit, aki két nyugággal is érkezett. A márkiné ő kegyelmessége feljön a fedélzetre és a nagyképűségnek és arcátlanságnak azzal a boldog nyugalomával tekintget szét, amely annyira jellemző ő ladységére, azután odamegy saját nyugágyához, mert hiszen az lehetetlen volna, hogy összekeveredjék a többi sznobbal a fedélzeten. Itt üldögél magának és tengeri beteg is majd csak magának lesz. A nyugágy oldalfalainak eperlevél-címere mintha bele volna vésve ő ladysége szívébe. Ha Ostende helyett most az égbe kellene mennie, azt hiszem, elvárná, hogy fenntartott helyen utazhassék és már előre megrendelné a legjobb szobákat. Egy útimarsall, a hivatásához tartozó pénzesztáskával a vállán, egy hatalmas inas, akinek feketebors színű libériáján a Carabasok címerjelvényei csillognak, egy szemtelen tekintetű csinos francia szobalány (talán csak nő tolla tudná megfelelően leírni, hogy milyen csinos ő méltósága szobalányának útitoalettje) és egy szerencsétlen társalkodóhölgy állnak körülötte és várják ő ladysége és King Charles fajkutyája kívánságait. Ide-oda rohangálnak kölni vízzel és apró, csupa selyem és csipke

zsebkendőkkel és mindenféle titokzatos párnákkal bélelik ki a nyugágy minden elérhető sarkát.

Ó méltósága férje, a kis márki bosszús arckifejezéssel sétálgat a fedélzeten, mindkét karján egy-egy szikár lányával. A család nagy utazósálas reménysége állandóan dohányzik az első fedélzeten, egy tetőtől-talpig kockás utazóruhában, apró, lakkorrú francia cipőkben és egy rózsaszínű boa constrictorokkal szegélyezett blúzban. Vajjon mi okozza az utazó sznoboknál azt a bámulatos szokást, hogy mindenféle álruhaszerű jellembe öltözködnek? Miért nem utazhat az ember a rendes kabátjában stb., és miért tartja illőbbnek, hogy úgy öltözzék fel, mint egy gyászoló Harlekin? Nézd, még a fiatal Aldermanburry, a faggyúkereskedő, aki most lépett a fedélzetre, még az is utazóruhát csináltatott magának, amelyen mindenfelé zsebek tátognak, és a kis Tom Tapeworm, a citybeli ügyvéd irtoka, akinek csak háromheti szabadsága van, még ő is bricsesszben és vadonatúj vadászkabátban feszít és megnövesztette a bajuszát keskeny felsőajkán, a majom!

Pompey Hicks részletes utasításokat ad a szolgájának és hangosan kérdezi: — Davis, hol van a ruhásbőröndöm? — Majd később: — Davis, legjobb lesz, ha leviszed a pisztolyos dobozt a kabinba! — A kis Pompey ruhásbőröndjével utazik, de hogy kit akar lelőni a pisztolyaival, azt senki a világon nem tudná megmondani, és nem tudom elképzelni, hogy mi egyéb hasznát veszi majd a szolgájának az úton azonkívül, hogy bajlódnia kell majd vele.

Nézzétek, a tiszteletreméltó Nathan Houndsditchet, feleségével és fiával. Micsoda emelkedett atmoszféra veszi körül e keleti fajtájú sznobok megelégedéstől ragyogó arcvonásait! És micsoda ruhája van Houndsditchnek! Micsoda gyűrűk és láncok, micsoda aranygombos sétatálcák és gyémántok és milyen sál van a nyaka köré tekerve! (Csirkefogó! Semmiféle olcsó örömet nem sajnál magától!) A kis Houndsditchnek egy aranyfejű és kis díszítésekkel berakott sétatálcája van; ez is hozzátartozik a

különleges atmoszférához. Ami az úrhölgyet illeti, rajta a szivárvány valamennyi színe képviselve van: rózsaszín blúz van rajta, fehér csikokkal, sárga kalap, smaragdzöld sál és kockás selyem átvető, drapp cipők, rebarbara-színű kesztyű és négypennystől egészen egykoronás nagyságig növekvő divatos színes üveggyöngyök csillognak és zörögnek pompázatos keblén. Mint már előbb is mondtam, szeretem nézni az előkelőeket, amikor gálába öltözködnek, mert ilyenkor festőien szépek, díszesek és boldogok.

De amott jön Bull kapitány, tetőtől-talpig kifogástalanul felöltözve. Állandóan négy-hat hónapot utazik minden évben és nem kompromittálja magát kiabáló vagy szokatlan eleganciával, de mégis azt hiszem, hogy legalább akkora sznob, mint bárki más a fedélzeten. Bull a szezont Londonban tölti, miközben ebédmeghívásokra vadászik és klubja közelében egy kis hónaposszobában lakik. Külföldön már mindenütt járt, tudja a legjobb bort minden korcsmában Európa valamennyi fővárosában, mindenütt a legjobb angol társaságokkal érintkezik, látott már minden palotát és képkiallítást Madridtól Stockholmig, féltucat nyelven beszél elferdített és borzalmas zsargonban és nem tud semmit — semmit a világon! Bull ismeretéseket keres a kontinensen és talán «amatőr úti-marsallnak» nevezhetném. Meg akar ismerkedni az öreg Carabasszal, mielőtt még Ostendébe érkeznek, és emlékeztetni akarja ő lordságát, hogy már találkoztak valamikor Bécsben, húsz évvel azelőtt, vagy hogy megkínálta egy pohár snapsszal fent a Rígin. Mint említettük, Bull semmit sem tud azonkívül, hogy tudja az egész főnemesség valamennyi tagjának születését, címerét és leszármazását, a fedélzeten minden nyugagyba már odaszaglászott, megvizsgálta az oldalfalakra hímzett címereket, tud minden skandalumot, amely angolokkal a kontinensen esett, hogy Towrowski gróf hogyan szökött meg Baggs kisasszonnyal Nápolyból, hogy Lady Smigsmag milyen nagy szerelembe gabalyodott a fiatal Cornichonnal, a fiórenci francia követség tagjával, pontosan tudja,

hogy Jack Deuceace mennyit nyert Bob Greengosetől Badenben, hogy Staggsnek miért kellett elhagynia a kontinenst, hogy O Goggarty birtokát mennyi jelzálogkölcson terheli stb. stb. Ha már nem tud egy lordra szert tenni, akkor belecsimpaszkodik valami baronetbe, ennek hiányában pedig ez a vén semmirekellő hozzászegődik divatos, pelyhedzőállú fiatalemberekhez, hogy beavassa őket az «életbe», a legkülönfélébb szórakoztató és csak beavatottaknak hozzáférhető helyeken. Fúj, öreg bestia! Ha a féktelen ifjúság minden bűne meg is van benne, legalább azzal vigasztalhatja magát, hogy viszont semmi lelkiismerete nincs. Mélységesen ostoba, de a jovialis fajtából. Egyébként a társadalom egyik igen tiszteltreméltó tagjának tekinti magát, de talán egész életének az az egyetlen haszna, hogy akaratlanul is olyan példát szolgáltat, amelyet kerülni kell és egész életével azt bizonyítja, hogy milyen útálatos figurája a társadalomnak ez az elromlott öreg ember, aki úgy jár végig az életen, mint egy dicsőséges Silenus és végül is meghal majd padlásszobájában, egyedül és a kutya se siratja meg, a kutya se veszi észre a hiányát, csak csodálkozó örökösei vesznek tudomást róla, amikor kiderül, hogy az útálatos vén zsupori után még örökség is maradt. Nézd csak! Már ott is van az öreg Carabas mellett! Úgy-e megmondtam, hogy oda fog törleszkedni!

Amott távolabb látni az öreg Lady Mary Mac-Screwt és azokat az érettkorú hajadonokat, a leányait; ezek azért mennek, hogy spóroljanak és megtakarítsanak valamit Belgiumban; végigmennek az egész Rajna mentén, amíg nem találnak valami fogadót, ahol kevesebbet kapnak ellátást, mint amennyit őladysége az inasainak fizet. Egész biztos azonban, hogy óriási tekintélyben fog állni minden angol sznobnál, akik ugyanott üdülnek majd, ahol ő nyaralási tanyáját felüti, mivelhogy Haggistoun earlénének leánya. Az a szélesvállú fickó, nagy pofaszakállal és tisztított fehér kecskebőrkesztyűvel, Mr. Phelim Clancy; ő *Mr. De Clancynek* nevezi magát és ir kiejtését

a legnagyobb igyekezettel próbálja elleplezni, de ha biliárdot vagy ékartét játszol vele, az a valószínűség, hogy az első játszmat te fogod megnyerni, az utánuk következő hét vagy nyolc játszmat aztán egyfolytában ő.

Az a magasnövésű úrhölgy négy leányával és oxfordi dandy fiával Mrs. Kewsy, a kiváló ügyvéd felesége, aki inkább meghalna, mintsem hogy elmaradjon a divattól. A *Főnemesek Könyve* ott van az útitáskájában, a felől biztosak lehetünk, de még őt is felülmúlja Mrs. Quod, az ügyész felesége, akinek nyugágya, párnái és felszerelése alig marad el fényben Carabas márki útifelszerelése mögött és akinek útimarsallja még nagyobb pofaszakállú és még szélesebb maroquinbőr-táskás, mint a márki saját útimarsalljáé. Figyeljék csak meg: most Mr. Spouttel, a jawboroughi kerület új képviselőjével beszélget, aki a vámvédegyetek működését megy tanulmányozni és a legközelebbi ülésszakban néhány szigorú interpellációt fog intézni Lord Palmerstonhoz Angliának a porosz kékfestőiparhoz való viszonya, a nápolyi szappankereskedelem és a német sörhabkészítés tárgyában stb. stb. Spout jóakarató leereszkedéssel fog szóbaállni Lipót királlyal Brüsszelben, leveleket fog írni külföldről a jawboroughi Függetlenségi Közlönynek és mint a brit parlament tagja, el fogja várni minden uralkodótól, akinek országát magas látogatásával megtiszteli, hogy meghívják őt családi ebédjükre.

A következő személyiség... de íme megszólal a harang, jelezve, hogy a kísérők térjenek vissza a partra, és miután Snooks kezét barátságosan meg rázzuk, visszasietünk a mólóra és búcsút intünk neki, miközben a gyönyörű fekete hajó fürgén szeli a nap-sütötte, azúrkék vizet és viszi magával sznob-rakományát távoli országok felé.

HUSZONKETTEDIK FEJEZET.
 TOVÁBBI KONTINENSJÁRÓ
 SZNOBOK.

Nevetni szoktunk a franciákon túlzott tulajdon-ságaik és a miatt a túrhetetlen hiúságuk miatt, amely-lyel Franciaországról, a gloire-ról, a Császárról és más hasonlókról beszélnek, mégis titkon az a meggyőző-désem, hogy az angol sznob, ami a fennhéjázást, ön-elégültséget és nagyhangúságot illeti, versenytárs nélkül áll a világon. A franciák dicsekvésében mindig van valami bizonytalan vonás. Annyi tüzzel, lelke-sedéssel és gesztikulálással dicsekszik, olyan hangosan kiáltja közhírré, hogy a franciák haladnak a civili-záció élén és ők a kultúra középpontjai stb., hogy az ember akaratlanul is arra gondol, hogy a szegény fickónak titokban lappangó kételyei vannak aziránt, hogy valójában talán mégsem az a csodálatos lény, akinek magát hirdeti.

Az angol sznob ezzel szemben rendszerint nem han-gosan, nem kiabálva, hanem a mélységes meggyőződés nyugalmával hirdeti állításait. *Mi* többet érünk az egész világnál; nem is kérjük senkinek a véle-ményét, mert ez úgylis sarkigazság. És ha egy francia hangosan hirdeti, hogy «Franciaország, uram, *La France* a világ civilizációjának teteje!», akkor mi jó-indulatúan mosolygunk ezen a szegény izgága ördögön. Titokban annyira meg vagyunk győződve róla, hogy mi vagyunk az első nemzet a világon, hogy minden erre vonatkozó idegen igény egyszerűen multságosnak tűnik előttünk. Drága olvasótestvérem, mondj meg becsületszavadra, hogy neked nem ugyanez-e a véle-ményed? Hajlandó volnál-e veled egyenlőnek elis-merni egy franciát? Nem, — te nemes angol sznob — egész biztosan nem volnál hajlandó rá, semmivel sem inkább, mint Mr. Snob, az önök alázatos szolgálja és testvére.

És hajlandó vagyok azt hinni, hogy *ez* a meggyőző-

dés és ennek folytán az angoloknak az idegenekkel szemben tanusított viselkedése (azokkal az idegenekkel szemben, akiket leereszkedően meglátogat), a magasabbrendűségnek ez a tudata, amely oly magasan hordatja a fejét Sziciliától Szent-Pétervárig minden egyes angol kalapskatulya tulajdonosával, ez tesz bennünket olyan általánosan útáltakká egész Európában, mint amilyenek vagyunk; ez, sokkal inkább, mint apró győzelmeink, amelyekről a legtöbb francia vagy spanyol sohasem hallott, ez a megdöbbentő és fékezhetetlen szigetországi gőg, amely áthatja az utazókocsiban ülő nemes lordot éppúgy, mint Johnt a bakon.

Ha az ember elolvassa a francia háborúkról szóló öreg krónikákat, már ott is ugyanezekkel a tulajdonságokkal találkozik az angoloknál, és V. Henrik emberei ugyanilyen hűvös és leereszkedő modorban kezelték a franciaországi és a félszigeti nemes veteránokat. Ki nem hallotta még Cutler ezredest és Slasher őrnagyot beszélgetni ebéd után a háborúról, vagy Boarder kapitányt, amikor elmondja hadakozásainak történetét? — A fene vigye ezeket a fickókat, — mondja Boarder — ugyancsak jól harcoltak! Háromszor is visszavertek, amíg el tudtam foglalni a hadállásukat. — Az ördög bujjék meg Svashel — mennyi munkát adtak a mi könnyű lovasságunknak! (Amiben egyúttal benne foglaltatik az a csodálkozás is, hogy egy francia egyáltalán szembe mer szállni egy brittel, és egy jóindulatú meglepődés azon, hogy ezek az elvakult, örült, hiú, de vitéz szegény ördögök egyáltalán merészelnek ellenállni egy angolnak.) Hasonló angolok egész légiója nézi le Európát ebben a pillanatban. Ezek azok, akik kedvesek a pápához, vagy jóindulatúak a holland királlyal szemben, vagy leereszkednek ahhoz, hogy végignézzenek egy porosz csapatszemlét. Mikor Miklós cár nálunk járt, aki minden reggel a reggelijéhez szemlét tart egy negyedmilió bajusz tulajdonosa felett, kivittük őt Wind-sorba és megmutattunk neki két egész regimentet,

amely fejenként hat- vagy nyolcszáz britből állott, mégpedig olyan gesztussal, mintha azt mondanánk: — Ezt nézd meg, fiam! Ezek angolok, úgy bizony, akik mindenhez a legjobban értenek! — mint ahogy a dajkamese is mondja. Az angol sznob messzemenő magá mögött hagyott már minden kételkedést és egész jóízűen tud nevetni azokon az elbizakodott yenkiken, vagy hencegő kis franciákon, akik az emberiség példaképeinek tolják fel magukat. A nagyzolók!

Mindezeket a megjegyzéseket annak folytán tettem, mert végighallgattam egy öreg urat a boulognei Hotel du Nordban, aki nyilvánvalóan a *Slasher* fajtájához tartozik. Lejött és leült a reggeliző asztalhoz, morcos kifejezéssel lazacvörös, vérmes arcán, széles, kockás nyakkravalóba burkolózva és fehérműje és egész felszerelése oly merev és kifogástalan volt, hogy mindenki egy pillanat alatt felismerhette benne drága honfitársaink egyikét. Csak boraink és más hasonló csodálatraméltó intézményeink tehetnek egy embert ilyen szemtelenné, ostobává és ennyire «úriemberré». Kis idő multával valamennyiünk figyelme feléje fordult, amikor torkaszakadtából hangosan ezt kiáltotta:

— Ó!

Mindenki megfordult erre az Ó-ra és viselkedéséből arra következtettek, hogy az ezredesnek nagyon fáj valami. A pincérek azonban már ismerték és a nélkül, hogy megijedtek volna, odavitték az ezredesnek a teavizet. Úgy látszik, a franciák Ó-nak hívják a melegvizet. Az ezredes ugyanis meg van győződve róla, hogy (noha mélységesen lenézi) kitűnően beszéli ezt a nyelvet. Miközben lehörpintette gőzölgő teáját, amelyet gurgulázó és szürcsölő hangok kíséretében engedett le torkán, egy barátja csatlakozott hozzá, nagyképű arccal és igen fekete bajusszal — nyilvánvalóan egy másik ezredes.

A két hadfi azután megbiccentvén egymás felé öreg fejét, együtt költötte el reggelijét, majd társalgásba merültek, nekünk pedig alkalmunk volt végighallgatni a beszélgetésüket az elmúlt háborúról

és néhány kedves jóslatukat a következőről, amelyet mind a ketten elháríthatatlannak tekintettek. Vállvonogatva nyilatkoztak a francia flottáról és lenézően fitymálták a francia kereskedelmi tengerészetet; arról beszéltek, hogy háború esetén X kordont fog vonni gőzhajókból a mi partjaink mentén, Y bármely pillanatban kiköthet az ellenséges partokon, hogy éppoly alaposan elfenekelje a franciákat, mint ahogy a legutóbbi háborúban Z elfenekelte őket. Az egész diskurzus alatt a két veterán hangjából csak úgy dübörgött a harcrakészség.

Volt egy francia is a teremben, de minthogy nem töltött többet, mint tíz évet Londonban, természetesen nem értette a nyelvet és nem élvezhette a társalgást. — Ó, édes hazám, — mondtam magamban — egyáltalán nem csoda, hogy ennyire szeretnek! Ha én francia volnék, hogy ki nem állhatnálak!

És ezt a brutális, tudatlan és hengegő fajtájú angolt Európa valamennyi városában látni lehet. A legsemmittevőbb teremtmények egyike az égvilágon, végigvándorolja egész Európát, könyökkel tör magának utat múzeumokba és katedrálisokba és útiruhájában szemléli végig a palotákat. Akár templomban, akár színházban, akár bálon, akár képkiállításon, az ő arca sohasem változik. Vérrel aláfutott szemei előtt ezernyi csodálatos látvány megy végbe, de őt mindez nem ingatja meg. Az élet számtalan bámulatos jelene és eseménye zajlik le előtte, de őt mindez nem érdekli. Ő elmegy a templomba és a szertartást alantásnak és babonásnak jelenti ki, mintha az ő oltára volna az egyetlen elfogadható. Elmegy a múzeumokba és nem ért többet a művészethez, mint egy francia cipőtisztító. A Művészet és a Természet, mind elvonulnak a szemei előtt, de az ő ostoba szemeiben nem nyilvánul meg csodálkozás, semmi sem képes őt megindítani, csak az, ha egy igen előkelő ember kerül az útjába és akkor ez a merev, büszke, öntelt és hajlíthatatlan angol sznob éppoly alázatos tud lenni, mint egy lakáj, és éppoly ostoba, mint egy bohóc.

HUSZONHARMADIK FEJEZET.

ANGOL SZNOBOK A KONTINENSEN.

— Mi hasznát veszi Lord Rosse távcsövének? — kérdezte tőlem Panviski barátom a multkoriban. — Az egész csak arra jó, hogy az ember néhány száz mérfölddel messzibbre láthasson. Amit az ember felhőknek gondol, arról kiderül, hogy pontosan kivethető csillagrendszerek; és azokon túl az ember ismét felhőket lát, amelyeket ha még erősebb távcsövön keresztül nézne, ismét kiderülne, hogy azok is csillagok, amelyek tovább ragyognak és csillognak a végtelenségben. — Ezzel Pan barátom nagyot sóhajtott, mint aki bevallotta arra való képtelenségét, hogy a Végtelennel szembenézzen, rezignáltan hátradől és lehörpintett egy jókora pohár claret-et.

Én azonban (aki, mint a többi nagy ember, állandóan ugyanegy ideával a fejemben járok) arra gondoltam magamban, hogy a sznobok is éppen olyanok, mint a csillagok: minél erősebben figyeli az ember csillogásukat, annál pontosabban látja őket, hol ködszerűen összesűrűsödve, hol már alig megkülönböztethetően, hol határozottan csillogva, amíg végre behullnak és eltűnnek a megmérhetetlen sötétségbe. Olyan vagyok, mint egy gyermek, aki a tengerparton játszadozik. Egy szép napon majd támadnak olyan teleszkópos filozófusok, vagy valami nagy *sznobológus*, aki meg fogja állapítani ennek a nagy tudománynak a törvényeit, amelyekkel mi egyelőre csak játszadozunk, aki definiálni, rendszerbe sorozni és osztályokba osztani fogja mindazt, ami egyelőre még csak bizonytalan elmélet és lazán megfogalmazott, de elegáns értekezés.

Tényleg: a magányos szem csak igen kisszámú és egyszerű válfajait tudja felismerni a sznobok mérhetetlen egyetemének. Sokszor gondoltam arra, hogy a közönségre kellene apellálni és össze kellene hívni a megfigyelők kongresszusát, mint amilyenek Southamp-

tonban szoktak találkozni, — hogy mindegyik hozzá magával megfigyeléseit és olvassa fel e nagy tudományágról szóló értekezését. Mert mit tehet néhány kevésszámú ember ezzel a jelenleg rendelkezésünkre álló nagy anyaggal? A kontinensjáró angol sznobok — noha százezerszer kevesebben vannak, mint odahaza, szigetországukban — még ilyen kevesen is milyen sokat tesznek ki! Az ember csak itt-ott pihentetheti pillantását egyikken-másikon. Egyes egyéneket fel lehet fedezni, de az ezek elkerülik a figyelmet. Mindössze hármat rögzíték meg közülük, akikkel ma reggel találkoztam, amikor ezen a kellemes tengerparti Boulogne városon keresztül sétálgattam.

Itt van *Raff*, ez az angol sznob, aki a mulatóhelyeket és kabarékat frekventálja és állandóan ezt kiáltozza: «Nem megyünk haza kivilágos kivirradtig!» és félreismerhetetlen angol tájszólásával veri fel a nyugalmas szárazföld ivárosok éjszakai csöndjét. Ez az elhanyagolt és züllött fráter ott tölti az idejét a rakodópartok mentén, ahol a hajók megérkeznek, és ama fogadók korcsmaiban, ahol még kap hitelt. Elferdített dialektussal beszél franciául; ő és a hozzá hasonlók töltik meg a kontinensen az adósok börtöneit. Hazárdjátékot játszik a biliárdtermekben és már délelőtt látni őt kártyázni vagy dominózni. Aláírása számtalan váltón szerepel. Ő maga is valószínűleg tisztességes családból tartozott valamikor, mert *Raff* is azzal kezdte egyszer, hogy úriembernek indult és a tenger másik oldalán még él az apja, aki szégyelli, ha hallja a nevét. Az öreg urat ismételten kifosztotta jobb időkben, szélhámos úton megszerezte nővérei örökrészét és megrabolta öccseit. Most felesége keresetéből él: az asszony elrejtőzik valami sötét padlás-szobába, ahol piszkos fehérneműket mos és öreg ruhákat alakít át gyermekei számára — a legszerencsétlenebb és legszálnalomraméltóbb az asszonyok közül!

Vagy néha a szegény asszony és leányai félénken munka után néznek, angol leckéket és zeneórákat adnak, vagy kézimunkát és más otthoni elfoglaltságot vállalnak, hogy megszerezzék a szerény zöldség-

levesre valót, mialatt Raff henyél a rakparton, vagy a kávéházban nyeli pohárszámra a konyakot. A szerencsétlen asszonynak még mindig évente születik egy gyereke és elpusztíthatatlan hipokrizise arra ösztönzi, hogy elhitesse leányaival, hogy apjuk tisztetreméltó ember és igyekeznek őt elrejtetni a szemük elől, amikor ez a gazember részegen jön haza.

Ezek a szegény, tönkrement emberek összejönnek egymás közt és élnek bizonyos társadalmi életet, amelyet valóban megható végignézni — az uraság látszatáért folytatott küzdelmet, azt az ügyetlen igyekezetet, hogy vidámnak látszanak, azt a nyikorgó, öreg zongorát — ó, az embernek a szíve fája, ha látja és hallja őket! Ami Mrs. Raffot illeti, sápadt leányai társaságában olcsó teával vendégeli meg Mrs. Dibbert és elbeszélgetnek az elmúlt időkről és arról a finom társaságról, ahová valamikor jártak, halkán énekelnek kopott, öreg daloskönyvekből és miközben ilyen szórakozásokba merülnek, bejön Raff kapitány, féloldalra csapva zsíros kalapját, és a kis homályos szoba azonnal búzleni kezd a dohányfüst és a pálinkaszag összekeveredett illatától.

Nem találkozott-e mindenki, aki külföldön élt, ilyen Raff kapitánnyal? A neve időnként megjelenik a sheriffnek, Hemp kapitánynak közleményeiben és Boulogne-ban, Párizsban és Brüsszelben olyan sok effajta ember él, hogy fogadni mernék, személyeskedéssel fognak vádolni, amiért leleplezem. Pedig már sokkal kevésbé nyilvánvalóbb csirkefogókat is kiutasítottak az országból és nálánál sokkal becsületesebb emberek eveznek a gályán, és noha mi vagyunk a legelőkelőbb, legnagyobb, legvallásosabb és legerkölcösebb nép a földkerekségen, mégis szeretném tudni, hogy az Egyesült Királyságokon kívül hol van még egy hely, ahol az adósságcsinálást tréfának tekintik és a kereskedők megrövidítését úriemberhez illő sportnak? Franciaországban megbecstelenítő dolog pénzzel tartozni valakinek. Európa egyéb részein sehol sem hallhatja az ember, hogy valaki dicsekednék a szédelgéseivel, amint hogy nem láthat az ember

egyetlen európai nagyvárosban sem börtönt, amely többé-kevésbé tele ne volna angol gonosztevőkkel.

Sokkal útalatosabb és veszélyesebb sznob az előbb említett átlátszó és passzív csirkefogónál az a típus, amely gyakori az európai kontinensen és akiktől különösen óva intem utazgató fiatal sznob-barátaimat. Legg kapitány is gentleman, éppúgy, mint Raff, csak talán egy magasabb osztályhoz tartozó. Ő is kifosztotta a családját, csak még sokkal nagyobb mértékben és nyugodt lélekkel hamisított ezrekről szóló váltókat, míg Raff egy tízfontos váltó nyomorúságos cseresznyemagján csúszott el. Legg mindig a legjobb fogadókban lakik, a legfinomabb mellényeket és öltönyöket viseli, vagy a leggyorsabb bricskában kocsi-kázik, mialatt a szegény Raff pálinkával tömi magát és olcsó dohányt szív. Megdöbbenő elgondolni, hogy Legg, akit pedig oly sokszor lelepleztek és mindenütt ismernek, még mindig működhetik. És már régen végromlásba jutott volna, ha általánosan nem uralkodnék a nemesség iránt az az állhatatos és hő tisztelet, amely az angol sznobot jellemzi. Egész csomó középosztályhoz tartozó fiatalember van, aki jól tudja, hogy Legg csirkefogó és szélhámos és mégis ama vágy folytán, hogy lépést tartsanak a divattal, amely bámulja az ilyen nagylábon élő csalót, és attól a vágytól ösztökélve, hogy egy lord fiának oldalán mutattassák magukat, engedik, hogy Legg megfejje őket és szívesen fizetnek annak ellenében, hogy társaságát élvezhetik. Sok tiszteletreméltó családapa van, aki, ha értesül róla, hogy fia együtt jár lovagolni Legg kapitánnyal, Levant lord fiával, még örül is neki, hogy a reményteljes ifjú ilyen jó társaságban forog.

Legg és barátja, Macer őrnagy, mesterségüknek megfelelően körutazásokat tesznek Európa-szerthe és megfelelő időben mindig a megfelelő helyen találhatók. Mult évben mesélték nekem, hogy fiatal ismerőseim egyike, Mr. Muff (Oxfordból) elment, hogy megnézze egy kicsit a párizsi karnevált és az ottani életet, összeakadt egy angollal, aki egy szót sem tudott ebből az undok nyelvből, és mikor hallotta, hogy

Muff milyen csodálatosan beszél franciául, megkérte őt, hogy tolmácsolja szavait a pincérnek, akivel valami nézeteltérése támadt a frissítők körül. Valóságos gyönyörűség végre egy becsületes angol arcot látni, mondta az idegen, aztán megkérdezte Mufföt, hogy nem tudna-e valami jó helyet, ahol vacsorázhatnának? Így aztán együtt mentek el vacsorázni és egyszer csak ki más jelenik meg, mint Macer őrnagy? Így aztán Legg bemutatta Macert, majd barátságba keveredtek és úgy összebarátkoztak, mint a háromlevelű lóhere stb. stb. És évről-évre a világ különféle helyein egész csomó ilyen Muff-szerű áldozata akad Leggnek és Macernek. A történet már oly elcsépeledt, a csábítási trükkök oly öregek és kopottak, hogy valósággal csoda, hogy még mindig meg lehet fogni velük egyeseket, de a bűn és az előkelőség együttes csábítása több annál, mint aminek egy fiatal angol sznob ellent tudna állni, úgyhogy mégis mindennap lehet ilyen fiatal áldozatokat fogni. És noha végeredményben ezek a divatos urak csak kifosztják és megcsalják őket, a hűséges angol sznobok mindig szívesen vállalokznak az áldozat szerepére.

Szükségtelen itt utalnom arra az igen köznapi angol sznobra, aki kétségbeesett kísérleteket tesz, hogy barátságba keveredjék a kontinens előkelő arisztokráciájával, mint például az öreg Rolls, a pék, aki Faubourg Saint Germain-ben ütötte fel tanyáját és nem hajlandó fogadni csak karlistákat és semmiféle franciát, akinek márkin aluli rangja van. Valamennyien jóízűt nevetünk ennek a derék embernek a kapaszkodásán — mi, akik hasraesünk a saját nemzetünk nagyjai előtt. De ahogy a derék és becsületes angol sznob mondaná, egy francia márki, még ha húsza őse van is, mégsem ugyanaz, mint egy angol peer, és a legtöbb koldus német, vagy olasz Fürst, vagy Principe csak lenézést ébreszt egy becsületes gondolkodású britben. A *mi* arisztokráciánk — az már egész más dolog! Azok a világ valódi vezetői, ők a valódi, régi, hamisítatlan és eredeti nemesség. Le a kalappal, sznob, térdre előttük, sznob, és csókolj szépen kezét!

HUSZONNEGYEDIK FEJEZET.

SZNOBOK A VIDÉKEN.

Miután megcsömöröltem a várostól, barátaim, ahol a nemesség lezárt ablakú házai fájdtják a szívemet, ha arrafelé sétálok, és minthogy nem akarok ott ülni a Pall Mall nagy magányában, a klubokban és bosszantani a klub pincéreit, akik úgy gondolom, szeretnének szintén vidéki vadászatra menni, éppúgy, mint én, tehát elhatároztam, hogy rövid körutat teszek a vidéken és elintézek néhány látogatást, amelyekkel már régen tartozom.

Első látogatásom barátomnak, Ponto őrnagynak, a lovastengerészek felügyelőjének szolt, Mangewurzelshire-ben. Az őrnagy kis homokfutójában már várt az állomáson, hogy hazavigyen. Ez a jármű nem volt különösebben díszes, de az ilyen kocszi tökéletesen kielégít egy szerény embert (Ponto ennek nevezte magát) és népes családját. Áthajtottunk gyönyörű friss földeken és zöldelő ligeteken, át az egész vidám angol tájon, végig egy országúton, amely oly tiszta és rendes volt, mint egy sétány valamely nemesi parkban és amelyen vidáman kergetőzött a hűvös árnyék az aranyos napfényvel. Komoly ünneplőbe öltözött parasztok mosolyogva lengették felénk kalapjukat, ahogy elhaladtunk mellettük. Gyerekek, akiknek arca oly piros volt, mint az almák a gyümölcsösben, udvariasan hajoltak meg felénk a kunyhók ajtajából. Kéklő templomtornyok emelkedtek itt is, ott is a távolból, és amikor a kertész felesége kitérte előttünk az őrnagy zsindegyfödelű kis házának fehér kapuját és miközben áthajtottunk a fenyők és örökzöldek szemet gyönyörködtető során egészen a házig, szívemet olyan öröm és megkönnyebbülés töltötte el, amilyen nézetem szerint sohasem érheti az embert a város füstös atmoszférájában. — Íme, — kiáltottam fel gondolatban — íme, itt minden csupa békesség, bőség, boldogság! Itt legalább nyugtom lesz a szno-

boktól, mert egész biztos, hogy nem élhet sznob ezen az elbájoló, árkádiai helyen!

Stripes, az őrnagy inasa (aki valamikor káplár volt vitéz regimentjében) átvette poggyászomat és azt az elegáns kis ajándékot, amelyet a városból hoztam, mint békeajándékot Mrs. Pontónak, nevezetesen egy cserépvázát és Grovestől való osztrigákat, akkora dobozban, mint egy koporsó.

Ponto háza (Mrs. P. «Örökzöld villának» keresztelte el) tökéletes paradicsom. Tele van futónövényekkel, erkélyekkel és verandákkal. Egy lankás gyep húzódik mindkét oldalon körülötte, csodálatos szépségű virágágyakkal, cikcakosan kanyargó kövezett sétányokkal, szép mirtus- és csillogó laurustinum-bokrokkal, amelyeknek neve változását is köszönheti. Az öreg dr. Ponto idejében még «Kis tengerszem» volt a neve. Gyönyörű kilátásom nyílt a csinos földekre, istállóra, szomszédos falura és templomra és a túloldali nagy parkra annak a hálószobának az ablakából, ahová Ponto fellevezetett. Ez egy sárga hálószoba volt, a legkellemesebb és legdíszesebb az összes hálószobák közül, a levegő illatozott attól a nagy virágcsokortól, amelyet az íróasztalon helyeztek el, az ágynemű illatos volt a levendulától, amelyet közéje fektettek, az ágy és a nagy dívány huzatai, ha nem is voltak virágillatúak, de legalább virágokkal voltak telefestve, a tolltörő az íróasztalon egy kettős dália utánzott, a kandalló párkányára pedig egy napraforgóalakú óratartót tettek oda számomra. Egy skarlátvörös levelű futóka csavarodott az ablak fölött, amelyen keresztül a lenyugvó nap öntötte be aranyban csillogó sugarait. Mindenütt csupa virág és frissesség. Mennyire más, mint azok a fekete kémények a St. Alban-téren Londonban, amelyeken fáradt szemem megpihenni szokott.

— Milyen boldogság uralkodik itt, Ponto — mondtam, miközben kényelmesen elhelyezkedtem egy tágas bergère-ben és olyan illatos falusi levegőt szívtam be, amelyet még Mr. Atkinson ezerjófűillatú boltja sem tud csöppenteni a legdrágább zsebkendőre.

— Kellemes hely, úgy-e? — mondta Ponto. — Kellemes és mesterkéletlen. Szeretem mindenben a nyugalmat. Nem hozta magával a szolgáját? Stripes majd elő fogja készíteni a ruháit — és ez a funkcionárius, aki ugyanekkor belépett a szobába, felnyitotta táskámat és kitergette fekete ruháimat, díszes szabású selyem mellényemet, a fehér mellcsokrot és az estélyi öltözék egyéb díszes kellékeit, mégpedig nagy méltósággal és körültekintéssel. — Valami nagy estély készülhet — gondoltam magamban, ezeket az előkészületeket látva, és talán nem is volt kedvem ellenére az a gondolat, hogy a szomszédság legkellemesebb emberei sereglenek majd egybe fogadásomra. — Hallja, már elsőt csengetnek! — mondta Ponto felemelkedve a helyéről és tényleg az istálló felől egy zajos harang kezdett kongni és hírül adta azt a kellemes tény, hogy a vacsora félórán belül az asztalon lesz. — Ha a vacsora is olyan nagyszerű lesz, mint ez a harang, — gondoltam magamban — akkor ne félj semmit, jó helyre kerültél! — A következő félóra leforgása alatt időm volt nemcsak személyemet a legtökéletesebb ízléssel és eleganciával előkészíteni a küszöbön álló fogadtatásra, nemcsak megcsodálni a Ponto-családfát, amely a tűzhely fölött függött, továbbá a Pontók színeit és címerpajzsát, amely rá volt festve a mosdótálra és a mosdókorsóra, hanem ezerféle gondolat is kergetőzhetett fejemben a vidéki élet boldogsága felől, arról, hogy milyen egyszerű, barátságos és szeretetreméltó az ilyen falusi összejövetel, és azt kívántam, hogy bárcsak nekem is lehetőség kínálkoznék, mint Pontónak, visszavonulni a saját földjeimre, a saját szőlőm és fügefám mellé, kellemes feleséggel a házamban és egy féltucat kedves, fiatal kölyökkel, akik ott hancuroznának atyai térdeim körül.

Bumm! A harmincadik perc végén a második számú vacsoraharang is megkondult a szomszédos toronyban. Lesiettem a lépcsőn, abban a reményben, hogy egy csomó egészséges színű falusi embert fogok találni az ebédlőben. Itt azonban csak egyetlenegy

személy tartózkodott, egy magastermetű és római orrú hölgy, csigákba bodorított hajfürtökkel, mély gyászban. Felkelt a helyéről, két lépést tett előre méltóságteljes bókolással, miközben szörnyű frizurájának csigái remegni és táncolni kezdtek, aztán így szólt: — Mr. Snob, igazán nagy boldogság, hogy itt üdvözölhetjük önt az Örökzöld-villában. — Mondta és egy nagyot sóhajtott.

Szóval ez volt Ponto őrnagy felesége, akinek a lehető legmélyebb meghajlással azt válaszoltam, hogy büszke vagyok rá, hogy vele megismerkedhettem és hogy megismerhettem az Örökzöld-villát, ezt a gyönyörű helyet is.

Újabb sóhajtas.

— Mi távoli rokonok is vagyunk, Mr. Snob — mondta a hölgy, megrázva melankólikus fejét. — Szegény, drága Lord Rubadub!

— Ó — mondtam, nem tudván elképzelni, hogy mi az ördögre céloz Mrs. Ponto.

— Ponto őrnagytól úgy tudom, hogy ön a leicestershirei Snob-ok közül való, ebből az igen régi családból és rokonságban van Lord Snobbingtonnel, aki feleségül vette Laura Rubaduböt, aki nekem unokatestvérem éppúgy, mint szegény, drága apja, akiért most gyászt viselünk. Micsoda csapás! Még csak hatvanhárom éves volt és mostanáig még sohasem fordult elő gutaütés a családukban! De mindenkinek meg kell halni, Mr. Snob. Vajjon Lady Snobbington hogy viseli el ezt a megpróbáltatást?

— Valóban, asszonyom, én... én nem tudom... — válaszoltam egyre nagyobb és nagyobb zavarban.

Mialatt beszélt, valami pukkanást hallottam és a jól ismert hangra rögtön megállapítottam magamban, hogy valaki felbontott egy üveg bort, majd belépett Ponto, hatalmas fehér nyakravalóval, de meglehetősen kopott fekete ruhában.

— Drágám, — mondta Ponto őrnagyné a férjének — éppen unokatestvérünkről, a szegény, drága Lord Rubadubról beszélgetünk. Az ő halála bizony jó néhányat gyászba borított Anglia első családjai

közül. Nem tudja kérem, Lady Rubadub még mindig Hill-streeti házában lakik?

Nem tudtam, de találomra azt mondtam, hogy úgy tudom, igen. Aztán ahogy odanéztem az ebédlőasztalra, ott láttam a kikerülhetetlen, elpusztíthatatlan, útalatos, megdöbbentő *Főnemesek Könyvét*, nyitva az asztalon, bejegyzésekkel tarkítva és a «*Snobbington*» címszónál kinyitva.

— A vacsora tálalva van — jelentette Stripes, kinyitva az ajtót és én karomat nyujtottam Ponto őrnagyné ő nagyságának.

HUSZONÖTÖDIK FEJEZET.

LÁTOGATÁS A VIDÉKI SZNOBOKNÁL.

A vacsoráról, amelyhez most hozzáültünk, nem akarok szigorú kritikát mondani. Tudom, hogy nem szabad nagyigényűnek lennem, azt azonban mégis ki kell jelentenem, hogy ha már választanom kell, jobban szeretem a sherryt, mint a Marsalát, már pedig kétségtelenül ez utóbbi bor volt az, amelyet közvetlenül vacsora előtt pukkanni hallottam. Még csak nem is a legkitűnőbb volt a maga nemében, mégis úgy látszik, Ponto őrnagyné nyilvánvalóan nem ismerte a különbséget, mert ő az italt Amontilladónak nevezte az egész vacsora folyamán, de csak egy fél pohárral ivott belőle, a többit pedig az őrnagynak és vendégének engedte át.

Stripes a Ponto-család libériájában díszelgett, egy meglehetősen kopott, de külsőleg pompásnak látszó öltözetben, amelyen bőven volt alkalmazva a szép, de már kopott csipke és a libéria gombjai is igen tekintélyes nagyságúak voltak. A derék fickó keze, mint ahogy észrevettem, meglehetősen nagy és fekete volt és finom istállószag lengedett a szobában, ahogy kiszolgálás közben jobbra-balra sürgölődött. Jobban szerettem volna egy tiszta szobalányt, de a londoniak talán túligényesek az ilyen dolgokban és végre is egy férfiszolga sokkal előkelőbb dolog.

Abból a körülményből, hogy a vacsora disznófőből készült levesből, disznósültből és sült sertésbordából állott, arra kell következtetnem, hogy nem sokkal megérkezésem előtt Pontóék egyik fekete hamphshirei disznaját áldozták fel a vacsora céljaira. Kitűnő és ízletes vacsora volt, csak bizonyára egy kis egyhangúság nyilvánult benne. Hasonló megfigyelést tettem a következő napon is.

A vacsora alatt Mrs. Ponto több kérdést intézett hozzám rokonaimat, a nemességet illetőleg. Hogy mikor kerül a társaságba Lady Angelina Skeggs és hogy vajjon a mamája, a grófnő (ezt nagy élénkséggel és «hihi»-zés közben kérdezte) még mindig megőrizte-e azt a különös, vörös hajszínét? Hogy vajjon Guttlebury lordnak tényleg van-e francia és angol szakácsán kívül még egy olasz cukrásza is a sütemények számára? Hogy kicsoda Lady Clapperclaw társalkodónője és hogy vajjon kellemesek-e a csütörtök délelőttök Sir John Champignonnál? Igaz-e, hogy amikor Lady Carabas el akarta zálogosítani az ékszerait, kiderült, hogy valamennyi hamis, mert az eredetieket a márki már előbb elzálogosította? Hogy történt az, hogy Snuffin, a nagy dohánykereskedő, visszalépett a házasságtól, amely küszöbön állt közte és Carabasék második leánya között, és hogy igaz-e, hogy egy havannai mulatt nő akadályozta meg ezt a házasságot?

— Szavamra, asszonyom — kezdtem mondani és éppen ki akartam jelteni, hogy egyetlen szót sem tudok mindezekről a dolgokról, amelyek pedig láthatóan nagyon érdekelték Ponto őrnagynét, amikor az őrnagy megrúgott nagy lábával az asztal alatt és így szakított félbe :

— Ugyan, ugyan, Snob barátom, mi is tudjuk ezeket a dolgokat. Mi nagyon jól tudjuk, hogy ön a legdivatosabb emberek egyike a városban, látjuk a nevét a Lady Clapperclaw estélyein, nemkülönben a Champignon reggelijein megjelentek névsorában, ami pedig a Rubadubóket illeti, természetesen, mint rokonok . . .

— Ó, persze, hiszen ott ebédelek kétszer egy hé-

ten — mondtam, majd később eszembe jutott, hogy unokaöcsém, Humphry Snob, gyakori látogatója az úri társaságoknak és hogy több ízben láttam a nevét a *Morning Post*-ban néhány társasági hír névsorának végén. Így hát elérte a célzást, szégyenkezve bevallom, hogy elszórakoztattam Ponto őrnagynét egész csomó információval Anglia legelőkelőbb családjaira vonatkozólag, amelyen fölöttébb elcsodálkoznának az illető előkelő személyiségek, ha megtudnák, hogy miket mondtam róluk. Leírtam nekik az elmúlt szezón három uralkodó szépségét, bizalmasan elárultam, hogy ő kegyelmessége W. herceg szobra felállítását követő napon akar házasságot kötni, hogy ő kegyelmessége B. herceg pedig István főherceg negyedik leányát szándékozik oltár elé vezetni, egyszóval Mrs. Gore legújabb előkelő regényeinek tónusában beszélgettem vele.

Az őrnagynét egészen elbűvölte ez a ragyogó társalgás. Elkezdett francia mondattöredékeket kodácsolni, egész nagyvilágian, ahogy azt a regényekben szokták, nagyon graciózusan csókot dobott felém a kezével, meghagyta, hogy siessenek feketére a szalonba, ahol egy kis muzsika lesz, és ezzel, mint egy öregedő tündér, eltepegett.

— Felbontassak egy üveg vörösborot, vagy szívesebben iszik fehérborot vízzel? — kérdezte Ponto bűnbánó tekintetet vetve rám. Ez egész más dolog volt, mint amit ő sejtettett velem, amikor klubunk dohányzójában beszélgettünk, ahol lovairól és pincészetéről beszélt és vállamat veregetve gyakran mondta: — Jöjjön csak le, Snob fiam, Mangelwurzelschire-be, ahol remek vadászatban lehet része és a föld legjobb vörösborát ihatja! — Nos, jobban szeretem a fehérborot, mint a vöröset, — feleltem — de a gint még jobban, mint a fehérborot. — Ezzel legalább szerencsém volt, mert véletlenül volt gin és Stripes rögtön hozta is a meleg vizet egy díszes ezüsttálcán.

A hárfa és a zongora hangjai csakhamar jelezték, hogy Mrs. Ponto «kis muzsikája» megkezdődött és az

istállószag ismét bevonult a szobába Stripes nyomán, aki felhívta figyelmünket a feketekávéra és a kezdődő kis koncertre. Az őrnagyné megnyerő mosollyal odaintett a szofához, amelyen helyet csinált nekem és ahonnan szép kilátásunk nyílt a zenét szolgáltató ifjú hölgyek hátára. Ugyancsak széles hátaak voltak ezek, szigorúan alkalmazkodva a jelenlegi divathoz, mert a krinolin és a hozzátartozó egyéb holmi nem drága luxus és így a vidéki fiatal hölgyek is lépést, igen csekély költség árán, tarthatnak ezzel a divattal. Emily Ponto kisasszony a zongoránál, Mária nővére pedig annál a kissé már idejétmúlt hangszernél, a hárfánál világoskék ruhában ültek és olyanok voltak, mint Mr. Green felfújtt ballonjai.

— Nagyszerű technikája van Emilynek és milyen szép karja van Máriának — jegyezte meg Mrs. Ponto jóindulatúan, amivel nyilvánosságra hozta leányai érdemeit és karjával olyan mutató mozdulatot tett, mint aki azt akarja jelezni, hogy csak igen kevésbé van megalégedve illető testrésze szépségével. Közben megfigyelhettem, hogy mintegy kilenc karkötő és egyéb kardísz volt rajta, láncok és medaillonok az őrnagy miniatűr képével és különféle rézkígyók, tüzes rubin-, vagy szelíd türkisz-szemmel, egész könyökéig kígyózva a legravaszabb csavarodásokkal.

— Ismeri ezt a polkát? Ezt játszották a Devonshire Houseban, július huszonharmadikán, a nagy ünnepség napján? — Azt mondtam, hogy igen, nagyon jól ismerem őket és elkezdtem bólogatni a fejemmel, mintegy emlékezésül ezekre a régi barátaimra.

Amikor az előadásnak vége volt, abban a szerencsében részesültem, hogy bemutattak a két szálas-termetű és kiszáradt Ponto kisasszonynak és elbeszélgethettem velük, majd Miss Wirt, a nevelőnő ült le, hogy a «Kelő csillagok» néhány variációjával szórakoztasson bennünket. Meg voltak győződve róla, hogy ez most a legújabb divat.

Ami a «Kelő csillagok» előadását illeti, erre nem tudok más kifejezést találni, mint hogy «dörgő» sikert aratott. Miss Wirt először nagy elhatározással eljárt-

szotta az eredeti és csinos melódiát, azonban annyira verve a hangszert és minden hangot oly hangosan, tisztán és élesen ütve ki, hogy biztosra veszem, még Stripes is hallotta az istállóban.

— Micsoda új technika! — mondta Mrs. Ponto. Miss Wirt újjai tényleg olyan görcsösek voltak, mint a pulyka begye és csaknem átérték az egész zongorát. Amikor lassan végigjátszotta a dalt, most ismét más módon kezdte játszani a «Kelő csillagok»-at, mégpedig oly dühös gyorsasággal, hogy az már szinte hihetetlen volt. Felkavarta a csillagokat, legaloppozta a csillagokat, legázolta a csillagokat, majd mikor a zenedarab tetőpontjához ért, ismét lezuhant velük a földre, olyan csattanással, mintha azok felrobbantak volna a leereszkedés sebességétől. Miss Wirt azután eljátszotta a «Kelő csillagok»-at a legpatétikusabb és legmegindítóbb ünnepélyességgel, csaknem nyögések és sóhajtások hangzottak a billentyűk alól, az embernek szinte remegni és sírni volt kedve, ahogy ezek a csillagok felkeltek. Úgy tűnt, hogy Miss Wirt kezei olvadoznak, ájuldoznak és egészen felolvadnak a variációkban, majd hirtelen áttért kemény és éles trombitahangokra, mintha rohamra fújna, és noha keveset értek a zenéhez, csak ültem ott és tátott szájjal hallgattam ezt a csodálatos előadást, a kávéam egészen kihűlt és csak azt csodáltam, hogy az ablakok nem törnek be és a csillár nem szakad le ettől a földrengésszerű muzsikától.

— Csodálatos teremtés! Úgy-e? — mondta Mrs. Ponto. — Squirtz kedvenc tanítványa volt. Megfizetetlen az ilyen teremtés. Lady Carabas mindent megadna érte! A tökéletesség csodája! Köszönjük szépen, Miss Wirt! — Azzal a fiatal hölgyek is mély és csodálkozó sóhajtásokba törtek ki, oly mélyről szakadt sóhajtásba, amilyeket a templomban lehet hallani, amikor a prédikáció tetőpontjára ér.

Miss Wirt két nagy és csontos kezével átkarolta két tanítványát és így szólt: — Drága gyermekeim, remélem, nemsokára ti is már éppoly jól fogtok játszani, mint a ti igénytelen kis tanítónőtök. Amikor

Bussinánéknál voltam, ez a dal volt a drága hercegnő kedvenc dala és Lady Barbara és Lady Jane Macbeth mindketten megtanulták. Emlékszem, szegény, drága Lord Castletoddy akkor szeretett bele Jane-be, amikor ezt játszotta, és noha ő csak egy ír főúr, mindössze évi tizenötezer font jövedelemmel, mégis rábeszéltem Jane-t, hogy menjen hozzá. Ismeri ön Castletoddyt, Mr. Snob? Kerek tornyok — kellemes hely — Mayo grófság. Az öreg Lord Castletoddy (a jelenlegi lordot akkor még Lord Inishowanek hívták) nagyon különös öreg ember volt — állítólag egy kicsit örült is. Hallottam, amikor ő fensége, a szegény drága Sussex herceg (micsoda férfi volt, drágáim, csak sajnos, a dohányzás szenvedélyének hódolt) — mondom, hallottam, amikor ő királyi fensége ezt mondta Anglesea márkinak: «Ez a Castletoddy nézetem szerint örült!», de Inishowan nem volt örült, amikor elvette feleségül az én drága Janemet, noha a drága gyermeknek mindössze tízezer font hozománya volt!

— Megbecsülhetetlen nő — suttogetta nekem Ponto őrnagyné. — A legmagasabb társaságokban fordult már meg. — Es én, aki gyakran láttam, hogy a nevelőnőkkel milyen rosszul bánnak a világban, örültem, amikor azt tapasztaltam, hogy legalább ennek az egynek jó dolga van, annyira, hogy még a méltóság-teljes Mrs. Ponto is behódol előtte.

Ami engem illet, én rövidesen kész voltam. Nem szólhattam egy szót sem az ilyen nő ellen, aki személyesen ismert a *Vörös Könyv*-ben előforduló minden hercegnőt. Nem volt éppen rózsabimbó, de közel állt ahhoz, hogy az legyen. Együtt élt a nagyokkal, tehát róluk is beszélt szakadatlanul, egész este, aztán a divatról és az Udvarról, amíg csak a lefekvés ideje el nem érkezett.

— Nos hát, vannak sznobok ebben az Elysiumban? — mondtam magamban, miközben bebujtam a levendulaszagú ágyba. Válaszképpen Ponto horkolása döngött át a szomszédos hálószobából.

HUSZONHATODIK FEJEZET.

VIDÉKI SZNOBOK.

Az Örökzöld-villában történt események napló-szerű összefoglalása valószínűleg érdekelni fogja a *Punch* ama külföldi olvasóit, akik meg akarják ismerni egy angol gentleman családjának és háztartásának életét. Itt elegendő idő is van a naplóvezetésre. A zongoradöngetés reggel hatkor kezdődik és eltart egészen a reggeliig, legföljebb egy percnyi félbeszakítással, amikor is az instrumentum gazdát cserél és Emily kisasszony veszi át nővére, Mária kisasszony helyét.

A tény az, hogy ez az átkozott hangszer sohasem pihen, mert amikor a fiatal hölgyek végeztek a leckéjükkel, Miss Wirt kezdi dübörögtetni csodálatos variációit, hogy művészi újjait kellően gyakorolja.

*

Megkérdeztem ezt a nagyszerű teremtést, hogy a nevelésnek még milyen más ágaiban tökéletesíti tanítványait? — A modern nyelvekben, — felelte szerényen — franciában, németben, spanyolban, olaszban és ha valaki súlyt helyez rá, akkor latinban és a görög nyelv alapelemeiben is. Aztán tanítom természetesen az angol nyelvet, a retorika elemeit, földrajzot és asztronómiát, a földgömb használatát, algebrát (de csak a négyzetes egyenletekig), mert hiszen ön is beláthatja, Mr. Snob, hogy egy szegény tudatlan nőtől nem lehet elvárni, hogy mindenhez értsen. A régi és modern történelem természetesen elengedhetetlen minden fiatal hölgynek és mindezekben tökéletes tudósokat nevelek szeretett tanítványaimból. A növénytant, geológiát és ásványtant csak szórakozásképpen tanítom. És biztosítom önt, hogy így el tudjuk érni azt, hogy a napok nem telnek el eseménytelenül az Örökzöld-villában.

— Csak ennyit? — gondoltam magamban. — Micsoda nevelés! — Azonban belepillantottam a Ponto kisasszonyok kéziratos kottafüzeteibe és négy francia szóban öt hibát találtam, majd mikor gunyoros kedvemben megkérdeztem Miss Wirtet, hogy Dante «Algierit» azért hívták-e így, mert Algirban született, ő mosolyogva megerősítette a tényt, aminek folytán mégis csak kétségbe kezdtem vonni Miss Wirt tudásának alaposságát.

*

Amikor ezeknek az előbb említett kis reggeli elfoglaltságoknak végük van, a szerencsétlen fiatal nők úgynevezett «testszépészeti gyakorlatokat» végeznek a kertben. Láttam őket ma is, amint minden krinolin nélkül dolgoztak a kerti hengerrel.

A drága Mrs. Ponto is odalenn volt a kertben, éppoly egyszerűen öltözve, mint leányai; haja színehagyott kendőbe burkolva, viharvert szoknyában, kötényben, egy törött széken állva csipkedte a szőlőtövek levelét. Egek! Micsoda látvány volt ebben a csontvázszerű reggeli kosztümben!

Stripesen kívül van még a háznál egy fiú, akit Thomasnak vagy néha Tummusnak szólítanak. «Tummus» a kertben, továbbá a disznóól, vagy az istálló körül teljesít szolgálatot, «Thomas» fénylő gombos apródkosztümmöt visel.

Ha látogató érkezik és Stripes véletlenül nincs kéznél, Tummus mint egy őrült bujik bele «Thomas» ruhába és így átváltozva jön elő, mint a bohóc a pantomimben. Ma például, miközben Mrs. Ponto csipkedte a szőlőleveleket és a fiatal hölgyek a hengerrel dolgoztak, hirtelen lerohant Tummus, mint egy üvöltő szélvihar azzal, hogy: «Nagysága, nagysága, látogatók jönnek!» Az ifjú hölgyek futva elhagyták a hengert, Mrs. Ponto leszáll az öreg székről, Tummus elrohan, hogy ruhát váltson és hihetetlen rövid idő alatt «Thomas» bevezeti a kertbe nagy reverenciával Sir John Hawbucköt, Lady Hawbucköt és Hugh Hawbuck úrfit. Thomas így szól: — Kérem, Sir John

és Milady, méltóztassanak erre sétálni, úgy tudom, a nagysága a Rózsakertben van.

Tényleg ott is volt!

Mégpedig csinos kis kerti kalapban, gyönyörű kibodorított hajfürtökkel, a legcsinosabb főkötőben és a legfrissebb pár gyöngyszínű kesztyűvel a kezén és ez a csodálatos nő már karjaiba is borult a «drága» Lady Hawbucknek. — Drága Lady Hawbuck, milyen kedves, hogy eljöttek! Persze, megint itt vagyok a virágaim közt, dehát nem tudok másutt élni!

— Virág a virágnak! Hahahaha! — mondja Sir John Hawbuck, aki szeret lovagias lenni és semmit sem mond egy «ahá», vagy «hahá» nélkül.

— Hol van a köténye? — kiáltja Hugh úrfi. — Mi láttuk a falon keresztül, hogy kötényben volt, úgy-e papa?

— Hm... ahá... hahá! — tör ki Sir John ismét félelmetesen. — Hol van Ponto? Mért nincs a megyegyűlésen? Hogy vannak a madarai az idén, Mrs. Ponto? A Carabasék fácánjai nem tettek kárt a vetésükben? Ahá, hahá! — és mindezenközben a legvadabb és legkétségbeesettebb szemjeladásokat adta le ifjú örököse felé.

— Pedig kötényben volt, úgy-e mama? — kérdezi tovább zavartalanul Hugh, amely kérdésre Lady Hawbuck kérdő tekintettel fordul oda a drága kis-asszonyok felé, atyja pedig eltávolítja az *enfante terrible*-t.

*

— Remélem, nem zavarja önt a zene — mondja Ponto. — Tudja, az én lányaim naponta négy órát gyakorolnak, tudja, kénytelenek vele, abszolút kénytelenek... Ami engem illet, tudja, én koránkelő ember vagyok és már reggel öt órakor mindennap kinn vagyok a tanyán... Nem, nem szeretem a lustaságot.

A tények pedig a következők: Ponto rögtön vacsora után, amint átsétált a szalónba, elalszik és akkor ébred föl, amikor a hölgyek tíz órakor abbahagyják a gyakorlást. Héttől tízig és tíztől reggel ötig meg-

lehetősen elegendő idő marad alvásra az olyan embernek, aki azt mondja magáról, hogy nem lusta. Egyébként az a privát meggyőződés, hogy amikor Ponto visszavonul úgynevezett «dolgozószobájába», akkor is alszik egy sort. Mindenesetre naponta két órára bezárkózik oda az újságjával.

*

Ezt a Hawbuck-jelenetet a dolgozószobából néztem végig, amely a kertre nyílik. Furcsa valami ez a dolgozószoba. Ponto könyvtára legnagyobb részét csizmákból áll. O és Stripes reggelenként fontos megbeszéléseket folytatnak itt, amikor is megtanácskozzák a krumplic ügyét, vagy a halálraítélt borjú sorsát, vagy ítéletet mondanak a malac felett stb. Az őrnagy valamennyi számlája ott fekszik a dolgozószoba asztalán és rendbe van rakva, mint egy ügyvéd levelezése. Ugyanitt fekszenek elrendezve kapcsok, kések és más kertészkedéshez szükséges szerszámok, kefék és gombok. Van egy fiókja, amelyikben végtelen sorban állnak barna papírfascikulások, egy másik fiókban pedig csodálatos és soha ki nem fogyó spárgakötegek rejtőznek. Hogy mi szüksége lehet egy embernek ennyi sok lim-lomra, képtelen vagyok megérteni. Vannak itt halászbötkök és halászhálók és sarkantyúk és facipők és lópatkók, nemkülönben lóorvosláshoz szükséges műszerek és cipőfénymazak, amelyekkel a leggyönyörűbben kifényesíti cipőit, kecskebőrkesztyű fára kifeszítve, csákója, kardöve és szablyája, amelyet a lovastengerésznél használt, és csizmahúzó a szekrény alatt és a családi orvosságos ládika, a sarokban pedig az a pálcá, amellyel gyermekét, Wellesley Pontót még fiatal korában megvesszőzni szokta (Wellesley sohasem lépett egyébként a «dolgozószobába», csak ebből a borzalmas célból), mindezek Mogg *Útikönyvével* és a *Kertészeti Közlönnyel* együtt alkotják az őrnagy könyvtárát. A vadásztrofea alatt egy festmény függ, amely Mrs. Pontót ábrázolja világoskék uszályos ruhában és derék nélkül, abból az időből, amikor házasságot kötöttek; a keret fölött egy nyúl-

láb fekszik, amellyel erről a becses mütárgyról a port szokták letisztogatni.

— Az én könyvtáram kicsiny, — hangoztatja Ponto a legcsodálatosabb lelki nyugalommal és biztonsággal — de jól összeválogatott, fiam, igen jól összeválogatott! Ma például egész délelőtt *Anglia történetét* olvastam . . .

HUSZONHETEDIK FEJEZET.

LÁTOGATÓBAN A VIDÉKI SZNOBOKNÁL.

Elfogyasztottuk a halat, amelyet, mint a kedves olvasó még emlékezni fog, mint figyelmes ember hoztam le Mrs. Ponto részére, hogy változatosabbá tegyem az étrendet és valóban hal és osztriga, sózott hal és sózott osztriga szerepeltek ezután jó ideig az étlapon, amíg csak derengeni nem kezdett bennem az a felismerés, hogy a Ponto-familia — éppúgy, mint néhai tiszteletreméltó uralkodónk, II. György — előszeretettel viseltetik a romlott hal iránt. Körülbelül ugyanez idő alatt fogyott el a disznó is és ettől kezdve egy juhot kezdtünk el fogyasztani.

De hogyan felejthetném el a második nap pazar fénypontját, amelyet Stripes nagy húhóval ezüsttálban és ezüstoffő alatt szolgált föl, kétszer körülcsavarva egy szalvétát piszkos újjai körül. Ez a fénypont egy szalonkából állott, amely nem volt sokkal nagyobb, mint egy jól megtermett veréb.

— Drágám, nem óhajtasz egy kis vadat? — kérdezte Ponto csodálatos méltósággal és beleszúrta villáját ebbe a kis ételszigetbe az ezüstök tengerén. Stripes is időközönként olyan méltóságteljesen húzta ki a dugót a Marsalából, hogy az egy herceg főkomornyikjának is becsületére vált volna. Egyébként a Barmacidák ebédje, amelyet Acabac tiszteletére adtak, csak egy fokkal maradt el ettől a nagyszabású estélytől.

Mint hogy azonban a közelben sok kedves vidéki hely volt, néhány kellemes vidéki város, amelyben néhány rendes nemesember lakott, továbbá egy szép öreg plébánia is volt, közel ahhoz a templomhoz, ahová jártunk (és amelyben a Carabas-családnak voltak faragott és monumentális, ősi gótikus templomi ülései) és minden jel arra mutatott, hogy a szomszéd-ságot jó társasághoz tartozó emberek lakják, meglehetősen csodálkoztam azon, hogy a szomszédok soha nem jönnek látogatóba az Örökzöld-villába és ezért e felől kezdtem érdeklődni.

— A mi társadalmi állásunk nem engedi meg, hogy az ügyész családjával érintkezzünk, amint ön azt elképzelheti — jelentette ki Mrs. Ponto bizalmasan. — Természetesen nem — válaszoltam, a nélkül, hogy tudtam volna, miért nem. — Na, és a doktor? — kérdeztem.

— A doktor igen kiváló és érdemes ember, — felelte Mrs. Ponto — aki megmentette Máriánk életét; valóban nagy tudós, de hát mit tehetünk a mi társadalmi helyzetünkben? Hiszen igaz, hogy az ember meghívhat egy orvost az asztalához, de a családja, drága Mr. Snob!...

— Féltucat kis ágrólszakadt — szólt közbe Miss Wirt, a nevelőnő. — Hihih! — és a fiatal hölgyek is kórusban nevetni kezdtek.

(Azóta azt hallottam, hogy ennek az arisztokratikus hajlandóságú hölgynek az apja libériagomb-készítő volt St. Martins Lanen, ahol nem ment ugyan az üzlete, de leánya ott sajátította el a heraldika iránti előszeretetét. De el kell ismerni, hogy keresetéből eltartotta betegeskedő, öreg, tönkrement apját, mégpedig nagy kényelemben és nagy titokban Pentonville-ben és kifizette öccsének kadéti felszerelését, akit patrónusa, Lord Swiglebigle neveztetett ki, amikor a felügyelőbizottság tagja volt. Ezt az információt egy közös ismerősünktől kaptam. Ha az ember Miss Wirtet hallgatja, azt hihetné, hogy papája egy Rotschild és hogy egész Európa pénzpiaca megrendült, amikor neve belekerült a Hivatalos Közlönybe.)

— Mi csak a vidéki nemességgel érintkezünk — folytatta Miss Wirt felszegzett fővel. — A herceg azonban elutazott, Carabasékkal haragban vagyunk, Ringwoodék pedig csak karácsonykor költöznek le a birtokukra. Tényleg senki sem lesz már itt egészen a vadászati szezoniig — abszolút senki.

— És kié az a nagy vörös ház a város szélén?

— Micsoda? A Kalikó-kastély? Hih-hi! Az a pénzére büszke egykori vászonkereskedő, Mr. Yardley-é, aki inasait sárga libériában, feleségét pedig vörös bársonyban járatja. Hogyan is lehetett ilyen gúnyos, drága Mr. Snob! Ennek az embernek a kapaszkodása felénk már valóban túllép minden határt.

— Nos, akkor hát itt van a lelkész, dr. Chrysoston. O csak mindenesetre úriember!

Mrs. Ponto most Miss Wirtre nézett. Miután tekintetük találkozott és miután egymásra bólintottak, mindketten felpillantottak az ég felé. Ugyanezt tették a fiatal hölgyek is. Látnivalóan megborzadtak. Kétségtelen volt, hogy valami rettenetesen borzalmat mondhattam. Talán ez is egy fekete bárány az Egyházban, gondoltam magamban egy kis szomorúsággal, mert nem tagadom, hogy van bennem némi tisztelet még a papi ruhával szemben. — Remélem . . . remélem, nincs semmi baj vele?

— Baj? — felelte Mrs. Ponto tragikus gesztussal összezsapva kezeit.

— Ó! — mondta Mrs. Wirt és a két leány is kórusban szörnyülködött.

— Nos, — mondtam — igazán sajnálom. Egyébként ritkán láttam még kellemesebb külsejű öreg urat, rendesebben vezetett iskolát és ritkán hallottam még jobb prédikációt.

— Ezeket a beszédeket az ördög sugallja — sziszegte Mrs. Ponto. — Ez az ember eretnek, Mr. Snob!

— Szentséges atyám! — mondtam, csodálva e női teológusok tiszta hitbuzgalmát, majd Stripes szerencsére bejött és behozta a teát. A tea náluk olyan gyöngye, hogy nem csoda, ha nem zavarja meg Ponto álmát.

*

Reggelenként vadászgatni jártunk. Pontónak saját földje volt e sport céljaira és a Hawbuck-birtok egy el nem kerített része is rendelkezésre állt. Egyik este Ponto kíséretében Carabasék erdője közelében jártunk, ahol némi fácánra bukkantunk és valóban jó sportban volt részünk. Emlékszem, nagy örömömre szolgált, hogy sikerült egy nőstény fácánt lőnöm. — Dugja el — mondta Ponto meglehetősen sürgetően. — Valaki közeledik. — Így hát eldugtam a madarat.

— Ó, ti aljas orvvadászok! — kiáltotta a sövény mögül egy férfi, aki vadóri egyenruhát viselt. — Bár csak a sövénynek ezen az oldalán értelek volna beneteket! Belétek tüzeltem volna egy kis sörétet, istenemre!

— A fene vigye ezt a Snappert, — mondta Ponto hátrálva — mindig utánam kémkedik!

— Csak vigyétek el a madarakat, ti kigyók, és adjátok el őket Londonban — ordította ez az egyén, aki úgy látszik. Lord Carabas egyik erdőkerülője lehetett. — Meg fogjátok kapni érte a hat shillinget!

— De jól tudja az árát és éppoly jól tudja a gazdája is, maga csirkefogó — felelte Ponto, folytatva a visszavonulást.

— Mi legalább a saját területünkön lőjük őket — kiáltotta Mr. Snapper. — Mi nem állítunk csapdát más emberek madarainak! Mi nem lopunk kacsákat! Mi nem vagyunk orvvadászok! Mi nem lővünk kakasokat, amelyeknek a farka kiáll bizonyos úriemberek zsebéből! Annyit mondok, egyszer jöjjön csak át a sövénynek erre az oldalára!

— Mondok valamit, — szólt közbe Stripes, aki velünk együtt jött ki és mint vadász szerepelt aznap (vadász, kocsis, kertész, szolga és háznagy volt egy személyben és Tummus parancsnoka) — ha maga talál átjönni, John Snapper, lehúzom a kabátot magáról és úgy elnadrágozom, ahogy még azóta sem verték meg, amióta a Guttlebury-i vásáron utoljára elintéztem.

— Maga csak verekedjen a magával hasonszőrűekkel — felelte Mr. Snapper, azzal füttyentett kutyái-

nak és eltűnt az erdőben. Így hát meglehetősen győzedelmesen kerültünk ki a nézeteltérésből, én azonban kezdtem megváltoztatni előzőleg alkotott nézeteimet a falusi boldogságról.

HUSZONNYOLCADIK FEJEZET.

VIDÉKI SZNOBOK.

— Az ördög bujjon az arisztokratákba! — mondta Ponto, amikor elbeszélgettünk a Carabas-családról, akikkel az Örökzöld-villa lakói ellenséges viszonyban álltak. — Amikor letelepedtem itt a grófságban (az egy évvel azelőtt történt, hogy Sir John Buff fellépett liberálispárti programmal), Carabas márki, akkor még Lord St. Michaels, aki természetesen konzervatív érzelmű volt, olyan kedvességet tanúsított velem és Mrs. Pontóval szemben, hogy őszintén bevallom, meg hagytam magam téveszteni a vén csirkefogó által és arra gondoltam, hogy milyen ritka derék szomszédra akadtam. — Istenemre, uram, állandóan ananászokat kaptunk Carabaséktól és fácánokat és hol arról volt szó, hogy «Ponto, mikor jön át hozzánk vadászni?» hol arról, hogy «Ponto, a mi fácánjaink már epednek ön után» és ő ladysége mindenáron erősködött, hogy feleségem menjen át Carabasékhoz hosszabb tartózkodásra és ezáltal nem is tudom, mennyi kiadásba sodort, turbánok és bársonyruhák tekintetében, amelyek feleségem toalettjének kiegészítésére szolgáltak. Nos, uram, aztán megtörtént a választás, és noha én mindig liberális voltam, a személyes barátság természetesen arra ösztönzött, hogy St. Michaels oldalán harcoljak, aki azután egy hajszal híján be is jött. A következő évben Mrs. Ponto kedvet kapott beköltözni a városba; a Clarges Streeten vettünk ki lakást heti tíz fontért, kocsit béreltünk, új ruhák kellettek neki és a lányoknak és tudja Isten, mi még, és mindezt fizetni kellett! Legelőször a Carabas-palotában adtuk le a névjegyeinket; ő méltósága névjegyeit cserébe egy hatalmas, szálas lakáj hozta el,

és az ön elképzelésére bízom szegény Betsym bosszankodását, amikor szállásadónk szobalánya behozta a névjegyeket, Lady St. Michaels pedig elhajtott, noha láthatott bennünket a szalón ablakánál. Nem is hinné ön, uram, hogy noha azután még négyszer kerestük fel őket, ezek az átkozott arisztokraták egyetlenegyszer sem viszonzták a látogatásunkat, és hogy noha Lady St. Michaels kilenc vacsorát és négy dezsónét adott abban a szezonban, egyetlenegyszer sem hívott meg bennünket és észre sem vett az Operában, pedig Betsy egész este feléje bólogatott. Írtunk neki, hogy szerezzen részünkre jegyeket az udvari bálra, ő azonban azt válaszolta, hogy már valamennyi jegyét elígérte és szobalánya, Wiggins jelenlétében — aki azután elmesélte Diggsnek, a feleségem szobalányának — azt a kijelentést tette, hogy nem tudja megérteni, hogy olyan társadalmi állású emberek, mint mi, hogyan feledkezhetünk meg magunkról annyira, hogy ilyen helyen akarunk megjelenni! Elmenni a Carabas-kastélyba? Inkább meghalnék, mintsem hogy betegyem a lábamat ennek a szemtelen, tönkrement és megbízhatatlan népségnek a házába, és különben is megvetésemmel sujtom őket! — Mindezek után Ponto még néhány bizalmas információt közölt velem Carabas lord pénzügyi viszonyait illetően: hogy az egész grófságban mindenkinek tartozik, hogy Jukes, az ács, teljesen tönkrement, mert egyetlen shillinget sem tud megkapni a követeléséből, hogy Biggs, a mézárós, ugyanezen okból felakasztotta magát, hogy a hat pompázó lakáj soha még egy guineát sem kapott meg a béréből, és Snaffle, a parádkocsis, levette parádés kalapját és a kastély előtti teraszt alján odavágta Lady Carabas lába elé. Mindezeket a történeteket, miután bizalmasan közölték velem, nézetem szerint nem illenék nyilvánosságra hozni. Ezek a közlések azonban nem csillapították azt a vágyakozásomat, hogy megtekintsem a Carabas-kastély híres termeit, sőt ha lehet, még fokozták azt a vágyamat, hogy még többet tudjak meg erről a főúri házról és lakóiról.

A park bejáratánál két hatalmas, keskeny épület állott — rozzant dór templomok fekete kéményekkel a legklasszikusabb ízlésű összeállítás szerint és a kapukon természetesen ott díszelgett a Carabas-család jól ismert címere. — Adjon a portásnak egy shillinget, — ajánlotta Ponto (aki egész odáig elhozott négykerekű kínzóeszközén) — és kezeskedem érte, hogy ez lesz az első készpénzdarab, amelyet a portás hosszú idő óta kapott. — Nem tudom, vajjon gúnyolódásának volt-e valamelyes alapja, de tény az, hogy bőkezűségemet mély hajlongás fogadta és a kapuk megnyíltak előttem. — Szegény öreg portás, — mondtam magamban — te sem tudod, hogy éppen a sznobok történetíróját bocsátod be! — Aztán elhagytam a kaput. Egy mély zöld parkrészlet húzódott jobb- és baloldalt végtelen hosszúságban, repedezett szürke faltól övezve és egy elhagyatott, hosszú, egyenes út vezetett a sötét, nedves fák hosszú sora között egészen a kastélyig. A park közepén egy nagy, fekete víztartály, vagy tavacska állott, amelyet benőtt a hinár és itt-ott a beleöntött zöldborsóleves maradványainak nyomát mutatta. Egy düledező templom emelkedik egy kis szigeten ennek a szép tónak a közepén, amelyet egy rozzant csónakon lehet megközeleltetni, amely ott fekszik az iszapban, egy düledező csónakházban.

Ezen a hosszú úton végig a *sznobográfus* magányosan ment végig. Balkéztől a hetvenkilencedik fa volt az, amelyre a fizetésképtelen mézárós felkötötte magát. Alig tudtam csodálkozni ezen a sötét tetten, olyan fájdalmas és szomorú impressziókat keltett ez a hely. Így aztán vagy másfél mérföldet sétáltam tovább, egyedül és a halál gondolatával foglalkozva.

Elfelejtettem mondani, hogy az egész úton szemem előtt volt a ház, — kivéve, amikor a tavon emelkedő sziget magas fái elfogták előlem — egy óriási vörös téglából épült kastély, négyszögletes, kopár és piszkos. Négy sarkán négy szélkakasos kőtorony emelkedik. A nagy homlokzat közepén egy hatalmas jón oszlopcsarnok, amelyhez széles, síma, most néptelen

lépcső vezetett. Jobb- és balkéz felé mindkét oldalon kővel szegélyezett fekete ablakok hosszú sora húzódott három emeleten végig és minden emeleten tizen-nyolc ablak egysorban. Önök is láthatták már a palota és nagy lépcső képét *Anglia és Wales Látképeiben*, ahol is négy, faragásokkal és aranyozással díszített hintó várakozik a kövezett kocsiúton és díszes öltözetű hölgyek és urak járnak fel-alá a fárasztó lépcsőzeten.

De a nagy házakban ezek a lépcsők nem arra készültek, hogy járjanak is rajtuk. Az első Lady Carabas (mindössze nyolcvan éve, hogy nemességet nyertek), ha kilépett aranyozott kocsijából valami záporosóban, bőrig ázott volna, mielőtt a fele utat megteszi a jón oszlopcsarnokig, ahol mindössze négy hatalmas szobor, amely a Békét, a Bőséget, az Áhítatot és a Hazafiasságot ábrázolja, áll mint őrszem. Az ilyen palotákba az ember *kerülőúton* szokott bejutni. — Ugyanígy jutottak a Carabasok is a főnemességhez — jegyezte meg az embergyülölő Ponto a multkor, vacsora után.

Nos hát, meghúztam egy kis alacsony oldalajtó csengőjét. A csengő csengetett és visszhangzott nagyon, nagyon sokáig, míg végre valami házmesternő-szerű jelenség arca nézett ki vizsgálódva az ajtón és miután meglátta mellényzsebbe nyúló kezemet, ajtót nyitott. Szerencsétlen, magányos házmesternő, gondoltam, vajjon Crusoe magányosabb volt-e a szigeten? Az ajtó becsapódott mögöttem és benn voltam a Carabas-kastélyban.

— Az oldalbejárat és a mellékhall — kezdte a magyarázatot a házmesternő. — A kandalló fölötti alligátort St. Michaels tengernagy hozta haza, amikor kapitány volt Lord Hanson mellett. A székeken levő címerek a Carabas-család címerei.

A hall meglehetősen tágas volt. Onnan befordultunk egy tiszta hátsó lépcsőre, majd egy oldalfolyosón keresztül, amely vidáman fel volt díszítve világoszöld mezei virágokkal, elértünk a

NAGY HALLBA.

— A nagy hall hetvenkét láb hosszú, hatvanhat láb széles és harmincnyolc láb magas. A tűzhely faragványai, amelyek Vénus születését, Herculest és Merkurt ábrázolják, *Van Chislum*-nek kora és országa leghíresebb szobrászának munkája. A mennyezet, amely *Calimanco* műve, a Festészetet, Építészetet és Zenét (ez a meztelen női alak az, hárfával a kezében) ábrázolja, amint Georget, az első Lord Carabast bevezetik a múzsák templomába. Az ablak üvegfestése *Vanderputty* munkája. A padló patagóniai márvány és a középen álló csillárt Lyonel, a második márki kapta ajándékba XVI. Lajostól, akinek fejét levágták a francia forradalomban. Most pedig belépünk a

DÉLI GALÉRIÁBA.

— Száznegyvennyolc láb hosszú és harminckét láb széles, gazdagon díszítve a legválogatottabb művészi munkákkal. *Sir Andrew Katz*, a Carabas-család megalapítója és az orániai herceg bankárja, *Kneller* festménye. *Ő méltósága, a jelenlegi lady*, Lawrence festménye. *Lord St. Michaels*, bársony pantallóban, amint egy sziklán ül, ugyanannak a festménye. *Mózes az aranyborjával* — az aranyborjú különösen művészi munka — Paul Potter festménye. *Vénus öltözködése*, Fantaski festménye. *Flamand parasztlak ivás közben*, Van Ginum festménye. *Jupiter és Európa*, Dehorm festménye. *A velencei Canale Grande*, Canalotti festménye. *Egy olasz bandita*, Salvatore Rosa festménye. — És így folytatta tovább ez az érdeemes asszony egyik szobáról a másikra, a kék szobából a zöldbe, a zöldből a nagy szalónba, a nagy szalónból az öltözőfülkébe, fáradhatatlanul sorolva fel a festményeket és csodákat, titkon fölemelve a barna vásznakat, hogy a régi, kopott és sötét képek színei kivehetőek legyenek.

Végül elérkeztünk ő ladysége hálószobájába. Ennek a hatalmas helyiségnek a közepén egy körülbelül akkora ágy állott, mint azok a templomok a pantomimben, amelyekben a védőszellem megjelenik. A hatalmas, aranyozott építményhez lépcsők vezettek,

mégpedig oly magasra, hogy bátran lehetett volna emeletekre osztani és hálószobákat berendezni az egész Carabas-család részére. Borzalmas ágy! Egy gyilkos nyugodtan működhetett volna az ágy egyik végén és a másik végén alvók semmit sem vettek volna észre belőle. Égi hatalmak! Képzeld el a kis Lord Carabast, amint hálósipkájában fölmászik ezen a lépcsőkön, miután elfújta a gyertyát!

Ennek a páratlan és pompázó fényűzésnek a látványa már túlsok volt nekem. Én megbolondultam volna ennek az elhagyatott házmesternőnek a helyén, ezekben a hatalmas galériákban, ebben az elhagyatott könyvtárban, tele óriási föliókkal, amelyeket senki sem mer elolvasni, a középső asztalon egy akkora tintatartóval, mint egy gyerekkoporsó, és a szomorú arcképek között, amelyek a síma falakról ünnepélyes halszemekkel bámulnak le az emberre. Nem csoda, hogy Carabasék ritkán jönnek le ide. Legalább két-ezer inasra volna szükség, hogy ezt a helyet valamennyire lakálvossá tegyék. Az sem csoda, hogy a parádés kocsis odavágta a díszkalapját, hogy az uraság fizetésképtelenné vált, és hogy a szolgák meghalnak az unalomtól ezen a hatalmas és félelmetes istenhátamögötti helyen.

Egy családnak nincs több joga ahhoz, hogy efféle templomot építsen magának, mint hogy akár a Babel tornyát felépítse. Az ilyen lakóhely nem való egyszerű halandó embernek. De azt hiszem, végre is szegény Carabasnak nem volt más választása. A sors száműzte őt ide, mint Napoleont Szent Heléna szigetére. Mert mi volna, ha a végzet azt rendelné, hogy te vagy én márkik legyünk? Azt hiszem, mi sem utasítanánk vissza, hanem elfogadnánk a Carabas-kastélyt mindenestől, adósságaival, unalmával, kopott pompájával és álnagyszerűségével együtt.

Legközelebbi szezonban, ha majd a *Morning Post*-ban Lady Carabas fényesen sikerült összejöveteléről olvasok és elképzelem ezt a szegény, öreg, fizetésképtelenségbe jutott főurat, amint bolyong a parkjában, sokkal mélyebb részvétellel fogok viseltetni e

főrangú emberekkel szemben, mint eddig tettem. Szegény, jó sznobok! Képzeljék csak el, hogy az egész világ még mindig térdre esik a Carabas-ház előtt! Vigasztalódjatok, szegény, öreg, tönkrement nemesek, akik tartoztok a saját lakájaitoknak és kénytelenek vagytok megcsalni szegény kereskedőket! Ami pedig bennünket illet, ó sznob-testvéreim, mi boldognak kell hogy érezzük magunkat, hogy az életünk ennyivel simább és nem kell végigcsinálnunk a gonoszságnak és elképesztő nagyképűségnek azt a játékát, amelyhez ennek a nyomorult, öreg áldozatnak le kell aljasodnia.

HUSZONKILENCEDIK FEJEZET.

TOVÁBBI IDŐZÉSEM

A VIDÉKI SZNOBOKNÁL.

Bármilyen nevezetes volt is az én fogadtatásom (amelyet Mrs. Pontónak az a szerencsétlen tévedése okozott, hogy azt hitte, rokonságban vagyok Lord Snobbingtonnal és amit nem volt módomban helyreigazítani), mégsem lehet összehasonlítani azzal a hajlongással és megalázkodással, izgalommal és felhevüléssel, amely megelőzte és fogadta egy valóságos élő lord és lord fia látogatását, Wellesley Ponto kornétás egyik tisztársát a 120-as huszároktól, aki átjött a fiatal kornétással Guttleburyből, ahol ez a híres ezred állomásozott. Az illető Lord Gules, Lord Saltire unokája és örököse volt; egy igen fiatal, rövid szőkehajú és állandóan dohányzó fiatal főúr, aki még nem régen kerülhetett ki az óvodából és aki — noha a nemes őrnagy meghívását az Örökzöld-villába egy iskolásfiú kézírásával írt és helyesírási hibákban bővelkedő levélben fogadta el — mégis egész biztosan igen kitűnő klasszikus műveltséggel rendelkezhetett, mert Etonban nevelkedett, ahol ő és a fiatal Ponto elválaszthatatlan barátai voltak egymásnak.

Mindenesetre, ha helyesen írni nem is tudott, egész

sereg más tulajdonsággal rendelkezett, amelyek meglepőek voltak korát és testalkatát tekintve. Egyike volt Anglia legjobb céllövőinek és lovasainak. Ő maga lovagolta *Abrakadabra* nevű lovát, amellyel meg is nyerte a híres Guttlebury-i akadályversenyt. Egyébként futtatott csaknem valamennyi vidéki versenyen (de természetesen álnevek alatt, mert az öreg lord nagyon szigorúan fogta és hallani sem akart semmiféle játékról vagy fogadásról). Akkora pénzüsszegeket nyert vagy vesztett, amelyekre maga Lord George is büszke lehetett volna. Ismert minden istállót, minden zsokét, tudott minden «információ»-t és a legnagyobb fogadók közé tartozott Newmarketben. Akár játékról, akár lóversenyről volt szó, soha senki nem tudott «elég nagy» lenni neki.

Noha nagyatyja csak mérsékelt zsebpénzzel látja el, az örökségre spekuláló hitelezők és szolgálatkész barátok jóvoltából mégis rangjának megfelelő pompát tud kifejezni. Nem tüntette ki ugyan magát azzal, hogy sokszor megvert volna rendőröket, de csak azért, mert nem elég erős hozzá. Mint könnyűsúlyú azonban a legügyesebbek közé tartozik. Azt mondják, hogy biliárdban elsőrangú. Annyit iszik és dohányzik, mint ezredének két leghatalmasabb ternetű tisztje együttvéve. Ki mondhatná meg előre, hogy ilyen nagyszerű tehetséggel még mire nem viheti? Szórakozásképpen még lehet, hogy ráadja magát a politikára és akkor könnyen miniszterelnök lehet belőle Lord George Bentinck után.

Fiatal barátom, Wellesley Ponto, egy szálas és csontos fiatalember, sápadt arccal, amelyen mély ráncok húzódnak végig. Abból, hogy állandóan huzigál valamit az állán, azt következtetem, hogy úgynevezett császárszakállt vél növeszteni. Mellesleg mondván, ez nem az egyetlen ábrándkép, amelyet a családban kergetnek. Neki természetesen nincs módjában, hogy olyan drága szórakozásokat folytasson, mint amelyek arisztokratikus bajtársát oly köztiszteltben állóvá teszik, de azért elég rendszeresen vesz részt a fogadásokban, ha készpénzzel rendelkezik, és

lovagol is, ha valaki rábízza a versenylovát (mert a kincstári lován kívül egyébre nem futja neki). Az ivásban egyáltalán nem marad el, és mit gondolnak, mért hozta el nemes barátját, Lord Gulest az Örökzöld-villába? Miért? Azért, mert szeretné megkérni anyját, hogy vegye rá apját adósságai kifizetésére, amit minden valószínűség szerint nem tudnak majd visszautasítani egy ilyen előkelő ember jelenlétében. A fiatal Ponto mindezekről a legmegnyerőbb őszinteséggel informált engem. Mi már régi barátok vagyunk, már akkor adtam neki apróbb ajándékokat, mikor még iskolába járt.

— Az Istenit! — mondja — a mi szolgálatunk hettenetes pénzbe kerül. Tudja, kénytelen vagyok vadászatokon hésztni. Az embeh nem mahadhat a szolgálatban, ha nem taht lépést velük. Az étkezési költségek is bohzalmasak. A kaszinóban muszáj étkezni. Muszáj pezsgőt és vöhösboht inni. A mi kaszinónkban nem könnyű gyalogsági tisztnek lenni, akik sehhyt és pohtóit isznak. Az unifohmis is henge-tegbe kerül. Fitzstultz, az ezhedesünk, hagaszkodik hozzá. Mégis csak kell valami megkülönböztetésnek lenni, tudja. Fitzstultz saját költségén kicsehéltette a tollakat a legénység csákóján (igazán nem szép öntől, Snob bátyám és igazságtalan és éhdemtelen támadás, hogy pohtöhlőknek nevezi őket) és magában ez a változtatás ötszáz fontba került nekünk. Látott máh valaha bennünket pahádén? Miklós cáh könnyekhe fakadt az ihigységtől, amikor megnézett bennünket Windsohban. És látja, — folytatta fiatal barátom — elhoztam magammal ide Gulest, miután az öheg bohzalmas nehezen adja a pénzt, hogy segítsen hábeszélni anyámat, aki viszont mindent el tud éhni az öhegnél. Gules máh elmesélte anyámnak, hogy az egész ezhedből én vagyok Fitzstultz kedvence és bebeszélte az öhegnek, hogy én vagyok a legtakahékosabb tiszt az egész hadsehegben. Hát nem dehék pajtás?

Ezzel Wellesley otthagytott és elment, hogy elszívjon egy szivart az istállóban Lord Gules-szel és

Stripes felügyelete alatt elszórakozzék a lovakkal. A fiatal Ponto barátjával együtt kitűnően mulatott a tiszteletreméltó és öreg négykerekű kínzócsészán és elcsodálkozott, amikor egy még régibb járművet fedezett fel, egy 1824-ben épített kocsit, amely tetejéig be volt festve a Pontok és a Snaily-ek címerével, amely utóbbi nemes családból Mrs. Ponto származott.

Szegény Pontót dolgozószobájában, csizmái között találtam, olyan bűnbánó kétségbeesés állapotában, hogy nem tehetek egyebet, mint hogy azt feljegyezzem. — Ide nézzen! — mondta a szerencsétlen fickó, átnyujtva nekem egy iratot. — Ez már a második uniformiscsere, amióta a hadseregben szolgál, pedig a fiú igazán nem költ semmi fölöslegesre. Lord Gules-től tudom, hogy ő a legtakarékosabb fiatal tiszt az egész ezredben. Isten áldja meg érte! De nézze meg ezt, az Isten szerelméért, Snob, nézze meg ezt és mondja meg, hogy egy ember, akinek kilencszáz font évi jövedelme van, honnan kaparja *ezt* elő? — Nagyot sóhajtott, miközben az asztalon keresztül átnyujtotta nekem a papírlapot és öreg arca, öreg csizmája, gyűrött vadászkabátja és keskeny combja még soványabbnak, tönkrementebbnek és nélkülözőbbnek tűntette fel, mint egyébként.

Wellesley Ponto hadnagynak, a 120-as királyi huszárezredben.

*Knopf és Stecknadel
Conduit Street, London.*

	Font	shilling	penny
Felső atilla, gazdag aranydíszítéssel ..	35	0	0
Ugyanaz, csipkével díszítve	60	0	0
Házikabát, arannyal díszítve	15	15	0
Ugyanaz, selyembársonnyal	30	0	0
Uniformis pantalló.....	12	0	0
Lovaglórúha aranycsipkével	6	6	0
Ugyanaz	5	5	0
Kék szegett mente	14	14	0
Szolgálati köpeny	3	3	0
Díszköpeny, arannyal szegélyezve, tollak és láncok	25	0	0
Aranszegélyes kardöv	11	18	0

	Font	shilling	penny
Kard	11	11	0
Ugyanaz övvel és patrontáskával	16	16	0
Kardbojt	1	4	0
Háziköpeny	13	13	0
Táska	3	13	6
Szabályozható nyereg	7	17	6
Ugyanaz és teljes lószerszám	10	10	0
Komplett látogatóruha	30	0	0
Egy pár pisztoly	10	10	0
Egy fekete szegélyezett kecskebőrtakaró	6	18	0
Összesen...	347	9	0

Aznap este Mrs. Ponto és családja előtt a kedves Wellesleynek teljes hűséggel és részletesen be kellett számolnia mindenről, ami Lord Fitzstultznál történik, hogy hány inas szolgál fel a vacsoránál, hogy a Schneider-hölgyek hogyan öltözködnek és hogy ő királyi felsége mit mondott, amikor lejött vadászatra és kik vettek részt a vadászon? Milyen áldás az, hogy fiam van! — mondta az őrnagyné, amikor piros-pozsgás arcú ifjú barátom felkelt az asztaltól, hogy Gules társaságában elvégezze a dohányzás szertartását a most már üres konyhában. És sohasem fogom elfelejteni szegény Ponto megfélemlített és kétségbeesett tekintetét.

Ó ti szülők és gyámok! Ó ti eszes férfiak és nők Angliában! Ó ti parlamenti törvényhozók! Olvassátok el az imént leírt szabószámlát és olvassátok végig az ostoba lim-lomoknak és paprikajancsi-holmíknak ezt az abszurd katalógusát és mondjátok meg nekem, hogy lehessen valaha is megszabadulni a sznobságtól, amikor a társadalom ennyit áldoz a kifejlesztésére?

Háromszáznegyven font egy fiatal kölyök felszerelésére és ruházkodására! Szavamra mondom, inkább lennék hottentotta vagy skót! Nevetünk szegény Jocón, a majmon, amely uniformisban táncol, vagy a szegény Jeamesen, a lakájon, lengő vállrojtjaival és bársony nadrágjával, vagy a néger Marmalade márkin, aki kiöltözködik szablyájával és epolettjeivel, mint egy tábornagy. És vajjon ezek a királyi huszárok teljes felszerelésükben nem éppen ilyen ostoba csodabogarak-e?

HARMINCADIK FEJEZET.

MÉG NÉHÁNY VIDÉKI SZNOB.

Végre elérkezett az a szerencsés nap az Örökzöld-villában, amikor megismerkedhettem néhány «vidéki úri családdal», amely emberekkel Pontóék rangja megengedte az érintkezést. És szegény Ponto, noha éppen most ment keresztül fia új uniformisának véres operációján és noha a legcsapnivalóbb és legélet-úntabb hangulatban volt bankárjánál túllépett számlája és a szegénység egyéb kellemetlen jelenségei miatt, noha általában csak egy tízpennys üveg Marsala és rendszerint elég szigorú mértékletesség uralkodott asztalán, a szerencsétlen fickónak most mégis kedves és joviális hangulatot kellett magára erőltetnie, az összes huzatokat eltávolították a bútoroktól, új ruhákat csináltattak a fiatal hölgyek számára, a családi ezüstöt előszedték és elrendezték és az egész ház és minden benne lakó jóindulatú és ünnepélyes hangulatot öltött magára. A konyhai tűzhelyek felángoltak, a jó bor felkerült a pincéből és Guttleburyből átjött egy gyakorlott szakács, hogy a szükséges kulináris műveleteket elvégezze. Stripes új frakkjában pompázott, éppúgy valamilyen csoda folytán Ponto is, Tummus gombos libériáját pedig előkészítették. (Rajtacsíptem, amikor ebben a kosztümjében torkoskodni igyekezett abból a krémes tésztából, amelyet Mrs. Ponto *sajátkezűleg* készített vendégei tiszteletére!)

Mindez pedig nézetem szerint azért történt, hogy közszemlére tegyék fiatal lordjukat. Mindez a sok készülődés az ostoba kis cigarettázó dragonyoskornétás miatt történt, aki pedig alig tudja leírni a nevét; ugyanakkor, amikor egy kitűnő és mélygondolkodású moralista, mint... valaki... hideg ürühúsrá és különféle sertésből készült ételekre volt kárhoztatva! Ami igaz, az igaz: a hideg ürühús martíriumát még csak el lehet viselni. És ezért most

szívemből bocsánatot is kérek Mrs. Pontótól, annál is inkább, mert minden célzása ellenére sem voltam hajlandó átengedni a legkitünőbb hálósobát, hanem vitézül kitartottam, utalva arra, hogy Lord Gules, mint fiatal ember, elég kicsiny és szívós ahhoz, hogy másutt is kényelmes helyet találjon magának.

A nagy Ponto-estély hallatlanul méltóságteljes volt. Megérkeztek Hawbuckék, családi kocsijukon, amelyre rá volt festve a címerükből való vérvörös kéz és vidéki szokás szerint inasuk sárga libériában szolgált fel az asztalnál, de még őt is felülmúlta ragyogásban Hipsley, az ellenzéki baronet inasa, világoskék öltözetében. Az öreg Fitzauge-ladyk is áthajtattak kis rozzant hintójukon, amelybe kövér, fekete lovak voltak fogva, kövér kocsis hajtotta és kövér inas ült a bakon (vajjon mi lehet az oka annak, hogy az özvegyek lovai és inasai mindig kövérek?), és nem sokkal azután, hogy ezek a személyiségek megérkeztek, megjött a főtisztelendő Lionel Pettipois, aki Sago generálissal és annak feleségével kiegészítette a társaságot. — Meghívtuk Lord és Lady Frederick Howlet-et is, de nekik Ivybushben látogatóik vannak — mondta nekem Mrs. Ponto, és ugyancsak aznap reggel Castlehaggardék is kimentették magukat, mert ő ladységét ismét fejfájás kínozta. Magunk közt szólva, Lady Castlehaggard fejfájása mindig akkor jelentkezett, amikor az Örökzöld-villában vacsora volt.

Ha egy úri társaság megvendéglése boldoggá tehet egy asszonyt, akkor kedves háziasszonyom, Mrs. Ponto, ezen a napon a boldog nők közé számított. Mindenki, aki ott volt (kivéve azt a szerencsétlen képmutatót, aki csak színlelte a Snobbington-familiával való rokonságát, és Sago tábornokot, aki azonban nem is tudom, hány millió rúpiát hozott haza Indiából), rokonságban volt valamelyik főnemessel vagy baronettel. Mrs. Ponto szíve vágya teljesedésbe ment. Mert ha akár egy earl lánya lett volna is, akkor sem számíthatott volna jobb társaságra — már pedig apja csak olajkereskedő volt Bristolban, amint azt minden ismerőse nagyon jól tudta.

Ami azonban az én szívemet búsította, az nem a vacsora volt, amely — legalább ez egy alkalommal — bőséges és ízletes volt, hanem a társalgásnak az a csodálatos unalma, amely kifejlődött. Ó, szeretett városi sznob-testvéreim, ha nem is szeretjük jobban egymást, mint vidéki felebarátaink, de legalább jobban el tudunk szórakozni, és ha már unatkozunk muszáj, akkor nem kell ebből a célból tíz mérföldet megtennünk.

Hipsleyék például tíz mérföldet tettek meg dél felől, Hawbuckék pedig tíz mérföldet észak felől az Örökzöld-villa irányában és a mangelwurzelshirei grófság két legtávolesőbb sarkán lakó mágnásokhoz tartoztak. Hipsley, aki már régi baronet, agyonadósodott birtokkal, egyáltalán nem titkolta megvetését az új és gazdag generációhoz tartozó Hawbuckkel szemben. Hawbuck a maga részéről vállveregetve kezelte Sago tábornokot, aki viszont a Ponto-családot alig valamivel becsülte többre a koldusoknál. — A jó Lady Blanche, — mondta Ponto — remélem, fog hagyni valamit keresztlányának, az én fiatalabbik leányomnak, hiszen valamennyien fél egészségünket áldoztuk az ő gyógyítására.

Lady Blanche-nak és Lady Rose Fitzauge-nek külön-külön megvan a maga egyéni hajlandósága, az elsőnek az orvostudomány, a másodiknak az irodalom irányában. Hajlandó vagyok azt hinni, hogy az előbbinek egy nedves borogatás volt a derekán, abból az alkalomból, amikor szerencsém volt először találkozni vele. Mindenkit meg akar gyógyítani a szomszédságban, amelynek egyébként ő a dísze, és már minden szert kipróbált a saját személyén. Megjelent az udvar előtt is és nyilvánosan hitet tett St. John Long mellett; esküdött dr. Buchanre és hatalmas mennyiségeket vett be Gambouge «Általános Orvosságából» és egész dobozsámra szedte Parr «Életmentő Piluláit». Egész sor embernek meggyógyította a főfájását Squinstone-féle porokkal, egyébként Hahnemann arcképét medaillonjában hordja, Priessnitz egy hajfürtjét pedig brossába foglaltatta. Az

egész idő alatt a saját és ismerősei betegségeiről beszélt egymásután minden hölgynek a szobában, háziasszonyuktól kezdve le egészen Miss Wirtig, miközben félrevonta őket a szoba sarkaiba és suttogva beszélt bronchitistról, hepatitisről, nyavalyatörésről, neuralgiáról, cephalalgiáról és hasonlókról. Megfigyeltem, hogy a szegény kövér Ladv Hawbuck halálosan megrémült a lányának, Miss Lucy Hawbucknek egészségi állapotáról szóló közlések hallatára, Mrs. Sago pedig egészen elsárgult és Lady Blanche figyelmeztető tekintete alatt letette a harmadik pohár Madeirát.

Lady Rose irodalomról beszélt és a Guttlebury-i irodalmi szalonról. Különösen érdekelték a felfedező utak és utazások. Csodálatos módon érdeklődött Borneó iránt és meglepő tudást árult el a Pundzsab és Kaffer-föld történelmét illetően, ami emlékezőtehetsége becsületére szolgált. Az öreg Sago tábornok, aki tökéletes csöndben és szuszogva ült a helyén, szinte felébredt a letargiájából, amikor az előbbi országot említették, és előadott a társaságnak egy történetet egy ramjuggeri koponyavadászatról. Megfigyeltem, hogy ő ladysége némi lenézéssel kezelte szomszédját, főtisztelendő Lionel Pettipoist, ezt a fiatal lelkészt, aki a fél országot bejárta az ő kis «felvilágosító» könyvecskéivel, amelyeknek félkorona száza és amelyekről dagadozik a zsebe, akárhová megy. Láttam, amikor átnyujtott Miss Wirtnek egész csomó példányt a «*Kis mosónő Putney községben*» című műből, Miss Hawbucknek pedig néhány tucatot a «*Hús a fazékban, vagy a megmentett fiatal mészárosinas*»-ból. S amikor meglátogattam a guttlebury-i börtönt, láttam ott két notórius gazembert, akik pörük tárgyalására vártak (és időközben kártyajátékkal voltak elfoglalva), akiknek a főtisztelendő úr szintén kínált egy ilyen kis értekezést, amikor átsétált Crackshins községen, akik azonban inkább elrabolták tőle az erszényét, az esernyőjét és kockás zsebkendőjét, viszont meghagyták neki az értekezéseket, hogy másoknak ossza szét.

HARMINCEGYEDIK FEJEZET.

VIDÉKI SZNOBOK.

— Nos, drága Mr. Snob, — írja egy előkelő és divatos ifjú hölgy, akinek ezúton küldöm hálás köszönetet — ha ön mindent oly sznobnak talál az Örökzöld-villában, ha megúnta a sertéshúst, az ürü sem nyerte meg a tetszését, ha Mrs. Ponto egy nagyzó és Miss Wirt haszontalan lény, kiállhatatlan zongoragyakorlataival együtt — mért maradt ott olyan sokáig?

Ah, kisasszony, micsoda kérdés! Sohasem hallott ön még vitéz angol katonákról, akik megrohmoztak ágyútegeket, vagy doktorokról, akik éjszakának idején keresték fel a kötözőhelyek borzalmait, vagy nem hallott más ilyen mártírpéldákról? Mit gondol ön, mi készítette az embereket arra, hogy két mérföldet tegyenek meg Sobraun ütegei felé, miközben százötven mennydörgő ágyútorok százával kaszabolta le őket? Kétségtelenül nem élvezetből tették. Mi készíteti az ön tiszteletreméltó atyját, hogy vacsora után elhagyja kellemes otthonát és elmenjen irodájába, hogy sokszor egészen jóval éjjélutánig görnyedjen a legunalmasabb jogi akták fölött? A kötelesség, kisasszony, a kötelesség! amelyet a katonai, a jogi vagy irodalmi emberek egyaránt meg kell, hogy tegyenek. Ez a *mi* hivatásunk mártírsága.

Nem hisz ebben? Az ön rózsás ajkain a hitetlenség mosolya játszadozik — furcsa és nem szívesen látott kifejezés egy fiatal hölgy arcán. Nos hát, az igazság tényleg az, hogy lakásomat (Temple kerület, Pump Court, 24) most éppen festik és Mrs. Slankinnek, a háziasszonyomnak így alkalma nyílt elutazni Durhamba, hogy meglátogassa ott férjénél lévő lányát, aki megajándékozta őt a legédesebb kis unokával, — mindezeknél fogva ezt a néhány hetet nem tölthetem volna el okosabban, mint a vidéken való csavargással. De ah, milyen gyönyörű volt ismét Pump

Court, amikor újra megláthattam a jól ismert ház kéményeit! Üdvözlegyetek! Üdvözöllek benneteket, ó köd és korom!

Ha azonban azt hiszi ön, hogy nincsen semmi tanulság a Ponto-családról szóló fenti leírásban, akkor hölgyem, ön a legkínosabban téved. Ebben a fejezetben óhajtjuk levonni a dolgok tanulságát, és különben is ez az egész közleménysorozat semmi más, kizárólag csak tanulság a sznobok sorozatos bemutatása segítségével.

Ön észrevehette, hogy a falusi sznobológia leírásánál szegény Ponto barátom családja szerepelt csaknem kizárólag a nyilvánosság fényében. És miért? Mert nem mentünk el más házba? Talán más családok nem láttak volna szívesen a társaságukban? Szó sincs róla! A Hawban lakó Sir John Haw és a Briary Hallban lakó Sir John Hipsley nem zárják el kapuikat a vendég előtt, a Mulligatawumban lakó Sago tábornokról pedig ugyanezt tapasztalásból állíthatom. Hát a két öreg Guttlebury-i úrhölgy, az semmi? Azt hiszik talán önök, hogy egy kellemes névtelen fiatalembert nem látnának szívesen? Hát nem tudják, hogy az emberek vidéken örülnek, ha *akárki* is meglátogatja őket?

Mindezek az érdeemes személyiségek azonban nem szerepelnek többé a jelen mű keretein belül és csak mellékszereplői a mi sznobokról szóló drámánknak, éppen úgy, mint ahogy vannak színdarabok, amelyekben királyok és császárok távolról sem játszanak olyan fontos szerepet, mint egyes alacsonyabbrangú személyek. A *velencei doge* például kisebb jelentőségű, mint *Othello*, aki pedig csak egy szerecsen, és *Franciaország királya* kevésbé fontos, mint *Falconbridge*, aki pedig nem is törvényes származású úriember. Így van ez a fentebb említett személyekkel is. Egész pontosan emlékszem rá, hogy Hawbuckéknál a vörösbor egyáltalán nem volt olyan jó, mint Hipsleyékénél, míg másrészt volt Hapsban egy fehér aszú (mellékesen szólva a butler mindig csak félpohárral öntött poharamba egyszerre), amely már természetfölöttien

jó volt. És visszaemlékezem a beszélgetésekre is. Ó, asszonyom, asszonyom, milyen ostobák voltak ezek a beszélgetések! A hátmögötti sugdolózások, pletykák és veszekedések, a vita a fölött, hogy ki képviselhesse a grófság nemességét, Mangelvurzelshire earljének rokonaival és névrokonaival való viszálya, a tiszteletreméltó Marmaduke Tomnoddy, mindezeket leírhatnám, ha meg akarnám sérteni a magánélet titkait, és leírhatnám azt a rengeteg beszélgetést az időjárásról, leírhatnám a mangelvurzelshirei vadászatokot, az új építkezéseket és természetesen az evést-ivást is.

De kinek használnék vele? Ezekben a tökéletesen ostoba és tiszteletreméltó familiákban nem az a sznobság virágzik, amelyet kifejteni szándékunkban van. Az ökor mindig megmarad ökörnek — egy nagy kérődző, kövérhasú, bógó és legelésző szarvasmarhának. Természete szerint kérődzik, amíg elérkezik az idő, hogy eltűnjön a legelőről és bevégezze életét más, hasonlóan nagyétkű és kövér állatok gyomrában. Vannak, akik nem tisztelik az ökröt. Mi azonban teljes elismeréssel vagyunk iránta. *A sznob, drága asszonyom, az a béka, amely ökörnagyságúvá akarja feltűjni magát.* Engedjük hát át ezt az oktalán állatot az ő oktalanságának!

Kérem önt, hogy szerencsétlen barátomban, Pontóban, ne lásson mást, mint egy jóindulatú, kedves angol gentlemant, aki nem különösebben eszes, de azért egész tűrhető, aki szereti a vörösborot, a családját, a falusi sportokat és földművelést, aki vendégszerető hajlandóságú és olyan csinos, kis atyáitól örökölt falusi házban él, amilyent csak bárki is kívánhat magának és ezer font jövedelme van évente. Ez ugyan nem valami sok, de magunk között mondva, vannak emberek, akik még kevesebből is megélnék, sőt nem is túlságosan nyomorognak mellette.

Így például, itt van a doktor, akihez Mrs. Ponto nem ereszkedik le, hogy meglátogassa: ez az ember ellátja nagyszámú családját és messze vidékeken szeretik a szegények, akiknek vörösborot ad gyógyszerül,

teljesen ingyen. És hogy ezek az emberek hogy tudnak kijönni «nyomorúságos jövedelmükből», ahogy Mrs. Ponto mondta, az valóságos csoda a nevezett úrhölgy szemében.

Aztán itt másik példaként a lelkész, dr. Chrysostom, — Mrs. Ponto azt mondta, hogy az eretneksége miatt vannak haragban, én viszont megtudtam, hogy azért, mert Mrs. Chrysostomot Hawsban előtte vezették az asztalhoz — ami őt illeti, a jövedelméről minden nap meg lehet győződni az Egyházi Közlönyből, persze, azt nem lehet tudni, hogy mennyit költ.

Ezt még Pettipois is elismeri, akinek a szemében pedig a doktor nem más, mint gyalázatos eretnek. De éppígy megél Pettipois is, aki elvégzi a kötelességét a maga módján és jövedelméből nemcsak kis értekezéseit és beszédeit tudja terjeszteni, hanem még marad pénze a családjá számára is. Mellesleg szólva, Mrs. Ponto különösképpen vigyáz erre a fiatalemberre, hogy egy lord fia létere el ne vegyen feleségül olyan lányt, akit például Lord Gules nem tartana magához méltónak.

Nos, noha Ponto jövedelme csaknem annyit tesz ki, mint a most felsorolt három érdemes ember jövedelme együttvéve — ó, drága asszonyom, nézze csak meg, hogy mégis milyen reménytelen pénzzavarban él ez a szegény fickó! Melyik bérlő remélhet tőle elnézést? Milyen szegény ember várhat tőle jótékony-ságot? — Az úr a legderékabb ember a világon, — mondta egy ízben a derék Stripes — és amikor még bőségben éltünk, nem volt nála bőkezűbb gazda a földkerekségén. De a nagysága úgy pazarol, hogy Isten úgyse csodálom, hogy a fiatal kisasszonyok még nem haltak éhen!

Ezeknek a kisasszonyoknak finom nevelőnőjük és finom tanítómestereik vannak, ruháikat Lady Carabas saját szabónőjénél csináltatják, bátyjuk főnemesekkel tart cimboraságot, csak a vidék legelőkelőbb társasága jöhet látogatóba az Örökzöld-villába és Mrs. Ponto ennél fogva az asszonyok és anyák legkitünőbbikének, a világ csodájának tartja magát,

mert mindezt a sok nyomorúságot, csalást és sznob-ságot évi ezer fontból ki tudja állítani.

Micsoda kimondhatatlan megkönnyebbülés volt, drága asszonyom, amikor Stripes felrakta a poggyászomat a négykereű csézára és (miután szegény Ponto reumájával küzdött) elhajtattott velem a Guttlebury-i «*Carabas Címer*» vendégfogadóba, ahol búcsút vettünk egymástól. Itt néhány utazó tartózkodott; az egyik arról a cégről beszélt, amelynek képviselőjében utazik, a másik a vacsoráról, a harmadik az útszéli fogadóról és így tovább, — a beszédjük talán nem volt túlságosan bölcs, de mindenesetre becsületes, őszinte és legalább olyan elviselhető, mint a vidéki úriemberek társalgása és, ó, mennyivel kellemesebb, mint hallgatni Miss Wirt díszelőadásait a zongorán, vagy Mrs. Ponto parvenü fecsegését a divatról és a grófságban lakó családokról!

HARMINCKETTIK FEJEZET.

SZNOBOK GYÜLEKEZETE.

Amikor látom azt a nagy hatást, amelyet ezek az írások keltettek az intelligens olvasóközönségnél, erős reményem van arra, hogy nemsokára már lesz rendszeres sznob-rovat az újságokban, éppúgy, mint ahogy most vannak törvénytörési és udvari rovatok. Amikor bármilyen csonttörés vagy valamely szegény ember kifosztásának flagrális esete előfordul a világon, hol van bőbeszédűbb szószólója, mint a *Times*? Ha viszont a sznobságnak valamilyen hatalmas példája történik meg, mért nem akad méltatlankodó újságíró, aki erre a rémtettre felhívja a közönség figyelmét?

Példának okáért hogyan kezelnök Mangelvurzel lord és testvérének esetét sznob-nézőpontból? Ne foglalkozzunk most a bosszantás, megfélemlítés, gonosz szavak, kölcsönös panaszok, hazudozások, kihívások és megtorlások sorozatával, amelyek bőven fordultak

elő a testvérek e viszálykodásában, — hagyjuk figyelmen kívül ezeket a dolgokat, mint amelyek csak az illető nemest és rokonát érdeklik, akiknek személyes ügyeihez végeredményében semmi közünk — csak azt gondoljuk meg, hogy milyen rettenetesen korrupt, milyen megszokottan alacsonyrendű és közönséges, egyszóval milyen végtelenül *sznob* lehet az az egész ország, amely nem tud magának érdeme-sebb főurakat és vezetőket találni, mint ilyen két gentlemant. Úgy látszik, mintha a mangelvurzelshirei kiterjedt grófságnak ez volna a véleménye: — Nekünk nem fontos, hogy egy ember helyesen írjon vagy keresztényien beszéljen, vagy hogy legalább az illendőség legközönségesebb foka meglegyen benne, vagy mondjuk némi kis józan ész ahhoz, hogy képviseljen bennünket a parlamentben. Mi mindössze csak annyit akarunk, hogy az illetőt Mangelvurzelshire lordja ajánlja nekünk. Mangelvurzelshire lordjától pedig nem kívánunk egyebet, minthogy évi ötvenezer font jövedelem felett rendelkezék és néha eljöjjön vadászni a vidékünkre. — Ó, sznob-ország dicsősége! Ó, ti csúszó-mászó, kezét csókoló lakájok és paraziták!

Mindez azonban már túldühössé kezd válni, ne feledkezzünk meg tehát a szokásos önuralmunkról és arról a vidám és érzelmes hangról, amelyhez a szeretett olvasó és e sorok írója a kölcsönös reflexiók folyamán hozzászokott. Nos tehát, a sznobság éppúgy áthatja a kis társadalmi vígjátékokat, mint a nagy állami komédiát és mind a kettőből ugyanaz a tanulság vonható le.

Az újságokban például megjelent egy hír egy fiatal ladyról, aki egy jóstól félrevezetve tényleg neki is indult az India felé vezető útnak (azt hiszem Bagnigge Wellsig el is jutott), hogy ott keressen magának férjet, amint azt a jós neki megígérte. Mit gondolnak, hogy ez a szegény, félrevezetett kis lélek elhagyta volna az üzletét rangján aluli emberért, vagy kevesebbért, mint egy epoettes és vöröskabátos kapitányért? A saját sznob érzelmei csalták meg őt és a hiúsága szolgáltatta ki a jós szélhámosságának.

A második számú eset Mademoiselle de Saugrenue-ről szól, erről az «érdekes, fiatal, csigába fésült hajú francia hölgyről», aki ingyen lakott egy gosporti penzióban, majd Farehamban talált ingyen szállást, és mialatt itt tartózkodott és vendéglátójának, egy jóságos öreg hölgynek ágyában feküdt, a drága kisasszony felhasználta az alkalmat, felszakította a matracokat és ellopott egy takarékpénztári könyvet, amellyel Londonba szökött. Mit szólnak ahhoz a csodálatos jóakarathoz, amelyet az emberek ezzel az érdekes, fiatal francia hölgygel szemben tanúsítottak? Vajjon csigába omló hajfürtjei vagy kellemes arca okozta ezt? Ugyan! A hölgyek nem azért szeretik egymást, mert csinos arcúak vagy fekete hajúak, — hanem mert a lány azt mondta, hogy ő rokona Lord de Saugrenue-nek, beszélt nagynénje ő ladységéről és hogy ő maga is *született de Saugrenue*. A tisztességes penzió egész népsége, Sznob-ország jó, becsületes, egyszerű lord-imádó gyermekei abban a pillanatban térdre borultak előtte.

Es itt van végül az igen tiszteletreméltó Mr. Vernon esete Yorkból. Az igen tiszteletreméltó (Right Honourable) úr egy nemesember fia volt és egy öreg hölgyet fosztott ki. Kapott tőle vacsorát, pénzt, ékszereket, berendezést és teljes ruhafelszerelést. Azután kivetette a hálóját egy egész családra, apára, anyára és lányokra, akik közül az egyiknek házasságot is ígért. Az apa pénzt adott neki kölcsön, az anya jameket és befőtteket készített neki, a lányok egymással vetélkedtek, hogy mennél ízesebb vacsorát főzzenek az igen tiszteletreméltó úr részére — és mi volt a vége? Egy szép napon a hitvány megszökött egy teáskannával és egy kosárral, tele hideg élelmiszerral. A «Right Honourable» cím volt az a horog, amelyet mindezek a kapzsi, együgyű sznobok bekaptak. Vajjon hagyták volna magukat becsapni egy közrendű embertől? Vajjon akadna-e, drága uraim, olyan öreg hölgy, aki hajlandó volna befogadni téged vagy engem, még ha mégolyan komiszak volnánk is, hajlandó volna-e ápolni és ruházni bennünket és

nekünk adni a pénzét és az ezüstvilláit? Sajnos, az olyan halandó, aki igazat beszél, az nem remélhet ilyen háziasszonyt. És mégis, mindezek a példái a mélységes és hiszékeny sznobságnak egyetlen hét leforgása alatt jelentek meg az újságban és ki tudja, hogy még hány hasonló kíséretében?

Alighogy befejeztük fönti elmélkedésünket, kapunk egy csinos kis levelet, lepecsételve egy csinos kis pillangós pecsétnyomóval. A levélen egy északi város bélyegzője volt, a levél tartalma pedig a következő:

November 19.

«Mr. Punch,

miután nagyon érdekel az Ön sznobokról szóló írása, szeretnénk megtudni, hogy bennünket e tiszteletreméltó testvériség melyik osztályába sorozna be?

Hárman vagyunk nővérek, tizenhét évestől huszonkettőig. Atyánk valóban és igazán jó család sarja (Ön azt fogja mondani, hogy sznobság ezt megemlíteni, de én hüen akarom közölni a tényállást), anyai nagyapánk pedig egy earl volt. (Attól tartok, hogy a nagypapa bemutatása már sznobság — Mr. Snob.)

Megengedhetjük magunknak, hogy posta útján megküldessük az Ön és Dickens valamennyi munkáját, amint megjelennek, viszont nincs a házunkban sem a *Főnemesek Könyve*, sem a *Baronetek Könyve*. (Bravó! A *Punch* zsebkönyve éppen megfelelő lesz arra, hogy ezeknek a drága fiatal hölgyeknek tiszteletpéldányt küldjek belőle — Mr. Snob.)

Nagy kényelem közepette élünk, kitűnő borpincénk van stb., stb., minthogy azonban nem engedhetjük meg magunknak, hogy butlert tartsunk, megelégedtünk egy finom kis szobalánnyal (noha atyánk katonaember volt, sokat utazott és a legjobb társaságokban is megfordult stb.). Van egy kocsisunk és egy kisegítő inasunk, de az utóbbit nem öltöztetjük libériába és nem szolgáltatunk fel vele az asztalnál, mint Stripes-szel és Tummus-szal. (Legyen úgy, ha kedvük van hozzá. Ennekem nincs kifogásom a gombos libériák mérsékelt használata ellen — Mr. Snob.)

Éppúgy viselkedünk azokkal az emberekkel szemben, akiknek korona van a nevük fölött, mint azokkal, akiknek nincsen. Mérsékelt kiterjedésű krinolint viselünk (nagyon helyes!) és sohasem vagyunk lomposak reggelenként. (Isten ments!) Jó és bőséges ebédeket eszünk porcellán evőkészleten, noha van ezüst asztali készletünk is (*sznobság*), és éppoly jól érezzük magunkat egyedül, mint társaságban.

Most pedig, drága Mr. Punch, legyen szíves, válaszoljon nekünk röviden a legközelebbi számban és nagyon hálásak leszünk Önnek. Senki sem tud róla, hogy Önnek írtunk, még atyánk sem, és nem fogjuk Önt többé zavarni ilyesmivel. (Csak zavarjanak, de mondják meg a papának — Mr. Snob.) Csak legyen szíves válaszolni — kérjük, tegye meg, már csak a tréfa kedvéért is!

Ha idáig végigolvasta, amiben kételkedünk, talán tűzbe fogja vetni a levelünket. Ha ezt teszi, nem tudunk tenni ellene semmit, de én szangvinikus természetű vagyok és mégis táplállok némi reményt. Mindenesetre türelmetlenül várom a legközelebbi vásárnapot, mert a lapot akkor kapjuk meg, és szégyenkezve be kell vallanom, hogy nem tudunk ellenállni a vágynak, hogy már akkor ki ne nyissuk a lapot, amikor kocsinkban hazahajttatunk a templomból. (Ó, szentséges egek, mit szólna ehhez Gordon kapitány és az Egyház?!)

Maradunk stb., stb. magam és nővéreim nevében.

Bocsássa meg ezt a firkálást, de mindig sietve írok. (Ó, kis lelkes olvasónő!)

U. i. Ön meglehetősen szigorú volt a múlt héten, nem gondolja? (Sohasem tévedett nagyobb életében, kisasszony!) Nekünk nincs vadőrünk és mégis mindig elegendő vad áll rendelkezésére barátainknak vadászat céljára, a vadorzók ellenére is. Sohasem írunk parfümös papírra — egyszóval kénytelen vagyok azt hinni, hogyha ismerne bennünket, talán mégsem tartana sznobnak.»

Erre a következőket felelem :

— Drága fiatal hölgyeim, ismerem a postai feladás

helyét és ott leszek a templomban vasárnaphoz egy hétre, amikor is kérem, legyenek szívesek egy tulipánt vagy más csekélységet viselni a kalapjukon, hogy megismerhessem önöket. Önök majd megismernek engem és a ruhámat: egy nyugodt tekintetű fiatalember, magas, fehér cylinderben, pipacsvörös selyemnyakkendővel, világoskék nadrágban, fényes és magassarkú csizmában és egy smaragd melltúvel. A fehér kalapom körül fekete szalag lesz, és szokott bambusznádpálcámon pedig egy gazdagon aranyozott gomb. Csak azt sajnálom, hogy nem lesz elég időm a jövő hétig bajuszt növeszteni.

— Tizenhétől huszonkettőig! Istenem, milyen kellemes kor! Drága fiatal teremtesek, mind a hármukat tisztán látom. A legmegfelelőbbnek a tizenhétévest tartom, mint aki a legközelebb áll az én koromhoz, de azért kérem, nem akarom azt mondani, hogy a huszonkétéves már öreg. Egyáltalán nem! És elképzelem azt a csinos, virgonc, szemérmes középsőt. Nyugalom, nyugalom, ostoba kis dobogó szívem!

— Önök volnának sznobok, drága fiatal hölgyeim? Hajlandó volnék meghúzni bárkinek az orrát, aki ezt állítaná. Abban még nincs semmi baj, ha az ember jó családdhoz tartozik. Erről önök nem tehetnek, szegény drágáim. Mert mit jelent egy név? Mit jelent fölötté egy címer? Én magam is nyíltan megvallom, hogy semmi kifogásom nem lenne az ellen, ha herceg lennék, és magunk közt mondva, láttam már embereket, akik kevéssé érdemelték meg a hercegi címet.

— Önök volnának sznobok, drága kis jóindulatú teremteseim? Nem, remélem... úgy gondolom... talán nem vagyok elbizakodott, ha azt állítom, hogy közülünk egyik sem sznob. Ez a hit ugyan már szaglik az arcátlanságtól, márpedig arcátlannak lenni annyi, mint sznobnak lenni. A csúszómászó kígyótól a tirannusig minden társadalmi rangfokozatban a természet csodálatos és különböző fajtaikat teremtette meg a sznoboknak. Dehát nem volnának kedves, jószívű, alázatos lelkű, egyszerű és igazságszerető emberek a világon? Jól fontolják meg ezeket a kérdé-

seket, édes fiatal hölgyeim. És ha tudnak rá feleletet találni, — amint azt kétségtelennek vélem — akkor önök szerencsések és szerencsés az önök tiszteletreméltó Herr Papája, és szerencsés az a három csinos fiatal gentleman is, aki — remélem rövidesen — az önök révén sógorságba kerül egymással.

HARMINCHARMADIK FEJEZET.

A SZNOBOK ÉS A HÁZASSÁG.

Minden középosztályhoz tartozó ember, aki szeretettel viseltetik útitársaival szemben az életen keresztül való útján, — mindenesetre minden olyan ember, aki már három vagy négy lusztrumon keresztül küzködött a világban — végtelen fájdalmas gondolatokat fűzhet ama szerencsétlenek sorsához, akiket a társaság, más szóval a sznobok napról-napra tönkretesznek. A sznobság örökösen hadilábon áll a szeretettel, egyszerűséggel és természetes kedvességgel. Az emberek a sznoboktól való félelmükben nem mernek boldogok lenni. Szeretni sem mernek a sznobok iránti respektusból. Magányosan hervadnak el a sznobok zsarnoksága alatt. Becsületes, kedves szívek senyednek és pusztulnak el. Derék és nemeslelkű ifjak, akikben virágzik a fiatalság, kiszáradt vén agglegényekké válnak és úgy mennek tönkre magányosan. Törékeny leányok hervadnak a pusztulásban és halnak meg magányosan, akiket a sznobság ütött el a boldogságra és szeretetre való igényüktől, amelyet pedig a természet valamennyiünknek megadott. Elszomorodom szívemben, valahányszor látom ennek a véres zsarnoknak a kezemunkáját. Ahogy elgondolkozom rajta, düh és lángoló bosszúvágy támad fel bennem a sznobokkal szemben. Le veled, te ártalmas Ostobaság! mondom magamban. Le veled, ostoba Erőszak, és hagyj fel végre brutális kísértéssel! Jómagam veszem kardomat és lándzsámat, elbúcsúzom családomtól és harcba szállok ez ellen a félelmetes

Szörnyeteg és Óriás ellen, ez ellen a kegyetlen Desz-pota ellen, aki a Sznobok Kastélyában lakik és amely annyi nemes szívnek okoz fájdalmat és szenvedést!

Ha *Mr. Punch* lesz a király, már előre kijelentem, hogy nem lesznek vénleányok és agglegények a világon. A tiszteletreméltó *Mr. Malthust* fogják elégetni jelképesen évenként *Guy Fawkes* helyett. Azokat, akik nem házasodnak meg, dologházba fogják külden. Bűnnek fog számítani még a legszegényebb embernél is, ha nem akad egy csinos lány, aki szeresse.

A fent leírt gondolatok akkor jutottak eszembe, amikor öreg barátommal, Jack Spiggottal sétáltam, aki már éppen az agglegénykorba lépett férfias és derűs fiatalsága után, amikorról még visszaemlékszem rá. Jack egyike volt a legcsinosabb fickóknak Angliában, amikor együtt beléptünk a Skót Gránátosok közé, én azonban rövidesen otthagytam az ezredet és sok év óta elveszítettem őt a szemem elől.

Ah, mennyire megváltozott az óta az idő óta! Csípőfűzőt hord és már festeni kezdi az oldalszakállát. Arca, amely akkor pirosposzsgás volt, most már fonyadt, szemei, amelyek valamikor vidám és keménytekintetűek voltak, olyanok, mint a tojásbéj.

— Megházasodtál, Jack? — kérdeztem, mert eszembe jutott, hogy milyen szerelmes volt unokahúgába, Letty Lovelace-ba, amikor az ezredünk mintegy húsz évvel ezelőtt Strathbungóban állomásozott.

— Dehogyan házasodtam meg — felelte. — Nem volt elég pénz. Magamat is csak nehezen tudom fenntartani évi ötszáz fontból, nem hogy még egy családot. Gyere át, fiam, Dickinsonhoz, ott van a legjobb Madeira egész Londonban! — Így aztán elmentünk oda és elbeszélgettünk a régi jó időről. Óriási számlát csináltunk elfogyasztott ételekből és italokból, és az a töméntelen mennyiségű szódás brandy, amelyet Jack elfogyasztott, mutatta, hogy milyen gyakorlott ivó. — Egy vagy két guinea, — mondta — mi az ördögöt törődjem veled, hogy mennyit költök el ebédre?

— És mi van Letty Lovelace-szal? — kérdeztem.

Jack kissé megdöbbsent. Azonban rögtön hangos nevetésre fakadt. — Letty Lovelace! — kiáltotta. — Ő bizony még mindig Letty Lovelace, csak Istenemre, kiszáradt, öreg nő lett belőle. Olyan vékony, mint egy papírlap (emlékszel még, hogy milyen alakja volt), orra vörös lett, foga kék. Mindig rosszul érzi magát, mindig perpatvarban él családja többi tagjaival, mindig zsoltárokat énekel és pirulákat szed. Istenemre, szerencsésen megmenekültem tőle! Told csak idebb azt a groggot, öreg fiú!

Azonnal eszembe jutott az az idő, amikor Letty egyike volt a legszebb, virágzó, fiatal teremtéseknek, amikor ha énekelni hallotta az ember, a szíve ugrált a gyönyörűségtől, és ha táncolt, szebb látványt nyújtott, mint Montessu vagy Noblet (akkoriban ezek voltak a balett királynői), amikor Jack egy hajfürtjét viselte aranyláncon a nyaka körül és gyakorlatozás után, amikor fáradtan ebédhez ültünk az ezredkaszinóban, előhúzza ezt a medalliont, megcsókolja és sóhajtozott, miközben a krumpliorrú öreg őrnagy és a többiek az asztalnál felségesen mulattak rajta.

— A szülőink nem tudtak megegyezni egymással — mesélte Jack. — A tábornok nem akart többet adni semmiképpen hatezernél. Az apám pedig kint tartott a mellett, hogy szó sem lehet a dolgról nyolcezer font alatt. Lovelace erre azt mondta, hogy akassza fel magát és így az összeköttetés megszűnt közöttünk. Azt mondják, hogy már aggszűz kezd lenni. Az ördögbe is! Most negyven éves és olyan ráncos és keserű, mint a citrom héja. Ne igyál túlsok puncsot, Snob fiam! Az ember nem bírja jól a puncsot bor után.

— És a te életed hogyan folyt le, Jack? — kérdeztem.

— Kiléptem a szolgálatból, amikor az öregem meghalt. Anyám Bathban élt. Lemegyek oda, minden évben egy hétre. Rettentő unalom. Shillingses whist. Négy nővér — valamennyien hajadonok, legfiatalabbat kivéve. Útálatos ügy. Skócia augusztusban. Télen Olaszország. Átkozott reuma. Márciusban London,

csavargás klubban, öregem, és sohasem megyünk haza kivilágos kivirradtig.

— Íme, így megy tönkre két élet — töprengett magában a *sznobilógus*, miután elbúcsúzott Jack Spiggottól. — A kedves, vidám Letty Lovelace céltalanul hervad, a csinos Jack Spiggot pedig hajótörötten került partra, mint egy részeg borosflaskó.

Mi lehetett az, ami megsértette a Természetet (hogy magasabb hatalmat már ne említsek) és megváltoztatta kegyes érzelmeit velük szemben? Micsoda átkozott fagy lehetett az, amely megdermesztette mindkettőjükben a szerelmet és amely a lányt keserű terméketlenségre, a fiút pedig önző agglegénységre kárhoztatta? Nem más, mint ez az aljas, zsarnok sznobság, amely valamennyiünk felett uralkodik és amely azt mondja: «Nem szabad szeretned, ha nem tudsz szobalányt tartani, nem szabad megházasodnod, ha nem vehetsz kocsit és lovakat, nem szabad szeretned asszonyt a szívedben és nem játszodozhatnak gyermekek a térdeiden, ha nincs libériás inasod és francia bonne-od, és mehetsz a pokolba, ha még egy broughamre sem telik, házasodj meg szegényen és a társadalom ki fog közösíteni, embertársaid kerülni fognak, mint egy gonosztevőt, nagynénjeid és nagybátyáid ég felé fogják forgatni szemüket és siránkozni fognak ama rettenetes szomorú, nagyon szomorú tény miatt, hogy szegény Tom vagy Harry hogy esett bele egy házasságba». Te fiatal nő, te minden szégyenkezés nélkül eladhatod magadat és férjhez mehetsz valami agg Krőzushoz, te pedig fiatalember, tedd félre a szívedet és add el az életedet egy hozomány kedvéért. Ha azonban szegény vagy, jaj neked! A társaság, a kegyetlen és zsarnoki sznombok magányos pusztulásra ítélnék. Te szegény lány, elhervadhatsz a padlásszobádban, te szegény fiú, megrothadhatsz a klubodban.

Amikor látom ezeket a szerencsétlen magukramaradottakat, — a Szent Belzebub-rend e természetellenes szerzeteseit és apácáit — akkor gyűlöletem a sznombokkal és a sznobimádattal, valamint minden

bálványképükkel szemben túllép minden határon. Kaszaboljuk le ezt az emberevő óriást, mondom magamban, ezt a félelmetes bálványt, és ilyenkor Tom Thumb bátorsága lángol fel bennem, hogy harcba szálljak az óriás Sznob ellen.

HARMINCNEGYEDIK FEJEZET.

A SZNOBOK ÉS A HÁZASSÁG.

Abban az előkelő regényben, amelynek címe *«Évi tízezer font»*, emlékszem egy mély, patétikus leírásra, amelyben a hős Mr. Aubrey keresztényi módon viseli el a megpróbáltatásokat. Miután nemes és szépszájú módon beletörődéséről tesz bizonyosságot és elhagyja vidéki udvarházát, az író leírja Aubreyt, amint bejön a városba postakocsin és odahaza üldögél felesége és nővére társaságában. Körülbelül hét óra van, mindenfelé kocsik dübörögnek, látogatók rázzák az ajtókopogatókat és könnyek homályosítják el Kate és Mrs. Aubrey érzelmes szeméit, amikor ebben az órában visszagondolnak életük boldogabb napjaira és eszükbe jut, hogy Aubrey ezelőtt ilyen időtájban szokott vacsorázni járnai barátainak, az arisztokratáknak házához. Ez körülbelül ennek a részletnek a veleje — az elegáns szavakat már elfelejtettem. Ez a nemes emlék azonban örökké benne fog élni szívemben. Mi lehet meghatóbb valami, mint amikor egy ilyen nagy ember hozzátartozói könnyekkel a szemükben siratják — a vacsorát? Néhány apró ecsetvonással melyik írónak sikerült még pontosabban leírni a sznobokat?

Ezt a részletet legutóbb barátom, Raymond Gray, Esquire, ügyvéd házánál olvastuk. Ez a tehetséges fiatalember minden praxis nélkül szükölködik, de szerencsére megvan benne az örökös jókedv adománya és ennek segítségével át tud evickélni a sanyarú napokon és mosolyogva viseli el a világban elfoglalt alacsony pozícióját. Amíg jobb viszonyok közé kerül, a szükség kegyetlen törvényei és az északi város-

részek magas házbérei arra kényszerítik Mr. Grayt, hogy egész kis házban lakjon egy egész kis téren, a Gray Inn levegős szomszédságában.

Ami azonban még feljegyzésreméltóbb, az az, hogy Gray a feleségével együtt lakik itt. Mrs. Grayt lánykorában Miss Harley Bakernek hívták és azt hiszem, mondanom sem kell, hogy ez igen tekintélyes család. Rokonságban vannak a Cavendish-ekkel, az Oxfordokkal, a Marybone-ekkel, és noha már sok lekopott eredeti fényükből, éppoly magasan hordják fejüket, mint bárki más. Tudom például, hogy Mrs. Harley Baker sohasem megy el a templomba úgy, hogy John mögötte ne vinné az imakönyveket, és nővére, Miss Welbeck nem volna hajlandó húsz yardnyira elmenni bevásárolni a nélkül, hogy Figby, a csomaghordó fiú utána ne menjen, noha az öreg hölgy egyike a legcsúnyább vénasszonyoknak az egész egyházközségben és oly szálas és szakállas, mint egy gránátos. Csodálatos dolog, hogy Emily Harley Baker hogyan feledkezhetett meg magáról annyira, hogy férjhez menjen Raymond Grayhez! Ő, aki a legcsinosabb és legrátartibb volt az egész családban, ő, aki visszautasította a Bengáliában szolgáló Sir Cockle Bylest, ő, aki orrát fintorgatta, amikor Essex Temple királyi tanácsosról volt szó, aki pedig rokonságban volt a nemes Albyn-házzal, ő, akinek négyezer font tüpénze volt, hogyan mehetett hozzá egy alig valamivel több vagyonnal rendelkező emberhez? A harag és méltatlankodás jajkiáltásai verték fel az egész familiát, amikor meghallották ezt a *mésalliance*-ot. Mrs. Harley Baker sohasem beszél másképp a lányáról, csak könnyekkel a szemében és úgy, mint egy elveszett teremtsérről. Miss Welbeck nézete szerint «az az ember egy csirkefogó» és még a szegény jóindulatú Mrs. Perkinst is gonosztevőnek tartja, mert az ő bálján találkoztak a fiatalok először egymással.

Közben pedig Gray úr és Mrs. Gray ott laknak a Gray Inn szomszédságában, mint az előbb elmondtuk, egy szolgálónővel és egy dajkával, akik ugyancsak

el vannak foglalva, — ott élnek a legfelháborítóbb és legtermészetellenesebb boldogságban. Sohasem jut eszükbe siránkozni a társaságbeli vacsorák miatt, mint kedvenc sznobomnak, Aubreynek kiállhatatlan és sznob női hozzátartozói teszik, az *«Évi tízezer font»*-ban; ellenkezőleg: azt a szerény életmódot, amelyet a Sors nyújt nekik, a legteljesebb megelégedéssel és jókedvvel fogadják, — sőt még időnként félre tudnak tenni egy-egy porciót éhes barátaik részére is, mint azt a jelen sorok írója hálásan bizonyíthatja.

Amikor megemlítettem ezeket az ebédeket és azokat a csodálatos narancspuddingokat, amelyeket Mrs. Gray készít, közös barátunknak, a nagy Mr. Goldmore-nek, a Keletindiai Társaság igazgatójának, ez utóbbi gentleman arcán csaknem gutaütéssel fenyegető felháborodás jelent meg és ezt hápogta: — Micsoda? Hát azok még ebédeket is adnak?! — Úgy látszott, mintha valami bünténynek vagy természeti csodának tekintené, hogy az ilyen emberek egyáltalán ebédelnek és hogy konyhájukban egyáltalán tűz lobog. Valahányszor társaságban találkozok velük, mindig elcsodálkozik azon (és csodálatának legtöbbször igen hangosan kifejezést is ad), hogyan lehetséges, hogy ez az úrhölgy rendes ruhában tud megjelenni és hogy férjének foltnélküli kabát feszül a hátán. Hallottam, amikor a Conflagrative Clubban egy zsúfolt szobában sajnálkozott szegénységük fölött, amely klubnak ő meg én, meg Gray is tagjai vagyunk.

Legtöbbször a klubban szoktunk találkozni. Fél ötkor Goldmore megérkezik a St. James Streetre a Cityből és ott lehet őt látni, amint olvassa esti újságját a klub erkélyes ablakában, amely a Pall Mall-re nyílik. Hatalmas termetű, asztmás úr, egy kiállításba való díszes hímzett mellényben. Hosszú fecsek farkú kabátot visel, amely mindig meg van tömve ügynökök leveleivel és a vezetése alatt működő Társaság irományaival. Óraláncának függői csörömpölnek, ahogy megy. Szeretném, ha egy ilyen ember volna a nagybátyám és ha gyermektelen lenne. Akkor nagyon becézném, imádnám és igen kedves volnék hozzá.

A szezon derekán, délután hat órakor, amikor az egész divatos világ a St. James Streeten jár, amikor a kocsik föl-alá robognak a bérkocsik állomásai előtt és nyakravalós ficsurak mutogatják kifejezéstelen arcukat a White-kávéházban és bólogató fejű, dere sedő úriembereket látni az Arthur-vendéglő üvegablakai mögött, amikor a vöröskabátos istállógyerekek szeretnének százkarúak lenni, hogy valamennyi gentleman lovát tarthassák, és amikor az a csodálatos szép vöröskabátú királyi portás sütkérezik a napon a Marlborough-palota előtt, — Londonnak ebben a legforgalmasabb órájában láthat az ember egy világos sárga kocsit, amelybe fekete lovak vannak fogva, a kocsison magas, szalagos cylinder, a két inas fehér és sárga uniformisban és a kocsi belső ülésén egy se lyembe öltözött hölgy, egy pudlikutya és egy rózsaszín napernyő és így hajt el a fogat a Conflagrative Club kapujához. Az inas bemegy és Mr. Goldmore-nek (aki már jól tudja a dolgot, mert hiszen kinéz az ablakon keresztül, mintegy negyven más Conflagrative-taggal együtt) alázatosan jelenti: — Uram, a kocsi előállott! — Goldmore bólint a fejével. — Ne felejtse el, pontosan nyolc órakor — mondja Mulligatawneynek, a Keletindiai Társaság másik direktorának, aztán beszáll a kocsiba Mrs. Goldmore mellé, hogy kocsikázzanak egyet a Hyde Parkban, aztán hazavitesse magát a Portland-térre Ahogy a kocsi eldübörög, a klubban valamennyi fiatal fickó titkos meglepedést érez. Valahogy ők is e rendszer részeinek érzik magukat. Ez a kocsi hozzátartozik az ő klubjukhoz és klubjuk hozzátartozik ehhez a kocsihoz. Érdeklődve kísérik szemmel a fogatot és mint jó ismerőst üdvözlik, ha a Hyde Parkban találkoznak vele. De megálljunk! Még nem tartunk a klubsznoboknál. Derék sznobjaink, micsoda felzúdulás lesz köztetek, ha ezek az írások megjelennek!

Nos, a főntebbi leírásból megítélhetik, hogy miféle ember ez a Goldmore. Egy unalmas és pompázó Leadenhall-streeti Krózus, aki azonban jóindulatú és barátságos — kegyetlenül barátságos! — Mr.

Goldmore sohasem tudja elfelejteni, — szokta mondani a felesége — hogy Mrs. Gray nagyatyja küldte őt le Indiába, és noha ez a fiatal nő a világ legostobább házasságába ment bele és elhagyta a társadalomban elfoglalt pozícióját, mégis úgy látszik, hogy férje tehetséges és szorgalmas fiatalember és mi mindent meg fogunk tenni értük, ami csak módunkban van. — Így aztán meg szokták hívni Grayéket vacsorára kétszer vagy háromszor egy szezonban, amikor is kedvességük túlaradásában elküldik értük Buffot, a butlert, hogy bérelt fogaton elhozza a Portland-térre és megint hazáig vigye őket.

Természetesen túlságosan jóindulatú barátja vagyok mind a két félnek, semhogy elmondanám Graynek Goldmore rá vonatkozó véleményét és a nábob csodálkozását, amikor meghallotta, hogy az ilyen praxisnélküli ügyvéd egyáltalán ebédelni is szokott. Valóban, Goldmore kijelentése Grayről közöttünk, klubbeli fiatalemberek között valóságos szállóige lett és meg szoktuk kérdezni tőle, hogy mikor evett utoljára húst, hogy ne hozzunk-e neki otthonról valamit az ebéd-től és szokott nagyképű módunkon ezernyi más ostoba tréfát engedünk meg magunknak.

Egy napon Mr. Gray, amikor hazaérkezett a klubból, elmondta feleségének azt a meglepő hírt, hogy meghívta Goldmore-t ebédre.

— Szerelmem, — mondta Mrs. Gray remegve — hogy lehettél ilyen könnyelmű? Hiszen Mrs. Goldmore be sem fér az ebédlőnkbe.

— Csillapodjék, Mrs. Gray, ő ladysége ezidőszent Párizsban időzik. Csak maga a nábob fog eljönni és aztán elmegyünk utána szórakozni a színházba. Goldmore azt mondta a klubban, hogy véleménye szerint Shakespeare igen nagy drámai költő volt, akit pártfogolni kell, ennél fogva fellelkedtem és meghívtam őt vacsorára.

— Jóságos egék! Dehát mit adjak neki vacsorára? Neki két francia szakácsa is van, hiszen tudod, Mrs. Goldmore mindig beszél róluk és az a legkevesebb, hogy államtanácsosokkal ebédel mindennap!

«Egy egyszerű szelet ürücomb, Lucym,
Kérlek legyen készen háromra,
Jó puha, gőzölgő és mártásos legyen
És ennél jobb ebéd nincs is a világon»,

— idézte Gray kedvenc költőjét.

— Dehát a szakácsnő beteg és tudod, hogy milyen rémes az étel Pattipantól, a pástétomsütőtől . . .

— Csönd, asszony! — feleli Gray mély, tragikus hangon. — Én fogom dirigálni ezt a vacsorát. Csinálj meg mindent úgy, ahogy parancsolom neked. Meghívom Snob barátunkat is, hogy vegyen részt az ünnepségen. Ennek elintézését magamra vállalom.

— Ne légy költekező, Raymond — inti a felesége.

— Nyugalom, ó félenk élettársa egy rettenthetetlen szívű embernek! Goldmore vacsorája alkalmazkodni fog a mi szerény eszközeinkhez. Csak tegyél meg mindent, amit meghagyok neked. — És miután láttam azt a különös arckifejezést, amely ennek a csibésznek az arcán megjelent, láttam rajta, hogy valami furcsa csíny van készülőben és ezért szorongással vártam a másnapot.

HARMINCÖTÖDIK FEJEZET.

A SZNOBOK ÉS A HÁZASSÁG.

Pontosan abban az órában (mellesleg szólva, nem tudom megállni, hogy itt ki ne öntsem gyűlölködésemet, haragomat és felháborodásomat azokkal az útálatos sznobokkal szemben, akik ha nyolc órára vannak meghíva, kilenckor jelennek meg a vacsorán csak azért, hogy feltűnést keltsenek a társaságban. A becsületes emberek átka, a többiek fogcsikorgatása, minden rossz, amit a szakácsok kívánnak nekik, kísérik ezeket a nyomorultakat életükön át és álljanak bosszút azokért, akiknek éhségét így lábbal tiporták!) — mondom, pontosan öt órakor, amelyet Mr. és Mrs. Raymond Gray megjelöltek, egy elegáns

külsejű, csinos estélyi öltözetű ifjú, akinek még ápolt pofaszakála is elárulta rendességét és akinek könnyed léptei aktivitásról tanuskodtak (noha éhes volt, mert az időre való tekintettel mindig éhes szokott lenni vacsoraidőben), és akinek dús aranyszőke haja csigákban omlott le vállára, egy tökéletesen új négy shilling és kilenc pennys cilinderben látható volt, amint a Bittlestone Streeten, a Gray Inn környéke felé közeledett. Szükségtelen talán mondanom, hogy az illető személy Mr. Snob volt. Ő aztán sohasem késik el, ha vacsorára hívják! De folytassuk történetünket:

Noha Mr. Snob azzal hízelegetett magának, hogy nagy feltűnést keltett, ahogy peckesen végighaladt a Bittlestone Streeten, nagy aranygombos sétapálcájával (és bevallom, hogy tényleg láttam fejeket, amelyek Raymond Gray lakásával szemben kinéztek rám Miss Squilby üzletéből, akinek három ezüstpapírból készült női kalapja és két légyfoltos francia divatképe van kitéve a kirakatban), de mi volt az a feltűnés, amelyet megjelenésem előidézett ahhoz képest, amely izgalomba hozta a kis utcát akkor, amikor öt perccel öt után a szalagos kalapú kocsis, a sárgaruhás lakájok és Mr. Goldmore fekete lovai csillogó ezüst szerszámmal végigrobogtak az utcán! Ez egy igen kis utca igen kis házakkal, amelyek legtöbbször nagy réz-címtáblák díszelnek, épp olyanok, mint Miss Squilby masamód-üzlete fölött. Szénkereskedők, építésszek és vállalkozók, két orvos, egy ügyvéd, egy táncmester és természetesen néhány házügynök lakik ezekben a házakban, amelyek kis kétemeletes építmények, igénytelen stukkóbejáratokkal. Goldmore kocsija csaknem túlért a háztetőkön, az első emeletet majdnem kezte foghattak volna ezzel a nábobbal, ahogy a kocsi belsejében hintázott, és ezek az elsőemeleti ablakok egyszerűen megteltek kíváncsi gyerekekkel és asszonyokkal. Megjelent Mrs. Hammerly papírba göngyölt hajfűrtökkel, Mrs. Saxby kötényben, Mr. Wriggles is kibámult a függönyön keresztül, de ezalatt is kezében tartotta a szódásrumos poharat — egyszerűen óriási feltűnés támadt

a Bittlestone Streeten, amikor Goldmore fogata megérkezett Mr. Raymond Gray kapuja elé.

— Milyen kedves tőle, hogy mind a két inasát elhozta magával! — jegyezte meg a kis Mrs. Gray, aki szintén lebámult a kocsihoz. A magasabbik szolgáló leszállván a bakról bekopogtatott a kapun, úgyhogy csaknem az egész épület összedőlt tőle. Az emberek minden házból kidugták a fejüket, a nap sütött, még az árvagyerekek is megálltak az utcán és az inas, a kocsis és Goldmore vörös arca és fehér mellénye ragyogott a pompában. A plüssnadrágos Herkules visszatért a kaputól, hogy kinyissa a kocsisajtót.

Raymond Gray viszont kinyitotta a kaput — ingóújban.

Odaszaladt a kocsihoz. — Jöjjön be, Goldmore — mondta. — Éppen idejében érkezett, öregem. Nyissa ki a kocsisajtót, Hogyishívják és engedje ki a gazdáját. — Hogyishívják gépiesen engedelmeskedett, olyan arccal, amelyen csodálkozás és megbotránkozás ült és amelyhez csak az az ostoba megdöbbenés hasonlított, amely gazdájának vörös arcát díszítette.

— Hány órára parancsolja a kocsit, uram? — kérdezte Hogyishívják azzal a különös, utánozhatatlan és szavakkal visszaadhatatlan ellakájosodott kiejtéssel, amely személyiségének egyik legfőbb báját alkotta.

— Legjobb lesz estére odarendelni a színházhoz — kiáltott közbe Gray. — Csak néhány lépés innen a Wells-színházig és odáig gyalog is elmehetünk. Már valamennyiünk részére gondoskodtam jegyről. Legyen a Wells-színháznál tizenegyre.

— Úgy van, tizenegyre — hagyta helyben Goldmore zavartan és ingadozó lépésekkel besietett a házba, mintha egy kivégzésre igyekezett volna (aminthogy tényleg arra ment és ez a gonosz Gray szerepelt, mint Jack Ketch, a hóhér). A kocsis elrobbogott, miközben a lépcsőkről és erkélyekről számtalan kíváncsi tekintet kísértette és megjelenése csodaként hatott a Bittlestone Streetre.

— Menjenek be és szórakozzanak addig Snobbal — mondta Gray, kinyitva egy kis szalón ajtaját. —

Majd beszólok magukért, ha a hús megsült. Fanny odalenn van és vigyáz a puddingra.

— Szentséges egek! — mondta nekem Goldmore szinte egész bizalmasan. — Hogy mert ez bennünket meghívni? Nekem tényleg fogalmam sem volt ilyen mélységes arcátlanságról.

— Kész a vacsora, kész a vacsora! — kiáltott ki Gray az ebédlőből, ahonnan nagy füst és pecsenyeszag áramlott ki, és amikor beléptünk, ott találtuk már Mrs. Grayt is, aki fogadott bennünket és pontosan olyan volt, mint egy hercegnő, aki valamilyen véletlen folytán egy tál burgonyát tart a kezében, amely zöldsegeket végül is elhelyezte az asztalon. Férje ezalatt egy nyáron ürüszetekeket süített a tűz fölött.

— Fanny tuttifrutti-puddingot csinált, — mondta Gray — az ürüszetelek az én feladatom! Itt van egy finom szelet, kóstolja meg, Goldmore — azzal odahelyezte a sístergő szeletet a nevezett úriember tányérjára. Hol vannak szavak, hol vannak felkiáltójelek, amelyekkel érzékeltetni lehetne a nábob elképedését!

Az asztalterítő meglehetősen régi volt és néhány helyen már foltozott is. A mustár egy teáskannában állott és egyetlen ezüstvilla volt Goldmore számára, a többi villa vasból volt.

— Én sem születtem ezüstkanállal a zsebemben — mondta komolyan Gray. — Ez a villa az egyetlen ezüst, amellyel rendelkezünk. Egyébként Fanny szokott enni velem.

— Raymond! — kiáltotta Mrs. Gray könyörgő arccal.

— Szegény asszony jobb dolgokhoz van szokva, azt tudják, és remélem is, hogy valamikor még szebb vacsorafölszerelése lesz. De azt mondják, hogy a porcellántányérok egész kitűnőek. De hol az ördögben jár az a fiú azzal a sörrrel? Most pedig — mondta felugorva a helyéről — én is úriemberré változom. — Azzal felvette a kabátját és legteljesebb komolysággal leült a négy friss ürüszetelet mellé, amelyeket időközben megsütött.

— Nem mindennap szokott nálunk hús lenni, Mr.

Goldmore, — folytatta — és csak kivételes alkalmakkor jutunk ilyen vacsorához, mint ez a mostani. Bizony önök, angol úriemberek, akik otthon kényelemben élnek, nem nagyon tudják, hogy milyen nehéz sora van az ügytelen ügyvédeknek.

— Irgalmas egek! — jegyezte meg Mr. Goldmore.

— Dehát hol jár az a féleszű? Fanny, szaladj át a «Kulcsok»-ba és hozzál sört! Nesze, itt van hat penny! — És mekkora volt csodálkozásunk, amikor Fanny felkelt a helyéről és menéshez készülődött.

— Jóságos egek, majd inkább én! — kiáltott fel Goldmore.

— A viláért sem, drága uram. Ő már szokva van az ilyesmihez. Különben is önt nem szolgálnák ki olyan jól, mint őt. Hagyja csak menni — mondta Raymond meglepő önuralommal. És Mrs. Gray kiment a szobából, majd rögtön visszajött egy tálcával, amelyen egy jókora söröskancsó állott. A kis Polly (akinek keresztelőjére volt szerencsém hivatalból egy ezüstkancsót ajándékozni) követte őt néhány pipával és csodálkozó, csibész tekintettel kis kerek arcán.

— Szóltál Taplingnak a gin miatt, Fanny, drágám? — kérdezte Gray, miután intett Pollynak, hogy tegye a pipákat a tűzhely fölé, amit a kis teremtés alig bírt fölélni. — A legutóbbi olyan volt, mint a terpentín és még a te mesteri keveréssel sem lehetett jó puncsot csinálni belőle.

— Úgy-e nem hitte volna, Goldmore, hogy feleségem, egy született Harley Baker, valaha gin-puncsot keverjen? Azt hiszem, anyósom öngyilkosságot követne el, ha látná.

— Ne nevesd ki folyton mamát, Raymond — mondta Mrs. Gray.

— Jó, jó, hát nem halna meg, nem is akarom, hogy meghaljon. És te sem keversz gin-puncsot és nem is szereted... Goldmore, hogy akarja inni a sört, pohárból vagy kancsóból?

— Irgalmas egek! — nyögte a Krózus újra és a kis Polly megfogván a kancsót két kis praclijába, mosolyogva kínálta oda az elképedt direktor felé.

Egyszóval így folyt tovább az ebéd és hasonlóképpen fejeződött is be. Gray a legkülönösebb és legszélsőségesebb leírásokkal traktálta szerencsétlen vendégét bajairól, nyomorúságáról és szegénységéről. Elmesélte, hogy hogyan tisztogatta a késeket, miután megházasodott, és hogy tolta a gyerekeket a gyerekkocsiban, és hogy a felesége hogy tud kétszersültet csinálni és hogy milyen ruhadarabokat szabott magának. Szólt segédjének, Tibbitsnek (aki a valóságban áthozta a sört a kocsmából, amelyet Fanny asszony csak a szomszéd szobából hozott át), hogy hozzon egy palack vörösbort, amikor a vacsorának vége volt, és elmondta Goldmore-nek azt a történetet, hogy milyen csodálatos módon került ez a palack bor a birtokába, éppúgy, mint az előbbi történeteit. Miután az étkezésnek vége volt és közeledett az idő, hogy a színházba induljanak és Mrs. Gray visszavonult, mi pedig csöndben elborongva üldögéltünk az utolsó pohár vörösbor fölött, Gray hirtelen megszakitotta a hallgatást azzal, hogy vállára csapott Goldmore-nek és így szólt: — Nos, Goldmore, valljon meg nekem valamit őszintén.

— Mit? — kérdezte a Krózus.

— Nem volt jó ez a vacsora?

Goldmore megrezzent, mintha hirtelen ráeszmélt volna az igazságra. Valóban jó volt a vacsora, de erre csak most ébredt rá. A három ürüszet, amit megevett, a legjobb minőségű ürüből készült, a burgonya becsületére vált nevének, ami a tutti-fruttit illeti, az is egészen kitűnő volt. A sör habzó és hideg, a vörösbort pedig méltó volt akár egy püspök inyére. Ezt mindenestre ravasz számításból mondom, mert van még belőlük Gray pincéjében.

— Nos, — mondta Goldmore kis szünet után, amely alatt ideje volt végiggondolni azt a váratlan kérdést, amelyet Gray intézett hozzá — szavamra . . . most hogy említi . . . valóban remek volt a vacsora, óriásian remek, szavamra! Egészségére, Gray fiam és szeretetreméltó felesége egészségére, és ha Mrs. Goldmore hazaérkezik, remélem, gyakrabban

fogjuk látni magukat a Portland-téren. — Ezzel érkezett a színházbamenés ideje és mi valamennyien elindultunk a Wellsbe, hogy megnézzük Mr. Phelpset.

A legjobb a történetben (amelynek egyébként minden szaváért kezességet vállalok) az, hogy ez után a vacsora után, amelyet Goldmore oly módfelett élvezett, ez a derék fickó csodálatos együttérzésre és tiszteletre hangolódott szükölködő és szegény vendéglátó gazdájával szemben és elhatározta, hogy felvirágoztatja egy kicsit az irodáját. És minthogy egy újonnan alakult biztosítóintézet igazgatója is volt, bevásárltatta Grayt az igazgatótanácsba, nagyon csinos évi tiszteletdíjjal, és csak a minap történt, amikor egy bombayi fellebbezést tárgyaltak a Titkos Tanácsban (a *Duckmuckjee Bobbachee* contra *Ramchowder Bachawder*-ügyben), hogy Lord Brougham gratulált Mr. Graynek, aki az egyik felet képviselte, azért, hogy milyen nagy és érdekes tudást árult el a szanszkrit nyelvben.

Nem tudom, vajjon Gray tud-e szanszkritül vagy sem, de Goldmore szerezte neki ezt az ügyet és ezért kénytelen vagyok még én is becsülni ezt a pompás-szerető öreg mihasznát.

HARMINCHATODIK FEJEZET.

A SZNOBOK ÉS A HÁZASSÁG.

— Mi agglegények a klubomban ugyancsak le vagyunk kötelezve önnek — mondta öreg iskolai és kollégiumi barátom Essex Temple — azért a véleményért, amelyet rólunk táplál. Önzőnek, borvörös-arcúnak, felfuvalkodottnak és más hasonló csinos jószágoknak nevez bennünket. A lehető legegyszerűbb módon kijelenti, hogy menjünk a pokolba. Azt ajánlja, hogy penészedjünk meg a magányban és kétségbevonja jogunkat a becsületes és tisztos keresztényi élethez. Hát kicsoda ön, Mr. Snob, hogy így megítéljen bennünket? Kicsoda ön, az ön pokoli jóaka-

ratú mosolyával és gúnyolódásával, hogy kinevesse a mi egész generációnkat?

— El fogom mondani önnek az én esetemet, — mondta Essex Temple — az enyémet, és Polly nővéremét, aztán csináljon vele, amit akar és ha úgy tetszik, gúnyolódjon tovább az aggszűzeken és szidja le az agglagényeket.

— Bizalmasan megsúgom önnek, hogy Polly nővérem jegyben járt Sergeant Shirkerrel, egy fiatal emberrel, akinek tehetségét nem tagadhatja az ember, de bárcsak felakasztanák tehetségével együtt, mert mindig alávalónak, önzőnek és gazfickónak ismertem. De hiába, a nők nem látják meg azoknak a férfiaknak a hibáit, akiket a szerelem útjukba sodor. Shirker, akiben körülbelül annyi melegség volt, mint egy angolnában, éveken keresztül csapta a szelet Pollynak, aki nem is lett volna rossz parti az olyan csekély klientúrájú ügyvédnek, aki ő akkor volt.

— Olvasta valaha Lord Eldon életrajzát? Emlékszik még rá, hogy ez a mocskos öreg sznob eldicsekszik benne, hogy kétpennys sütemények árulásával kezdte, amelyeket ő és Mrs. Pott készítettek? És hogy hencg az alacsony származásával és dicsekszik szűkölködő szegénységével — ő, aki abban az időben is legalább ezer fontot keresett évenként! Nos, Shirker épp ilyen büszke volt okosságára, épp ilyen hálás volt saját alávalóságának és természetesen eszébe sem volt megfelelő hozomány nélkül házasodni. Úgy-e becsületes dolog? Polly várt és várt, egyre tovább, éveken keresztül. *A férfinak* nem fáj a szíve, *a férfit* sohasem zavarta meg szenvedélye a hatórai alvásban és sohasem tudta elfeledtetni vele az ambícióit. Bár-mikor is szívesebben ölelt volna meg egy befolyásos ügyészt, mint Pollyt, noha a lány egyike volt a földkerekség legcsinosabb teremtéseinek, és miközben ő szegény árván bánkódott fenn a szobájában, újra meg újra elolvassa azt a féltucat hívőshangú levelet, amelyet ez az átkozott szélhámos kegyeskedett írni neki, ő, a férfi — ebben biztos lehet — csak az irodai leveleivel törődött és mindig ridegen, hidegen és

önelégülten csak a mesterségével foglalkozott. A házasság évről-évre kitolódott és közben Mr. Sergeant Shirker a mai híres ügyvédé nőtte ki magát.

— Közben öcsém, Pump Temple, aki a százhuszas huszároknál szolgált és ugyanolyan kis vagyon felett rendelkezett, mint amelyet én és Polly is örököltünk, beleszeretett unokatestvérünkbe, Fanny Figtree-be és elvette feleségül. Látni kellett volna azt az esküvőt! Hat rózsaszínruhás nyoszolyólány hordozta a menyasszony legyezőjét, esküvői csokrát, kesztyűit, szaglőüvegcséjét és zsebkendőjét, az előcsarnokban kosárszámra állt a fehér szalag, amellyel az inasokat és a lovakat teleaggatták, kíváncsi ismerősök nemes társasága töltötte be a templomi padokat és a koldusok gyülekezete hemzsegett a lépcsőkön. Valamennyi ismerősünknek, akiket csak Figtree néni meghívott ez alkalomra, kocsik álltak rendelkezésére és természetesen négy ló vonta Mr. Pump esküvői fogatát.

— Aztán következett az ebéd, vagy *déjeuner*, ha úgy tetszik, rezesbandával az utcán, ahol rendőrök ügyeltek fel a rendre. A boldog vőlegény körülbelül egyévi jövedelmét költötte el a nyoszolyólányok ruháira és csinos ajándékokra, a menyasszony pedig ládászámra kapta a csipkét, selymet, ékszereket és más lim-lomot, hogy méltó feleségévé válhassék egy hadnagynak. Pump egyáltalán nem törte a fejét a jövőn. Úgv szórta a pénzt, mintha egy bányája lett volna, Mrs. Pump Temple pedig *Tomm Tiddler* nevű lova hátán, amelyet férje ajándékozott neki, a legdivatosabb kincstári asszonyok közé tartozott, akár Brightonben, akár Dublinben. Az öreg Mrs. Figtree rengeteg sokat untatott engem és Pollyt azokkal a történetekkel, amelyek Pump ragyogásáról és a nála megforduló előkelő társaságról szóltak. Polly ott lakott Figtree-éknél, minthogy én nem vagyok elég vagyonos ahhoz, hogy házamban eltarthassam.

— Pump és én mindig meglehetősen távol tartottuk magunkat egymástól. Minthogy a legkevésbé sem érték lovakhoz, ő természetesen lenéz engem. Amíg anyánk életben volt, ez a jóságos öregasszony mindig

kifizette az adósságait és becézte őt, nem kis féltékenységet okozva ezzel nekem. Rendszerint Polly volt az, aki azután békét teremtett közöttünk.

— Polly elment Dublinbe meglátogatni Pumpot és sokat beszélt ottani életéről, hogy ő a legvidámabb ember városszerke, ő a tábornagy segédtszije, Fannyt mindenfelé bámulják és ő kegyelmessége a keresztanyja a második fiuknak. A legidősebb, akinek egy egész sor arisztokratikus keresztneve volt, valóságos önkívületi örömmámorba hozta nagyanyját. Ekkor Fanny és Pump eljöttek Londonba, ahol a harmadik fiú is megszületett.

— Ennek Polly volt a keresztanyja és ő meg Pump csak még jobban megszerették egymást. — Ó, Essex, — mondta nekem Polly — Pump oly jó, oly nemes, úgy szereti a családját, oly csinos, hát ki ne szeretné őt és ki ne bocsátaná meg apró botlásait? Egy napon, amikor Mrs. Pump még mindig betegen feküdt és Fingerfee doktor broughamja mindennap ott állt az ajtó előtt, egyszer csak kivel találkozom Cheapsideben, mint Pumpmal és Pollyval? A szegény lányt e tizenkét éve alatt soha nem láttam ilyen boldognak és rózsás kedvűnek, ezzel szemben Pump elpirult és zavarban volt.

— Az arcukon és tekintetükön láttam a titkolózás és a triumfálás kifejezését. Egész biztos, hogy a lány valami áldozatot hozott. Felkerestem családi ügyvivőnket. Kiderült, hogy Polly aznap reggel felmondott kétezer fontot és odaadta Pumpnak. Hasztalan lett volna most már a veszekedés: a pénz Pumpnál volt és ő ezalatt már elutazott Dublinbe az anyjához és Polly pedig még mindig boldog volt, hogy Pump most már megcsinálhatja a szerencsáját, befektetheti a pénzét valamibe — már nem is tudta mibe. Holott az igazság az, hogy Pump azért kérte a pénzt, hogy kifizethesse a legutóbbi manchesteri akadályversenyen felmerült veszteségeit és a képzeletére bízom, hogy mennyi tőkét és kamatot láthatott viszont valaha is a szegény Polly!

— Ez az összeg több volt, mint vagyona fele és Pump

még egy újabb ezret is kivágott belőle. Aztán mindenféle kísérletek történtek, hogy a bukást megelőzzék és a hadseregből való kizárást megakadályozzák, küzdelem valamennyiünk részéről és áldozatok, amelyekről (itt Mr. Essex Temple kissé tétovázott a beszédben) szükségtelen beszélni, de mindezek nem használtak többet, mint a már megelőző áldozatok. Pump és felesége most külföldön vannak — nem is szeretem kérdezni, hogy hol, Polly neveli a három gyereket, Mr. Sergeant Shirker pedig formálisan is megírta neki, hogy felbontja az eljegyzést olyan okból, amelyet Miss Temple «csak magának tulajdoníthat, amikor vagyonának legnagyobb részét elidegenítette».

— Hát itt van az ön híres teóriája a szegény házasságokról — kiáltott fel Essex Temple, befejezve a fent elmondott történetet. — Honnan tudja, hogy én magam is nem szerettem volna-e megházasodni? Hogy mer ön gúnyolódni az én szegény nővéremen? Mik vagyunk mi egyebek, mint mártírjai ennek a rettenetes házassági rendszernek, amelyet Mr. Snob, amint látszik, védeni méltóztatik? — És azt hitte, hogy ezzel sikerült is meggyőznie, amely véleményében azonban, bármily különösen hangzik is ez, nem osztozom.

Mert ha nem lenne az az utálatos sznobimádat, vajjon mindezek az emberek nem lehettek volna boldogok? Ha Polly szegényke, abban találta boldogságát, hogy törékeny karjaival átölelje ezt a szívtelen kígyót, aki később megcsalta őt, most ő is boldog lehetne, éppoly boldog, mint a balladában szereplő Raymond Raymond, oldalán a kőszoborral. Csak azért lett szerencsétlen, mert Mr. Sergeant Shirker imádjá a pénzt és az ambíciót; mert sznob és mert gyáva.

Ha a szerencsétlen Pump Temple és tékozló felesége tönkretették magukat és másokat is magukkal rántottak a szerencsétlenségbe, az azért történt, mert imádták a rangot, a lovakat, az ezüstöket és kocsikat, az Udvari Híreket és a ruhákat, és mindent hajlandók voltak feláldozni, hogy ezekből kivehessék a részüket.

És ki vezeti félre őket? Ha a világ egyszerű emberekből állana, vajjon ezek az ostoba népek nem követnék-e éppúgy ezt a divatot? Mindez nem azért van-e, mert az egész világ imádja az Udvari Híreket, a ruhákat, ezüstöket és kocsikat? Isten legyen nekünk könyörületes! Olvassuk csak el a divatos pletykákat, olvassuk csak az Udvari Híreket, olvassuk a divatos regényeket, nézzük meg az emberiséget Pimlicótól kezdve a Vörös Oroszlán-térig és lássuk, hogy a szegény sznobok hogy majmolják a gazdag sznobokat, hogy az aljas sznobok hogy esnek térdre a büszke sznobok előtt és hogy a hatalom-sznobok hogy uralkodnak alázatos embertársaik fölött! Vajjon meg fogják-e érteni valaha az emberek az Egyenlőséget? Fitzbattleaxe hercegnője (szeretem az ilyen szép neveket) el fogja-e hinni valaha, hogy Lady Croesus, legközelebbi szomszédja a Belgrave-téren, éppolyan úrihölgy, mint ő kegyelmessége? Le fog-e mondani valaha Lady Croesus arról, hogy vágyakozzék a hercegnő estélyei után, és abba fogja-e hagyni a leereszkedést Mrs. Broadcloop-pal szemben, akinek férjét még nem nevezték ki baronetnek? Vajjon Mrs. Broadcloop hajlandó lesz-e valaha szívből kezet fogni Mrs. Seedyvel és fölhagy-e valaha azzal, hogy rosszindulatúan számolgassa a szegény drága Mrs. Seedy jövedelmét? Mrs. Seedy, aki gondokkal küzd nagy házában, hajlandó lesz-e valaha kényelmesebben élni egy kisebb házban vagy pláne bérelt lakásban? És lakásadónője, Miss Letsam meg fog-e szünni valaha csodálni a kereskedők szívélyességét, vagy nem fog-e valaha mérgeledni azon a szemtelenségen, hogy Suky, a szobalánya, virágos kalapban jár, akár egy úrihölgy?

De miért reméljük és miért kívánjuk, hogy ez az idő elérkezzék? Kívánom én valóban, hogy a sznobok pusztuljanak ki? Kívánom én valóban, hogy a sznobokról szóló írásnak vége szakadjon? Magadnak ártassz, ostoba, hát te magad is nem vagy-e sznob az Úrban? . . .

HARMINCHETEDIK FEJEZET.

KLUB-SZNOBOK.

Minthogy különösen kellemes színben akarok feltűnni a hölgyek előtt (akiknek átnyujtom legalázatosabb tiszteletemet és valamennyi bókomat ezzel az ünnepi szezonnal kapcsolatban), most szíves engedelmükkel áttérünk a sznobok egy más osztályának bántalmazására, akik ellen, úgy tudom, a legtöbb nő úgysis keserűséget táplál. A klub-sznobokra gondolok. Ritkán hallottam még a legszelídebb és legjóindulatúbb nőt is beszélni némi kis keserűség nélkül ezekről a társadalmi intézményekről, ezekről a palotákról, amelyek a St. James-kerületben terpeszkednek és amelyek nyitva állnak a férfiak előtt, míg a hölgyeknek meg kell elégedniök nyomorúságos háromablakos téglaboksaikkal Belgraviában vagy a Paddington-negyedben vagy az Edgware Road és a Gray Inn között elterülő vidéken.

Nagyapám idejében a szabadkőművességre volt szokás haragudni. Dédnagynéném (akinek arcképe még most is megvan családunk birtokában) volt az, aki behatolt álruhában a Suffolk grófságban székelő *Királyi Rózsakeresztes Páholyba* Bungayban, hogy kikémlelje, mi történik abban a társaságban, amelynek férje is tagja, majd hirtelen megrémülve, amikor az óra tizenegyet ütött (éppen akkor, amikor a Nagymester misztikus szertartásokkal fogadott egy újonnan felvett testvért), kirohant az összegyűlt páholytestvérek közül és akit később kétségbeejtő lelketlenséggel élethossziglan Nagymesternővé választottak. Noha ez a csodálatraméltó és bátor nő később sem árult el egy szót sem abból, amiket a felvétel szertartásairól megtudott, mégis olyan terrorsal és miszticizmussal töltötte el családunkat, hogy familiánk egy tagja sem csatlakozott azóta sem ehhez a társasághoz és nem viselte a félelmetes szabadkőműves jelvényeket.

Köztudomású, hogy Orpheust is darabokra szakította néhány joggal felháborodott tráciai hölgy, amiért egy Harmonikus Páholyhoz tartozott. — Menjen vissza Eurydicehez, — mondták — ha már akkora fájdalmat színel miatta. — Ezt a történetet azonban dr. Lempierre elegáns munkája sokkal meghatóbb módon adja elő, mint amilyenre az én gyenge tollam képes. Minden szószaporítás nélkül térjünk tehát vissza a klubok témájára.

Véleményem szerint a klubokba nem szabadna beengedni nőtlen embereket. Ha ezredtársam nem járhatott volna a klubjába, az Union Jackbe (én magam is tagja vagyok az U. J.-nek és még kilenc más hasonló intézménynek), ki tudja, hogy még mindig nőtlen volna-e ebben a pillanatban is? A helyett, hogy kényelemben részesítik és minden luxussal körülveszik őket, mint a hogy a klubokban csinálják, véleményem szerint a nőtleneket át kellene engedni a legszomorúbb magány nyomorúságának. Mindent el kellene követni arra nézve, hogy szabad idejüket kellemetlenné tegyék. Érzéseim szerint nincs a világon gyűlöletesebb dolog, mint hogy a fiatal Smith, aki teljesen egészséges, háromfogásos edéket rendel, hogy a kissé idősebb James egy kényelmes karosszékben himbálózik, a legfrissebb érdekes regény vagy szellemes folyóirat fölé hajolva, vagy hogy az öreg Brown, ez a kipróbált vén önző, akire az irodalom nincsen semmi hatással, elnyújtózhassék a legjobb pamlagon, olvasva a *Times* második kiadását, térde között tartva a *Morning Chronicle*-t, szorongatva a *Herald*-ot, a *Standard*-et balkarja, a *Globe*-t jobbkarja alá szorítva, a *Daily News*-t pedig tartaléknak félretéve. — Szabad elkérnem öntől a *Punch*-ot, Mr. Wiggins — mondja ez a kielégíthetetlen öreg gurmand, megzavarva barátunkat, aki éppen a kérdéses folyóirattal mulat.

Ilyen önzésnek nem volna szabad lennie a világon. De még mennyire nem! A fiatal Smith a helyett, hogy vacsorája és bora mellett üldögélne, ott kellene, hogy legyen, hol is? . . . Mindenesetre inkább egy ünneplés teaasztalnál, Miss Higgs oldala mellett szür-

csölgetve a teát, mialatt az öreg Mrs. Higgs nézné őket, örvendve ártatlan szórakozásukon, barátnőm, Miss Wirt, a nevelőnő pedig előadná a zongoránál Thalberg legújabb szonátáját a nélkül, hogy bárki is figyelne rá.

Hol volna az érettebb korú Jones helye? Ilyen életkorban már illenék, hogy családapá legyen. Ebben az órában, — mondjuk este kilenckor — éppen most kellene megszólalnia a csengőnek, hogy a gyerekek lefeküdni menjenek. Ő és Mrs. Jones ott kellene, hogy üljenek egymás mellett az ebédlő kandallójánál, közöttük egy üveg vörösborral, amely már jóval üresebb, mint egy órával ezelőtt volt. Mrs. Jones ivott két pohárral, Mrs. Grundle (Jones anyósa) ivott három pohárral, Jones kiitta a többit és most nyugodtan szundikál, amíg a lefekvés ideje el nem érkezik.

És Brownnak, ennek az öreg újságpapírzabáló szörnyetegnek mi joga van ahhoz, hogy ilyen tisztas éjszakai órában egy klubban tartózkodjék? Most whistet kellene játszania Miss Mac Whirterrel, továbbá a feleségével és a házi orvosukkal. Tíz óraker behoznák a gyertyáját és le kellene feküdni aludni, éppen akkor, amikor a fiatalabb emberek táncrezdenek gondolni. Mennyivel finomabb, egyszerűbb, előkelőbb szórakozások volnának mindezek, amiket itt kifestettem az előbb felsorolt urak számára, mint a mostani éjszakai időtöltésük egy utálatos klubban.

És hölgyeim, gondoljanak azokra a férfiakra, akik nemcsak az ebédlőt és a könyvtárt használják, hanem veszélyesebb helyiségeit is ezeknek a bűnbarlangoknak, amelyek ellen küzdeni szándékozom, — gondoljanak a csirkefogó Cannonre, aki kabátját levette, nem szégyelve korát és kövérségét, éjnek évadján lökdösi a golyókat a biliárdasztalon és fogadásokat köt a rosszhírű Spot kapitánnyal, — gondoljanak Pamre, aki egy félhomályos szobában játszik Bob Trumperrel, Jack Deuceacevel és Charley Volevel (a szegény, rossz útra vezetett fiatalember) egy guineába pointját és öt fontba a rubbert, — és mindenkifölött képzeljék, ó képzeljék a bűnnek azt a barlang-

jait, amelyeket, mint hallom, «dohányzószoza» néven már berendeztek néhány klubban, — képzeljék el azokat az elvetemedetteket, akik itt gyülekeznek, képzeljék el azt a rengeteg whiskys puncsot, vagy a még veszélyesebb sherry-cobblert, amelyeket elfogyasztanak, — képzeljék el őket, amint kakaskukorékoláskor kerülnek haza, kapukulccsal lopózva be a csöndes házba, — képzeljék el őket, a hipokritákat, amint árulóan csikorgó cipőjüket lehúzzák, mielőtt felódalognak az emeletre, ahol fölöttük a gyermekek alszanak, szívük asszonya pedig egyedül, a hunyó gyertyafénynél, a kétablakos utcai szobában, ebben a szobában, amely pillanatok alatt megtelik és utálatossá válik kioltott szivarjaik szagától! Én nem szoktam védelmezni az erőszakosságot és természetnél fogva nem vagyok uszító hajlandóságú, de ha önöknek, drága hölgyeim, szándékukban volna legyilkolni Mr. Chubböt és felgyújtani a St. Jamesen lévő klubházakat, van egy sznob, aki ezért nem ítélné el önöket.

Nézetem szerint csak az olyan embernek szabadna megengedni a klubok látogatását, aki minden különösebb foglalkozás nélküli házasember. Mert még a legháziasabb feleség sem tartja kívánatosnak, hogy ezek állandóan odahaza üljenek. Tegyük fel, hogy a kisasszony éppen zongorát akar gyakorolni, ami egy tiszteletreméltó angol családban minden fiatal hölgynek legalább három óráját foglalja el, túlságosan súlyos sors volna szegény papának, ha egész idő alatt ott kellene ülnie a szalónban és hallgatnia az elkerülhetetlen disszonanciákat és sikoltozásokat, amelyeket a fönt jelzett hasznos foglalkozás kicsal a szánalomraméltó zongorából. Még a különösebben hallás nélküli ember is azt hiszem megőrülne, ha mindennap kénytelen volna alávetni magát ennek a tortúrának.

Vagy tegyük fel, hogy önnek, drága asszonyom, kedve kerekedik elmenni a szabónőjéhez, vagy Powel & James üzletébe, nyilvánvaló, hogy az ön férje sokkal jobb, ha a klubban van ez alatt az idő alatt,

mintha ön mellett ülne a kocsiban, vagy ámulatba esne a széken Shawl & Gimcrack boltjában, mialatt a fiatal pultarszlánok kiteregetik ön elé az árujukat.

Az ilyen férjeket reggeli után el kell küldeni otthonról, és ha nem tagjai a parlamentnek vagy nem direktorok valamelyik vasútvállalatnál vagy biztosítótársaságnál, akkor be kell dugni őket a klubjukba, hogy ott maradjanak egészen vacsoraidőig. Nincs kellemesebb valami az én valóban jól szabályozott agyamnak, mintha látom ezeket a tisztas urakat, hogy ilyen érdemük szerint vannak elhelyezve. Valahányszor végigmegyek a St. James Streeten, minthogy nekem is megvan az a jogom, mint mindenki másnak a világon, hogy felnézzek a *Blight*- vagy *Foodle*- vagy *Snook*-klub ablakaira, vagy a *Contemplative Club* nagy erkélyére, tiszteletteljes elimeréssel nézem a bent mozgó alakokat, a tisztas rózsaszínű öreg semmittevőket, a kiszáradt vén dandyket és ezeknek az üres és tiszteletreméltó embereknek mellényeit, cilindereit és feszes nyakravalóit. Az ilyen emberek kétségen kívül itt vannak a legjobb helyen napközben. Amikor búcsút vesznek tőlük, drága hölgyeim, gondoljanak visszatérésük következményeire. Önök már elintézték háztartási ügyeiket, elvégezték a bevásárlásaikat, megtették látogatásaikat, megsétáltatták a pudlit a parkban, a francia szobalány már végzett az önök öltöztetésével, amely oly irigyléreméltóan gyönyörűvé teszi önöket gyertyafénynél, és így önök most már képesek arra, hogy kellemessé tegyék a házat *neki*, aki egész nap távol volt.

Az ilyen embereknek kétségtelenül a klubban van helyük és mi nem is sorozzuk be őket a klub-sznobok közé, akik ellen támadásainkat most már a jövő hétre halasztjuk.

HARMINCNYOLCADIK FEJEZET.

KLUB-SZNOBOK.

A klubokban olyan nagy feltűnést keltett a mult-heti közlemény megjelenése a klub-sznobokról, hogy nem tehetek egyebet, mint hogy gratuláljak magamnak, hogy én is részese vagyok ennek az esetnek.

Kilenc klubnak vagyok a tagja. Ezek: az *Union Jack*, a *Sash* és *Marlingspike* — ezek katonai klubok. A *Hú Kékek*, a *Békések*, a *Kék Hazafiak*, a *Guy Fawkes* és a *Cato Street* — politikai klubok. A *Brummel* és a *Regent* — dandy klubok. Az *Akropolis*, a *Palladium*, az *Areopagus*, a *Pnyx*, a *Pentelicus*, az *Ilyssus* és a *Polüflosiboio Thalasses* — irodalmi klubok. Sohasem tudtam kideríteni, hogy ez utóbbi klub milyen alapon kapta a nevét, mert én magam nem tudok görögül és kíváncsi vagyok rá, hogy az illető klub tagjai közül hányan tudnak?

Amióta a klub-sznobokról szóló cikkem megjelent, bizonyos feltűnést tapasztalok, valahányszor belépek e helyiségek bármelyikébe. A tagok felkelnek a helyükről és csoportokba verődnek, bólogatnak, vitatkoznak, miközben Mr. Snob felé pillantgatnak. — Alávaló, szemtelen paprikajancsi! Ha engem megpróbál kifigurázni, — dohogja Bludyer ezredes — összetöröm valamennyi csontját! — Én már régen mondom, hogy ez lesz belőle, ha irodalmi embereket beengedünk a klubunkba — jelenti ki Ranville Ranville, kollégájának, Spooneynek, aki kartársa a *Faggyú-és Pecsétviaszk-Hivatalban*. — Ezek az emberek nagyon megfelelők a maguk helyén és mint közszereplő férfi, magam is szívesen fogok velük kezét és a többi, de az már mégis sok, hogy az ilyen emberek beleavatkoznak az ember magánügyeibe. Gyerünk, Spooney — azzal ez a két sznob fennhájzva elvonul.

Amikor beléptem a *Békések* kávézó-termébe, az öreg Jawkins tartott éppen előadást egy csomó embernek, akik, mint rendesen, most is ásítottak. Ott

állott lobogtatva a *Standard*-et és szónokolva a kandalló előtt. — Mit mondtam Peelnek tavaly? — mondta. — Ha ön hozzányúl a búzatörvényekhez, ezzel érinti a cukorkérdést, ha hozzányúl a cukorhoz, ezzel érinti a teát. Én nem vagyok védővamos. Én liberális ember vagyok, de nem feledkezem meg róla, hogy örvény szélén állunk és szabadkereskedelemtől csak kölcsönösség esetén lehet szó. És mit felelt erre Sir Robert Peel? Mr. Jawkins, mondta — . . .

Ekkor Jawkins hirtelen megpillantotta az önök alázatos szolgáját, mire büntudatos pillantással abbahagyta a mondatot, — ezt a régi, elkoptatott, ostoba mondatot, amelyet mi, klubtagok már ezerszer hallottunk tőle.

Jawkins a legállhatatosabb klub-sznobok közé tartozik. Mindennap ott ül a kandalló előtt a *Standard*-del a kezében, amelyből elolvassa a vezércikket és teleszájjal elismétli a legcsodálatosabb hidegvérrel azok előtt a barátai előtt, akik pedig ugyanazt szóról-szóra elolvasták ugyanabban az újságban. Jawkinsnak van pénze, ahogy azt az ember a nyakkendőjén is láthatja. Reggel a Cityben csavarog bankárok és tőzsdeügynökök irodájában és így beszél: — Tegnap tárgyaltam a dologról Peellel és az ő szándéka ez meg ez. Graham meg én megbeszéltük a dolgot és becsületszavamra mondom, hogy teljesen azonos véleményen van velem és ez az izé az egyetlen rendelkezés, amit a kormány még meg fog próbálni. — Az estilapok megjelenésének idején ezeket mondja a klubban: — Közölhetem önnel a City véleményét, uram. Jones Lloyd röviden így látja a helyzetet. Ezt különben maguk a Rotschildok is mondták nekem. A Mark Lanen az emberek szilárdan el vannak határozva erre. — Mindezeknél fogva igen jól informált embernek tartják.

Természetesen Belgraviában lakik, egy drappszí-nűre festett nemesi házban és csupa olyan dologgal veszi körül magát, ami súlyos, előkelő és kényelmes. Vacsorái fel vannak sorolva a *Morning Herald*-ban a heti estélyek között és felesége és lányai jól festenek

a szalónban, évenként egyszer, amikor is ő képviselői ruhájában jelenik meg a klubban.

Szereti azzal kezdeni a beszédet: «Amikor tagja voltam a parlamentnek, én . . .» A tény az, hogy három hétig képviselte a skittleburyi kerületet az első Reform-parlamentben, de megvesztegetések miatt megfosztották mandátumától. Azóta már háromszor igyekezett elnyerni azt a tiszteletreméltó pozíciót, de sikertelenül.

Még másfajta politikai sznobokat is láttam a legtöbb klubban, még pedig olyan embereket, akik nem annyira a belpolitika, mint inkább a nagy külföldi események iránt érdeklődnek. Azt hiszem, ilyenfajta embert alig lehet másutt látni, mint klubokban. Az újságok kizárólag az ő számára szerzik be külföldi értesüléseiket, körülbelül tízezer font évi költséggel. Ő az az ember, aki komolyan kényelmetlenül érzi magát Oroszország tervei és Lajos Fülöp fondorlatai miatt. Ő az, aki számít a francia flotta megjelenésére a Themse vizén és állandóan szemmeltartja az amerikai elnököt (Isten éltesse sokáig!), akinek minden szavát elolvassa. Tudja a portugál pártok vezéreinek nevét és azt is, hogy miféle ellentét van közöttük, és aki kijelenti, hogy Lord Abendeen ellen pert kellene indítani, Lord Palmerstont pedig fel kell akasztani, vagy fordítva.

Az effajta sznobok kedvenc beszédtemája az, hogy Lord Palmerston eladta magát Oroszországnak és azt is tudják, hogy pontosan hány rubelt kapott ezért, és azt is, hogy melyik bankház útján. Egyszer végighallgattam egyiküket, — Spitfire hajóskapitányt (mellesleg szólva ugyanaz, aki nem volt hajlandó parancsnokságot vállalni a whig kormány alatt) — aki a következő beszélgetéssel szórakoztatta Mr. Minnst vacsora után:

— Mit gondol, Minns, miért nem volt Skragamovszky hercegnő Lady Palmerston estélyén? Mert *nem mutathatja magát!* És miért nem mutathatja magát? Megmondjam önnek, Minns, hogy miért nem mutathatja magát? Skragamovszky hercegnő háta

ugyanis *tele van sebekkel*, Minns, komolyan mondom önnek! A mult kedden, tizenkét órakor a Preobrazsenszkij ezred négy dobosa érkezett meg az Asburnham-palotába és fél egykor az orosz követség sárga szalónjában, a követ felesége, négy udvarhölgy, görög papája és a követségi titkár jelenlétében Madame de Skragamovszky *tizenhárom tucat ostorcsapást kapott*. Megkancsukázták, uram, megkancsukázták őt Anglia közepén, a Berkeley Squaren, mert azt mondta, hogy *Olga nagyhercegnőnek vörös haja van*. És most, uram, mondja meg nekem, maradhat ezek után Lord Palmerston miniszter?

Minns: — Jóságos Isten!

Minns kiskutyaként követi Spitfire-t és meg van róla győződve, hogy az a legnagyobb és legbölcsebb ember a világon.

HARMINCKILENCEDIK FEJEZET.

TOVÁBBI KLUB-SZNOBOK.

Mért nem írja meg már valamelyik nagy író *«A klubok rejtelméi, vagy a leleplezett St. James Street»*-et? Kitűnő téma volna egy képzeletdús írónak.

Még valamennyien emlékezhetünk gyerekkorunkból arra, hogy amikor kimentünk a vásárra és már minden pénzünket kiadtuk, micsoda vágyakozó szorongással csatangoltunk a bódék körül és eltöprengtünk azon, hogy miféle nagyszerűségek láthatók vajjon odabenn?

Az ember élete is egy dráma, amelyben Csodák és Szenvedélyek, Titokzatosság és Alattomoság, Szépség és Igazság és más hasonlók játsszák a főszerepeket. Minden ember keble színtere a Hiúság Vásárának. De hagyjuk abba ezt a nagybetűs stílust, mert rövidesen betölti az egész hasábot (mellesleg megjegyezve egész csinos volna egy ilyen csupa-nagybetűs hasáb). Egy klubban, ha egyetlen ismerősöd sincs is a szobában, még mindig elég alkalmad van idegenek megfigyelésére, és el lehet gondolkozni azon, hogy mi történhetik a lel-

küket elzáró függönyök (a kabátjuk és mellényük) mögött. Ez olyan szórakozás, amely mindig beválik. Azt mondják, hogy vannak klubok a városban, ahol a tagok sohasem beszélgetnek egymással. Csak ülnek a kávézóhelyiségben teljesen szótlanul és megfigyelik egymást.

De milyen keveset állapíthat meg az ember egy másíkról a külső megjelenése után! Volt egy férfi a klubunkban, vállas, kövér, középkorú, díszesen öltözött, meglehetősen kopasz, lakkcsizmás, aki mindig egy sált kerített a nyakára, ha kiment, nyugodt külsejű, aki mindig válogatott, finom kis vacsorákat evett, és akit én az utóbbi öt év alatt állandóan összetévesztettem Sir John Pocklingtonnal és tiszteltem benne a férfit, aki naponta ötszáz fontot keres, míg végül megtudtam, hogy csak hivatalnok egy citybeli irodában, mindössze kétszáz font jövedelme van és hogy Jumpernek hívják. Sir John Pocklington éppen ellenkezőleg az a piszkos és elhanyagolt emberke volt, aki olyan nagy patáliát csapott a sör rossz minősége miatt és állandóan morgott, hogy három és fél pennyt kérnek egy heringért és aki aznap véletlenül a Jumper melletti asztalnál ült, amikor valaki a baronetet megmutatta nekem.

Vagy fölemlíthetjük az ilyen titokzatosságoknak egy más példáját is. Ott látjuk például az öreg Fawneyt, amint lődörög a klub szobáiban üveges és ki-fejezéstelen szemmel, borzasztó zsíros nyakravalóval. Mindenkinék hízeleg, akivel találkozik, kezét szorít és kellemeseket mond és a leggyöngédebb és legmeglepőbb részvétet tanúsítja az ember sorsa iránt. Mindenki tudja róla, hogy szélhámós gazember és ő is tudja, hogy ezt tudják róla. De azért csak csúszik-mászik tovább az útján és nyálkás hízelgéseket hagy maga mögött, amerre csak elhalad. Vajjon ki hatolhat be az ilyen ember titkába? Micsoda jót akarhat akár tőled, akár tőlem ezen a világon? Az embernek fogalma sincs, hogy mi van üres és nyugodt álarca alatt. Csak olyan homályos, ösztönszerű visszautasítás él az emberben, mintegy figyelmeztetőül, hogy valami imponzor közelébe kerültél — de ezen az egyen kívül

Fawney lelke minden vonatkozásban titokzatos marad az ember előtt.

Legjobban szeretek fiatalabb emberekkel foglalkozni. Ők nyíltabb játszmat játszanak. Az ember úgyszólván ismeri a kártyákat, amiket kezükben tartanak. Vegyük példának Spavin és Cockspur urakat.

Azt hiszem, hasonló egy-két fiatal legényt a legtöbb klubban lehet látni. Ezek senkit sem ismernek. Finom szivarillatot hoznak magukkal a szobába és összebujva egy sarokban sportügyekről tárgyálnak egymással. Annak a rövid időszaknak a történetét, amelyben e világ díszeként ragyognak, kizárólag a nyerő lovak neveivel hozzák összefüggésbe. Ahogy a politikusok emlegetik «a Reform évét» vagy «azt az évet, amikor a whigek kibuktak» és így tovább, ugyanúgy beszélnek ezek a fiatal sportficsurak a *Tarnation* évéről, vagy *Opodeldoc* évéről, vagy arról az évről, amikor *Catawanpus* másodiknak futott be a *Chester Cup*-ben. Reggel a biliárdszobában tartózkodnak, sűrű, keserű sört isznak reggelire és színültig telt poharakat különféle pálinkákból. A Bell-féle sportkalendárium az egyetlen olvasmányuk (amely igen kellemes újság, nagyon tanulságos szerkesztői üzenetekkel), aztán elmennek a Tattersalhoz, vagy kezüket felöltöik zsebébe süllyesztve céltalanul kószálnak a Parkban.

Ami különösen hat ránk ezeknek a sportfiatalembereknek a külső viselkedésében, az a meglepő méltóság, az öntudatos beszéd és gondterhes és komor hangulatuk. A *Regent* dohányzószobájában, amikor az egész terem Joe Millerson történetein dül a kacagástól, Spavin és Cockspur fiatalurak együtt sutorognak egy sarokban. — Fogadhatja nálam Brothert, a Kékkorrú ellen huszonöt az egyhez — suttogja Spavin. — Ezen az alapon nem csinálhatunk semmit — mondja Cockspur komolyan rázva a fejét. A fogadókönyvecske mindig ott van e két szerencsétlen fiatalember kezeügyében. Azt hiszem, ez az a könyv, amelyet még jobban utálok, mint a *Főnemesek Könyvét*. Ez

utóbbiban — mégis van valami jó, — noha általában csak hiú beszámolóik tömege, mert De Mogyns nem származik az óriás Hogyn Mogyntól, és noha a többi származási tábláknak is legalább a fele hasonlóképpen hamis és ostoba, — mégis legalább a mottókat érdemes elolvasni (vagy legalább is egyet-kettőt közülük); maga a könyv a történelem aranysujtásos és libériás lakája és legalább ebből a szempontból valamelyes hasznothajtó. De mi jó származott valaha is egy fogadókönyvecskéből? Ha én csak egy hétre Omar kalifa lehetnék, tűzre vettetném valamennyi ilyen alacsonyrendű kéziratot, ő lordsága fogadókönyvecskéjétől kezdve (aki jólinformált Jack Snaffle istállóját illetően és becsapja a többi rosszabbul informált csirkefogót vagy szélhámos zöldfülűt) le egészen Sam, a mészárosinas fogadókönyvéig, aki tizennyolc pennys fogadását könyveli el a kocsmában, amelynek ellenében huszonöt font nyereségre lehet kilátása.

Ha valamilyen turfműveletről van szó, akár Spavin, akár Cockspur hajlandó volna becsapni a saját apját és bármelyikük hajlandó volna félrevezetni legjobb barátját, ha ezáltal egy ponttal magasabb oddot kaphatna. Egy szép napon majd hallani fogjuk egyik vagy másik szökésének hírért, ez eset miatt azonban, minthogy nem vagyunk sportemberek, nem fog megszakadni a szívünk. Nézzék Mr. Spavint, amint toalettjét intézi a távozás előtt és a tükörben még elrendezgeti oldalt a hajfürtjeit! Nézzék csak meg őt! Kizárólag a nagyon nagy államférfiak vagy a turfemberek között látni ilyen ostoba, mindentudó és öntelt arcot.

Már sokkal emberségesebb fajtája a fiatal klubtagoknak a szívödöglesztő-sznob. Éppen most hallottam az öltözőben Wiggle-t, amint elválaszthatatlan barátjával, Waggle-lel beszélt.

Waggle: Szavamra mondom, Wiggle, ezt mondta . . .

Wiggle: Nos, Waggle, minthogy te mondod, kénytelen vagyok elhinni, hogy ő nagysága kegyes szemekkel néz rám. Egyébként majd meglátjuk ma este a színházban, a francia darabnál.

És miután kicsinosították szerény személyüket, ez a két ártalmatlan fiatal arszlán felmegy az emeletre vacsorázni.

NEGYVENEDIK FEJEZET.

ÚJABB KLUB-SZNOBOK.

Az a fajta fiatalember, amelyet a legutóbbi fejezetben *Wiggle* és *Waggle* néven mutattunk be, nézetem szerint tűrhető mennyiségben található a klubokban. *Wiggle* és *Waggle* mindketten semmittevők. A középosztályból származnak. Egyikük minden valószínűség szerint azt reméli, hogy ügyvéd lesz valamikor, a másiknak pedig csinos üzlete van a Piccadilly környékén. Ők a másodrangú dandyk fajtájába tartoznak, még nem tudják teljesen utánozni azt a gőgös, közönyös magatartást és azt a csodálatos, üresfejű ostobaságot, amely ennek a fajnak a nemes és magasszületésű példányait jellemzi, de éppen olyan mihasznaéletet élnek (ha csak a példa kedvéért is) és személy szerint éppen olyan haszontalanok. De nem akarok villámokkal felfegyverkezve lesujtani ezeknek a kis Pall Mall-pillangóknak a fejére. Nem okoznak sok közbotrányt, sem túlsok privát haszontalanságot. Nem költenek ezer fontot gyémánt fülbevalókra és operai táncosnőre, mint Lord Tarquin és egyiküket sem látni kávéházakban vagy játékokat felrobbantani, mint a fiatal Martingale lordot. Vannak jó oldalaik, kedves érzéseik és becsületesen végzik pénzügyi műveleteiket, — csak másodrangú szórakozásaik hajhászásában oly mélységesen alantasok, önelégültek és ostobák, ők és a hozzá hasonlók, hogy nem szabad őket kihagyni ebből a sznobokkal foglalkozó munkából.

Wiggle járt külföldön és elmeséli az embernek, hogy milyen félelmetes sikereket ért el német grófnőknél és olasz hercegnőknél, akikkel a *table d'hôte*-nál találkozott. Szobája tele van aggatva színésznők és balett-

táncosnők fényképeivel. Reggelenként finom köntösben heverészik, cukorkákat szopogat, a *Don Juan*-t és a divatos francia regényeket olvassa (mellékesen megjegyezve a *Don Juan* szerzőjének önéletrajza mintaképeül szolgál a sznobok életében). Két és fél pennyért beszerzett mindenféle francia nyomatokat ábrándos szemű, dominókba öltözött, gitáros, gondolázó és más hasonló hölgyekről és a legkülönfélébb történeteket meséli el róluk.

— Tudom, hogy ez egy rossz nyomat, — mondja — de van rá okom, hogy kedveljem. Emlékeztet engem valakire — valakire, akit más égtájak alatt megismertem. Valószínűleg hallott ön Monte Pulciano hercegnőről? Riminiben találkoztam vele. Drága, drága Francesca! És ez a szőkehajú, nagyszemű paradicsommadár kiröppent kalickájából . . . valakitől, akit ön nem ismer, de jól ismerik őt Münchenben, Waggle fiam, mindenki ismeri Ottilia di Eulenschreckenstein grófnót. Istenemre, uram, milyen gyönyörű teremtés volt, amikor . . . 44-ben táncoltam vele Attila bajor herceg születésnapján. Carloman herceg volt a vis-à-vis-m és Pepin herceg volt a kontratáncos. Egy gyönyörű százszorszép volt a grófnő csokrában. Még ma is megvan nekem ez a százszorszép, Waggle. — Erre egy töprengő és titokzatos kifejezést vesz fel és arcát a díványpárnák közé temeti, mintha fájdalmas emlékezések örvényébe vetné magát.

Tavaly nagy feltűnést keltett azzal, hogy asztalán ott állott egy kis maroquin miniatürládika, amelyet egy aranykulcs zárt. A kulcsot állandóan nyaka körül viselte. A ládikán egy kígyó képe volt — az örökkévalóság szimbóluma — és ebben egy belefoglalt nagy *M.* betű. Ezt néha maroquin-írómappájára helyezte, mint valami oltárra — leggyakrabban virágot is tett rá és beszélgetés közben odaszaladt és megcsókolta. Gyakran hálószobájából kiáltott ki az inasának: — Hicks, hozd be a ládikát!

— Fogalmam sincs róla, hogy ki lehet az illető — mondta Waggle. — Ki ismeri ki magát ennek a fickónak a cselészövényeiben? Desborough Wiggle, uram,

a szenvedély rabja. Feltételezem, hogy ön is hallotta annak az olasz hercegnőnek a történetét, akit Riminiben a St. Barbara kolostorba zártak, — ha nem mondta volna el önnek, nekem sincs jogom, hogy beszéljek róla — vagy a grófnőről, aki miatt csaknem párbajoznia kellett Witikind bajor herceggel. Ön talán nem is hallott arról a gyönyörű petonville-i nőről, egy igen tekintélyes lelkész leányáról? Szegénynek megszakadt a szíve bánatában, amikor meghallotta, hogy Wiggle jegyben jár egy magas familiához tartozó gyönyörű teremtéssel (aki azonban később hűtlen lett Wiggle-hez) és most Hanwellben él.

Waggle áhítatos tisztelettel hisz barátja sikereiben. — Micsoda lángész ez, hátha még kedve volna igaz mivoltában megmutatni magát! — suttojja nekem. — Igazán mindent elérhetne ez az ember, uram, ha nem lennének ezek a szenvedélyei. Költeményei a legcsodálatosabb dolgok, amiket ember valaha írt. Megírta a *Don Juan* folytatását is saját élményei alapján. Olvasta már Maryhez írott leveleit? Fölségesebbek, mint Byron levelei, uram, fölségesebbek még Byronéinál is.

Megelégedetten hallottam ezt az olyan mértékadó bíráló részéről, mint Waggle, mert a tény az, hogy egy ízben én magam is komponáltam verseket a neves Wiggle részére, akit is ott találtam lakásán mély gondolatokba merülve egy meglehetősen piszkos, régimódi album előtt, amelybe még egyetlen szót sem írt.

— Képtelen vagyok rá — mondta. — Vannak napok, amikor egész szonetteket tudok írni és ma pedig egyetlen sort sem tudok. Ó, Snob, pedig micsoda feladat! Micsoda isteni teremtés! Megkért, hogy írjak verseket az albumába és íme, most nem tudok!

— Gazdag? — kérdeztem. — Azt hittem, hogy ön sosem volna hajlandó mást, mint egy gazdag örökös-nőt elvenni.

— Ó, Snob! ez a lány a legnagyobb és magas összeköttetésekkel rendelkező teremtés. És énnekem nem jut eszembe egyetlen sor sem!

— Hát mit akar írni? — kérdeztem. — Valami forró áradozást?

— Nem, nem! Ön az én legszentebb érzelmeimen tapos, Snob! Valami vadat és mégis szelídet szeretnék, valami Byron-szerűt. Azt akarom kifejezni benne, hogy a báli ünnepek közepette, és más ilyen dolgok, hiszen tudja... hogy csak rá gondolok, hiszen tudja... hogy megvetem a világot és ünöm, hiszen tudja... és valamit, néhány szót egy gazelláról és valami bülbült, tudja...

— És egy jatagánt, amivel kivégezzék — jegyezte meg jelen sorok írója. Azután hozzákezdünk

MARYHEZ.

Látom a tömeg közepén
A legkönnyebb szilfidi nőt,
Kacajom feléje libeg könnyedén,
Ahogy a bálban látom őt.
Ajkamon mindenki csak mosolyt
És gúnyt olvashat, bár nem is kérted
De szívem és lelkem és könnyeim
Mindez csak érted, csak érted!

-- Nos, csinosnak találja ezt, Wiggle? — kérdeztem. — Én bevallom, csaknem sírva fakadok tőle.

— Most pedig — mondta Wiggle — valami olyat kellene mondani, hogy az egész világ a lábaimnál hever... tudja, féltékennyé kellene tenni és a többi... és hogy... tudja, hogy el akarok utazni... Ez talán hatna az érzelmeire.

Így aztán *mi* (ahogy ez a nyomorult később mondta) újra nekiláttunk:

Körülöttem fiatal és öreg
Hízlekedik és becéz,
És az egész női tömeg
Oly édes, mint a méz.
Vágynak utánam s én gúnyolom
A nőt, ki így hajt térdet,
Mert szívem, hitem, mosolyom,
Minden csak érted, csak érted.

— Most pedig valamit az utazásról, Wiggle fiam — kezdtem indulattól elfúlt hangon :

Csak el! Mert szívemnek nincs nyugalma,
Mióta érted lángol,
Legyőzte azt a szív hatalma
És nem lelhetem máshol.
Az érzelmet, mely szümben dül . . .

— Mondja, Snob, — szakította félbe Wiggle az izgatott költőt (épp akkor, amikor a következő négy sorban oly érzelmeket akartam festeni, melyek mindenkit könnyekre fakasztottak volna) — mondja csak . . . izé . . . nem lehetne azt belevenni, hogy én . . . mint vitézlő férfi, és hogy valami veszély fenyegeti az életemet?

— Ön mint vitézlő férfi? Veszély fenyegeti az életét? Mi az ördög jut eszébe?

— Nos, — mondta Wiggle ugyancsak elpirulva — én ugyanis azt mondtam neki, hogy . . . hogy elmegek Ecuadorba . . . az expedícióval . . .

— Ó, maga aljas fiatal csirkefogó — kiáltottam fel. — Fejezze be magának a költeményét! — És úgy is tett, és noha amit hozzáírt, egyáltalán nem illett a versmértékhez, mégis a klubban mint saját versével dicsekedett az egészszel.

A szegény Waggle tökéletesen hitt barátja lángeszében, amíg végre az elmúlt hét egyik napján vi-gyorgással az arcán jött be a klubba és így szólt : — O, Snob, micsoda felfedezést tettem! Mikor lementem ma korcsolyázni, ki mást láttam, mint Wiggle-t azzal a «gyönyörűséges» nővel, azzal a «ragyogó családból való és rettenetesen gazdag» nővel, *Mary*-vel, tudja, akihez azokat a gyönyörű verseket írta. Legalább negyvenöt éves. Vörös haja van. Az orra olyan, mint egy trombita. Apja egy étkezőüzlettel szerezte a vagyonát . . . és Wiggle a jövő héten akarja feleségül venni!

— Annál jobb, Waggle, fiatal barátom — kiáltottam. — Sokkal jobb a nők szempontjából, hogy végre ez a veszélyes kutya abba fogja hagyni a szívdöglesztést, hogy ez a Kékszakáll nem fogja többé el-

csavarni senkinek a fejét. Vagy helyesebben jó a saját szempontjából is. Mert mindabból a sok csodálatos szerelmi történetből, amivel hencegni szokott, egyetlen szó sem igaz, minden epedésből csak Wiggle saját epédése igaz és az ő érzelmei ezentúl az étkezőüzlet köré fognak csoportosulni. Mert vannak emberek, Mr. Waggle, akik ezeket a dolgokat komolyan csinálják és mégis rendes pozíciót töltenek be a világban. Ezek azonban nem nevetséges teremtések és noha kétségtelenül sznobok, nem ilyen csirkefogók. Ezeknek az ügye azonban már egy magasabb bíróság elé tartozik.

NEGYVENEGYEDIK FEJEZET.

MÉG ÚJABB KLUB-SZNOBOK.

Bachus az az istenség, akinek Waggle különösképpen hódolt. — Adj bort, fiam — mondja barátjának, Wiggle-nek, aki imádandó nőkről beszél, azzal kinyújtja poharát, hogy megteljék a pirosító itallal, jelentőségteljesen rákacsint, szürcsölgeti, utána megnyalja ajkát és elmereng felette, mintha a legnagyobb hozzáértők közé tartoznék.

Különösen a fiatalságnál figyeltem meg ezt a különös mértékű borszakértelmet. A kollégiumi Snobling, a vitéz Fledgling, a főiskolát végzett Gossling, akik valamennyien díszei klubunknak, igen gyakran hallhatók, amint nagy nyomatékkal nyilatkoznak borkérdésekről. — Ennek a bornak dugóíze van — mondja Snobling, amire Mr. Sly, a butler elviszi és percek mulva visszahozza ugyanazt a bort egy másik korsóban, amiről aztán a fiatal amatőr kijelenti, hogy kitűnő. — Kell a kutyának a pezsgő! — mondja Fledgling. — Az csak lányoknak és gyerekeknek való. Nekem csak adjatok világos sherryt az ebédhez és utána az én jó huszonhármas vörösboromból. — Ugyan, már a vörösbor sem ital! — mondja Gossling — utálatos, sűrű, édes massa! Hol vannak azok a régi jó kesernyés borok, amiket ezelőtt kapott az

ember? — Holott a legutóbbi év folyamán Fledgling csak világos sörhöz juthatott hozzá dr. Swisthaynél, Gossling pedig az ő régi jó kesernyés borát egy westminsteri pálinkamérésben szerezte be — amíg ki nem dobták a szemináriumból 1844-ben.

Mindenki, aki látta a harminc év előtti karrikatúrákat, vissza fog emlékezni, hogy a rajzoló milyen gyakran rajzolt meg palackorrokot, borvörös arcokat és más hasonló arcvonásokat. Ezek most már ritkébbak (a természetben is és ennél fogva a művészetben is), mint a régi jó időkben, de azért ilyen arcok még mindig találhatóak a klubbeli ifjúság sorai között, fickók, akik nagy ivásokban hősködnék és akiknek beteges és sárgás arca legnagyobb részben el van éjtelenítve azokkal a jelekkel, amelyekről azt mondják, hogy a Rowland-féle *Kalydor* tünteti el őket. — Egészen levert az ital a lábamról az éjszaka, öregem — mondja például Hopkins kedves közlékenységgel Tomkinsnek. — Tudod mit csináltunk? Jack Herringnél reggeliztünk tizenkettőkor és elkezdtük brandyvel és szódával és ezt vedeltük egészen négyig, aztán jártunk egy órát a Parkban, majd megebédeltünk és vagy hatig portóit ittunk, aztán benéztünk egy órára a Haymarketbe, aztán visszajöttünk a klubba és pálinkát és whisky-puncsot ittunk hajnalig. Halló, pincér! Hozzon csak gyorsan egy pohár sherrybrandyt! — A klubpincéreket, akik a legbarátságosabb, legszelídebb és legbéketűrőbb emberek közé tartoznak, halálra gyötrik ezek a kegyetlen fiatal boroshordók. De hogyha az olvasó tökéletes képet akar nyerni a színpadon az ilyenfajta fiatal fickókról, ajánlom, hogy nézze végig a *London Assurance* igen tehetséges komédiáját, amelynek hősei nemcsak mint részegeskedők és hajnali lumpok szerepelnek, hanem akik még ezenfelül száz más mulatságos szélhámos-ságot, hazugságot és csalást is követnek el, amit nagyon épületes látvány végignézni.

Mennyire elűt ezektől a zabolátlan ifjaktól barátomnak, Mr. Papworthynak a kellemes viselkedése aki így szólt Poppinshez, a klub butlerjéhez :

Papworthy: Poppins, szeretnék ma gyorsan vacsorázni. Van valami hideg vadhús a konyhán?

Poppins: Van vadszósz, uram, hidegvad, uram, hideg fácán, uram, hideg páva, uram, hideg hattyú, uram, hideg strucc, uram stb. stb. (Már ami az ét-lapon szerepel.)

Papworthy: Hm! Milyen jó vörösboruk van, Poppins? Persze, kimérve gondolom.

Poppins: Van Cooper és Magnum-féle Lafitte, uram, aztán van Lath és Sawdust-féle St. Julien, uram, Bung-féle Leoville, amit általában igen kitűnőnek tartanak, de azt hiszem, a legmegfelelőbb lesz a Jugger-féle Chateau-Margaux.

Papworthy: Hm, ahá! Na jó, adjon nekem egy szellet kenyeret és egy pohár sört. Csak lunchölni akarok, Poppins.

Shindy kapitány megint egy másfajta klubrém. Őt folytonosan hallani az egész klubban, amint ordít:

— Nézze meg ezt, uram! Ezt nevezi maga sültnek, uram? Szagolja meg, uram! Szabad ilyen húst beadni egy gentlemannek? — ordítja a pincér felé, aki remegve áll előtte és aki hiába magyarázza neki, hogy Bullocksmithy püspök éppen most evett három szellet ugyanebből a húsból. A klub összes pincérei mozgósítva vannak a kapitány ürüszete miatt. A legrémesebb átkokat szórja Johnra, amiért nem hozza a főzeléket, borzalmas átkozódásokat hallat, mert Thomas még mindig nincs itt a Harvey-szósszal, Peter rádönti a vizeskorsót Jeamesre, aki éppen a párolt nyúlcombot szolgálja fel. Valahányszor Shindy belép a szobába (már ilyen hatása van), a pincérek minden asztalt otthagynak, a többi gentlemant rábázzák sorsára és mind a négy szálás kiszolgálópincér csak úgy reszket a félelemtől.

Ő azonban megtalálja mellette a hasznát: veszekszik, ennek következtében jobban szolgálják ki. A klubban állandóan tíz szolgálta ugrik, ha csak int az újjával.

A szegény Mrs. Shindy és gyermekei pedig ezalatt valahol a piszkos lakásban ülnek és egy kötényes árvalány szolgálja fel nekik az ebédet.

NEGYVENKETTEDIK FEJEZET.

MÉG MINDIG KLUB-SZNOBOK.

Minden jónevelésű angol hölgynek meg fogja nyerni a tetszését Sackville Maine megkapó története, amelyet ezúttal akarok elmondani. Most már felsoroltuk a klubbeli élvezeteket, vessünk tehát egy pillantást ennek az intézménynek veszélyeire is és ebből a célból be kell önöknek mutatnom fiatal barátomat, Sackville Maine-t.

Tisztelt barátnőm, Mrs. Perkins házibálján történt, hogy először láttam ezt az úriembert és elbájoló feleségét. Miután láttam egy fiatal teremtest fehér ruhában, fehér selyemcipőben, körülbelül egy yardnyi széles rózsaszín szalaggal, amely röpködött a levegőben, ahogy a hölgy Monsieur de Springbock, a német diplomata karján polkázott, zöld sállal a fején és a legfeketebb hajjal, amelyet szemeim valaha láttak — mondom, ahogy elnéztem ezt az elbájoló fiatal aszszonyt, amint gyönyörűen beleolvadt a gyönyörű táncba és ahogy körben forgott a szobában, hol teljes arccal, hol háromnegyed arccal, hol profilban fordulva felém — szóval bármilyen oldalról láttam is, oly csinosnak, virulónak és boldognak találtam, bevallom, hogy egy nem mindennapos kíváncsiságot éreztem e megnyerő arc tulajdonosával szemben és megkérdeztem Waggleyt, aki mellettem állott egy ismerősével beszélgetésbe merülve: — Ki ez a hölgy?

— Melyik? — kérdezte Waggley.

— Az ott, azzal a szénfekete szemekkel — válaszoltam.

— Csitt — felelte Waggley, és az az úriember, akivel beszélgetett, meglehetősen megbotránkozott arckifejezéssel elment mellőlünk.

Mikor eltávozott, Waggley nevetésbe tört ki. — *Szénfekete* szemek! — mondta. — Ezt remekül eltalálta. Ez Mrs. Sackville Maine, és az, aki most elment, az volt a férje. Ez az ember szénkereskedő,

Snob fiam és kétségtelenül Mr. Perkins kályhái az ő küldeményeiből táplálkoznak. Borzalmas zavarba jön, ha *szenet* említenek előtte. Ő meg a felesége meg az anyja, rettentően büszkék Sackville-né családjára, aki lányneven Chuff kisasszony volt, Chuff tengerészkapitány leánya. Az ott az özvegy, az a magas hölgy, pipacsvörös fejdísszel, aki az öreg Mr. Dumpsszel kártyázik.

És tényleg ez volt a helyzet. Sackville Maine (akinek neve kétségen kívül százszor elegánsabb, mint a Chuff név) meg volt áldva egy csinos feleséggel ésegy kellemes anyóssal, akikért sokan megirigyelhették volna őt.

Nem sokkal a házasságuk után az öreg lady volt oly kedves és meglátogatta őket — csak két hétre — csinos falusi villájában, Kennington Ovalban és úgy látszik, nagyon megszerette azt a helyet, mert az egész négy év alatt ki nem mozdult többé onnan. Elhozta magával fiát, Nelson Collingwood Chufföt is, ő azonban nem sokat tartózkodik otthon az anyjánál, mert a kereskedelmi iskolába jár, ahol egészséges, klasszikus nevelésben részesül.

Ha ezek a dolgok, mint felhők jelentkeztek a feleségéhez ragaszkodó és kedves Maine boldogságának egén, hol van az az ember, aki nem panaszkodhatna valamiről az életében? És amikor megismerkedtem Mr. Maine-nel, úgy találtam, hogy alig van nála kellemesebb ismerősöm. Villája az elegancia és a kényelem mintaképe, asztala és pincéje kitűnő és gondos felszerelésű. Megvolt itt minden kellemesség, de semmi nagyozolás. Az omnibusz reggelenként bevitte az üzletébe, majd visszahozta ebbe a boldog családi otthonba, ahol a hosszú estéken keresztül felolvasta a divatos regényeket a hölgyeknek, mialatt azok dolgoztak, vagy fuvolán kísérte feleségét (kitűnően játszott fuvolát) vagy másvalami kellemes és ártatlan otthoni szórakozást talált. Mrs. Chuff betöltötte a szalónokat csodálatosan szép saját kézimunkáival. Mrs. Sackville-nek is különös tehetsége volt diványpárnák és más kézimunkák készítéséhez. Nagyszerű borokat is készített odahaza. Befőzött gyümölcsöket

és főzelékeket. Volt egy albuma, amelybe mennyasszonyságának ideje alatt Sackville Maine válogatott idézeteket írt be Byron és Moore verseiből, amelyek ráillettek saját helyzetére, és mindezt igen szép kereskedelmi kézírással. Volt továbbá az asszonynak egy nagy, saját receptekkel teleírt szakácskönyve, — egyszóval minden tulajdonság megvolt benne, ami a nemes és jónevelésű angol hölgyet jellemzi.

— Ami pedig Nelson Collingwoodot illeti, — szokta mondogatni mosolyogva Sackville — nem is tudnánk megelni nélküle a házban. Ha ő nem tenné tönkre a kézimunkákat, akkor néhány hónap alatt belefulladásunk a diványpárnákba, és kit lehetne még rajta kívül találni, aki hajlandó lenne meginni Laura házikészítésű borait? — A tény az, hogy azokat az urakat, akik a Cityből kijöttek ebédre Kennington Ovalba, nem igen lehetett rávenni, hogy megigya — amely vonakodásban jómagam is, amikor már intímusabb viszonyba kerültem a családdal, szintén osztoztam.

— Már pedig, uram, ezt a zöld gyömbérsört Anglia legdicsebb hősei is megitták — kiáltott fel ilyenkor Mrs. Chuff. — Lord Exmouth tengernagy is megkóstolta és megdicsérte ezt, uram, Chuff kapitány hajójának fedélzetén, a *Nebukadnezar*-on, hetvennégyben, Algirban. És Choufleur kapitány három tucat üveggel vitt belőle a *Pitchford* fregatra és egy részét kiosztotta emberei között, mielőtt halhatatlan akcióját megkezdte a *Furibonde*-del együtt a Panama-öbölben.

Noha az öreg asszonyság mindannyiszor elmondta nekünk ezt a történetet, valahányszor az ital az asztalra került, mégsem sikerült elérnie, hogy bármilyen mennyiséget is elfogyasszanak belőle — a zöld gyömbérsör, noha küzdelemre és dicsőségre tüzelte a brit tengerészeket, úgy látszik, már nem ízlett a modern idők békés és elfinomult ízlésű urainak.

Most visszaemlékszem Sackville-re abból az alkalmából, hogy miután Waggley bemutatott neki, első vizitemet tettem nála. Júliusban történt, egy vasárnap

délután, Sackville Maine a templomból jött, egyik karján feleségét, másik karján pedig anyósát vezetve, aki mint rendesen, most is vörös fejdíszét viselte. Egy serdülő korú, hogy úgy mondjuk, még zöld siheder inas haladt mögöttük ragyogó, aranykötésű imakönyveiket cipelve utánuk. Mrs. Chuff nagy aranyórája, amely gyomra fölé volt erősítve, úgy csillogott, mint egy tűzgolyó. Nelson Collingwood némi távolságból köveket dobált a Kennington község tulajdonát képező öreg ló felé. Ezen a zöldelő helyen találkoztunk össze és sohasem fogom elfelejteni Mrs. Chuff fönséges udvariasságát, amellyel visszaemlékezett arra, hogy már volt szerencséje engem Mrs. Perkinsnél is láthatni, sem azt a haragos pillantását, amelyet egy szerencsétlen úriemberre vetett, aki egy meglehetősen radikális előadást tartott az omnibuszkocsisok és dajkák szkeptikus hallgatóságának, egy mosóteknőn állva, amikor éppen elhaladtunk mellette. — Nem tehetek róla, uram, — mondta az asszony — én egy angol tengerésztiszt özvegye vagyok : arra tanítottak, hogy tiszteljem Egyházamat és Királyomat és ennél fogva nem bírok elviselni sem egy radikálist, sem egy hittagadót!

Úgy láttam, hogy Sackville Maine mélységesen átérzi ezeket a finom megjegyzéseket. — Waggley, — mondta annak az úrnak, aki engem bemutatott — ha nincs jobb meghívásuk, mért ne ebédelhetne ön és barátja nálam az Ovalban? Mr. Snob, uram, ez az ürü ebben a percben került le a nyársról. Laura és Mrs. Chuff (ő ugyan *Laurart* és *Mrs. Chufföt* mondott, de ki nem állhatom azokat az embereket, akik az ilyen apró kiejtési hibákba belekapaszzkodnak) nagyon boldog lesz, ha önöket láthatja, én pedig szíves fogadtatást ígérek önöknek és olyan jó pohár vörösbort, amilyent csak Angliában kaphatnak.

— Ez mindenesetre jobb, mint a «Szarkofág»-ban ebédelni — gondoltam magamban, mert Waggley és én ebben a klubban szándékoztunk ebédünket elfogyasztani. Így tehát elfogadtuk a kedves meghívást, amelyből későbben meleg barátság fejlődött ki.

Ebben a családban és ebben a házban minden oly jóindulatú, kellemes és rendes volt, hogy még egy cinikus is abbahagyta volna a morgást. Mrs. Laura csupa kedvesség és mosoly volt és éppoly jól állott neki csinos reggeli ruhája, mint az az estélyi ruha, amelyet Mrs. Perkinsnél viselt. Mrs. Chuff elsütötte történeteit a *Nebukadnezar*-ról, 74-ről, a *Pitchford* és *Furibonde* akciójáról, Choufleur kapitány hősie ellenállásáról és arról, hogy mennyi tubákot fogyasztott stb. stb., amely történeteket, miután akkor hallottam először, sokkal érdekesebbeknek találtam, mint azután később. Sackville Maine a legkitűnőbb házigazdának bizonyult. Egyetértett mindenkivel, ha akármit mondtak is és a legcsekélyebb fenntartás nélkül hajlandó volt megváltoztatni véleményét a legkisebb ellentmondásra. Jóságos, kedves, egyszerű, becsületes és mesterkéletlen ember volt, aki szerette a feleségét, jó barátságban volt az egész világgal, elégedett volt önmagával, sőt elégedett volt még anyósával is. Emlékszem, hogy az est folyamán Nelson Collingwood, miután a whiskyt és szódásüveget elővették, egy kicsit tántorogni kezdett. Mindez azonban nem mozdította ki Sackville-t lelki nyugalmából. — Kísérd fel a lépcsőn, Joseph, — mondta a siheder inasnak — és Joseph . . . ne szólj a mamájának a dolgról!

Mi lehetett az, ami az ilyen boldog embert boldogtalanná változtatta? Mi támaszthatott bajt, zavart és elidegenülést ebben a barátságos és összetartó családban? Hölgyeim, nem az én hibám, hanem Mrs. Chuff történetelé, hogy az elbeszélés folytatásával a jövő hétig adós maradok.

NEGYVENHARMADIK FEJEZET.

KLUB-SZNOBOK.

Az a szerencsétlenség, amely az egyszerű és jóindulatú fiatal Sackville-t érte, kizárólag az elítélendő *Szarkofág*-klub számlájára irandó, és hogy ő oda valaha is belépett, annak részben a jelen sorok írója az oka.

Miután láttuk, hogy Mrs. Chuff, az anyós, előszeretettel viseltetik az előkelőségek iránt (valóban ennek köszönhattuk Lord Collingwood, Lord Gambier, Sir Jahaleel Brenton-ról, továbbá a gosporti és plymouthi bálokról szóló történeteit), Waggley és én szokásunkhoz híven igyekeztünk őt szórakoztatni és úgy beszéltünk lordokról, hercegekről, márkikról és baronetekről, mintha ezek a főméltóságú urak a mi legjobb barátaink közé tartoznának.

— Úgy látszik, — mondtam például — hogy Lord Sextonbury már magához tért az ő ladysége halála miatti gyászból. Ő és a herceg egész vidáman borozgattak tegnap este a Szarkofágban, igaz-e, Waggley?

— Derék fiú a herceg — felelte Waggley. — Kérem, asszonyom, — mondta Mrs. Chuff felé fordulva — ön, aki ismeri a világot és az etikettet, legyen szíves megmondani nekem, hogy mitévő legyen az ember az én esetemben? Mult júniusban ő kegyelmessége, továbbá fia, Lord Castlerampant, Tom Smith és jómagam a klubban vacsoráztunk, amikor *Daddy Longlegs* ellen hosszú oddst kínáltam a Derbyre — negyvenet az egyhez, természetesen soveraignekben. Ő kegyelmessége állta a fogadást és természetesen én nyertem. Ő ellenben azóta sem fizetett nekem. Most már illik az, hogy egy ilyen nagy embertől elkérjek egy soveraignt? . . . Kérek még egy kockacukrot, drága asszonyom!

Szerencse volt, hogy Waggley alkalmat adott neki, hogy ne kelljen azonnal felelnie a kérdésre, mert az egész érdemes család, akiknél vendégségben voltunk,

valósággal megdöbbenek tőle. Csodálkozó szemekkel integettek egymás felé. Mrs. Chuffnek a tengerész-előkelőségekről előadott történetei a jelentéktelenségbe foszlottak és a kedves kis Mrs. Sackville bizonytalanná vált és felment az emeletre, hogy megnézze a gyerekeit, — nem azt a fiatal gazfickót, Nelson Collingwoodot, aki most aludta ki a whiskyt és szódát — hanem azokat a kicsinyeket, akik a desszertnél jelentek meg az asztalnál és akiknek ő maga és Sackville voltak boldog szülői.

*

Ennek és a következő találkozásoknak az lett a vége, hogy felajánlottuk Mr. Maine-nek, hogy beválasztatjuk tagnak a *Szarkofág*-klubba.

Ez nem történt meg bizonyos akadályok nélkül — titokban ugyanis szájról-szájra járt a hír, hogy az új tagjelölt *szénkereskedő*. Nem volt vitás, hogy a klub büszke népsége és a legtöbb parvenü hajlandó lesz fekete golyóval szavazni ellene. Mégis sikeresen leküzdöttük ezt az ellenzéket. A parvenüknak megmagyaráztuk, hogy a Lambtonok és a Stuartok is kereskedtek szénnel, a büszkéket meglágyítottuk azzal, hogy Maine előkelő születésű, kedves természetű és finom viselkedésű úr, és Waggley körülbelül a választás napja körül kipakolt és nagy bőbeszédűséggel leírta a *Pitchford* és a *Furibonde* küzdelmeit és Maine kapitánynak, barátunk atyjának érdemeit. Ebben az elbeszélésben volt ugyan némi ferdítés, de végre is behoztuk emberünket és csak néhány fekete csontgolyó esett az urnába: természetesen Byle-é, aki mindenki ellen fekete golyóval szavaz és Bung-é, aki lenéz egy szénkereskedőt, mert jómaga nemrég vonult vissza — a borkereskedelemről.

Mintegy két héttel utóbb a következő körülmények között láttam viszont Sackville Maine-t:

Megmutatta a klubot családjának. Világoskék kocsiában hozta őket ide, amely most a klub ajtajában várakozott. A bakon Mrs. Chuff siheder inasa üldögélt a libériás kocsis mellett. Nelson Collingwood, a csinos Mrs. Sackville, Chuff kapitányné (mi mint

Chuff tengernagynét emlegettük) valamennyien itt voltak, az utóbbi természetesen pipacsvörös fejdíszével, és noha ez a fejdísz ugyancsak gyönyörű, mégsem lehet összehasonlítani a Szarkofág-klub ragyogásával. Sackville Maine boldogan mutogatta nekik a helyiségek szépségeit. A kis társaság úgy gyönyörködött benne, mint a Paradicsomban.

A Szarkofág-klub az építészet és a belső díszítőművészet minden változatát magában foglalja. A nagy könyvtár Erzsébet korabeli stílusú, a kis könyvtár csúcsíves gótikus, az ebédlő szigorú dór stílusú, a vendégek szobái egyiptomi vonalúak, az írószobák Louis XIV stílusúak (azért nevezik így őket, mert ezeket a borzalmas díszítményeket Louis XV idejében használták), a lépcsőzet és a hall vegyes mór-olasz stílusban készült. Mindenütt ragyog a márvány, a nemes fa, a tükrök, arabeszkok és faldíszek, csigák, girlandok, sárkányok, Cupidók; és százsorszépek és más virágok ömlenek a falakon mindenféle bőség-szarukból. Képzeljék el, hogy Jullien bandájában minden egyes zenész teljes erejéből játszana, mégpedig mindegyik más-más darabot: klubunkban, a Szarkofágban ugyanilyen elrettentően hatottak rám mindig ezek a díszítmények. Mrs. Chuff olyan érzelmekkel, amelyeket képtelen vagyok leírni és amelyeket ő nem is mert egészen elárulni, gyermekei és veje kíséretében álmélkodva járt föl-alá ebben a vakító csillogásban.

Az egyetlen ember, akit Mrs. Chuff a nagy könyvtárban (225 láb hosszú, 150 láb széles) látott, Tiggs volt. Illető úr egy rozsaszínű bársonypamlagon hevert és Paul de Kock egy francia regényét olvasta. A könyv egy igen kis könyv volt. Tiggs is igen kis ember volt. Ebben az óriási teremben csak akkorának látszott, mint egy légyfolt. Ahogy a hölgyek elfúlt lélekzettel és remegve mentek végig mellette ebben a hatalmas és méltóságteljes csöndben, ő egy megértő és büszke pillantást vetett a derék idegenekre, mintha azt mondaná: — Úgy-e, helyre fickó vagyok! — Es azok kétségtelenül ezt is gondolták róla.

— Ez kicsoda? — suttogta Mrs. Chuff, amikor körülbelül ötven yardnyira tőle, a terem másik végén állott.

— Tiggs! — mondtam én, hasonlóképpen suttogva.

— Nagyon kényelmes ez itt, úgy-e, drágám? — mondta Maine az ő könnyed és elfogulatlan módján Mrs. Sackville-nek — valamennyi folyóirat megvan itt, látod, mindenféle írószerszám, új könyvek, szabad könyvtár, amelyben minden fontos mű megvan... mi is van csak itt? ... Dugdale *«Monasticon»*-ja, egy igen értékes és nézetem szerint nagyon szórakoztató könyv...

És hogy megmutasson egyet a könyvek közül Mrs. Maine-nek, kiválasztotta a VII. számú kötetet, amelyre az a különös tény hívta fel a figyelmét, hogy a könyv hátából egy réz ajtókilincs nézett ki a világba. A helyett azonban, hogy a könyvet húzta volna ki, egy szekrényajtót nyitott ki vele, amelyben csak a lusta szobalány szemétlapátja és szemétrongya lakozott, amelyekre ő meglehetősen megdöbbsent zavarral bámult, mialatt Nelson Collingwood minden tiszteletről megfeledkezve hangos röhögésben tört ki.

— Ez a legviccesebb könyv, amit valaha láttam — mondta Nelson. — Bárcsak nálunk a kereskedelmiben is ilyenek volnának!

— Csitt, Nelson — mondta Mrs. Chuff és erre átmentünk valamennyien egy másik nagyszerű terembe.

Áhítatosan megbámulták a szalónok függőnyeit (vörös és aranybrokát, ami a leggyakoribb Londonban), kiszámították, hogy mibe kerülhetett yardonként, elcsodálkoztak a fényűző pamlagokon és megbámulták a mérhetetlen nagyságú tükröket.

— Egész megfelelő volna borotválkozáshoz, mi? — mondta Maine az anyósának. (Percről-percre nagyhangúbbá vált.) — Ugyan eredj, Sackville — mondta az anyósa jól mulatva a megjegyzésen, majd elől-hátul megnézte magát a tükörben, kisimította a vörös fejdísz szárnyait és ugyanígy megnézte magát Mrs. Sackville is és nézetem szerint a tükör egy na-

gyon mosolygó és csinos teremtés képmását tükrözte vissza.

De mi az egy asszony a tükör előtt? Isten áldja meg a drágákat, ez az ő helyük. Természetszerűen ehhez fordulnak. Tetszik nekik és imádják. Én azt szeretem nézni és azt figyelgetem növekvő örömmel és bámulattal, amikor egy *férfi* klubtag nézegeti magát a nagy tükörben. Az öreg Gills, amint huzogatja a gallérját és saját ráncos arcára vigyorog a tükörben, Hulker ünnepélyesen nézegeti saját nagy személyiségét és szűkebbre fogja a kabátját, hogy szélesebb mellkast mutasson. Mennyi hiúság tükröződik egy ilyen klubtükörben! . . .

Szóval, a hölgyek tökéletes gyönyörűséggel járták végig az egész klubot. Megnézték a kávézótermeket és a vacsorához megterített kis asztalokat, a lunchlő úriembereket és az öreg Jawkinst, aki éppúgy szónokolt, mint máskor, megszemlélték az olvasószobákat és az estilapokért folytatott tülekedést, megnézték a konyhákat, — a művészet e csúcspontjait — ahol a főszakács elnökölt vagy húsz csinos konyhalány és tízezer csillogó lábas fölött, és végre a gyönyörtől teljesen elkábítva foglaltak helyet ismét a világoskék kocsiban.

Sackville nem szállt föl a kocsiba, noha a kis Laura szántszándékkal a hátsó ülésre ült és üresen hagyta neki az első ülést Mrs. Chuff vörös fejdíszje mellett.

— A kedvenc ételed van vacsorára — mondta az asszony félénk hangon. — Nem akarsz hazajönni, Sackville?

— Majd itt eszem egy szelet húst, drágám — felelte Sackville. — Haza, James! — Azzal felment a *Szarkofág* lépcsőin és a csinos arcocska nagyon szomorúan nézett ki a kocsiból, ahogy ez a világoskék fogat elrobogott.

NEGYVENNEGYEDIK FEJEZET.

KLUB-SZNOBOK.

Miért — ó, miért is követtük el Wagglely meg én azt a kegyetlenséget, hogy bevezettük a fiatal Sackville Maine-t a rettenetes *Szarkofág*-klubba! A mi hibánk és az ő példája szolgáljon figyelmeztetésül más férfiak számára és minden angol nő tartsa emlékezetében Maine és szegény felesége sorsát. Annak következménye ugyanis, hogy belépett a klubba, a következő volt:

Az első hibák egyike, amelyeket ez a boldogtalan elsajátított ezen a bűntanyán, a dohányzás szenvedélye volt. A klub dandyjei, mint Macabaw márki, Lord Doodeen és más hasonló magasrangú urak, megszokták, hogy ennek a szenvedélynek hódoljanak fenn az emeleten a *Szarkofág* biliárdtermeiben, és részben azért, hogy velük barátságba kerüljön, részben mert természetétől fogva hajlamos volt a bűnre, Sackville Maine is követte példájukat és elsajátította ezt a rossz szokást. Már pedig, ahol ez meghonosodik egy családban, mondanom sem kell, hogy milyen szomorú következményekkel jár a bútorokra és az erkölcsökre egyaránt. Sackville odahaza az ebédlőjében is dohányozni kezdett, feleségének és anyósának leírhatatlan bánatára.

Aztán szenvedélyes biliárdjátékos lett és órákat töltött el ezzel a szórakozással. Nyakra-főre fogadott és elég túrhetően játszott, de rengeteg sokat veszített Spott kapitánnyal és Cannon ezredessel szemben. Százas játszmákat játszott ezekkel az urakkal, és nem elég, hogy ezt a szórakozását hajnali négyig vagy ötig üzte, hanem még délelőttönként is ott volt található a klubban, ezzel a káros szenvedélyével elfoglalva, amellyel megrontotta egészségét és elhanyagolta feleségét.

A biliárdtól már csak egy lépés a whistig. És amikor valaki hozzájut egy whist-partihoz és öt fontba ját-

szik egy rubbert, nézetem szerint elveszett ember. Mert hogy virágozzék a szénüzlet és mikép lehessen az üzleti összeköttetéseket fenntartani, ha a cég vezető beltagja állandóan a kártyaasztalnál ül?

Most, hogy ilyen barátságba keveredett előkelő személyiségekkel és Pall Mall-i léhűtőkkel, Sackville szégyelni kezdte szerény kis lakását Kennington Ovalban és átköltöztette családját Pimlicóba, ahol anyósa, Mrs. Chuff eleinte boldog volt, mert a lakás elegáns volt és közel volt az uralkodóház palotájához, a szegény kis Laura és a gyerekek azonban fájdalmas cserét csináltak. Hol voltak a barátnői, akik déli-éltönként átjöttek hozzá kézimunkájukkal? Kenningtonban és Clapham szomszédságában. Hol voltak gyermekeinek apró játszótársai? Kennington községben. A nagy és zörgő kocsik, amelyek új lakóhelyük szürkére festett utcáin fel és alá dübörögtek, nem tudták megnyerni a derék kis Laura tetszését. A gyermekek, akik egy bonne vagy merev nevelőnő kíséretében az utcákon sétáltak, egész mások voltak, mint a régi boldog csapongó kölykök vagy játszótársaik a kedves, régi községben. És ah, milyen különbség volt még a templomban is! A pimlicói Szent Benedek-templom nyitott üléseivel, zenés miséivel, girlandokkal és processziókkal, milyen más volt, mint a kenningtoni becsületes, régi istenháza! Az inasok, akik a Szent Benedek-templomnál várakoztak uraikra, oly díszesek és előkelők voltak, hogy James, Mrs. Chuff inasa remegett közöttük és kijelentette, hogy inkább felmond, mintsem hogy ezentúl is el kelljen vinnie az imakönyveket a templomba.

A ház berendezése is meglehetősen summát emésztett fel.

És mégis, micsoda mások voltak Sackville unalmas francia ebédei Pimlicóban, mint az Ovalban adott vidám ebédek! Szó sem volt többé ürühúsról, szó sem volt többé «Anglia legjobb vörösboráról», hanem francia ételek szerepeltek ezüstitányéron és gyanús kétpennys pezsgők és kesztyűspincérek és a klubbeli léhűtők, mint asztaltársaság — akik között Mrs. Chuff

kényelmetlenül érezte magát, Mrs. Sackville pedig szótlanul üldögélt.

Nem mintha Maine valami gyakran ebédelt volna otthon. A szerencsétlen tökéletes epikureistává vált és rendszerint a klubban ebédelt válogatós klikkjével együtt, az öreg Maw doktorral, Cramley ezredessel (aki olyan sovány, mint egy agár és olyan álla van, mint egy majomnak) és a többiekkel. Itt lehetett őt találni, amint sillerbort szürcsölt és francia ételekben turkált, és én gyakran szomorúan néztem el őt asztalom mellől (amelyen hideg sült, a klubban szokásos gyöngesör és egy fél pint Marsala alkották szerény ebédemet) és sóhajtván gondoltam arra, hogy ez az én művem.

De bűnbánó gondolataimban mások is helyet foglaltak. — Vajjon hol a felesége? — gondoltam magamban. — Hol van szegény, jó kedves kis Laura? Ebben a percben — körülbelül most kell a gyerekeknek lefeküdniük, mialatt ez a semmirekellő itt a borát hörpintgeti — a kicsinyek Laura térdén rebegik imájukat és ő tanítja őket, hogy azt mondják: — Kérlek jó Istenkém, vigyázz a papára!

Amikor aztán az asszony lefekteti őket, napi munkája véget ért és ő teljesen magára hagyatva egész éjszaka szomorúan várakozik férjére.

Szegyeny, gyalázat! Eredj már haza korhely fráter!

*

Hogy Sackville miként ment tönkre egészségileg, hogyan szenvedett veszteségeket az üzletében, hogy került gondok közé, majd adósságokba, aztán hogyan lett belőle vasúti hivatalnok, hogy a pimlicói házat hogyan kellett feladni és hogyan kellett Boulogne-ba mennie, mindezt elmondhatnám, csak túlságosan szégyenkezem a miatt a szerep miatt, amelyet ebben az ügyben játszottam. Később visszatértek Angliába, mert mindenki meglepetésére Mrs. Chuff elhalálozván, nagy összeget hagyott hátra (amelynek létezéséről senki sem tudott) és Maine eleget tehetett köte-

lezettségeinek. Most ismét Angliában él, — de Kenningtonban! Nevét már régen törölték a *Szarkofág-klub* tagjainak névsorából. Ha találkozunk, ő átmege az utca másik oldalára, és én nem látogatom meg őket, nehogy látnom kelljen a szemrehányást vagy a szomorúságot Laura kedves kis arcán.

*

Mégis büszkeséggel állítom, hogy Mr. Snob befolyása nem volt teljesen haszonnélküli a klubokra. Shindy kapitány már nem zsarnokoskodik a pincérek fölött és megeszi ürüszületét a nélkül, hogy a poklok minden ördögét emlegetné. Gobemouche már nem vesz el két újságnál többet egyszerre, ha olvasni akar. Tiggs már nem rángatja a csengőt és nem szalajtatja a könyvtárszolgát negyedmértöldnyire, hogy adja neki oda a II. kötetet, amely ott fekszik a szomszédasztalon. Growler leszokott arról, hogy asztalról-asztalra járjon az ebédlőben és megnézzé, hogy más ember mit vacsorázik. Trotty Veck a saját félselyem ernyőjét viszi már el az előcsarnokból és Sidney Scaper selyemmel bélelt felöltőjét is visszahozta már Jobbins, aki elcserélte volt a sajátjával. Waggle már nem meséli a történeteket megtört szívű hölgyeiről. Snooks nem tartja többé úriemberi kötelességének, hogy tekintélyes ügyvédek ellen fekete golyóval szavazzon. Snuffler már nem teregeti ki többé hatalmas vörös zsebkendőjét a kandalló előtt kétszáz gentleman szemeláttára, és ha csak egyetlen klub-sznobot is sikerült visszavezérelnünk az egyenes útra, és ha szegény Johnnak, a pincérnek csak egyetlen utat vagy egyetlen szidást takarítottam is meg, — mondjátok, barátaim, testvéreim, vajjon hiába írtam-e a klub-sznobokról szóló eme följegyzéseket?

UTOLSÓ FEJEZET.

ÖSSZEFOGLALÓ MEGJEGYZÉSEK
A SZNOBOKRÓL.

Nem is tudom, kedves barátaim és sznob-testvéreim, hogy történt az, hogy elérkeztünk a sorozatos közlemények negyvenötödikéhez — pedig csak mindössze egy évet töltöttünk el együtt szidva és gúnyolva az emberiséget, de azt hiszem, ha száz évig élnénk is, még mindig elég beszédtemát találnánk a sznobok kimeríthetetlen anyagából.

A nemzeti közvélemény már foglalkozni kezd ezzel a kérdéssel. Napról-napra levelek áradata érkezik, amelyek együttérzésükről biztosítanak és fölhívják Mr. Snob figyelmét olyan sznob-fajtákra, amelyek eddig még nincsenek megírva. — Hol vannak a színházi sznobok, kereskedelmi sznobok, az orvos- és sebész-sznobok, a hivatalnok-sznobok, a bírósági sznobok, a művész-sznobok, a zenész-sznobok, a sport-sznobok? — Írják nagyrabecsült levelezőim. — Reméljük, hogy nem akarja mellőzni a cambridge-i kancellárválasztást és leleplezni azokat a tanár-sznobokat, akik kalappal a kezükben jönnek könyörögni egy huszonhat éves Princnek, hogy vállalja el újjáépített egyetemük rektorságát? — írja egy barátom, aki a *Cam és Isis-klub* levélpapírját használja. — Kérem, kérem, — írja egy másik — most, hogy megnyílnak az operák, írjon nekünk valamit az omnibusz-sznobokról. — Valóban megvan bennem a hajlandóság, hogy egy fejezetben elbánjak ezekkel a tanár-sznobokkal és egy másikban a sznob-gondolkodású dandykkel. A drága színházi sznobjaimról is nehezen mondok le és alig tudom megállni, hogy ne foglalkozzam néhány művész-sznobbal, akikkel már réges-régen szeretnék egy kis kézitusába bocsátkozni.

De mi haszna volna? Ha ezekkel végzek, újabb meg újabb sznobok merülnének fel. Ennek a munká-

nak sohasem lehet vége. Egy magányos ember képtelen befejezni. Mindössze ötvenkét téglá áll rendelkezésemre és ebből kell piramist építenem! Legjobb tehát abbahagyni az egészet. Éppúgy, mint Jones, aki ha valami jót mondott, azonnal elhagyta a szobát, vagy mint Cincinnatus és Washington tábornok, akik mindketten népszerűségük tetőpontján vonultak vissza a magánéletbe, vagy mint Albert herceg, amikor letette a Tőzsde alapkövét, a kőművesekre bízta, hogy most már befejezzék az épületet, ő maga pedig visszatért az udvari ebédre, mint Bunn, a költő, aki az előadás végén előjön s leírhatatlan érzelmekkel keblében megáldja barátai lábnyomát — ugyanúgy, barátaim, a győzelem ragyogásában, a hódítás tetőpontján, az emberiség éljenzése és tetszésnyilvánítása közben győztesen, de szerényen Mr. Snob búcsút int nektek!

De csak egy szezonra. Nem örökre. Dehogy is! Van egy híres író, akit mélységesen csodálok és aki az utóbbi tíz év alatt állandóan búcsút vesz a közönségtől könyveinek előszavában, de mindannyiszor újra meg újra megjelenik, amikor érzi, hogy mindenki örül megjelenésének. Vajjon hogy is lehet szíve hozzá, hogy ilyen gyakran vegyen búcsút? Nézetem szerint Bunn affektál, amikor áldást oszt az emberekre. Búcsút venni mindig fájdalmas. Én nagyon szomorú volnék még akkor is, ha éppen Jawkinssal kellene utoljára kezemet fognom. Azt hiszem, egy normális berendezésű fegyenc, ha hazajön a számkivetésből, még az is szomorúságot érez, amikor elbúcsúzik Van-Diemen-Földjétől. Amikor a függöny az utolsó estén legördül a pantominben, biztosak lehettek benne, hogy a szegény, öreg clown nagyon gyászosan érezheti magát. Hej, micsoda örömmel toppan be újra a legközelebbi december huszhatodikán este és milyen örömmel kiáltja: — Hogy vagytok? Mi ismét itt vagyunk! . . . De térjünk vissza a tárgyra, mert túlságos érzelgőssé kezdek válni.

A nemzeti közvélemény érdeklődni kezd a sznobok problémája iránt. A «sznob» kifejezés már helyet foglal a rendes angol szótárban. Talán nem is tudjuk ezt a szót közelebbről meghatározni. Nem tudjuk megmondani, hogy mi az tulajdonképpen, éppúgy, mint ahogy képtelenek volnánk definiálni az Elméséget, Humort vagy Humbugot, de azért mégis tudjuk a jelentésüket. Néhány héttel ezelőtt, amikor abban a szerencsében részesültem, hogy egy vendégszerető asztalnál egy fiatal hölgy mellett ülhettem, amikor szegény jó Jawkins a maga szokott módján hengegett, a ragyogó damaszt-terítőre felírtam: «sz... b és felhívtam e betűkre szomszédom figyelmét.

A fiatal hölgy elmosolyodott. Azonnal tudta, hogy miről van szó. Agya egy pillanat alatt kitöltötte a két betű közötti hiányt és szemvillanásából azt olvastam ki, hogy ő is tisztában van azzal, hogy Jawkins — *sznob*. Egyelőre kevés hasznát lehet venni e szónak, az igaz, de elképzelhetetlen, hogy milyen elbájoló kis mosolyra nyílik az ajkuk, amikor kimondják. Ha bármelyik ifjú hölgy kételkednék ebben, csak menjen fel a szobájába, nézzen bele erősen a tükörbe és mondja: *sznob!* Ha megpróbálkozik ezzel az egyszerű kis kísérlettel, az életembe mernék fogadni, hogy mosolyogni fog és úgy fogja találni, hogy ez a szó nagyszerűen illik az ajkára. Csinos, kis kerek szó ez, csupa lágy betűből összetéve, a kezdetén egy kicsit sziszegve, ami, hogy úgy mondjuk, pikánsá teszi.

Jawkins közben minderről tudomást nem véve, folytatja unalmas, nagyhangú hengegését. És nem kételkedem benne, hogy ezt fogja csinálni ezután is és így fog ordítani és nagyképűsködni az idők végéig vagy legalább is addig, míg az emberek hajlandók végighallgatni. Semmiféle szatirával nem lehet megváltoztatni az emberek és a sznobok alaptermészetét, mint ahogy bármennyi csíkot is fessünk egy számár hátára, attól még nem változik át zebrává.

De figyelmeztethetjük felebarátainkat, hogy az az ember, akit ők és Jawkins tisztelnek, érdemtelen erre

a tiszteletre. Alávethetjük az illetőt a sznob-próbának és kideríthetjük, vajjon hengegő vagy szélhámos, pompaszerető vagy kapaszkodó alázatosságú, kellemtelen vagy gőgös-e alacsony lelkében? Hogy viselkedik egy nagy emberrel szemben és hogy viselkedik egy kicsinnyel szemben? Hogy viselkedik ő kegyelmesége a herceg jelenlétében és milyen magatartást tanúsít Smith-szel, a kereskedővel szemben?

Úgy tűnik nekem, hogy az egész angol társadalom meg van fertőzve a pénzimádat babonájával és míg egyfelé csúszunk-mászunk, hajlongunk és kapaszkodunk, másfelé lenézőek és megvetőek vagyunk, a legalacsonyabbtól a legmagasabbig. Feleségem nagy körültekintéssel (ő ezt úgy nevezi, hogy «tartani kell magára az embernek») beszél a szomszéd kereskedő feleségével és ő is, már mint Mrs. Snob, éppúgy, mint unokanővére, a kapitány felesége, szívesen adná a félszemét egy udvari fogadtatásért. Pedig ő jóságos lélek, de mégis rettenetesen odavan, ha be kell valania, hogy a Felső Thomson Streeten lakunk, Somerstownban. És noha azt hiszem, hogy Mrs. Whiskerington titokban jobban szeret bennünket, mint unokatestvéreit, Smigsmagékat, mégis folyton Lady Smigsmagról hallani őt hengegni és ilyeneket mond, hogy: «Megmondtam Sir Johnnak, drága Johnom . . .» és beszél a Smigsmag-házról és Hyde Park-i társaságukról.

Lady Smigsmag, ha feleségemmel találkozik, ami néha elő szokott fordulni a családi érintkezés folyamán, kinyújtja feléje egyik újját, amelyet nejem az elképzelhető legbarátságosabban merészkedik megszorítani. De látnátok csak ő ladysége viselkedését vacsorái alkalmával, amikor Lord és Lady Longear jönnek el hozzá!

Nem tudom elviselni többé az előkelősködésnek e pokoli változatait, amelyek kiölnek az emberekből minden természetes kedvességet és becsületes barátságot. Az ám, az embernek «tartani kell magára!» A rangot és a sorrendet vigye el az ördög! A rangok és sorrendek táblázata nem más, mint hazugság és

megérdemli, hogy tűzre vessék. Rangokat és sorrendeket megállapítani, ez a régebbi korok ceremóniamestereinek nagyon jó szórakozás lehetett. De bár csak jönne már valami nagy ceremóniamester és berendezné az EGYENLŐSÉGET a társadalomban és bár már hallanánk aranybotjának kopogtatását. Mert ha ez nem így van, ha a világ sora nem e felé halad, ha az örökletes főnemesség imádatát nem tartjuk humbugnak és bálványimádásnak, akkor talán hozzuk vissza újra a Stuartokat és a szabad sajtóról szóló törvényt dobjuk a papírkosárba!

Ha egyszer szerencsém lesz meghívást kapni unokatestvéreimhez, Smigsmagékhoz és ott együtt lehetek Lord Longearrel, vacsora után bátorságot fogok venni és a világ legjóindulatúbb hangján a következőket fogom mondani: — Uram, a Sors önnek évenként sokezer fontnyi ajándékot juttat. Őseink kifürkészhetetlen bölcsesége mint főnököt és örökletes törvényhozót helyezte fölénk. A mi csodálatos Alkotmányunk (a britek büszkesége és a körülöttünk élő népek irigységének tárgya) kötelességemmé teszi, hogy önt szenátoromnak, fölöttesemnek, gyámomnak tekintsem. Az ön idősebbik fiának, Fitz-Heehaw-nak biztos helye van a parlamentben, fiatalabb fiai pedig, a De Bray-k, majd le méltóztatnak ereszkedni kapitányi és ezredesi rangokig és képviselni fognak bennünket idegen udvaroknál, vagy ha azt találják kényelmesebbnek, egyszerűen csak jól fognak élni. A mi csodálatos Alkotmányunk (a britek büszkesége stb., stb.) azt állítja, hogy mindezek megilletik önt, tekintet nélkül az ön semmittevésére, az ön bűneire, az ön önzésére, tekintet nélkül arra, hogy ön teljesen tehetőségtelen és ostoba. Bármilyen renyhe legyen is ön (és éppen annyi jogunk van feltételezni, hogy ő lordsága számár, mint azt, hogy kivételes képességű hazafi) mondom, bármilyen renyhe legyen is ön, senki sem fogja megvádolni akkora határtalan ostobasággal, hogy azt hinné, hogy ön közömbös lesz szerencsés helyzetével szemben vagy hogy hajlandó legyen arról lemondani. Természetesen nem — és bármilyen

hazafiak vagyunk Smith vagy én, kétségenkívül kedvezőbb körülmények között — ha mondjuk, mi is hercegek lennénk — mi is kitartanánk előjogaink mellett.

Mi is jókedvvel viselnénk magas állásainkat Mi is helyesnek ismernők el azt a csodálatos Alkotmányt (a britek büszkesége stb.), amely bennünket főnököknek, a világot pedig alantosunknak teszi meg, és mi sem tiltakoznánk örökletes kiválóságunk elismerése ellen, amely az egyszerű emberekkel megirigyelteti sorsunkat. Talán mi is hadakoznánk a búzatörvények körül, mi is állást foglalnánk a reformtörvények ellen, mi is meghalnánk inkább, mintsem hogy elfogadjuk a katolikusokra és hitehagyottakra vonatkozó törvényeket és osztálytörvényhozásunk nemes rendszere segítségével mi is a jelenlegi csodálatos helyzetébe hoznánk Írországot.

De Smith meg én egyelőre még nem vagyunk főnemesek. Ennélfogva nem hisszük el, hogy a smithek hadseregének érdeke az, hogy ott egy fiatal De Bray legyen ezredes huszonöt éves korában, sem azt, hogy a smithek diplomáciai viszonyainak használt, ha Lord Longear megy el nagykövetnek Konstantinápolyba, sem azt, hogy politikánkat előmozdítja, ha Longear örökletes joga belekotyog.

Ezt a hajlongó és kapaszkodó smithek is sznobságnak tekintik és mindent el fognak követni, amire csak képesek, hogy ne maradjanak sznobok és ne üljenek többé sznobok a nyakára. Longearnak például ezt mondanák: — Nem tehetünk róla, Longear, de azt látjuk, hogy mi is éppen olyan emberek vagyunk, mint ön. Jobban tudjuk a helyesírást, éppoly rendesen tudunk gondolkodni, nem vagyunk hajlandók tehát többé önt mesterünknek elismerni és kipucolni a cipőjét. Végezze ezt el az inasa, akit ezért fizet, és végezze el az a fickó, aki leadja a társaság névsorát, amikor ön vacsorát vagy táncestélyt ad Longueoreille-House-ban és aki pénzt kap az újságoktól ezért a szolgálatáért. Ami azonban bennünket illet, Longear barátunk, mi nem tartozunk önnek

köszönettel és nem is óhajtunk önnek többet juttatni, mint amennyi megilleti. Levesszük a kalapunkat Wellington előtt, mert ő Wellington, de ön — Ön kicsoda?

Unom már az *Udvari Híradót*. Megvetem ezt az egész magasröptű irodalmat. A *Dívatos*, *Exkluzív*, *Arisztokratikus* és más hasonló szavakat gonosz és keresztényietlen jelzőknek tartom, amelyeket ki kell küszöbölni minden becsületes szótárból. Az olyan társadalmi rendszert, amely tehetséges embereket másodsorba ültet, sznob-rendszernek tartom. Azt a társadalmat, amely csak előkelő akar lenni, de nem tud semmit irodalomról és művészetről, ezt én sznob-társadalomnak tekintem. Te, aki lenézed felebarátodat: sznob vagy; te, aki megfélemlézel barátaidról, hogy a magasabbrangúak társaságát keresd: sznob vagy; te, aki szégyenled szegénységedet és pirulsz, ha látogatóba mégy, sznob vagy éppúgy, mint te, aki származásoddal dicsekszel vagy gazdagságodra vagy büszke.

Ezeket kinevetni *Mr. Punch* feladata. Hát csak nevéssen is jóízűen, a nélkül, hogy fájdalmat okozna, és amikor legszélesebben vigyorog, akkor mondja ki az igazságot — de sohase feledje el, hogy a Tréfa nagy dolog, az Igazság még nagyobb, de a Szeretet a legnagyobb dolog a világon.
